

**Notulen van het verhandelde in de vergadering
van Provinciale Staten van Utrecht
gehouden op 17 december 2018**

(vervolg van de vergadering van 10 december 2018)

Bladwijzer

op de notulen van Provinciale Staten van Utrecht

Vergadering 17 december 2018

STATEN (provinciale)

Heropening.

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 4 december 2018, dienst/sector SGU, nummer PS2018PS10, inzake onderzoek Rekenkamer Dolderseweg.

Daartoe besloten
PS2018PS10

Amendement A54 (gewijzigd), ingediend door de fractie van de VVD, D66 en CDA, inzake de huidige verkoopprocedure. Het amendement is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M164, ingediend door de fracties van de PVV, PvdA, SP, ChristenUnie, PvdD en SGP, inzake motie van wantrouwen. De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 6 december 2018, dienst/sector SGU, nummer PS2018PS11, inzake onderzoek Rekenkamer Uithoflijn.

Daartoe besloten
PS2018PS11

Motie M165, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake rehabilitatie Adviesraad Tram.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M166, ingediend door de fractie van de SGP, inzake kritisch onderzoek aan PS.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M167, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake motie van treurnis.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M163 vreemd aan de orde van de dag, ingediend door de fracties van de SP en PvdD, inzake wachten met kappen.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M168, ingediend door de fracties van D66, PvdA en 50Plus, inzake bomenfonds voor de provincie Utrecht.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Initiatiefvoorstel van de fracties van de ChristenUnie, PvdA, PvdD, VVD, D66, CDA, SGP, 50Plus, SP en GroenLinks, inzake Nu leren.

Daartoe besloten

Stemverklaringen.

Stemming.

Presentielijst vergadering 17 december 2018

Voorzitter:	W.I.I. van Beek, commissaris van de Koning
Griffier:	mevr mr. C.A. Peters
VVD	mr. B.M.H. de Brey, Doorn mevr. drs. N. Eijsbroek, Utrecht mevr. ir. A.A. Ens, Amersfoort drs. J. Germs, Renswoude mevr. J.A. Godschalx-Dekker, Woerden drs. A.H.L. Kocken, Utrecht R. van Reenen, IJsselstein drs. R.C. te Velde, Maarn
D66	mevr. H. Chidi, Amersfoort mevr. drs. A.J. Dekker, Odijk mevr. drs. A.W.T. Dercksen, Baarn M.J. de Droog Msc RA, Utrecht mr. drs. M.C.J. Groothuizen, Zeist ir. N.J.P. Hoefnagels, Bunnik S. Kraaijeveld, Utrecht P.D. Overkleef, Utrecht mevr. A.M. Schneiders, Utrecht
CDA	ing. D.G. Boswijk, Wilnis J.M.W. Jansen, Baarn mevr. T. Koelewijn-Koelewijn, Bunschoten drs. A. Mourik-Geluk, Utrecht C. Westerlaken, Lopik W.G.J. Wijntjes RA, Nieuwegein
PvdA	drs. C. de Kruijf, Leusden mevr. N.A. Krijgsman, Utrecht H.M. Lejeune-Koster, Linschoten ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort H.O. Suna, Soest
PVV	mevr. E.J. Broere-Kaal, Soest R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin ir. H. IJssennagger, Bilthoven drs. W.J. Ubaghs, Maarssen
SP	M.H.O. Boer, Bilthoven mevr. M.G. Goudriaan-Noordenbos, Maarssen mevr. A.M. Poppe, IJsselstein H. Toutouh, Nieuwegein
GroenLinks	drs. F.H.W. Bekkers, Bilthoven mevr. A.C. Boelhouver, Wijk bij Duurstede ir. H.P. van Essen, Utrecht mevr. drs. E. Kotkamp, Nieuwegein
ChristenUnie	mevr. N. de Haan-Mourik, Amersfoort drs. C.J. van Kranenburg, Driebergen-Rijsenburg A.J. Schaddelee, Houten
PvdD	mevr. H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg W. van der Steeg, De Meern
SGP	B.C. van den Dikkenberg, Elst P.A. van Leeuwen, Rhenen
50Plus	mevr. W.M.M. Hoek, Vreeland
Afwezig:	mevr. J.J. van Doesburgh-Ferweda, Stichtse Vecht (VVD)

Leden van Gedeputeerde Staten:

drs. ing. P. van den Berg, Amersfoort
mevr. drs. M.W.J. Maasdam-Hoevers, Zeist
mevr. A.M.A. Pennarts-Pouw, Montfoort
drs. D.D. Straat, Zaanstad

Heropening.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering van de Provinciale Staten van Utrecht van 10 december 2018.. Ik heet u allen van harte welkom bij deze statenvergadering.

Met kennisgeving zullen de heren Wijntjes, Mourik-Geluk, Jansen, Van Kranenburg en Van Essen later arriveren.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Van Doesburgh arriveert eveneens later.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! In verband met de gebrekkige capaciteit van de provinciale wegen zijn twee leden van mijn fractie wat later.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De heer Boer staat buiten in de file, omdat hij het parkeerdek niet op komt.

De VOORZITTER: Het lijkt mij verstandig dat wij beginnen. Ik heb een aantal zaken van orde. Ik heb het verzoek gekregen van de SP om een motie vreemd aan de orde van de dag te mogen indienen en behandelen over het kappen van bomen in Amersfoort. Aangezien deze motie voldoet aan het criteria dat het spoedeisend is, doe ik het voorstel om deze motie te behandelen als agendapunt 28a.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp het niet helemaal waarom deze motie vreemd aan de orde van de dag op de agenda komt, maar u bent de voorzitter. Dit komt niet doordat D66 in de coalitie zit, maar doordat wij de agenda vorige week hebben vastgesteld. Het is een formele vraag waarom deze motie vreemd aan de orde van de dag op de agenda komt.

De VOORZITTER: Dat begrijp ik. Wij zijn bij elkaar en een van de fracties vraagt een wijziging van de agenda vanwege een onderwerp met de hoogste prioriteit. Als u in de loop van de dag gezamenlijk met de indiener tot een andere conclusie komt, dan kan het nog gewijzigd worden. In dit geval moeten wij het zo doen, want de bomen overleven een volgende vergadering niet.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een verzoek om aan het einde van het debat over de Uithoflijn de ruimte te krijgen om namens alle fracties een initiatiefvoorstel te doen. Dat wil ik loshalen van de Uithoflijn en de Dolderseweg.

De VOORZITTER: Dat staat genoteerd. Het moment waarop u het initiatiefvoorstel kunt doen, heeft u zelf al aangegeven.

Na agendapunt 26 houden wij eerst de stemverklaringen en de stemming, zodat dit punt afgerond kan worden. Het verzoek van het college is om voorafgaand aan agendapunt 26 een korte verklaring te mogen afleggen.

Als u akkoord bent met de agenda, dan gaan wij beginnen.

Onderzoek Rekenkamer Dolderseweg.

De VOORZITTER: Als eerste geef ik het woord aan de heer Straat.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de mogelijkheid om aan het begin van dit debat namens het college iets te zeggen over de rapporten die vandaag voorliggen. Samen met de onderzoekers constateren wij onvolkomenheden, maar het zit dieper. Een aantal bevindingen in de rapporten wijst op een patroon in die onvolkomenheden dat in de gehele provinciale organisatie om aandacht en borging vraagt. Het college heeft de laatste weken alle rapporten met de conclusies en aanbevelingen nog een keer op zich laten inwerken. Een aantal van die conclusies en aanbevelingen was al bekend. Even goed was die reflectie confronterend. Wij gaan vandaag verantwoording afleggen. Dat kan volgens ons niet zonder te zeggen dat wij een pijnlijk beeld van ons handelen zien. Wij herkennen dat er in de onderzochte periode structureel zaken fout zijn gegaan. Daarvoor zijn wij verantwoordelijk. Dat is niet alleen formeel, maar dat voelen wij ook. Het is onze taak om alert te zijn op

zulke patronen. Wij hadden moeten voorkomen dat dit zou gebeuren. Dat is ons niet gelukt. Daarvoor bieden wij onze excuses aan.

Het college heeft zich na de debatten in uw Staten begin 2018 heel goed gerealiseerd dat het project Uithoflijn onze volle aandacht vraagt en dat het onderzoek van de Rekenkamer naar de Dolderseweg zal aantonen dat een aantal zaken in project zijn misgegaan. Wij zijn ons terdege bewust van de onvolkomenheden in de provinciale organisatie die hieraan ten grondslag liggen. Zaken gaan mis in de werkprocessen, er wordt te weinig integraal gewerkt en er lag een organisatieontwikkeling die niet af was. Het college heeft hier de afgelopen maanden hard aan gewerkt vanuit het besef dat het oplossen van deze onderliggende problemen de voorwaarde is van het oplossen van zaken die fout gaan in projecten en in het functioneren van de hele organisatie.

Het gaat vandaag over een aantal belangrijke rapporten. Het college realiseert zich dat wij hier meer moeten doen dan alleen de conclusies en aanbevelingen overnemen. Wij willen ons vandaag verantwoorden over wat er misging. Dat is onze taak. Pas daarna kunnen wij vooruitkijken en bespreken of wij naar uw inzicht op koers zitten met de door ons ingezette en voorgestelde verbetermaatregelen.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de heer De Kruijf.

De heer DE KRUIJF (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Op 12 februari van dit jaar, na een buitengewoon moeizame aanloopperiode, namen deze Staten het besluit om zelf onderzoek te doen naar de verkoop van vier kavels aan de Dolderseweg. Het resultaat van dat besluit ligt voor ons. Het Eindrapport Verkoop kavels Dolderseweg bestaat uit tien hoofdstukken, acht conclusies en vijf aanbevelingen. Hierover kan gedebatteerd worden en er kunnen conclusies worden getrokken.

Het instrument van het eigen onderzoek gebruiken wij maar zelden. Ik heb dit in de afgelopen negen jaar bijna nog nooit meegemaakt. Dat is logisch, want je leert er veel van, maar het geeft veel extra werk. Er moet echt wat aan de hand zijn voordat de volksvertegenwoordigers grijpen naar dit tijdrovende en intensieve middel. Dat was hier overduidelijk het geval. De motie over de verkoop van kavels aan de Dolderseweg die met een zeer ruime meerderheid werd aangenomen, zegt daarover in het kort het volgende. Er was veel onduidelijkheid ontstaan over de verkoop. Er was weliswaar veel overlegd, maar de onduidelijkheid bleef. Het dossier kende talloze toevalligheden waardoor er sterke behoefte was aan een onafhankelijk onderzoek. GS is belanghebbende en opdrachtgever. Daardoor was zij niet het meest geëigende orgaan om dat onderzoek te doen.

Het onderzoek is gestart. Er is een begeleidingsgroep geformeerd bestaande uit vertegenwoordigers van alle fracties. Enkele fracties konden niet bij alle bijeenkomsten aanwezig zijn, maar zij zijn wel op de hoogte gehouden. In de begeleidingscommissie hebben wij besloten om de Randstedelijke Rekenkamer te vragen om dit proces te begeleiden en het daadwerkelijke onderzoek uit te voeren. Dat wilde zij en zij kon de benodigde onderzoekscapaciteit vrijmaken. Daar waren wij blij mee. Ik vermoed dat zij op dat moment niet beseftte wat voor enorme klus het uiteindelijk zou worden. Samen met haar hebben wij vervolgens alle, meer dan honderd, statenvragen rond deze verkoop geïnventariseerd. Deze vragen zijn geclusterd tot vijf hoofdvragen. Wij hebben een planning gemaakt voor het onderzoeksproces en afspraken gemaakt over hoe wij omgaan met de openbaarheid en geheimhouding. De Randstedelijke Rekenkamer is aan het werk gegaan om de toedracht rond de verkoop van de vier kavels boven tafel te krijgen. De begeleidingscommissie is in de maanden van het onderzoek enkele keren bijgepraat over het proces. De inhoud is daarbij niet aan de orde gekomen.

Na de afronding van het onderzoek half november kwam de commissie opnieuw voluit in beeld. Het rapport werd door de Rekenkamer aangeboden en toegelicht. De commissie heeft het rapport besproken en geconcludeerd dat op uitstekende wijze aan de opdracht was voldaan. Alle ruim honderd vragen waren beantwoord, het vijfde complex lag op tafel en er was een heldere tijdslijn geconstrueerd. Het proces was daarmee volkomen inzichtelijk gemaakt en het debat kon plaatsvinden. Over de inhoud van het rapport zal ik mij niet uitspreken, dat is aan de Staten.

Als voorzitter van de begeleidingscommissie heb ik mij nadrukkelijk verantwoordelijk gevoeld voor de voortgang van het onderzoeksproces. Daarom heb ik daarover een korte opmerking. Het krijgen van de noodzakelijke informatie ging moeizaam. Hoofdstuk 10 is hieraan gewijd. Het was nodig om antwoorden op vragen te vergelijken met andere bronnen, omdat de juistheid van de antwoorden niet vanzelfsprekend was. Er werd om cruciale feiten heen gedraaid. Het onderzoeksteam werd op diverse momenten niet volledig geïnformeerd. Bij het verkrijgen van toegang tot de documenten lijkt zelfs sprake te zijn van regelrechte tegenwerking. Gelukkig is de Rekenkamer wel wat gewend, maar frustrerend en tijdrovend was het wel. Het college zegt daarover in een statenbrief het vervelend te vinden dat de Rekenkamer het zo heeft ervaren. Het is ervan overtuigd dat de medewerkers hun uiterste best hebben gedaan om te zorgen voor een compleet en juist beeld van de gebeurtenissen. Dat vind ik een onbegrijpelijke reactie. Hoe kun je zo'n opmerking maken als je het rapport hebt gelezen en los daarvan moet weten hoe het feitelijke proces zich heeft voltrokken. De Rekenkamer kan aan het eind van het rapport niet concluderen dat alle informatie boven tafel is gekomen, maar gelukkig wel dat nog dieper graven niet tot andere conclusies zal leiden.

Ik bedank iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan dit onderzoek; dat zijn er velen. Ik noem specifiek de begeleidingscommissie. Het was zoeken naar de rol die wij met elkaar moesten vervullen, maar gelukkig zijn wij er iedere keer goed uitgekomen. Ik noem de griffie, in het bijzonder Karin en Ruud. Zij hebben hier veel tijd ingestoken en tijdens het werk moesten zij ontdekken hoe het allemaal moest. Dat was niet eenvoudig. Ik noem de Rekenkamer en de firma Hoffmann, die elk op eigen wijze uitstekend werk hebben geleverd. Ik noem GS en in het bijzonder de commissaris voor zijn steun om het proces gaande te krijgen. Uiteraard noem ik alle medewerkers, want na de moeizame momenten waren er vele constructieve momenten waarop werd meegewerkt met dit onderzoek. Allen dank daarvoor. Namens de begeleidingscommissie overhandig ik u graag het eindrapport over de verkoop van de kavels aan de Dolderseweg. Ik hoop op een goed debat.

De VOORZITTER: Leden van de Staten, ik zal mij op dit moment niet uitspreken over de inhoud van het rapport. Ik dank de voorzitter en de leden van de commissie hartelijk voor het vele werk dat zij verricht hebben. Hetzelfde geldt voor de leden van de griffie. Ik hoop dat het vele werk van de afgelopen maanden zijn neerslag zal vinden in de debatten die wij vandaag voeren. Heel hartelijk dank voor het rapport. Ik ga over tot de behandeling van het rapport. Wij hebben afgesproken dat dit een debat is in de buitencategorie.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het is wel zo eerlijk om dit debat te openen met het uitspreken van waardering voor de PVV-fractie in deze Staten. Dankzij de scherpe vragen en de volharding van de PVV zijn veel zaken aan het licht gekomen die anders onopgemerkt zouden zijn gebleven. Er zou voorbijgegaan zijn aan de fouten in het handelen van de provincie, de inwoners die daarvoor zijn gehinderd zouden niet goed gehoord zijn en de procedures zouden niet op orde zijn gebracht voor projecten in de toekomst. Wat ons betreft past deze manier van kritisch doorvragen de Staten erg goed. Deze manier van werken moeten wij vaker toepassen. Het is een voornemen voor elk huidig Statenlid en wij geven dit mee aan onze opvolgers in de komende nieuwe statenperiode. Dat zal de controlerende rol van de Staten ten goede komen en ons bestuur en de organisatie scherp houden. De complimenten van de VVD voor de doortastendheid van de PVV in deze casus Dolderseweg. Ik zal ingaan op de resultaten van het onderzoek dat de Rekenkamer voor ons heeft uitgevoerd. Vervolgens zal ik vertellen wat wij doen met deze resultaten om te zorgen dat de provincie hiervan leert, het beter doet en de rommel opruimt die rondom de Dolderseweg is ontstaan.

Het is eerlijk om hier te benadrukken dat de conclusies van de Randstedelijke Rekenkamer over de Dolderseweg stevig zijn, om niet te zeggen verbijsterend. Er is een hele reeks aan vergissingen, onbeuligheden, miskleunen en flaters begaan. Daarvan ga ik er een paar noemen. De bestuurlijke uitgangspunten, wat de provincie wil op deze plek, zijn niet goed in de ruimtelijke plannen opgenomen. De provincie maakt afwegingen en afspraken waaraan niemand zich vervolgens hoeft te houden. Verder heeft de provincie bij de inhuur van personen en bedrijven niet altijd een integriteitsverklaring gevraagd. De VVD heeft een positief mensbeeld waarvan vertrouwen deel uitmaakt, maar de provincie Utrecht wil een professionele opdrachtgever zijn. Daarom moet het vastgelegd worden dat integriteit

een uitgangspunt is bij alle projecten die wij voor, door of namens de provincie uitvoeren. Het verkoopproces is rommelig georganiseerd. De NVM-richtlijnen zijn niet goed gevolgd en bij klachten is snel overgegaan naar juridische stappen. De provincie heeft zich veel te formeel en juridisch opgesteld richting de inwoners die zich niet goed behandeld voelden. Er is geen handboek voor dit soort projecten, omdat deze niet vaak voorkomen bij de provincie. Echter, de gekozen werkwijze heeft niet tot een professionele procedure geleid. Dit zijn geen zaken om trots op te zijn. Sterker nog, zo willen wij het zeker niet.

Het is niet eerlijk om elk van de gemaakte fouten in de uitvoering van dit project op elkaar te stapelen en van zeven muggen een olifant te maken. PS moet het college van GS aanspreken op de bestuurlijke en ambtelijke context waarin deze manier van werken kan bestaan. Dat neemt niet weg dat wij de gang van zaken bij de verkoop van de kavels van de Dolderseweg zeer serieus nemen. Dit soort fouten wil de provincie niet kunnen maken. Echter, zoals de heer Van Kranenburg eerder uitsprak in deze zaal: "Fouten maken is niet erg, maar er niet van leren is dat wel." Ons systeem is daarop ingericht. De Staten hebben instrumenten om fouten te onderzoeken, conclusies te trekken, verbeteringen door te voeren en daarvan te leren voor de toekomst. Daarvan hebben wij gelukkig gebruik gemaakt. De Rekenkamer heeft in onze opdracht de door ons geformuleerde onderzoeksvraag gesteld. Dat heeft geleid tot een diepgaand onderzoek dat ruim een half jaar geduurd heeft en tot een rapportage van ruim honderd pagina's heeft geleid. De resultaten van het onderzoek zijn de moeite waard en wij nemen elk van de getrokken conclusies serieus. Voor de VVD-fractie staat het buiten kijf dat wij de aanbevelingen van de Rekenkamer allemaal opvolgen. Zoals wij in de brief en de inbreng van GS hebben begrepen, geldt hetzelfde voor het college.

Een aantal aanbevelingen heeft te maken met het verbeteren van de aansturing van de organisatie. Dat verbaast ons niet. Bij andere onderwerpen op onze agenda is het functioneren van de provinciale organisatie aan de orde en bij de behandeling van de kadernota heeft een groot aantal fracties aangegeven dat zij blij zijn met de extra middelen die worden uitgetrokken om de organisatie te versterken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U noemt een organisatie die moet leren. Dat hebben wij al een aantal keer gehoord in dit huis. Wij hebben een proces gehad met debatten waarin wij veel vragen hebben gesteld. Was het niet handiger geweest om het leren eerder in het proces in te voegen? Daartoe was genoeg reden en iedereen haakte bij de rest van de oppositie aan. GS had zich in het proces assertiever op moeten stellen, met mensen in gesprek moeten gaan en die problemen niet laten ontstaan.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat zou goed zijn geweest. Op het moment dat het niet gebeurde, hebben wij de instrumenten aangegegrepen om dit naar de Staten toe te halen en uit te zoeken wat er aan de hand was. U heeft een goed punt.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik moest nadenken over de zeven muggen waarvan een olifant is gemaakt. Vindt u de handelwijze in het hele dossier van het college een mug?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De muggen sloegen op de vergissingen en fouten die in het dossier Dolderseweg zijn gemaakt. Elk van die vergissingen kan op zichzelf gebeuren, maar alles bij elkaar opgeteld is veel meer dan zeven muggen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Inmiddels zijn er zoveel muggen dat je kunt spreken over een muggenplaag. Ziet u werkelijk niet dat er verbanden liggen tussen de aanwezigheid van die muggen? Ziet u het als toeval dat er op een gegeven moment zeven muggen bij elkaar kwamen?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De heer Schaddelee vraagt naar iets wat ik net verteld heb. Ik heb gezegd dat het niet eerlijk is om van zeven muggen een olifant te maken, omdat je elk van die muggen met de vliegenmepper te lijf kunt gaan. Wij constateren echter dat wij GS moeten aanspreken op de onderliggende situatie waarin dit soort fouten gemaakt kan worden.

In het debat over de behandeling voor de zomer van de kadernota heeft een groot aantal fracties aangegeven dat zij blij zijn met de extra middelen die worden uitgetrokken om de organisatie te versterken. De SGP heeft gezegd dat het goed is dat er aan de interne organisatie wordt gewerkt. De ChristenUnie sprak over de slagkracht van de organisatie. GroenLinks benoemde de gewenste kwaliteit van het bestuur. De VVD noemde het verbeteren van de organisatiekracht, met de kanttekening dat dit beter laat dan nooit kan gebeuren. Er is dus werk aan de winkel in de provincie. Dat werk ligt in de eerste plaats bij het college om orde op zaken te stellen en de aanbeveling van de Rekenkamer tot uitvoering te brengen. Dat is voor de toekomst.

Intussen hebben wij te maken met een project aan de Dolderseweg dat nog net op tijd is stilgelegd. Met de kennis van nu over de gang van zaken in het verleden van dit project vinden wij het niet voorstelbaar dat wij de draad van dit project weer oppakken en zonder meer afronden. Wij vragen het college om de huidige procedure die 'on hold' staat definitief af te breken en een nieuwe uitgifteprocedure te starten waarin elk van de aanbevelingen uit het onderzoek van de Rekenkamer ter harte wordt genomen. Wij hopen op een toezegging van het college hierop. Om ons verzoek kracht bij te zetten zullen wij dit vastleggen in de vorm van een motie. Wij zijn van plan om deze na de reactie van de andere fracties en het college in de tweede termijn van dit debat in te dienen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! In de brief van GS heb ik gelezen dat de procedure in overleg met PS zal plaatsvinden. Het is een sympathieke motie die wij zullen steunen, maar volgens mij is dit al toegezegd. Ik mis in uw betoog hoe dit college is omgaan met de Rekenkamer en hoe u zelf vindt dat de informatievoorziening richting PS was gedurende al die tijd.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De heer De Kruijf heeft erop gewezen dat de overdracht van informatie van de organisatie richting de Rekenkamer niet soepel is verlopen. Dat is onderdeel van het onderzoek waarvan de politiek niet iets kan zeggen. Ik kan alleen constateren dat het onderzoek niet makkelijk is gegaan. Ik weet niet wat u daarmee wilt in het debat.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik wil daarover graag een oordeel van de VVD-fractie. PS heeft de Rekenkamer gevraagd om onderzoek te doen en vervolgens wordt zij tegengewerkt. Er is totale obstructie gepleegd. Daarover heeft de VVD-fractie toch wel een oordeel?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het erg vervelend dat het zo gebeurd is en het had beter moeten. Wat wilt u daarmee doen?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De Rekenkamer heeft het wettelijk recht om iedereen de kleren van het lijf te vragen. Zij wordt tegengewerkt en de VVD-fractie vindt dat vervelend. Dat is toch geen oordeel over de houding van GS richting de Randstedelijke Rekenkamer. Daarmee kan het toch niet wegkomen?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor geen vraag meer van de heer Dercksen.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! U vindt het vervelend dat het zo gelopen is, maar ondanks de vele toezeggingen van het college in het verleden werd er niet meegewerkt. Ik verwacht op zijn minst dat u daarover een verontwaardiging aflegt en zegt dat het college dit anders had moeten doen. Wat het in het begin heeft aangegeven hebben wij in het hele traject niet gezien. Daarover hoor ik u niks zeggen. Het is te makkelijk om te zeggen dat het beter had gekund.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het een lastige vraag en begrijp niet goed waar dit heengaat. Wilt u een inhoudelijk debat voeren of wilt u het over de informatievoorziening in de commissie hebben? Blijkbaar over dat laatste, maar daarover heb ik niet veel meer te zeggen dan dat het niet is gegaan zoals het zou moeten.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Maakt u een verwijt richting het college?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik maak geen verwijt richting het college, maar zeg dat de onderzoeksprocedure niet ideaal verlopen is en beter had moeten. De Rekenkamer had op een betere manier informatie moeten verkrijgen op de vragen die namens ons gesteld zijn. Het is vervelend dat dit haar meer tijd en energie heeft gekost dan nodig was geweest als zij dat in een keer gekregen had. Het woord vervelend omvat dat.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! In dit dossier wordt er richting de Staten gelogen en bedrogen. De VVD komt niet verder dan te zeggen dat dit vervelend is. Vindt u deze manier van werken prettig?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! U verdraait mijn woorden, want het woord vervelend is pas in de interrupties gevallen en ging over de informatievoorziening van de organisatie aan de Rekenkamer. U zegt dat er richting onze Staten gelogen en bedrogen is. Dat is voor uw rekening. Daarvan heb ik in de conclusies van het onderzoek niks gezien. Dat zijn suggesties die de SGP gedurende het hele onderzoek al doet, maar waarvoor u geen onderbouwing heeft.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Die onderbouwing zal komen in mijn eerste termijn. De voorzitter van de onderzoekscommissie zegt zojuist dat het nodig was om allerlei antwoorden uit de organisatie te verifiëren en te checken, omdat deze niet altijd juist bleken. Uw reflectie is in lijn met de brief van GS en deze brief vindt hij onbegrijpelijk. Hoe waardeert u die woorden?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Heeft u het over de brief van GS of over mijn inbreng waarover u met mij in gesprek bent?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Inde reactie van GS en in de reactie van de VVD wordt uitgesproken dat het vervelend is en beter had moeten. Wat leert u daarvan?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb niet gezegd dat het beter had moeten. In mijn bijdrage heb ik uitgebreid gezegd dat de organisatie is beland in een situatie waarin zoveel fouten in een dossier gemaakt kunnen worden. Dat is de reden om het college daarop aan te spreken en te zorgen dat onderliggende problematiek aangepakt moet worden, gericht op het leren van de organisatie.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Hoofdstuk 10 van het rapport gaat over de informatievoorziening. Dat is een deel van de verantwoording die wij vandaag afleggen, zoals gedeputeerde Straat aangaf aan het begin van de vergadering. Daarbij zit geen conclusie van de Rekenkamer, want zij acht ons wijs genoeg om daarover een conclusie te trekken. U komt echter niet verder dan de conclusie dat het vervelend was.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De Rekenkamer heeft de conclusie getrokken dat het lastig is geweest om aan de benodigde informatie te komen en dat er meerdere keren doorgevraagd moest worden om te verifiëren of de informatie die zij kreeg bevestigd kon worden. Dat is moeizaam en lastig gegaan en heeft het onderzoek niet bevorderd, maar als er dieper gegraven zou worden veranderen de conclusies niet. Dat is voor mij voldoende om te constateren dat er na veel moeite toch genoeg informatie naar boven is gekomen om het onderzoek af te ronden en conclusies te trekken.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij zien het patroon dat er in eerste instantie een antwoord werd gegeven dat naar doorvragen en tegenbewijzen veranderde, soms nog een keer veranderde en dat antwoord dichtbij de waarheid zat. Vertrouwt u het college nog als u hoofdstuk 10 leest over de informatievoorziening?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Hoofdstuk 10 betreft de reflectie op het onderzoek waarin de Rekenkamer heeft aangegeven hoe lastig het is geweest om de informatie boven water te krijgen waarnaar zij gevraagd heeft. Wij hebben de onderzoeksvraag bij de Rekenkamer neergelegd in het vertrouwen dat de Rekenkamer voor ons zo goed mogelijk uit de organisatie zou ophalen wat er

gebeurd is in de casus Dolderseweg. Ik heb alle vertrouwen in de kwaliteiten van de Rekenkamer dat zij dat goed voor ons heeft opgepakt, dat zij zo ver als zij kon heeft doorgevraagd en aan de informatie is gekomen die nodig was om het rapport naar tevredenheid aan ons op te leveren. Dat heeft zij gedaan met de mededeling dat zij klaar is en conclusies heeft getrokken op alle onderzoeksvragen. Daarin zie ik geen aanleiding om te twijfelen aan de resultaten of het college reageert op de manier die u suggereert.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Vorig jaar hebben wij stevig gedebatteerd over wie de opdrachtgever zou zijn voor dit onderzoek. Met wat wij weten over dit onderzoek, hadden wij dan eenzelfde soort rapport gekregen als het college de opdrachtgever was geweest?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij kunnen niet voorspellen wat er gebeurd zou zijn als wij het anders hadden gedaan. Ik ben blij dat wij het onderzoek op deze manier hebben uitgevoerd. Toen wij het onderzoek naar ons toetrokken was ik daarvan niet direct een voorstander, omdat er meerdere stappen in zitten en het college eerst zelf onderzoek kon doen. Echter, gezien de conclusie van het onderzoek en het gewicht dat wij daaraan hebben gegeven, is het goed dat wij dat op deze manier hebben gedaan.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Ens sprak over een lerende organisatie. In de begeleidende brief van GS bij het rapport staat dat GS het betreurt dat de Rekenkamer het zo heeft ervaren dat zij is tegengewerkt. Hoe past dat in uw opmerking over een lerende organisatie?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Die opmerking van GS dat hij het betreurt dat er is tegengewerkt is te zacht verwoord. Daarvan mag steviger gezegd worden dat tegenwerken niet de bedoeling was en dat meewerken de enige optie was geweest. In het licht van een lerende organisatie is dit een leerpunt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat wij ervan moeten leren dat wij niet willen leren. Vindt u het aanvaardbaar dat een overheidslichaam, zoals de provincie, een onderzoek van de Rekenkamer zo frustreert?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De Rekenkamer heeft een onderzoek kunnen doen. Weliswaar met veel moeite, waarvan ik heb gezegd dat het vervelend is. Als de provincie het onderzoek zo gefrustreerd had dat het niet afgerond kon worden, dan zou dat onaanvaardbaar zijn. De Rekenkamer heeft echter haar werk kunnen doen. Het heeft wat meer tijd en energie gekost, maar wij hoeven niet ontevreden te zijn over de resultaten. Ik neem aan dat u blij bent dat het onderzoek klaar is en voorligt.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Dekker.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Het is mij werkelijk droef te moede. In deze zaal voer ik niet vaak het woord, maar uitgerekend wel op dit dossier. Een dossier dat ogenschijnlijk simpel is, maar waar toch bijna alles is misgegaan in de ambtelijke organisatie, bij de makelaar en bestuurlijk. Uiteindelijk heeft de bestuurder vorig jaar gelukkig besloten de verkoop stop te zetten om de zaak tot op de bodem uit te laten zoeken en zij is zo wijs geweest om het opdrachtgeverschap voor dit onderzoek aan de Staten te laten. Dat is een hele verstandige keuze geweest.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Was dit een spontaan idee van GS of hebben wij daarover een hele dag moeten debatteren?

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Het klopt dat daarop aangedrongen is, maar het gaat erom of je daarin volhardt of niet. Wij hebben er goed aangedaan door te zeggen dat wij dit zelf moeten doen. Net kwam de vraag al aan de orde of het rapport er anders uit had gezien als GS de projectleider van dit onderzoek was geweest. Dit was zo'n gevoelig dossier dat GS een stap naar achteren moest doen en het aan anderen heeft overgelaten om hierin helderheid te geven. Dat is gedaan door de

Randstedelijke Rekenkamer. Ondanks dat het afgedwongen is, is dat de veiligheid waarmee wij te maken hebben. Daar ben ik blij mee.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het is aan onze vasthoudendheid te danken dat wij zelf de opdrachtgever waren en het is aan de vasthoudendheid van een deel van deze Staten te danken dat hoofdstuk 10 in het rapport zit. In de commissie Dolderseweg was het de coalitie die haar uiterste best heeft gedaan om hoofdstuk 10 eruit te gooien en als bijlage toe te voegen, want dat was volgens haar geen onderdeel van het rapport. Hoe was het gegaan als de onderzoekscommissie daar niet bovenop had gezeten?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Daarnaast heeft het college gezegd dat zij al een keer intern en extern onderzoek heeft gedaan, zoals de brieven van Van Benthem & Keulen (VBK). Acht u de brieven van Van Benthem & Keulen een goede manier van waarheidsvinding of was die van de Rekenkamer beter?

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Het advies van Van Benthem & Keulen is gevraagd op een andere vraag dan waar de Rekenkamer op afgestuurd is. Daardoor zijn daaruit andere uitkomsten gekomen. U heeft gelijk dat er meer nodig bleek te zijn dan het advies dat GS heeft laten opstellen door Van Benthem & Keulen. Daar kom ik nog op terug in mijn betoog.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De brieven van Van Benthem & Keulen waren 'u vraagt en wij draaien-adviezen'. Als GS de regie had gevoerd over dit onderzoek, dan hadden wij een soortgelijk rapport gekregen.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Het is heel goed dat de Rekenkamer is ingeschakeld.

Het is droevig dat dit onderzoek nodig was en het is nog droeviger dat de inwoners van de provincie heel hard aan de bel moesten trekken om ons wakker te schudden. Zo eerlijk moeten wij zijn dat wij daar niet zelf op zijn gekomen. Hoe moeilijk kan het zijn om een paar kavels te verkopen met de opbrengst natuurwaarde. De provincie heeft daarmee weinig ervaring en denkt dat op te lossen door het aantrekken van een ervaren kracht van buiten en het inschakelen van een makelaar. Helaas bleek daarmee niet de professionaliteit naar binnen te zijn gehaald die verwacht was.

Als je het dossier leest, dan lijkt er sprake te zijn van een tunnelvisie op alle niveaus waarin een 'reality check' node werd gemist. Er had gekeken moeten worden hoe het in het bestemmingsplan staat. Daarvoor hebben wij de Rekenkamer toch niet nodig? Hoe kan het dat een makelaar zich baseert op een voorlopig bestemmingsplan? Hoe kan het dat een medewerker van de provincie dat niet opmerkt? Hoe kan het dat bestuurlijke uitgangspunten niet privaatrechtelijk zijn geborgd als deze niet klip en klaar in een bestemmingsplan staan? Hoe kan het dat de schellen pas van de ogen vallen als de projectontwikkelaar zich met een telefoontje naar de provincie wendt en duidelijk maakt dat er meer woningen gerealiseerd worden dan verwacht? Pas toen de koopovereenkomst al klaar lag, omdat er haast bij was, is er bestuurlijk ingegrepen en de verkoop 'on hold' gezet. Dat is achteraf een verstandige beslissing geweest. Wij zijn een jaar verder en naar aanleiding van het rekenkamerrapport ligt de vraag op tafel: hoe nu verder?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Hoe komt u erbij dat er haast was?

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat is een van de vragen die ik heb aan de gedeputeerde. Ik herinner mij dat wij in de commissie vooral het argument kregen dat wij door moeten gaan. Daarom is het advies van Van Benthem & Keulen gevraagd om te toetsen of de procedure rechtmatig was. Zo ja, dan zou er doorgepaktd worden. Het was de bedoeling om een snelle opbrengst te genereren. Terugkijkend is die haast verdampd.

Het is een opluchting dat er uit het onderzoek van Hoffmann Bedrijfsrecherche niets blijkt van belangenverstrengeling of niet integer handelen gericht op persoonlijk gewin, maar er is geklungeld rondom

de gunning met wel of geen gesloten enveloppen en biedingen via internet. Uit de reactie van GS blijkt dat het bekend dat er veel is misgegaan, lering trekken uit het rapport en de aanbevelingen overnemen. Dat is het eenvoudigste deel van het verhaal. De aanbevelingen van de Rekenkamer zijn voornamelijk procedureel en beleidsmatig van aard. Uiteraard neemt GS en later PS deze over.

Zou het echt beter zijn gegaan als er beleid was geweest voor de verkoop van kavels? Kun je wel beleid maken op unieke situaties? Zou het beter zijn gegaan als bij de inhuur de regels rondom integriteit volledig waren gevolgd? Zou het niet gebeurd zijn als de organisatieontwikkelingen waarover wij in november geïnformeerd zijn al waren afgerond? Een beetje, maar op gestuntel hebben wij geen vat. De aanbevelingen overnemen laat de vraag onbeantwoord hoe in deze casus verder gehandeld moet worden.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! U stelt een aantal vragen die ik voor u kan beantwoorden met een volmondig ja.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik stel nog geen directe vragen aan GS. Het zijn verwoordingen.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! U noemde de vraag of het beter zou zijn geweest in een aantal gevallen. Op al die vragen zeg ik volmondig ja, want als het allemaal wel was gebeurd was het een stuk beter geweest. Laten wij niet discussiëren over dit, maar laten wij aan de kerstsfeer denken.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Het is niet de vraag of het allemaal beter zou zijn geweest, maar waarom in dit huis niet de door onszelf opgestelde regels worden gevolgd. Dat is veel belangrijker, want dat komt in veel dossiers aan de orde.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik weet niet of ik mijn vragen zo zou herformuleren. De vragen die ik heb opgeworpen zijn retorische vragen waarop het antwoord wat mij betreft nee is. Natuurlijk zijn er regels en heb je beleid nodig, maar in veel zaken moet je kunnen vertrouwen op de professionaliteit van medewerkers. Sommige dingen kun je niet afdwingen, omdat het onverwachte situaties zijn. Het is zorgelijk dat er in die situaties waarin geïmproviseerd moet worden, precies de verkeerde dingen worden gedaan en dat wij door middel van dit Rekenkamer-onderzoek duidelijk hebben gekregen wat er allemaal aan schort. Dat is ontluisterend.

Het overnemen van de aanbevelingen laat de vraag onbeantwoord hoe in deze casus verder gehandeld moet worden. De brief van GS geeft daarvoor geen aanknopingspunten, behalve dat wij het debat daarover aangaan. Het gaat erom of de koop alsnog wordt gesloten of niet. Wat D66 betreft wordt de procedure overgedaan. Voor de particulieren die in de vorige procedure niet konden meedingen, is het overdoen van de procedure een vorm van gerechtigheid. Voor de projectontwikkelaar die te goeder trouw is en een bod heeft gedaan dat erop leek geaccepteerd te worden, is het geen vorm van gerechtigheid. Bovendien is het de vraag of de procedure overgedaan kan worden. Welke voordelen en nadelen heeft dat? Vloeit daaruit schade voort? Vorig jaar immers werd gemaand op haast, omdat de projectontwikkelaar schade zou kunnen claimen. In het juridische advies werd daarop nogmaals gewezen. Graag krijgen wij een antwoord van GS op deze vragen. Wij horen graag van de gedeputeerde zelf hoe hij tegen het overdoen van de procedure aankijkt.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Ens noemde de manier waarop de ontwikkelaar in deze procedure heeft meegedaan. Als wij de procedure bekijken, dan had deze niet gelopen zoals deze had moeten lopen. De ontwikkelaar heeft dus meegedaan aan een procedure die niet goed is gelopen. Wat vindt u daarvan?

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Van Benthem & Keulen heeft geoordeeld dat het een rechtmatige procedure is geweest, ondanks dat het anders had gekund. De Rekenkamer betwist het niet dat het een rechtmatige procedure is geweest, maar legt de vinger op iets veel belangrijkers, namelijk op alle dingen die mis zijn gegaan. Wanneer je gerechtigheid wilt voor de mensen die niet konden

meedingen, dupeer je wellicht een andere partij. Het is lastig om daarin een goede balans te zoeken en een keuze te maken.

Het moge duidelijk zijn dat wij met ongeloof naar de uitkomsten van het rapport hebben gekeken. Daarvoor hebben wij de Rekenkamer nodig gehad. Het belangrijkste is dat wij vooruitgaan en dat wij kijken wat wij in deze casus doen met het dossier.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn onvolledig en onjuist geïnformeerd door het college. Het geval wil dat uw nieuwe lijsttrekker, de heer De Droog, manager ethiek en integriteit is. Betekent dit dat wij van een integer oordeel van de D66-fractie kunnen uitgaan als wij vragen of iemand die ons onjuist informeert kan blijven zitten?

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! U kunt uitgaan van een integer oordeel van onze fractie, evenzeer zonder de aanwezigheid van de heer De Droog in onze fractie.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Koelewijn.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Vandaag gaan wij met elkaar in gesprek over het rapport Verkoop kavels Dolderseweg. Op 12 februari 2018 heeft PS besloten het onderzoek naar dit verkoopproces in eigen hand te houden en onder eigen verantwoordelijkheid uit te voeren. De Randstedelijke Rekenkamer heeft het onderzoek uitgevoerd en op 19 november 2018 is het rapport opgeleverd.

De begeleidingsgroep concludeerde dat de meer dan honderd vragen zijn beantwoord en dat er, ik citeer: "Een uitstekend rapport is opgeleverd." Er zijn geen aanwijzingen naar voren gekomen van belangverstrengelingen of van niet integer handelen. Dat is het weinige positieve nieuws. Het rapport geeft duidelijk aan dat er geen sprake is van fraude of opzet en helaas is er ander zorgwekkend nieuws. Tijdens dit verkoopproces zijn er flinke fouten gemaakt. Voor het proces was het bepalend dat er aan het begin van het proces niet altijd invoelend en empathisch is gereageerd. Na het lezen van alle documenten, brieven en adviezen merk ik dat een vraag nog niet is beantwoord: wat als er aan het begin wel invoelend op de vragen van de familie Jung was gereageerd? Als er over een lerende organisatie wordt gesproken verwacht het CDA dat hiervoor organisatiebreed alle aandacht komt.

'In verbinding' is de titel van het coalitieakkoord. Uit het rapport van de Rekenkamer en de voorzet van de organisatieontwikkeling blijkt dat 'in verbinding' nog onvoldoende op het netvlies van deze organisatie staat. Dat moet anders. Streef naar openheid en transparantie. Durf kwetsbaar te zijn en ga in gesprek met de inwoners van deze provincie. Wees zichtbaar. Graag hoor ik of GS dit herkent en hoe het dit wil bewerkstelligen.

Het proces is niet meer te repareren. Gelukkig is dit wel stopgezet. Voor ons blijft er nog maar een oplossing over: het proces rondom de verkoop van de kavels aan de Dolderseweg moet opnieuw met een verkooprapport, een advertentie, een andere makelaar, de betrokkenheid van een notaris en extra toezicht vanuit de Staten als dat nodig is. Zowel de Rekenkamer als Van Benthem & Keulen hebben ons aanbevelingen en 'lessons learned' meegegeven. Wij moeten daarnaar luisteren en daarmee aan de slag. Kan GS hiermee instemmen?

Het CDA is geschrokken, omdat er een dieper liggend en zich herhalend patroon zichtbaar is.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor u zeggen dat PS desnoods betrokken moet worden bij de verkoop van de vier kavels. Gaat PS daarmee niet veel te veel de uitvoering in?

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! PS moet er alles aan doen om het vertrouwen terug te winnen. Het is een voorstel dat PS dan bij de verkoop betrokken is. Daarover moeten wij met elkaar van gedachten wisselen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Kunnen wij dat niet uitleggen als een gebrek aan vertrouwen dat dit college en deze organisatie dat kennelijk zelfstandig kunnen zonder dat PS daar bovenop zit? In het afgelopen jaar zijn wij overal ingedoken. Ik hoop dat wij daar klaar mee zijn na deze dag. Ik heb geen zin om allerlei ambtelijk werk tot in de uitvoering te controleren. Is dat wel wat het CDA wil?

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Wij geven hiermee niet aan dat er geen vertrouwen is. PS heeft een eigen taak naar zich toe getrokken, de opdracht verleend en de verantwoordelijkheid genomen voor dit onderzoek. De betrokkenheid van PS maakt hiervan deel uit.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Gelukkig hebben wij de regie van het onderzoek naar ons toegetrokken. U was daartegen. Hoe waardeert u het verloop van dit onderzoek?

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik was niet tegen dit onderzoek, maar ik heb actief het gesprek gezocht of PS dit onderzoek zelfstandig moet doen. Daarover ben ik open geweest en heb ik alle fracties opgezocht. Lopende het proces is het CDA tot de conclusie gekomen dat het goed is dat PS het onderzoek heeft geleid.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat is gelukkig. Wij zijn er gelukkig mee dat het CDA zegt er geen vertrouwen in te hebben dat het goed komt. Hoe geeft het CDA daar uiting aan?

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! U gaat te kort door de bocht met de opmerking dat wij er geen vertrouwen in hebben dat het goed komt. Wij hebben er juist wel vertrouwen in dat het goed komt, maar wel op een manier die goed is ingebed en de manier die ik heb aangedragen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben hoofdelijk gestemd over het verzoek om de Rekenkamer dit onderzoek te doen. Alleen mevrouw Kotkamp en u waren daartegen. U doet uzelf tekort door te zeggen dat u voor dit onderzoek was.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Ik doe mijzelf juist niet tekort. Ik heb een bewuste afweging gemaakt en heb een stukje verantwoording afgelegd over mijn grote twijfels aan het begin en mijn zorg over de verantwoordelijkheid en de rol die de Staten op zich zouden nemen. Het is een bewuste keuze geweest om op dat moment tegen te stemmen.

Met name de moeizame informatievoorziening vanuit de werkorganisatie is zorgwekkend. Wij allen – PS, oppositie of coalitie, het huidige college van GS of het college na de verkiezing – moeten kunnen rekenen op adequate informatie. Wij kunnen niet goed functioneren als het ambtelijk apparaat op dit vlak niet adequaat functioneert. Er zijn in de afgelopen periode teveel voorbeelden waar het mis is gegaan en het nog steeds wringt. Dan hebben wij het niet alleen over de Dolderseweg. Vorige week maakten wij dat nog mee bij de tweede herziening van de PRS/PRS, het Integis-rapport en de Uithoflijn waarover wij vandaag komen te spreken. Het CDA maakt dit mee doordat er geen tijdige antwoorden komen op Artikel 47-vragen. Wat is er toch aan de hand? Hoe kun je de juiste afweging of keuzes maken wanneer je niet kunt bouwen op wat je wordt aangereikt? Dat geldt voor het hele huis.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik voel mij ongemakkelijk bij de woorden van mevrouw Koelewijn. Zij zegt dat het ambtelijk apparaat niet goed rapporteert, maar volgens mij zitten daar mensen hard en goed te werken. Dat is tevens de conclusie van het onderzoek van de heer De Baart, namelijk dat iedereen in zijn eigen domein goed werk levert. Het mist alleen aan sturing.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! U probeert mij opnieuw woorden in de mond te leggen. Het is goed om te luisteren naar het vervolg van mijn betoog.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik leg u absoluut geen woorden in de mond. Als u uw tekst later vandaag online zet, dan kan iedereen het nalezen. Daarin staat letterlijk dat de ambtelijke organisatie niet de goede informatie geeft.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik zeg heel duidelijk dat ik niet twijfel aan de inzet van de organisatie, maar dat ik spreek over de adequate informatievoorziening.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Daarmee zegt u dat de ambtenaren geen goede informatie leveren, terwijl mensen hard aan het werk zijn om goede dingen te doen.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik spreek over adequate informatievoorziening. Daarmee zeg ik niet dat het verkeerde informatie is.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! U raakt het punt van vertrouwen hebben in de organisatie, los van de woorden die u daaraan geeft. U wilt dat er vertrouwen kan zijn dat de antwoorden uit de organisatie kloppen. Het patroon dat wij steeds in allerlei rapporten zien is dat de informatie uit de organisatie klopt, maar dat dit GS niet goed uitkomt. Vervolgens komt er een oplegnotitie of een ander soortige memo waardoor dingen worden aangepast. Stel dat de informatie uit de ambtelijke organisatie niet klopt, wie is daarvoor politiek verantwoordelijk?

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik herken mij daarin niet. Ik noem het hele huis, niet alleen de organisatie.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wie is politiek verantwoordelijk voor het hele huis?

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Bij dit onderzoek zijn wij zelf verantwoordelijk, want daarvoor hebben wij de verantwoordelijkheid op ons genomen. Wij hebben met aandacht de presentatie over de voortgezette aanpak van de organisatieontwikkeling bijgewoond. Tijdens de tussentijdse diagnose in juni 2018 werd geconcludeerd dat er sprake is van goede prestaties, goede relaties en een fijne organisatie. De zorgpunten betroffen losheid, vrijblijvendheid, conflict vermijdend gedrag en haperingen in de verbinding tussen de werkvloer, het management en de organisatie. De kernwoorden 'informereren, leveren of ondersteunen van GS en PS' kwamen hierin niet terug. PS kwam zelfs niet voor in het organisatieplaatje. Dat roept vragen op. De directie is immers de belangrijkste schakel tussen het bestuur en de organisatie. PS is een onderdeel van dat bestuur, zelfs het hoogste orgaan. Helaas, het CDA mist hier urgentie, daadkracht en de juiste analyse.

Natuurlijk heeft PS hierin een eigen zware verantwoordelijkheid waarvan wij niet mogen weglopen. De krimp van de organisatie in 2011 is door ons goedgekeurd. Er is gesneden, ondersteuning is verdwenen en er is kennelijk een te slanke organisatie overgebleven, al bestaat de ambtelijke organisatie op dit moment uit ruim 800 medewerkers.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Als wij in meerderheid een besluit nemen, dan hebben wij dat met elkaar gedaan. Daarbij wijs ik erop dat de ChristenUnie er vanaf 2015 ieder jaar op heeft gewezen dat wij onze organisatie kapot bezuinigen en dat wij meer aandacht moeten hebben voor wat de accountant daarover iedere keer in zijn jaarverslag zegt, namelijk dat de organisatie niet 'in control' is qua financiën en juridische zaken. Het is niet zo dat wij niet wisten dat het tot dit zou leiden, want wij zijn daarvoor vier à vijf jaar lang gewaarschuwd. Het is een politieke keuze geweest om daarvoor weg te lopen.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Uiteraard is het een politieke keuze geweest en het CDA was toen coalitiepartner. Dat is het CDA nog steeds. De slanke organisatie heeft u kunnen voorkomen. U verwijt dat er te weinig ambtenaren zijn waardoor het werk niet goed gaat. Ik ken genoeg organisaties die slank zijn, maar hun uiterste best doen om goed werk te leveren. U kunt de politieke

fout die hier gemaakt wordt niet in de schoenen schuiven van de ambtelijke organisatie, maar dat doet u telkens weer.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik haal de verantwoordelijkheid weg bij de organisatie en leg deze bij PS neer.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! In uw woorden zegt u dat wij een slanke organisatie hebben doordat PS een keuze hebben gemaakt. Daardoor hebben wij te weinig mensen om goed werk te leveren. Daarmee bedoelt u dat het werk niet goed uitgevoerd wordt en neemt u niet uw politieke verantwoordelijkheid.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Die verantwoordelijkheid neem ik wel door het op deze manier te benoemen.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! U concludeert dat het college verantwoordelijk is voor wat er allemaal is misgegaan.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik zeg heel duidelijk dat de verantwoordelijkheid bij Provinciale Staten ligt.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het college is het bestuur en wij controleren het.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt, maar wij hebben hierin een rol.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Daarom ligt dit onderzoek er.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Bart Krol zei altijd: "Dat hebben jullie gewild.". Daarmee bedoelde hij de meerderheid waarbij het CDA meestal hoorde. Wij hebben het over de verkoop van vier stukjes grond.. Hoe ingewikkeld kan het zijn? Zelfs dat loopt niet goed. Er is geprutst op het meest eenvoudige dossier denkbaar. Maak het niet veel groter. Het is een rommeltje en niemand heeft de coördinatie.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij maak ik het niet groter, maar urgenter. Dat is wat ik beoog.

In het dossier Dolderseweg blijkt dat veel is geprobeerd op te vangen door de inhuur van externen. Als deze externen niet zijn ingebed in een krachtige groep vaste medewerkers, dan kan het niet goed gaan. Dat leidt tot frustratie van alle betrokkenen. Het is vandaag 17 december 2018. Het moment is gekomen om hier iets aan te doen. Over drie maanden zijn de verkiezingen. Het CDA roept GS op om deze periode te benutten om krachtadig op te treden. In de komende drie maanden moeten wij daadwerkelijk aan de slag, daadkrachtig handelen en met elkaar bouwen aan vertrouwen.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Suna.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik was lid van de begeleidingscommissie en heb verschillende gevoelens overgehouden aan de periode van dit onderzoek en de uitkomsten daarvan. Het is een gevoel van teleurstelling, treurnis, boosheid, verontwaardiging en schaamte voor wat zich hier heeft afgespeeld. Allereerst dank ik de Randstedelijke Rekenkamer voor al het werk dat zij heeft gedaan en ons op volledige wijze goed heeft geïnformeerd gedurende het hele proces. Een bijzonder dank aan de voorzitter van de begeleidingscommissie en de griffie voor de ondersteuning die zij op uitstekende wijze hebben gegeven.

Vandaag is een trieste dag voor de provincie. Wij hebben te maken met twee grote rapporten waarin zaken staan waarmee de provincie niet blij kan zijn. Ik beperk mij tot dit agendapunt, maar u begrijpt dat ik daar moeite mee heb. De conclusies van het rapport over de verkoop van de kavels aan de Dolderseweg, de plek van de voormalige vliegbasis Soesterberg, zijn dramatisch. Het zal maar over je ge-

zegd worden. Het is zeer teleurstellend om te lezen hoe de provincie te werk is gegaan. De aanbevelingen zijn weliswaar wat algemeen geformuleerd, dat had ik graag anders gezien, maar deze geven een duidelijk beeld van wat er allemaal is misgegaan in dit bedrijf en dit dossier.

Als reactie op de conclusie van de Randstedelijke Rekenkamer gaat GS alleen vooruitkijken en belooft beterschap. De vraag blijft staan waarom het zo verkeerd is gegaan. Het is makkelijk om te zeggen dat wij vooruitkijken, maar wat gebeurt er met de puinhoop die u achterlaat? Verwacht u van de Staten dat wij onze ogen sluiten? De PvdA doet dat niet en wil dat u verantwoording aflegt voor de gemaakte fouten. Hoe kan de provinciale organisatie zo slordig zijn? Dat geldt niet alleen voor dit dossier, maar eveneens bij het volgende agendapunt.

De PvdA is zeer verontwaardigd over de gang van zaken rondom het hele proces. Het is een beschamende vertoning wat zich in dit huis heeft afgespeeld. De al dan niet ingehuurde medewerkers zijn niet adequaat ingewerkt en de aansturing laat te wensen over, zowel intern als naar buiten toe. Er ontbreekt sturing van het college op het geheel. De gemaakte afspraken en de regels worden gedurende het hele proces niet gevolgd. Vanaf het begin van de selectieprocedure van de makelaar tot aan de verkoop aan de projectontwikkelaar gaat er veel mis. Hoe kan het zo zijn dat er zoveel fouten worden gemaakt? Waarom worden de gemaakte afspraken niet gevolgd? Hoe kan het zo zijn dat het college en in het vervolg de stuurgroep de afspraken niet navolgen en controleren of deze gevolgd worden? Waarom zijn er zaken mondeling besproken en niet op papier vastgelegd? Dat is essentieel voor een zorgvuldig proces. Hoe kan het zo zijn dat de provinciale organisatie zo amateuristisch aan het werk gaat met het verkoopbeleid? Heeft u dan niks geleerd van het asbestaffaire bij de verkoop van het vorige provinciehuis? Deze vragen dienen vandaag beantwoord te worden, want de Randstedelijke Rekenkamer heeft gedurende het onderzoek geen heldere antwoorden op deze vragen gekregen.

Ik kan nog veel zeggen over de rol van de makelaar en de keuze van de projectontwikkelaar. Dat zal ik echter nalaten, omdat de makelaar aan geheugenverlies lijdt. Wel heb ik de nodige aanvullende waaromvragen die continu gedurende het proces aan de orde waren. Waarom heeft u ingestemd met de korte doorlooptijd van de verkoopprocedure, terwijl u had afgesproken dat er een langere doorlooptijd gehanteerd zou worden? Waarom is de verkoop gegaan op basis van vraagprijs in plaats van minimale inschrijving? Waarom is bij de conceptverkoopovereenkomst geen voorbehoud van goedkeuring door GS opgenomen? Waarom bent u niet in actie gekomen toen u wist dat er fouten waren gemaakt bij de verkoop, zoals niet gesloten enveloppen, over de mail reageren en het ergste was dat u er niks mee gedaan heeft dat drie van de vijf geïnteresseerden niet geïnformeerd zijn, terwijl dat was toegezegd en daarna de omgang met de kandidaten die niet geïnformeerd zijn?

Conclusie 7 beschrijft een zeer trieste constatering over de rol van de provincie. De provincie toont weinig betrokkenheid met de gedupeerde burgers. Dit maakt duidelijk dat er geen sprake is van participatie en zeker niet van 'in verbinding' zijn, het uitgangspunt en de titel van het collegeprogramma. Het provinciaal bestuur laat hierop steken vallen en toont een lakse houding. De reactie van het college in de statenbrief op dit punt is zeer teleurstellend: "Het had beter gekund." Schandalig. Hier kan de PvdA-fractie boos om worden. Hoe wilt u een betrouwbare overheid zijn? De hele verkoopprocedure is zeer amateuristisch, maar ineens kan de provincie heel professioneel handelen in het communiceren met de burgers. Vervolgens gaat er een zeer kille juridische reactie de deur uit. Bah.

In de ochtend van 31 oktober zou de koopovereenkomst in het college besproken worden. Later op de middag stond de commissie RGW gepland waarin dit op de agenda stond. Wat was de reden om het van de agenda af te halen in afwachting van de RGW-behandeling? Tegelijkertijd had de provinciesecretaris de koopovereenkomst al getekend. Als er niet aan de bel was getrokken door de gedupeerde, dan twijfel ik er niet aan dat het college getekend had. De vragen bij de commissie RGW moesten beantwoord worden. Daar is overleg geweest hoe wij dat gaan doen. Er is nog een keer advies gevraagd aan Van Benthem & Keulen en uiteindelijk is er besloten om een beknopte versie te sturen naar de Staten. Waarom? Omdat de Staten niet in verwarring moeten raken. Daar word ik stil van, want is dat niet raar? U was ervan op de hoogte dat men dat wilde, maar heeft er volmondig mee ingestemd. Hoe kan dat? De PvdA vindt dat de gedeputeerde hierin een kwalijke rol heeft gespeeld. Wij zien dit als minachting van de Staten.

De informatie richting de Staten was buitengewoon slecht. De reactie van de gedeputeerde Maasdam zowel in RGW als in PS en de halve informatie die er mondjesmaat kwam was opmerkelijk. Het college valt te verwijten dat zij het steeds over een mogelijke claim had, terwijl dat nergens op gebaseerd was. Toen het eenmaal duidelijk werd dat de verkoop slecht was gelopen ging het in de verdediging. De wens van PS om een eigen onderzoek te doen werd met man en macht geprobeerd tegen te houden, waarbij zelfs de commissaris van de Koning ingezet moest worden om dat te voorkomen.

Het gesprek van de Randstedelijke Rekenkamer met de gedeputeerde, hoofdstuk 10, is veelzeggend. De commissie heeft meerdere keren van de Rekenkamer gehoord dat zij tegengewerkt werd inzake de informatievoorziening en de bereidwilligheid; zie conclusie 8. De voorzitter van de begeleidingscommissie refereerde daar al aan. Ondanks de toezegging om volledige medewerking te verlenen, ging de medewerking en informatie-uitwisseling buitengewoon stroef. De reactie van het college op deze conclusie is wederom een lachertje. Waar haalt u het vandaan om in de statenbrief te zeggen dat de medewerkers hun uiterste best hebben gedaan en alle medewerking hebben verleend? Hiermee zegt u dat de Randstedelijke Rekenkamer liegt. Ik hoor graag een reactie van de gedeputeerde op dit punt.

De integriteit is in het geding. Het is niet dienstbaar, niet professioneel, niet betrouwbaar en neemt geen verantwoordelijkheid. Het gaat mij niet om de fraude, want dat is niet aangetoond. De integriteitskwestie is wel aan de orde. Het gaat er niet over of iemand integer is, maar de integriteitscode die in het geding is. Het college valt te verwijten dat zij allereerst de eigen procedure niet volgt, dan de gemaakte afspraken niet nakomt en de burgers in de kou laat staan. Het college probeert de Staten meerdere keren op het verkeerde been te zetten door ons onjuist en onvolledig te informeren. Daarnaast kan het college de ambtenaren niet aansturen, terwijl zij er daarvoor zitten. Als je dat niet doet, dan kun je je functie niet goed uitvoeren. Het is wel lef tonen om na alle conclusies geen zelfreflectie te hebben. In de eerste reactie naar aanleiding van de Staten nadat het rapport naar buiten kwam, was gedeputeerde Maasdam boos bij RTV Utrecht. Zij had toch alles goed gedaan en alles in gang gezet. Hoe konden wij haar wat verwijten? Dat noem ik geen zelfreflectie.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik probeer het duidelijk te krijgen of wij dingen op dezelfde of op een andere manier hebben opgevat. U zegt dat wij onjuist geïnformeerd zijn door de gedeputeerde. Ik heb altijd het gevoel gehad dat de gedeputeerde ons in alle oprechtheid heeft verteld wat zij wist en wat zij heeft gekregen aan informatie. Ik heb nooit het gevoel gehad dat zij mij voor de gek stond te houden. Had u dat gevoel op dat moment wel?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb voor u een voorbeeld. De informatie die wij hebben gekregen was een verkorte versie van het rapport van Van Benthem & Keulen. Daarin krijgt de gedeputeerde de gelegenheid om een verkorte versie te sturen waardoor er omheen gespeeld kan worden. De gedeputeerde heeft aangegeven dat zij dat prima vindt. Daarmee geef je geen volledige openheid van zaken.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Had u het gevoel dat u niet oprecht geïnformeerd werd op het moment dat u informatie kreeg van de gedeputeerde in de commissievergadering?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat gevoel heb ik daaraan overgehouden. Op dat moment nog niet, want toen wist ik dat nog niet.

Mevrouw DEKKERS (D66): Mijnheer de voorzitter! Weet de heer Suna dat er twee versies zijn van het advies van Van Benthem & Keulen? De vraag is aan de orde of wij tot een ander oordeel waren gekomen op een aantal punten als wij het volledige rapport hadden gekregen. Ik heb inmiddels beide rapporten gelezen en ik concludeer dat ik geen andere conclusie had getrokken en er dus geen probleem was met de verkorte versie. Wat is uw oordeel daarover?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het doet er niet toe wat de inhoud van de twee stukken zijn. Het gaat erom dat er een keuze wordt gemaakt om ons een verkorte versie te sturen. Daar heb

ik moeite mee, want het er wordt gezegd dat het college het de Staten makkelijk willen maken omdat zij anders in verwarring raken. Vindt u dat normaal?

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het heel normaal om keuzes te maken in verschillende versies. Ik kan mij niet vinden in uw uitspraak dat het niet uitmaakt of er een ander oordeel zou komen, maar dat het college het sowieso niet hadden mogen doen. Het zou wat zijn als wij elke versie voorgeschoteld krijgen. Het gaat erom dat wij de informatie krijgen op basis waarvan wij een oordeel moeten vellen. Dat is mijn opvatting en u denkt daarover kennelijk anders.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb niet gezegd dat het makkelijker was of dat het niet uitmaakt. Ik heb aangegeven dat het er niet toe doet. Het gaat niet over de inhoud, maar hoe met de Staten wordt omgegaan. U vindt het blijkbaar wel goed dat wij minder geïnformeerd worden, want blijkbaar raakt u in verwarring. Ik zou niet in verwarring zijn geraakt.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Het gaat er niet om dat ik in verwarring zou zijn geraakt, maar dat ik de juiste informatie krijg om een oordeel te vellen. Daarop heb ik die twee rapporten beoordeeld. Ik heb geconcludeerd dat in de verkorte versie alles staat wat wij nodig hebben.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Zeker in deze situatie waarin wij beland zijn en het hele proces wetende, zou GS anders moeten handelen. Dat neem ik GS kwalijk.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Dekker kent de Provinciewet niet. De Provinciewet zegt dat GS ons te allen tijde over alles moet informeren, ook met de brief van de advocaat, ook al had hij er poppetjes in getekend. GS is verplicht de Staten te allen tijde actief en passief te informeren. Als het hele provinciehuis op zijn kop staat omdat het een bende is ga je niet de halve brief van Van Benthem & Keulen wegcensureren, maar stuur je ons alle informatie. Het was immers wezenlijke informatie die het heeft weggehaald.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Misschien ken ik de Provinciewet niet tot op de letter. Ik heb naar de inhoud van de twee rapporten gekeken en geconcludeerd dat deze mij geen ander beeld geven van de situatie. Daarin ben ik actief geïnformeerd. Wij hebben alle stukken. Het is jammer dat wij daarom moesten vragen, maar het oordeel is niet anders.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn actief belazerd doordat er gecensureerd is in de brief.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Vorig jaar november hebben wij de gelegenheid gekregen om de stukken van Van Benthem & Keulen in te zien. Deze hebben ter inzage gelegen bij de griffie. Bent u daar naartoe gegaan?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Nee, want dat zat toen niet in mijn portefeuille. Ik ben bij dit dossier betrokken geraakt toen de commissie in het leven werd geroepen naar aanleiding van de vergadering van PS.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Is uw voorganger naar deze inzage geweest?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat heb ik hem niet gevraagd, maar wij hebben hierover uitgebreid gesproken en gekeken wat er lag. Op dat moment werden wij hierover geïnformeerd door de gedeputeerde dat de PVV maar wat zeurde en dat wij vooral verder moesten gaan. Ik vertrouwde de gedeputeerde daarin.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor u allerlei aannames doen. U geeft iets aan over het informeren en daarin bent u erg kort door de bocht.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik was gebleven bij de reactie van de gedeputeerde bij RTV Utrecht. Het is voor mij heel duidelijk dat men niet in staat is tot zelfreflectie. Gelukkig is er vanochtend toch een reactie gekomen van het college bij monde van gedeputeerde Straat. Hij heeft duidelijk aangegeven: 'sorry, wij zijn fout geweest'. Daar ben ik blij mee. Ik ben zeer benieuwd naar de antwoorden op alle vragen die ik gesteld heb. In de tweede termijn kom ik terug met onze conclusie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik dank mevrouw Ens voor het stemadvies. Misschien kunnen wij daar wat mee op YouTube. Laat ik beginnen met twee complimenten. Het eerste compliment is voor de Randstedelijke Rekenkamer, omdat zij ondanks alle tegenwerking in dit huis zo goed en zo kwaad mogelijk heeft geprobeerd om de waarheid boven tafel te krijgen. Het tweede compliment is voor het college. Het is knap hoe lang je deze bende onder de pet hebt kunnen houden. Dat neemt niet weg dat er in de organisatie veel mensen zijn die met plezier, de juiste intenties, kennis en kunde hun werk doen; laat daarover geen enkele twijfel bestaan. Vooral zij verdienen een betere organisatie dan de huidige organisatie. Dit onderzoek toont opnieuw aan dat deze organisatie totaal stuurloos is.

Ik heb drie blokken: een blok vastgoed, gerommel en ruimtelijke ordening, een blok list en bedrog en een blok over het rekenkameronderzoek. Het integriteitsvraagstuk laat ik liggen, hoe erg dat ook is. Er is hier geen integriteitsbeleid en de provincie overtrad deze wet wederom. Er is geen vastlegging van integriteitsverklaringen bij nevenfuncties. Hetzelfde hebben wij bij de Uithoflijn gezien. Ook laat ik de gang van zaken rond hen die zich beklagden voor wat het is, omdat het proces nog loopt. Toen iemand zich beklagde schoot het college direct in een formeel juridische opstelling. Deze regenteske houding is hier de maat der dingen. Als u het niet bevalt, dan belt u maar een advocaat. 'In verbinding' blijkt in verbinding met onze advocaat.

Het doel om maximaal acht woningen te bouwen was niet publiekrechtelijk geborgd. Het bestemmingsplan klopte niet. Bij een van haar hoofdtaken heeft de provincie gefaald. Waar je publiekrechtelijk faalt had het college dat privaatrechtelijk in de koopovereenkomst kunnen repareren. Dat ging fout. Nog erger: als er geen commotie was geweest op dit dossier veroorzaakt door een zich beklagende burger en de PVV-fractie, dan had de provincie waarschijnlijk een koopcontract getekend waarin stond dat er meer gebouwd mocht worden. Zo blijkt uit het Rekenkamer-onderzoek. Ongelooflijk. Een eventuele claim van een projectontwikkelaar was beperkt gebleven of uitgesloten gebleven als je in het koopcontract had geschreven dat er niet meer dan acht woningen gebouwd mochten worden. Een claim was uitgesloten geweest als je altijd gecommuniceerd had dat het onder voorbehoud was van GS. Vergeten, foutje, bedankt. Als er geen claim komt, dan komt dat door het college. Let wel, een paraaf van de provinciesecretaris stond al onder dat contract. Een contract waarin de koopsom was gebaseerd op acht te bouwen woningen, maar waarin hij meer mocht bouwen. Hoe bestaat dat? Intussen weten wij dat de spoedtaxatie heeft aangegeven dat de prijzen veel hoger zouden zijn bij ruimere bouw mogelijkheden. De provincie wierp dus bijna miljoenen euro's in de schoot van zomaar een projectontwikkelaar als de PVV-fractie niet aan de bel had getrokken.

In het verkoopproces speelden vele eigenaardigheden. Er was geen aanwijsbare reden om deze makelaar te nemen, maar hij werd het toch. De projectleider gaf in een interne memo aan de stuurgroep alleen de lage getaxeerde waarde door en niet die van de 'pitch' van de makelaars, want die waren veel hoger. De stuurgroep werd toen al misleid. In dezelfde memo werd aangegeven dat twee-onder-een-kapwoningen tot eenzelfde grondopbrengst zouden leiden als vrijstaande woningen. Het is onbegrijpelijk dat iemand dat opschrijft en dat de stuurgroep dat absorbeert, want iedereen weet dat dit onzin is. Een geïnteresseerde kreeg drie dagen voor de verkoop, zo startte de mededeling van de makelaar: "Wij gaan voorlopig nog niet beginnen". Er was een verkeerd e-mailadres gegeven en de makelaar heeft niet de moeite genomen om de mensen die zich gemeld hadden te bellen. Waarom is dat niet gebeurd? Ik vraag de gedeputeerde waarom daar geen toezicht op gehouden is? De makelaar zou de bestaande woning aanbieden als woning, maar dat is niet gebeurd. Een andere geïnteresseerde hoorde een paar maanden voor de verkoop dat het nog wel een jaar zou duren voordat de verkoop zou starten. De makelaar verzweeg dat de winnende projectontwikkelaar een bestaande klant van hem was. Waarom zou hij dat vertellen, want hij had meer belangen. De provincie maalde helemaal nergens om.

De vraagprijs was geen minimale inschrijfprijs, maar een vraagprijs. Deze was lager dan de geschatte waarde van de makelaars. Dat is hetzelfde als een makelaar die zegt dat hij € 700.000 voor je ophaalt en je het huis te koop zet voor € 600.000. Wie doet zo iets? De vraagprijs was precies het bedrag dat onderhands al was geboden door de projectontwikkelaar. Wat een toeval. Hoe is die vraagprijs vastgesteld? Niemand die het weet. De vraagprijs in plaats van een minimale inschrijfprijs noemde de projectleider niet zo handig, tenzij hem dit prima uitkwam. De projectleider zei in maart 2017 over de onderhandse bieding dat er overeenstemming was bereikt over die prijs zonder verkoopproces. Weliswaar onder voorbehoud van hogerhand, maar er zou overeenstemming zijn over de prijs. Toen al probeerde men de deal te forceren. Hij meldde dat dit bedrag hoger was dan de eerder getaxeerde waarde, waarbij de hogere waarden van de 'pitch' zijn verzwegen. Voor de vorm moest hij van de stuurgroep een inschrijvingsprocedure volgen zonder doelstellingen. Zelfs de doelstelling dat het snel moet, die de gedeputeerde ons op de mouw probeerde te spelden, was niet vastgelegd. Hoezo moest het snel? Er moesten vier maanden worden uitgezocht wie de opdracht mocht verstrekken aan de makelaar. Er was geen doelstelling. Zelfs niet het doel om voor de belastingbetaler het meeste geld op te halen. Wie was daarvoor verantwoordelijk? Niemand die het weet. Drie van de vijf geïnteresseerden kregen helemaal geen informatie en een bord 'Te koop' hoefde niet van de projectleider, want: "Er was al voldoende interesse om de kavels aan de professionele markt te verkopen tegen de maximaal te verwachten prijs." De professionele markt bestond uit een partij, namelijk een vriendje van de makelaar. Hoezo een marktconforme prijs en een transparant proces? Er was al een deal, dus kwam er geen bord langs de weg en werden er geen andere ontwikkelaars gebeld.

De biedingen moesten in een gesloten envelop worden aangeleverd. Toch werden de biedingen per mail geaccepteerd, behalve van de man op de tribune die te laat was. Hij kreeg wel te horen dat het bod per mail niet geaccepteerd werd. Van twee enveloppen bleek er minimaal al een open en waarschijnlijk twee. De andere drie aanwezigen hadden acuut geheugenverlies. De winnende bieding kwam een half uur voor de sluitingstermijn per e-mail binnen toen de andere biedingen al bekend waren. Het was geen verrassing dat u niet meer hoefde te bieden dan u onderhands al gedaan heeft, u krijgt de deal. Het was niet nodig om hoger te bieden.

Vanaf het begin heeft de ontwikkelaar aangegeven meer dan acht woningen te willen bouwen. Dat was geen enkel probleem voor de provincie. De makelaar die optrad voor de provincie, verruimde in het koopcontract telkens de bouwmogelijkheden ten gunste van de ontwikkelaar. Hij weet echter niet meer wie hem dat verzocht heeft. Wie inmiddels nog niet wakker is, wordt nooit meer wakker. Je hoeft geen complotdenker te zijn om hier vast te stellen dat er gestuurd en gemanipuleerd is op deze gewenste uitkomst. Deze uitkomst was gewenst door de makelaar, omdat hij twee keer kon verdienen. In het meest gunstige geval is daarop geen toezicht gehouden van de provincie. Misschien kun je dat verklaren uit amateurisme, maar dat kan niet de hele verklaring zijn. Zoveel amateurisme bestaat niet. De onderzoekers schrijven: "Diverse onderzoeksbevindingen duiden erop dat er vanuit de provincie is aangestuurd een verkoopprocedure op te zetten met als doel dat de projectontwikkelaar de uiteindelijke koper zou worden." Deze woorden zijn meer dan duidelijk.

Alles wat ik zojuist vertelde was in de organisatie bekend of had het moeten zijn. De gedeputeerde hield het echter onder de pet of loog erover. Sterker nog: op 10 oktober schrijft GS: "De inschrijfprocedure was helder en transparant." Ondanks alle vragen die de PVV stelde en de debatten die wij hebben gevoerd, is al deze informatie ons onthouden. Dat is het bruggetje naar het blokje list en bedrog.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Het betoog dat u afsteek wekt de suggestie dat er intentioneel gewerkt is naar het toespelen van deze opdracht aan de projectontwikkelaar. In het rapport van Hoffmann wordt u daarin niet gesteund. Op basis waarvan doet u deze suggestie dat daarvan wel degelijk sprake is?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb u zojuist een citaat voorgelezen uit het rapport van Hoffmann: "Er is aangestuurd om een verkoopprocedure op te zetten met als doel dat de projectontwikkelaar de uiteindelijke koper zou worden." Ik hoop dat wij het eens zijn dat de makelaar

dubbele belangen heeft, want als hij het verkoopt aan zijn vriendje kan hij twee keer verdienen. Dan zou je verwachten dat de provincie op ons belang let en zorgt dat de makelaar zijn best doet voor de provincie en de belastingbetaler. Als Hoffmann tot deze conclusie komt, dan is er gestuurd op deze uitkomst. Er kan maar een reden zijn dat je stuurt op een koper: of je bent te lui om te werken of je hebt daarbij belangen.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik verbind daaraan een andere conclusie dan u. Ik houd mij vast aan de conclusies in het rekenkamerrapport dat er van belangenverstremgeling geen sprake is.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Welke conclusie trekt u dan uit dit citaat dat er gestuurd is op een deal met deze projectontwikkelaar?

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik zal het stuk uit het rapport nog eens precies nalezen. Ik herinner mij dat er gezegd is dat de makelaar de indruk heeft dat er vanuit de provincie sterk gestuurd is op deze uitkomst. Dat betekent niet dat het feitelijk zo is, want het is iemands waarneming en beleving. Daarin kan een verschil zitten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het rapport zegt dat zij hebben aangestuurd op deze deal, maar misschien denken wij er anders over. Dat zou kunnen.

Ik was aangekomen bij list en bedrog. Laat ik Artikel 167 van de Provinciewet eens voorlezen. Misschien kunnen wij deze op de muur schilderen, want dat is urgenter dan Artikel 1. "Gedeputeerde Staten, van elk van hun leden afzonderlijk, zijn aan Provinciale Staten verantwoording schuldig over het door hen gevoerde bestuur. Zij geven Provinciale Staten alle inlichtingen die Provinciale Staten voor de uitoefening van hun taak nodig hebben." Ik hoop dat wij dat hebben, want dan kunnen wij verder. In november 2017 zei de gedeputeerde nog: "Wij hebben een zorgvuldig proces ingericht en de prijs is marktconform." Zij zei daarbij dat de prijs hoger was dan de lage taxatiewaarde, terwijl hier in huis rapporten circuleerden van makelaars die de prijs hoger noemden. Als de gedeputeerde zich in dit dossier had verdiept, dan had zij de hogere waarden op tafel gehad. Zij heeft dat niet gedaan.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Het is fijn dat iemand meedenkt. In aanvulling op het citaat dat u te berde bracht lees ik de zin die daarachter staat: "Overigens zijn er scenario's mogelijk met als uitkomst dat de projectontwikkelaar niet de uiteindelijke koper zou worden." Het is een kunst om je citaten te kiezen en daarmee suggesties te wekken. De suggestie die u zojuist op tafel heeft gelegd werp ik verre van mij. U kunt selectief winkelen uit een rapport en dat is u goed toevertrouwd. Het gaat echter niet om een enkele zin, maar om de strekking van een heel stuk.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het is een lange en essentiële zin, namelijk dat de provincie stuurde op deze projectontwikkelaar. Natuurlijk komt er een andere koper. Er had iemand lucht van kunnen krijgen dat hij dat had willen bouwen. Het stond alleen maar even te koop, zonder te koop bord en zonder advertentie. De kans dat iemand anders dan deze projectontwikkelaar het zou worden was nagenoeg nul. Waarom? Omdat de provincie stuurde op deze ontwikkelaar.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Waarom heeft de stuurgroep ervoor gekozen om wel een aanbesteding te doen? Over de feiten hoeven wij het niet oneens te zijn. Er lag een bod en dat dit bod van invloed is geweest op de gekozen procedure lijkt evident. Er is wel degelijk de ruimte geboden om andere kopers de mogelijkheid te bieden om een bod uit te brengen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik zal mevrouw Dekker bijpraten. Toen de makelaar en de projectleider zeiden dat zij een deal hebben, zei de stuurgroep dat het niet kan en wij iets openbaar moeten doen. Toen is de inschrijvingsprocedure gestart van een paar weken zonder daaraan bekendheid te geven. De woningen stonden niet op Funda, alleen de kavels en er werden geen ontwikkelaars gebeld. Omdat het moest van de stuurgroep hebben zij een korte inschrijvingsprocedure gehouden en het was niet uitgesloten dat iemand zijn vinger had opgestoken. Deze werd echter niet opgestoken en de mensen die dat wel deden waren kansloos, want een half uur voor sluitingstijd kwam

de bieding van de projectontwikkelaar binnen per e-mail. Ik zei net dat wie nog niet wakker is dat nooit meer wordt, maar wij hebben iemand gevonden.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Wij spreken over dezelfde feiten, maar u weegt deze anders. Ik ben het met u eens dat er geklungel en gedoe is geweest en je daaruit de conclusie kunt trekken of er opzet in het spel is. Daarop is het rekenkamerrapport ingezet. Dat blijkt niet het geval te zijn. U blijft volharden in uw opvatting dat er weldegelijk een luchtje aan hangt en het allemaal voor de Bühne is geweest. Ik denk daar anders over.

De heer DECKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik zit al 25 jaar in deze handel en zoveel amateurisme bestaat niet. Ik wijs u op wat de stuurgroep tegen de Rekenkamer heeft gezegd, namelijk dat zij twijfelden aan het zorgvuldige proces.

De gedeputeerde zei dat de vraagprijs in overleg met de makelaar was vastgesteld. Het rekenkameronderzoek stelt dat het volstrekt onduidelijk is wie de vraagprijs heeft vastgesteld en hoe dat is gebeurd. Uit de spoedtaxatie bleek dat de koopsom bij een ruimere bestemming weleens het dubbele zou kunnen zijn. Hoezo marktconform? "Wij hebben kaders hoe met grond om te gaan", zei de gedeputeerde. Dat is gelogen, want deze kaders bleken er niet te zijn. "Wij zijn niet afhankelijk van een ambtenaar, want wij hebben 'checks & balances'", zei zij letterlijk. Ik weet niet wat wij hier hebben, een doofpot of een puinhoop, maar wij hebben geen 'checks & balances'. Dat is aantoonbaar gelogen, in de wetenschap dat er een brief ligt van een advocaat die deze omissie van het ontbreken van een handelingskader al had opgemerkt en opgeschreven. Wij zijn misleid en opgelicht. Op het verzoek van de gedeputeerde is het advies herschreven. Dit zie je aan de lay-out en de teksten. Dit is hetzelfde advies waarin de onwelgevallige feiten zijn weggecensureerd, want dat zou alleen maar verwarring geven voor de Statenleden. Hoe haalt u dat in uw hoofd om te zeggen over Statenleden die zich willen laten informeren? Ik heb debatten aangevraagd en honderdduizend vragen gesteld en u haalt de helft van een advies weg. Hoe durft u? Lieden die dit soort wartaal uitslaan horen hier niet thuis. De organisatie heeft net als GS de wettelijke informatieplicht. Ga weg uit het openbaar bestuur als dit je houding is. De gedeputeerde verzweeg dat er al een onderhands bod lag van de beoogde koper. Dit is cruciaal voor het hele dossier. Zij zei alleen dat de koper zich gemeld had, niet dat hij al een onderhandse bieding had gedaan. Dit is verzwegen toen het hele provinciehuis op zijn kop stond vanwege het kaveldossier.

Zij zei dat de keuze van de makelaar gerechtvaardigd was op basis van de gunningscriteria. "Dat is onzin", zegt de Rekenkamer. Zei zij dat team Grondzaken was aangehaakt en toezicht had gehouden, dus het was allemaal wel goed. "Dat is onzin", zegt de Rekenkamer, want Grondzaken was pas later aangehaakt en het bleek eveneens maar half ingelicht. Er is niks verteld over de bieding die een half uur voor sluitingstijd binnenkwam per e-mail; tegen de regels in. Er is niet verteld dat dit niet de bedoeling was. Nee, het was een zorgvuldig en transparant proces. Er is niks verteld over medewerkers met geheugenverlies bij de opening van al open zijnde enveloppen. Sterker nog: GS liegt op 10 oktober 2017: "Op 6 juni om 12.15 uur zijn in het bijzijn van drie provinciale medewerkers de vijf binnen het vastgestelde tijdstip ingediende biedingen geopend." Er lagen e-mails op tafel en de enveloppen waren al geopend. Wie wilt u in de maling nemen? Er was geen doelstelling en de gesuggereerde haast was uit de duim gezogen. In het conceptkoopcontract met de ontwikkelaar staat dat hij zes maanden de tijd heeft om af te nemen. Hoezo haast? Het liegen gaat op de tv en in de krant gewoon verder als u zegt dat er twee brieven van Van Benthem & Keulen ter inzage hebben gelegen voor PS. De gedeputeerde is boos op ons, omdat wij zo goed geïnformeerd zijn. Welke afslag heeft deze gedeputeerde gemist? Misschien begrijpt iedereen wel waarom GS het onderzoek wilde doen en dat niet aan PS wilde overlaten. Dan is er nog niet eens gesproken over de CDA-bijeenkomst waarin een van de beklagde zich onder druk gezet voelde.

Enige vorm van zelfreflectie is GS vreemd. Het staat zwart op wit, door de Rekenkamer opgeschreven. Als je privaatrechtelijk handelt hoor je dit behoorlijk te doen en moet je fatsoenlijk met mensen omgaan. "De kernbegrippen uit de gedragscode: dienstbaarheid, professionaliteit, betrouwbaarheid en zorgvuldigheid waren niet altijd het uitgangspunt", schreef de Rekenkamer. Veel eufemistischer kan het niet. GS blijkt het rekenkameronderzoek te hebben gefrustreerd, getraineed, tegengewerkt en er is gestuurd en gemanipuleerd door onder andere een tijdlijn op te stellen zodat iedereen hetzelfde zou

vertellen bij de Rekenkamer. Vooraf heeft men allerlei zaken met elkaar afgestemd, zodat de Rekenkamer nauwelijks kon achterhalen wat de waarheid was. Zij moest zelfs een soort disclaimer opnemen in het rapport waarin zij zoiets zegt als: wij hebben ons best gedaan en zijn erg tegengewerkt; beter wordt het niet. Het is een ongekennde schande. Er was geen bereidheid tot medewerking met de Rekenkamer die het wettelijke recht heeft u de kleren van het lijf te vragen. De gegeven informatie bleek aantoonbaar onjuist, er werd om de hete brij heen gedraaid en de informatie was onvolledig.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen zei dat de mensen in deze organisatie hun werk ontzettend goed gedaan hebben. Als interruptie op mijn inbreng heeft hij gezegd dat er verkeerde informatie verstrekt zou zijn. Hoe zit dat precies? Is er verkeerde informatie verstrekt of hebben zij hun werk heel goed gedaan? De rekenkamervragen zijn rechtstreeks aan de medewerkers gesteld. In welke rol ziet u het college daartussen zitten?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De mensen op de werkvloer doen hun uiterste best, hebben kennis en kunde, maar worden geconfronteerd met een organisatie die volledig is lamgeslagen. De top van de ambtenaren doet waar zij zin in heeft. Dit is het ultieme bewijs dat GS geen enkel contact heeft met de organisatie en de sturing op de organisatie.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! U zei eerder dat het slechts om een vastgoedcasus gaat. Dat wij het niet zo groot moeten maken, omdat het om gaat om fouten in de uitvoering.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dan heeft u mij verkeerd begrepen.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb u duidelijk horen zeggen: "Maak het niet te groot." Tegelijkertijd zegt u dat de medewerkers allemaal goed hun werk doen en het wat groters is qua context, organisatie en cultuur. Dat rijmt niet met uw opmerking dat het slechts een vastgoedzaak is. Het lijkt erop of u alle punten die u kunt vinden aangrijpt om het college in diskrediet te brengen. Ik hoor graag van u hoe u dat met elkaar in verband brengt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het college kan zichzelf het beste in diskrediet brengen en daarvoor doet het zijn uiterste best. Ik heb proberen te zeggen over de verkoopdeal dat het gaat over de verkoop van vier stukjes grond. Dat zei ik, omdat er werd gezegd dat de organisatie de afgelopen jaren is afgeslankt. Daarmee kan het niet te maken hebben. Er zijn vier stukjes grond die wij gaan verkopen. Je zorgt dat de boel op orde is en dat het netjes verloopt. Dat moet iedereen kunnen. Het is totaal fout gegaan, omdat er geen sturing is van de organisatie. Zij heeft geen idee waar zij mee bezig is. Er kwam laatst een rapport over Hart van de Heuvelrug voorbij en ik zei tegen mijn fractie dat wij dezelfde bende boven tafel halen als iemand die te maken heeft met dit dossier zo moedig is en zijn vinger opsteekt dat er iets niet klopt. Wij gingen naar het ecoduct Boele Staal waar een hek staat. Als wij dat niet gezegd hadden, dan had dat hek er nog gestaan. Deze staat er nog steeds met een gaatje erin voor de dieren. Dat is wat ik ermee bedoel als ik zeg dat wij niet geïnformeerd worden en de organisatie volledig losgezongen is van GS, die het zou moeten aansturen.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Bent u het met mij eens dat het niet helemaal uw bedoeling was om te stellen dat het slechts een vastgoeddeal was en wij het niet zo groot moeten maken?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het had niet zo groot hoeven zijn als iemand de kavels netjes had verkocht met een makelaar die ter plaatse bekend was. Het is heel groot geworden, omdat de Rekenkamer een onderzoek heeft gedaan. Ik heb de antwoorden op mijn vragen naast het rekenkameronderzoek gelegd en er klopt helemaal niks van. Wij doen ons best, maar wij worden niet geïnformeerd en wij worden voorgelogen. Hoe kunnen wij dan ons werk doen? Zelfs in een opgave om vier kavels te verkopen gaat het helemaal mis.

De VOORZITTER: Wilt u een beetje op uw woorden passen. Laten wij proberen om het debat op enig niveau te houden.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Ens staat hier om wat teksten van de heer Dercksen tegen elkaar uit te spelen om daarmee te bewijzen dat er een fout is gemaakt door ambtenaren die stomme dingen in memo's hebben gezet of in de interviews met de onderzoekers van de Randstedelijke Rekenkamer hebben gezegd. Mevrouw Ens weet dat er intern een verhaallijn is afgesproken. Waar komt die verhaallijn vandaan en hoe verhoudt deze zich tot het spontaan beantwoorden tijdens interviews? Volgens mij kunnen die twee dingen niet samen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat was geen vraag aan mij. Wij zullen later terugkomen op de vraag van de heer Schaddelee.

Wie goed geluisterd heeft naar de Rekenkamer in de speciale commissie, heeft kunnen horen dat zij deze totale obstructie vanuit het provinciehuis nog niet eerder had meegemaakt. Elk zichzelf respecterend overheidsorgaan zou zich de ogen uit het hoofd schamen. GS schrijft echter dat hij het betreurt dat de Rekenkamer het zo heeft ervaren. Hoe haal je het in je hoofd als je zo om je oren krijgt om te zeggen dat je het betreurt dat de Rekenkamer het zo ervaren heeft? Als klap op de vuurpijl verklaart de gedeputeerde in een interview met de Rekenkamer en de bedrijfsrechercheurs dat zij onbekend was met de voorwaarde in de koopovereenkomst dat er meer gebouwd mag worden dan de bedoeling was. Aan het einde van het interview had zij zich vergist, want kort voor het interview was zij daarover geïnformeerd. Dit soort mensen moeten wegblijven uit het openbaar bestuur. Het is een grof schandaal hoe is omgegaan met de Rekenkamer en zelfs de cdK is ingeschakeld om vier mensen tot de orde te roepen. Dat heeft nauwelijks het gewenst effect gehad. Over stuurloos gesproken.

Wij zijn voorgelogen. De top van de organisatie hangt als los zand aan elkaar. Organisatorische processen rammelen aan alle kanten en er is geen enkele zelfreflectie. Het ergste is misschien wel dat er niet de geringste vorm van respect is voor Provinciale Staten en de rol die wij moeten vervullen. De wettelijke informatieplicht aan de volksvertegenwoordiging lapt men schaamteloos aan de laars. Totale minachting is de volksvertegenwoordiging deel. Ik vind het bewonderenswaardig dat de gedeputeerde vandaag is gekomen. Bijna alle bestuurders die zo'n rapport om de oren krijgen zouden thuisblijven en de eer aan zichzelf houden. Deze gedeputeerde is totaal ongeschikt en volstrekt ongeloofwaardig. Houd de eer aan jezelf.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Wat moet je nog zeggen na de PVV. Wij waren niet blij met de antwoorden op de vragen van de PVV die in het begin naar boven kwamen. Daarna is het er bepaald niet beter op geworden met wazige antwoorden, vergissingen en omtrekkende bewegingen. Echt duidelijke antwoorden kwamen er niet. Mensen die belangstelling hadden voor de kavels werden niet of onvoldoende geïnformeerd of te laat geïnformeerd en als zij daarover een klacht indienden dan werden zij afgeschreven en juridisch benaderd. Er was geen bestemmingsplan en het was niet duidelijk hoeveel woningen wij kunnen of mogen bouwen.

Er ligt een rekenkamerrapport met een reconstructie wat er gebeurd is en dat liegt er niet om. Eigenlijk moeten wij in de politiek het woord verdrietig gebruiken. Wij hebben allerlei emoties voorbij zien en horen komen, maar ik vind dit verdrietig en het is een schande voor de provincie. Het toont aan dat de provincie het niet nauw neemt met de regels die door haarzelf zijn opgesteld en aanbestedingsprocedures voor ingehuurd personeel worden niet op de juiste manier gevolgd in veel gevallen. Afwijklingsverklaringen zijn er soms niet of komen een jaar na dato. Dat is op zichzelf al zorgelijk genoeg, maar als wij lezen dat de Rekenkamer tegengewerkt wordt in het boven tafel krijgen van de juiste informatie en dat er verschillende malen een escalatie nodig was om toegang te krijgen, dan wordt ik daar nog veel verdrietiger van.

De Rekenkamer vond het lastig om het hele verkoopproces te reconstrueren. Een van de oorzaken is dat er aan het begin van het onderzoek door de ambtelijke organisatie van de provincie een tijdelijk is opgesteld van het verkoopproces die na goedkeuring door GS aan de Rekenkamer is verstrekt. Deze tijdelijk is in veel gevallen leidend geweest voor de gesprekken die gevoerd zijn met betrokkenen bij het verkoopproces die over deze tijdelijk beschikten. Op vragen naar specifieke feiten en gebeurtenissen werd er steeds weer teruggegrepen naar die tijdelijk. Hierdoor is het voor de Rekenkamer moeilijk om vast te stellen in hoeverre deze betrokkenen hun eigen visie of herinnering op de gebeurtenissen gaven

of dat zij enkel het op GS-niveau afgestemde beeld herhaalden. Overigens ontbraken in die tijdlijn relevante momenten. Wie heeft de opdracht gegeven voor de tijdlijn? Dat doen ambtenaren niet uit zichzelf. Waarom is de opdracht gegeven voor de tijdlijn? Waarom heeft u de Rekenkamer niet op haar eigen manier haar werk laten doen? De onderlinge afstemming van gebeurtenissen en waarheidsbevindingen bemoeilijkten het onderzoek. Wat is er dan te verbergen? Dan hebben wij al de derde rode vlag te pakken.

Wat te denken van het advies van Van Benthem & Keulen dat ter inzage lag en oorspronkelijk was opgesteld in september? Daarin staat een aantal passages over het tekortschietend kader en 'lessons to be learned'. Waarom is er dan besloten om PS een verkorte versie van dit rapport te verstrekken waar dit is uitgehaald? Wie heeft daarvoor de opdracht gegeven? Wij weten wie daarvoor verantwoordelijk is, want dat is onze gedeputeerde. Is het de gedeputeerde geweest die daarvoor de opdracht heeft gegeven? Dat vind ik belangrijk om te weten. De 'lessons to be learned' is helaas een terugkerend thema van de laatste tijd in een aantal verschillende dossiers. Het is niet bevorderend voor een vertrouwd gevoel bij onze inwoners.

De zaken die zijn besproken in overleggen zijn besproken met alle gedeputeerden samen. Collega's waarvan je mag verwachten dat zij elkaar aanspreken op het gedrag en het nemen van beslissingen. Dat is niet gebeurd, denk ik. Dat is een vraag. Hebben jullie met elkaar besproken hoe het loopt in dit dossier? Is er met het college besproken welke informatie wel en niet naar de Staten kwam? Dat zijn de vertrouwensvragen en de integriteitsvragen die hier liggen. Keer op keer krijgen wij daarop geen volledig antwoord. De SP is er eigenlijk wel klaar mee. Iedere keer blijkt dat dit college er niet veel van geleerd heeft.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Er is al het nodige gezegd. Ik begin met het uitspreken van mijn dank aan de Rekenkamer voor dit rapport en hun volharding tijdens het moeizame proces waarin dit tot stand is gekomen.

In het hele traject en uiteindelijk met het rapport heb ik mijzelf voortdurend de vraag gesteld over wat ik zelf anders had kunnen doen en wat PS hadden kunnen doen. Zoals bekend heb ik lang twijfels gehad over de ernst van deze zaak. Ondanks het aandringen van sommige partijen wilde ik niet geloven dat het zo mis kon gaan. Misschien is het naïef, maar ik vind het ingewikkeld om politiek te bedrijven als ik het idee heb dat ik de uitvoerders van onze besluiten niet voldoende kan vertrouwen. Hiermee doel ik niet op het ambtelijk apparaat. Het gevoel van wantrouwen lijkt een standaard uitgangspunt te zijn voor sommige partijen. Ik vind het soms moeilijk om te horen wat zij zeggen, omdat dit vaak gepaard gaat met insinuaties waarin ik mij slecht kan vinden en er geen verdeelde basis lijkt te zijn van de feiten en de meningen en interpretaties.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! U wilt vertrouwen in de uitvoerders en zegt dat het slecht politiek bedrijven is als je geen vertrouwen hebt in hen, maar u bedoelt niet de ambtelijke organisatie. Wie bedoelt u dan wel?

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! In dit geval bedoel ik de uitvoerders die toezicht moeten houden op het beleid dat PS samenstelt, daarmee voor een deel GS en de aansturing van de organisatie zelf.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dus u bedoelt GS en de ambtelijke top.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ja.

Voor mij maakt het de discussie om feiten, meningen en insinuaties te scheiden het moeilijk om goed te horen wat er gezegd wordt en mijn controlerende taak adequaat uit te oefenen. Ik ben blij dat een aantal partijen heeft doorgezet en dat er een helder rapport ligt waarin het zeer pijnlijk duidelijk wordt dat er met de uitvoering en de regie hierop veel is misgegaan.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb de notulen van 6 november 2017 waarin u zegt: "Mijn voornaamste vraag aan de gedeputeerde is of deze verkoop uitgevoerd is volgens de kaders die wij hiervoor hebben vastgesteld. Ik krijg de indruk van wel." Kunt u achteraf vaststellen waarop u die indruk gebaseerd heeft?

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Die indruk heb ik gebaseerd op de antwoorden die wij destijds op die vraag kregen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Bent u overtuigd geraakt dat het onwaar is wat er allemaal is opgeschreven? Er waren namelijk geen kaders.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het is lastig om te zeggen dat iets onwaar is als het er überhaupt niet is. Mijn assumptie was dat er kaders waren en dat wij beleid hebben voor hoe wij met dit soort zaken omgaan. Naar aanleiding van vragen, die onder andere door u gesteld zijn, is er een aantal antwoorden gegeven die ik destijds geloofwaardig vond.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben 'checks & balances' of wij hebben deze niet. Volgens u is verteld dat wij deze hebben en daar had u blijkbaar vertrouwen in. Deze zijn er echter niet. Bent u het dan met mij eens dat het onwaar is?

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Hiermee wordt geïnsinueerd dat het een bewuste voorspiegeling is geweest van dingen die niet zo zijn, terwijl wij zoekende waren naar wat er was. Op dat moment was die informatie er nog niet.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Die informatie was er wel, want dat hadden Van Benthem & Keulen opgeschreven. Dat werd teruggestuurd om deze informatie uit hun rapport te halen, omdat de gedeputeerde net had gezegd dat er 'checks & balances' waren. Deze waren er niet en dat stond op papier dat hier op zolder lag. Dat hebben ze ons niet verteld. Bent u het met mij eens dat er geen kader was in 'checks & balances' terwijl de gedeputeerde dat wel verteld heeft?

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het eerste ben ik met u eens. Het tweede vind ik lastiger om op dit punt te concluderen.

GroenLinks heeft inhoudelijke vragen over de uitkomst van het rapport. Hier staat beschreven dat de bestuurlijke wens voor een beperking tot acht woningen niet geland is in de ruimtelijke stukken en dat hiermee de problemen zijn begonnen. Wat echter niet in het onderzoek staat, is wanneer deze bestuurlijke wens tot stand is gekomen. Is dit in een GS-vergadering geweest, met PS afgesproken of bij de behandeling van de samenwerkingsovereenkomst in 2015 meegenomen? Dit kon ik nergens terugvinden. Waar en door wie is deze bestuurlijke wens uitgesproken, vooral op dit detailniveau? Als ik het goed heb begrepen is de verwachting van maximaal acht woningen onder andere op basis van de Wet geluidshinder opgesteld. Deze beperking is weggenomen waardoor er meer dan acht woningen mogelijk werden. Op basis waarvan is toch de bestuurlijke wens van acht woningen tot stand gekomen en vanuit welke wens of doel was dit maximum wenselijk? Ondanks dat dit niet helemaal het onderwerp van dit debat is, vind ik het belangrijk om dit helder te hebben voordat wij kunnen concluderen wat niet goed is gegaan in relatie tot de ruimtelijke plannen. Deze vraag had ik al aan de Rekenkamer gesteld, maar was geen onderdeel van haar onderzoeksvraag.

In een eerder debat en door de Rekenkamer is aangegeven dat hier van alles is misgegaan en dat het een soort inwrijven van een vlek is. Uit het onderzoek van de Rekenkamer blijkt dat alles wat niet goed kon gaan, ook niet goed is gegaan. De ruimtelijke kaders, de selectie van de makelaar, het adequaat informeren van belangstellenden, de wijze waarop de biedingen zijn bekeken, adequaat reageren op vragen en klachten en het informeren van de Staten zijn hierin niet goed gegaan. Ik put er een beetje troost uit dat er in het onderzoek niet geconstateerd kan worden dat er sprake is van kwade opzet, frauduleus handelen of van belangenverstrengeling. Dit is een hele schrale troost, want het laat vooral zien dat er in de hele keten geen sprake is geweest van goede regie en het handelen conform onze eigen protocollen en regels of het ontbreken daarvan waar je deze verwacht. Hierop wordt gezegd dat

het vaak met de beste bedoelingen is geweest en dat iedereen hard heeft gewerkt en zijn best heeft gedaan.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Eerder werd er al aan gerefereerd dat er geen fraude is gepleegd en dat er geen sprake is van belangenverstrengeling. Tegelijkertijd hebben wij aan Hoffmann doorgevraagd wij zij gedaan hebben. De informatie die zij hebben gekregen hebben zij getoetst, maar waren niet op de hoogte van alles wat er zou toedoen. Wij weten bijvoorbeeld niks van de informatie-uitwisseling tussen de makelaar en de projectontwikkelaar. Eigenlijk moet u uw conclusie anders stellen, want het is niet aangetoond.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij zei ik dat. Ik ben het met u eens, want wij kunnen niet vaststellen dat het niet gebeurd is. Het rapport van de Rekenkamer zegt echter dat wij niet kunnen aantonen dat het wel is gebeurd.

De vraag is hoe wij verder gaan. De Rekenkamer heeft vijf aanbevelingen gedaan die wij van harte ondersteunen. Wel heb ik bij aanbeveling 4 en 5 nog wat vragen, met name over hoe GS dit denkt in te vullen. Aanbeveling 4 gaat over het benutten van informele communicatie in trajecten met juridische consequenties. Het lijkt mij ingewikkeld en hoewel ik van mening ben dat het in deze casus beter had moeten, vraag ik mij af wat de juridische risico's hierin zijn, hoe GS deze risico's ziet en welke ruimte GS hierin ziet om deze aanbeveling vorm te geven. Daarop aansluitend heb ik de vraag aan GS wat er gedaan gaat worden met de gedupeerden in deze casus. Wij ontvingen hierover eind vorige week een mail. Wij zien graag dat GS hierop actie onderneemt en ervoor zorgt dat deze mensen beter gehoord worden.

Bij aanbeveling 5 is mijn vraag vooral aan onszelf: hoe kunnen wij zelf bijdragen aan de gewenste lerende organisatie? Om een lerende organisatie te zijn moet het mogelijk zijn om fouten te maken, deze te erkennen en hiervan te leren. Ik krijg soms het gevoel dat de sfeer die wij zelf creëren en de onvergeeflijkheid die in het debat doorklinkt het ons moeilijk maakt om fouten toe te geven, op constructieve wijze te kunnen praten en het college de ruimte te geven dit op te lossen. Vorige week maandag zag ik hiervan een begin in de discussie over de tweede partiële herziening van de PRS/PRV. Hierin is een aantal dingen niet goed gegaan, maar daar konden wij goed en constructief over spreken zonder het debat te verharderen. Ik doe de oproep om elkaar de ruimte te geven om gedurende het project al fouten toe te geven en daarop constructief in te gaan met elkaar. De verklaring van GS waarmee deze vergadering begon is een stap in de goede richting.

Er moeten opnieuw vraagtekens gezet worden bij het ruimtelijke proces. In combinatie met wat wij lazen houd ik zorgen over hoe de provincie een belangrijke kerntaak niet goed onder controle heeft en in staat is ervoor te zorgen dat het provinciaal ruimtelijk belang goed geborgd is. Het alleen eerder betrekken van het grondbedrijf, zoals in de eerste reactie van GS wordt benoemd, lijkt ons te beperkt. Onze vraag aan GS is om ons antwoord te geven op wat echt nodig is om dit goed te borgen en vooral wat wij hierin gezamenlijk kunnen doen. Wat ons betreft is de volgende stap het enorm van deze fouten leren, het zichtbaar maken hoe wij hiervan leren en het hele proces van de verkoop opnieuw en heel transparant te doen met gelijke kansen voor alle belanghebbenden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Vindt u het aanvaardbaar hoe het openbaar bestuur van dit huis met de Randstedelijke Rekenkamer is omgegaan? Wij zitten samen in de begeleidingscommissie en ik was niet verrast door de mededeling dat er geëscaleerd moest worden, maar zowel mevrouw Ens als u vielen van uw stoel vanwege de tegenwerking die de Rekenkamer ervaarde.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dat was heel zorgelijk. Ik hoor graag de reactie van het college op wat hier gebeurd is en wat er gaat gebeuren om dit in de toekomst niet meer voor te laten komen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Ens noemde het vervelend en u noemt het zorgelijk. Dit is niet een keer gebeurd, maar bij herhaling moest de Rekenkamer escaleren bij het

college en de commissaris dat zij geen fatsoenlijk onderzoek konden doen. Wanneer vindt u wel dat er maatregelen getroffen moeten worden?

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Deze maatregelen moeten direct getroffen worden en ik hoor graag van GS wat er gaat gebeuren om dit nooit meer te laten gebeuren.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Een goed bestuur is wat mij persoonlijk drijft in de politiek. Dat is waaraan onze fractie steeds heeft willen bijdragen en aan wil blijven bijdragen. Dat is wat ons de afgelopen maanden op de been hield. Om heel eerlijk te zijn hebben wij deze maanden als loodzwaar ervaren. Niet alleen vanwege de enorme hoeveelheid tijd en energie die wij hebben gestoken in de Dolderseweg en de Uithoflijn, maar ook vanwege de enorme weerstand die wij daarin hebben ervaren. Helaas maar waar, die kwam vooral uit dit college van GS en de coalitiepartijen in dit huis. Het was niet alleen beschamend, maar het was om te huilen. Tegelijkertijd realiseer ik mij dat wij niet de enige waren voor wie deze weken en maanden loodzwaar waren. Ik geloof best dat het voor GS en de coalitiepartijen zwaar was, want het is niet niks om zoveel kritiek te krijgen. Dat bedoel ik niet primair. Ik doel op de provinciale ambtenaren. Voor hen is dit loodzwaar. De heer Kocken zei tijdens de begrotingsbehandeling dat wij minder vaak de suggestie van integriteitsproblemen mochten wekken, omdat dit rechtstreeks terugslaat op de organisatie. Dit was voor mij een klap in het gezicht. Zelfs het spreken over integriteit werd hiermee indirect veroordeeld en gekoppeld aan het werk van alle medewerkers van de provincie; over duiken gesproken.

Vanaf het begin hebben wij erop gewezen dat de huidige problemen voortvloeien uit politiek-bestuurlijke constructiefouten. Daarin zit de extra pijn. Teveel verantwoordelijkheden bij individuele gedeputeerden, een kapot bezuinigde organisatie en het structureel wegduwen van interne tegenspraak. De provinciale organisatie is vooral het slachtoffer geworden van politiek mismanagement. Het resultaat was een verweesde organisatie. Ik weet dat veel mensen in dit huis hun werk met hart en ziel doen naar eer en geweten en dat er mensen zijn die worstelen met ethische dilemma's. Niet iedereen kan, wil of durft als klokkenluider naar buiten te stappen, maar zij maakten mij en mijn collega's de afgelopen tijd persoonlijk deelgenoot van hun pijn. Dat was voor mij een hele belangrijke drijfveer.

Was het ons dat allemaal wel waard? Binnen mijn eigen partij kreeg ik weleens te horen dat ik het moest laten lopen en mij moest focussen op de campagne. Buiten de partij werden wij weleens voor gek versleten: het is trekken aan een dood paard. Vrouw en kinderen verweten mij weleens dat ik er teveel in opging. Was het dat allemaal wel waard? Ik weet het niet. Wat ik wel weet is dat wij geen keuze hadden. Een goed bestuur is geen natuurwet, maar vraagt ieders inzet, volharding en oprechte bijdrage. Het gaat onze fractie om goed bestuur. Het ergste verwijt dat wij de afgelopen weken kregen, was dat wij dit zouden doen voor politiek gewin. Dat is kolder. Met goed bestuur win je in dit land geen stemmen. Als politiek mijn drijfveer was geweest, dan had ik mij koest moeten houden en iedereen te vriend proberen te houden.

Dat goede bestuur vroeg iets anders. In de aanloop naar dit debat stelde ik mij vier vragen: waarom is de Dolderseweg politiek relevant? Wat is integriteit? Waarom is vertrouwen tussen PS en GS cruciaal? Waarom ontbreekt dat vertrouwen? De vraag waarom dit politiek relevant is, is de vraag die het CDA opwierp toen de kwestie Dolderseweg begon te spelen. De benadeelde geïnteresseerden in de kavel moesten zich melden bij de rechter of bij de ombudsman. Voor ons is het goede bestuur in het geding. Dat lijkt mij politiek nogal een relevante kwestie. Publieke gerechtigheid is een van de vier grondbeginselen van de christendemocratie. Centraal staat het bestrijden van onrecht en het zijn van een betrouwbare overheid. Een goed bestuur doet recht aan haar burgers. Kortom, alleen al vanuit dat oogpunt is deze hele kwestie politiek relevant. Een ander punt dat daar later bij kwam was de slechte borging van ons eigen provinciale ruimtelijk beleid. Daardoor was er veel meer ruimte voor de te realiseren woningen op de kavels dan ooit in de kwaliteitseisen was vastgelegd. De ruimtelijke kwaliteit in de provincie is politiek relevant. Kortom, de Dolderseweg is politiek relevant.

De afgelopen maanden heb ik de nodige gesprekken gevoerd over integriteit. Het grote risico is dat dit snel een vage filosofische inkleuring krijgt. Vanuit de deugdenethiek is niet uit te sluiten dat er een groot grijs gebied bestaat. Dat gebied is heel fijn, want als je lang genoeg redeneert is veel gedrag dat

grijze gebied in te praten. Ik houd het liever feitelijk en praktisch. Wat zegt de gedragscode ambtelijke integriteit van de provincie Utrecht zelf? Letterlijk staat daarin: "Ambtelijke integriteit houdt in dat de verantwoordelijkheid die met de functie samenhangt wordt aanvaard en dat er bereidheid is om daarover rekenschap af te leggen." Verantwoordelijkheid nemen en rekenschap afleggen, daar gaat het om. Om dat laatste is een heleboel te doen geweest de afgelopen maanden. Het rekenschap afleggen wilde GS eerst in eigen beheer doen en zelf opdrachtgever zijn van het onafhankelijke onderzoek. Hoe handig dat is hebben wij de afgelopen weken gezien bij het onderzoek van Integris. Daar moest geknokt worden om een digitale versie van het rapport op de tafel van PS te krijgen.

Toen wij eindelijk zover waren dat de Randstedelijke Rekenkamer onderzoek mocht gaan doen, ontstond er bijna een verbeterd gevecht om informatie te krijgen. De relevante mails zouden privé zijn, vragen werden minimalistisch beantwoord en uiteindelijk moest er een recherchebureau worden ingeschakeld om informatie los te peuteren. Hoezo integer en rekenschap afleggen? Dan zwijg ik nog over de discussie in de begeleidingscommissie waarin Statenleden vanuit de coalitie soms alles uit de kast trokken om het onderzoek zoveel mogelijk te beperken tot het ruimtelijk domein. Al met al liepen wij maanden vertraging op door alle met de mond beleden ijver om integer rekenschap af te leggen.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Begrijp ik goed dat u veronderstelt dat er een forensisch bureau moest worden ingeschakeld naderhand, omdat de Rekenkamer het niet voor elkaar kreeg om antwoorden te krijgen? Dat heb ik heel anders beleefd en volgens mij was dat ook anders.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Uw beleving kan voor u waar zijn, maar mijn beleving is anders. Mijn beleving is dat de Randstedelijke Rekenkamer is begonnen met een onderzoek en zij vervolgens tegen allerlei belemmeringen aanliep. Toen is Hoffmann ingeschakeld om daar diep in te duiken en de duimschroeven steviger aan te draaien.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik zal u wat bijleren over dit onderzoek. Wij hebben veel onderzoeksvragen gesteld die voor een deel forensisch van aard waren. De Rekenkamer heeft aangegeven dat zij voor deze forensische vragen een bureau inschakelt. Aan de voorkant van het onderzoek hebben wij ingestemd met deze verdeling van de onderzoeksvragen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het onderzoek heeft twee maanden vertraging opgelopen, omdat er opgetreden moest worden om de informatie boven tafel te halen die wij nodig hadden voor dit onderzoek.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! U zegt dat de coalitie er alles aan gedaan heeft om het te beperken tot de ruimtelijke opgave. In de notulen kunt u nalezen dat ik het steeds heb gehad over de rol, de positie, de verdeling van de verantwoordelijkheden en het kunnen geven van wederhoor. Ik heb geen enkele poging gedaan om iets te beperken tot het ruimtelijk domein. Dit heb ik evenmin bij de andere coalitiepartijen gezien.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik ben bij alle vergaderingen geweest van de begeleidingscommissie. De keren dat u er was, was het moeilijk om voortgang te boeken, omdat u bij iedere vraag of opmerking die door de Rekenkamer werd neergelegd zei: "Kunnen wij dat vertrouwen? Moeten er geen wederhoor komen van GS? Is dat überhaupt het spook van dit onderzoek?" Er werd werkelijk van alles gedaan om het klein te houden en zoveel mogelijk de regie te leggen bij de coalitie en bij GS. Ik heb uw vraagstelling niet ervaren om vol gas te geven en iedere ondersteunende steen boven te krijgen.

De VOORZITTER: Wij praten vandaag over een aantal rapporten. Ik vind het heel vreemd dat u met elkaar aan het citeren bent uit een commissie waarvan de Staten de waarheid niet kunnen achterhalen. U heeft samen een product afgeleverd waarvoor u samen verantwoordelijk bent. Het lijkt mij niet verstandig dat u elkaar de maat neemt op datgene wat er in de commissie gebeurd is. Dat is aan de commissie. Anders moet iemand anders de verdediging op zich nemen, want het loopt helemaal uit de hand op deze wijze. Ik vraag om prudentie bij wat er in vertrouwelijkheid van die commissie is ge-

beurd. Het eindresultaat van uw werk is openbaar en daar praten wij vandaag over. Dat is serieus genoeg.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik voelde mij geroepen om te reageren.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp uw opmerking en realiseer mij dat dit niet over het stuk zelf gaat. Als u het mij toestaat wil ik toch kort reageren op de heer Schaddelee, omdat zijn opmerking over de beperking tot de ruimtelijke vragen bij mij vandaan kwam. Dat was het stuk waarover GroenLinks de meeste zorgen had. Daarmee heb ik nooit aangegeven dat wij de rest niet belangrijk vonden, maar wat er ruimtelijk mis is gegaan vond ik het meest ernstig. Dat betreft namelijk een kerntaak van de provincie.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik waardeer de kritische zelfreflectie van GroenLinks. Ik heb dit stuk alleen gezegd in het kader van de manier waarop ik heb ervaren hoe de Staten en deze organisatie omgaan met het integer afleggen van rekenschap. Overigens geeft onze gedragscode integriteit wat uitleg over de kernbegrippen dienstbaarheid, professionaliteit, onafhankelijkheid, verantwoordelijkheid, betrouwbaarheid en zorgvuldigheid. Het zou heel boeiend zijn om die woorden aan een andere exegese te onderwerpen in relatie tot de Dolderseweg. Daarvan worden wij waarschijnlijk niet al te vrolijk.

Mijn derde vraag is: waarom is vertrouwen tussen PS en GS cruciaal? Zonder vertrouwen kan een goed bestuur zijn werk niet doen. Ik aarzel of dit uitvoerige onderbouwing behoeft. Het is een wezenlijk onderdeel van ons politieke bestel. Wij kunnen over allerlei zaken debatteren en van mening verschillen, maar de basis moet vertrouwen zijn. Los van die theorie, merken wij in de praktijk hoe belangrijk dat vertrouwen is. In de afgelopen maanden vroegen wij ons in onze fractie steeds vaker af of informatie wel klopte, zoals de memo's van GS, de stukken die ter inzage lagen en een simpele statenbrief. Steeds vaker vroegen wij ons af of het wel klopte of dat wij het moesten checken. Dat is geen doen. Natuurlijk is controleren een kerntaak voor PS, maar als je in de praktijk bijna alles moet wantrouwen, dan is de lol er snel af.

De laatste vraag is: waarom ontbreekt dat vertrouwen nu? De gedeputeerde Maasdam zei in november 2017 letterlijk dat zij alle stukken had aangeboden, dat de zaak ten aanzien van de rechtmatigheid niet anders wordt wanneer de vertrouwelijke stukken worden doorgenomen en zij constateerde dat het verkoopproces "rechtmatig is verlopen". Met de huidige kennis vraag ik haar hoe zij tegen die beweringen aankijkt. Hoe reflecteert u op de stukken die destijds al dan niet geheim aan PS werden voorgelegd? Hoe integer, in de zin van professioneel, was het contact dat er destijds via WhatsApp was met een benadeelde bewoner? Hoe integer, in de zin van zorgvuldig, was het om een ander advies dan het oorspronkelijk advies van de advocaat ter inzage te leggen? Vooruitblikkend, hoe gaan wij het verkoopproces weer oppakken? Hoe gaan wij om met de destijds benadeelde gegadigden? Hoe gaan wij om met de betrokken makelaar? Krijgt hij een herkansing of een schadeclaim?

Terugblikkend op het integer handelen van de gedeputeerde ontstaat het beeld dat iedereen het heeft gedaan: de benadeelden, de makelaar, de extern ingehuurd medewerker, de PVV, de onderzoekers van de Rekenkamer en vanochtend hoorden wij "dit huis". Werkelijk iedereen behalve de gedeputeerde zelf. Dan heb ik een vervelende verrassing, want alle goede bedoelingen en loyale inzet ten spijt is er maar een persoon politiek verantwoordelijk voor de puinhoop rond de verkoop van vier kavels aan de Dolderseweg in Huis ter Heide. Dat is gedeputeerde Maasdam.

Heeft de ChristenUnie nog vertrouwen in deze gedeputeerde? De korte versie is: nee. Het is aan haar om ons er vandaag van te overtuigen dat zij een positieve bijdrage kan leveren aan een goed provinciebestuur en het is aan haar om vandaag ons vertrouwen terug te winnen. Ik hoop dat PS en GS samen een oprecht verlangen delen om bij te dragen aan een goed bestuur van onze provincie. Vanuit dat verlangen hoop ik dat deze dagen en deze debatten uiteindelijk tot iets goeds leiden. Vanuit die uitgangspositie dank ik de onderzoekers van de Rekenkamer voor hun grote inzet en de belangrijke bijdrage die zij geleverd hebben aan een goed bestuur in de provincie Utrecht.

De VOORZITTER: Ik ben van plan om de eerste termijn van de Staten af te ronden voor de lunch, zodat het college de schorsing kan gebruiken om de beantwoording voor te bereiden. Het woord is aan mevrouw Keller.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De PvdD bedankt de Randstedelijke Rekenkamer voor het degelijke en zeer leesbare rapport. Mijn fractie sluit zich aan bij de woede, frustratie, verbijstering en ongeloof van diverse fracties over het rapport van de Rekenkamer over de verkoop van de kavels van de Dolderseweg. Laat ik vooropstellen dat mijn fractie nooit voorstander is geweest of zal zijn van de verkoop van kavels. Laat de natuur de natuur.

Als u de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer leest, vindt GS dan niet dat de aanbevelingen hele logische aanbevelingen zijn? Aanbevelingen die al jaren ingebed hadden moeten zijn in procedures en protocollen? Het lijkt erop dat wanneer wij alle muggen bij elkaar optellen er toch sprake is van een olifant. Om die olifant in de toekomst te voorkomen lijkt een vliegenmepper voor de PvdD geen oplossing. Onderhand krijgt mijn fractie er wel een bult van en dat is geen muggenbult. Wat is er voor GS nieuw aan de aanbevelingen? Welk plan heeft GS voor de uitvoering van deze aanbevelingen? Wanneer is het plan er? Hoe kan PS de vinger aan de pols houden? Of gaan wij van incident naar incident en van onderzoek naar onderzoek? De gedeputeerde noemde het een pijnlijk beeld van handelen en een patroon van onvolkomenheden. De gedeputeerde biedt excuses aan en wil zich verantwoorden over wat er mis ging. Mijn fractie vraagt zich af of er excuses waren gemaakt als het rapport van de Rekenkamer er niet was geweest. Kortom, mijn fractie heeft er weinig vertrouwen in.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Allereerst een woord van dank aan de Randstedelijke Rekenkamer die een grondig en goed rapport heeft opgeleverd en goed onderzoek heeft verricht voor Provinciale Staten. Dat ging niet vanzelf, waardoor onze woorden van dank aan diepte winnen. Daarnaast bedanken met nadruk de voorzitter van de begeleidingscommissie voor het vele werk dat hij heeft verricht om tot een goed resultaat te komen. Wat ons betreft laat het doorlopen proces zien dat onderzoeken in dit soort dossiers standaard moeten worden uitgevoerd onder regie van PS.

Dit rapport is net een medaille, want het heeft twee kanten: een zijde van het verhaal en een zijde van de waarheid. Achter de informatievoorziening vanuit GS, de zijde van het verhaal, blijkt vaak een heel andere werkelijkheid te zitten, namelijk de zijde van de waarheid. Ik zal dit oordeel nader onderbouwen. Allereerst leggen wij de gegeven antwoorden op vragen van de PVV-fractie naast de conclusies van het rapport. In reactie op vragen van de PVV stelde de gedeputeerde het volgende: "wij concluderen daarom dat bij de doorvertaling van het Ruimtelijk Plan naar het betreffende bestemmingsplan er geen maximum aantal woningen is opgenomen." Het rapport concludeert dat het nergens vastlag. De gedeputeerde stelde dat de gekozen aanpak ertoe leidt om een snelle verkoop te realiseren. Dat was een bestuurlijk gedragen wens uit de stuurgroep. Het rapport concludeert: "Een duidelijke doelstelling ten aanzien van een afweging snelheid versus opbrengst is echter nooit gesteld vanuit de Stuurgroep VBS of GS Utrecht."

De gedeputeerde stelde dat de betrokken makelaar is geselecteerd op gebleken ervaring in dit specifieke duurdere marktsegment, met verkoop in de directe omgeving en met verkoop van grotere kavels aan een projectontwikkelaar. Deze criteria zouden zijn besproken in de stuurgroep. Het rapport meldt ons dat de geselecteerde makelaar weinig ervaring heeft met dit segment kavels en dat er criteria zijn toegevoegd omdat de meeste punten in het eerste rondje naar de verkeerde makelaar gingen. De gedeputeerde schrijft in dezelfde beantwoording dat er drie geïnteresseerden waren bij de provincie, waarvan er van twee gegevens zijn doorgezet. Het rapport meldt ons dat er vijf geïnteresseerden waren bij de provincie, waarvan er uiteindelijk maar twee zijn geïnformeerd. Een geïnteresseerde bleef liggen bij de provincie en twee bij de makelaar. De gegevens van vier geïnteresseerden zijn dus doorgezet. De gedeputeerde schrijft in haar brief dat op 6 juni om 12.05 uur dat er vijf ingezonden biedingen geopend zijn. Het rapport meldt ons dat er reeds enveloppen geopend waren op het moment van sluiting van de inschrijving en dat er drie biedingen deels per mail waren binnengekomen.

Deze lijst zou nog verder uitgebreid kunnen worden. Hier is dus geen sprake meer van een incident, maar van een trend. Waarom heeft de gedeputeerde niet reeds bij de eerste vragenserie de regie naar zich toe getrokken? Als de gedeputeerde dit wel gedaan heeft, waarom heeft zij dan zoveel laten lopen en stelselmatig verdedigingslijnen gegraven die even stelselmatig onhoudbaar bleken?

Voor de SGP zijn de tot nu genoemde feiten van mindere orde dan de hierna volgende. Deze hebben direct relatie met de vertrouwensvraag: het laten opstellen van een nieuw advies door VBK. De gedeputeerde verwijst in het interpellatiedebat steeds naar kaders, 'checks & balances' et cetera. Hier wordt stevig op doorgevraagd. De gedeputeerde legt vervolgens een brief van VBK ter inzage, waarbij zij het volgende schrijft: "Naar aanleiding van de bezwaren en klachten van de familie Jung en onze toezegging om nog eens kritisch te kijken naar het verloop van de procedure, hebben wij advies ingewonnen bij advocatenkantoor Van Benthem & Keulen. Wij hebben hen de volgende drie vragen voorgelegd: Is proces rechtmatig verlopen? Is de provincie geld misgelopen? Kan de verkoop en levering aan beoogd koper nog worden teruggedraaid? Hun advies bevat een helder antwoord op deze drie vragen."

Het rekenkamerrapport leert ons dat er helemaal geen kaders waren en dat in de debatten dus misleidend is geantwoord. Hierop is gewezen door VBK in het advies naar aanleiding van de klachten van de familie Jung. Er bleken twee adviezen te zijn van VBK, waarbij in de eerste versie antwoord werd gegeven op vragen die later vanuit de Staten zijn gesteld. De gedeputeerde geeft vervolgens bij het AD aan dat allebei de brieven ter inzage zijn gelegd. Het rapport leert ons echter dat er maar een versie ter inzage lag, gemotiveerd nog wel, namelijk: om verwarring bij de Staten te voorkomen. Heeft de gedeputeerde het rapport gelezen en nagevraagd aan de organisatie waarom deze volgens haar onjuiste informatie in het rapport gekomen is? Als dit het geval was, hetgeen wij nergens bevestigd kunnen krijgen, waarom heeft zij dit niet gemeld in de bestuurlijke wederhoor? In dat geval zou het toch ongetwijfeld zijn gecorrigeerd?

In een interview met nota bene Hoffman geeft de gedeputeerde aan dat zij op dat moment voor het eerst hoorde dat een cruciale bepaling was opgenomen in de verkoopovereenkomst. Later tijdens het interview gaf ze opeens aan toch wel op de hoogte te zijn. De SGP kan op basis van dit rapport niet anders concluderen dan dat de Staten onjuist, ontijdig en onvolledig is geïnformeerd.

De SGP heeft al langere tijd aangegeven dat de omgang met onze inwoners een zorgpunt is. Hoewel wij hierop al enkele jaren hameren, vertoont de behandeling van klachten in geen enkel opzicht een leercurve. De vijfde aanbeveling van de Rekenkamer is in dit licht een uiterst belangrijke. Wij zien op allerlei dossiers dat onze mensen op de vloer hard werken, gedreven zijn en met buitengewone inzet de provincie vertegenwoordigen. Dit ondanks het ontbreken van een bezielende politieke leiding. Dat is namelijk uw taak. Ik vraag of de gedeputeerde zelf vindt dat zij goed leiderschap toont en heeft getoond in dit dossier?

Te vaak knippen wij provinciaal handelen op in stukjes, trekken wij deelconclusies en gaan we over tot de orde van de dag. Wij stellen niet eens een probleemdefinitie op voor wat er echt aan de hand is. Wat de SGP betreft zien wij soms forse knelpunten op het gebied van omgaan met integriteit. Wij zien de afgelopen jaren een gesloten sfeer tussen de oppositie en de coalitie en tussen GS en PS. Daarnaast ontbreekt het aan een teamspirit. De organisatie is een team, maar door de vele inhuur kan er op diverse plaatsen niet gewerkt worden aan de teamcultuur.

Dit dossier toont wat ons betreft richting de toekomst dat we volgende zaken moeten oppakken: Integratie van een integriteitscultuur waarin mensen innerlijk gemotiveerd en aangevoerd door de politiek en de directie de provincie als integer bestuur vertegenwoordigen. Het creëren van een open sfeer met dienend leiderschap in GS en PS. Het verminderen van inhuur waardoor teamspirit ontstaat in de organisatie en een sfeer waarin we elkaar kunnen aanspreken op genoemde zaken.

Provinciale Staten moeten er als kaderstellend orgaan op kunnen vertrouwen dat binnen de kaders wordt gehandeld. In het voorliggend dossier is er minimaal strijdig gehandeld met de gestelde kaders, met de actieve informatieplicht van GS en is er onvoldoende vanuit het zorgvuldigheidsbeginsel ge-

handeld. Gezien de conclusies van het rapport gaan wij ervan uit dat het verkoopproces in ieder geval overgedaan wordt.

Wij hebben een grote klus te klaren met elkaar. Daarvoor staan GS en PS schouder aan schouder. Als je een grote klus moet klaren moet je op elkaar kunnen vertrouwen. De grond van vertrouwen ontbreekt. Daarom nog eenmaal de medaille. Bij RTV Utrecht gaf gedeputeerde Maasdam aan dat zij blijft. Welke conclusie trekt de gedeputeerde na lezing van het rapport?

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus is zeer geschrokken van de conclusie van de Rekenkamer, mede door de meerdere dossiers met dezelfde strekking als dit rapport. 50Plus maakt zich zorgen dat in het rekenkameronderzoek bij 'ten slotte' staat: "De Rekenkamer kan er niet voor instaan dat uiteindelijk alle informatie boven tafel is gekomen en heeft bij tegengestelde informatie niet in alle gevallen kunnen opmaken wat er exact is gebeurd. Er is met veel betrokkenen gesproken. De uit de interviewers verkregen informatie is gekruist met schriftelijke informatie en andersom. Dit heeft veel belangrijke informatie opgeleverd. Dat diepe graven zou volgens de Rekenkamer niet tot een andere conclusie in het onderzoek hebben geleid." Dit vinden wij nogal wat dat wij iets staan te bespreken waarvan wij overtuigd zijn dat het klopt, maar het is niet compleet.

50Plus geeft de complimenten aan iedereen die bijgedragen heeft om het functioneren van GS, de organisatie en alles wat daarbij betrokken is tot op het bot af te pellen. Laten wij zeggen: zij hebben het geprobeerd, als je het herleid naar het 'ten slotte' van het rapport. Wij vinden dat dit nooit meer mag gebeuren. Dat is nog te zwak uitgedrukt, omdat dit niet incidenteel maar structureel is. Een ommekeer in de werkwijze is per direct noodzakelijk.

Er staan acht conclusies en vijf aanbevelingen in het rapport van de Rekenkamer. Dit is vanmorgen uitgebreid gesproken en wij kennen deze allemaal. 50Plus merkt op dat de gedeputeerde te lang heeft ontkend en de ernst van de situatie niet juist heeft ingeschat en naar gehandeld. Dit is zeer kwalijk te noemen. Een van de conclusies is dat men bij het verkoopproces van de kavels het zorgelijkheidsbeginsel onvoldoende voor ogen heeft gehad en er te weinig beleid is gegeven voor zelfreflectie. Dit is een ernstige zaak. In het rapport wordt gezegd dat er geen belangenverstrengeling of het niet integer handelen is aangetoond. Er staat wel dat de integriteit van de ingehuurde medewerkers onvoldoende geborgd was. Wie is daarvoor verantwoordelijk? Dat is de gedeputeerde. Wij weten ons allemaal te herinneren dat er een minister is gevallen op de Schipholbrand. Dat was heel ver bij hem vandaan, maar de minister valt toch. Wij benadrukken dat als de inwoners niet aan de bel hadden getrokken, dan is het de vraag of wij hier zouden staan om over deze zaak te praten.

Wat 50Plus betreft moet het verkoopproces opnieuw gedaan worden in openheid en transparantie met voor iedere potentiële koper gelijke kansen. Iedereen moet gelijk geïnformeerd worden. Het is de vraag bij wie de schadeclaims te verhalen zijn, want dat deze komen lijkt ons duidelijk.

De VOORZITTER: Dank u wel. Daarmee zijn wij gekomen aan het einde van de eerste termijn van de Staten. Bij de heropening van de vergadering is het woord aan het college. Ik stel u voor om de lunch te gebruiken en om 13.30 uur de beraadslagingen te hervatten. Ik wens u een smakelijke maaltijd. Ik schors de vergadering.

Schorsing van 12.23 uur tot 13.35 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer naar de ontwikkelingen rond de Dolderseweg. Ik geef het woord aan de gedeputeerde Maasdam.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik realiseer mij dat er veel is misgegaan in dit hele traject van de Dolderseweg. Ik ben mij ervan bewust dat op veel fronten excuses op zijn plaats zijn. Voor het algemene beeld zijn deze vanochtend al gemaakt door mijn collega Straat. Ik maak mijn excuses waar de fouten gemaakt zijn in dit verkoopproces. Ik zal terugkomen op verschil-

lende momenten uit het proces, maar start met het erkennen dat er veel dingen zijn misgelopen en het aangeven dat zaken anders hadden moeten lopen. Ik verantwoord mij voor hoe het een en ander gelopen is. Ik ga per thema door de onderwerpen die u geagendeerd heeft. De gedeputeerden Straat en Van den Berg zullen de vragen beantwoorden die specifiek voor hen zijn.

Gedeputeerde Staten bedankt de Rekenkamer voor het rapport en het uitgebreide onderzoek. Zoals de voorzitter van de begeleidingscommissie vanochtend al aangaf is het een uitstekend rapport waarin de ruim honderd vragen van de Staten volledig zijn beantwoord. Dit onderzoek is ingezet door de Staten en wij zijn u daar dankbaar voor, ook voor het werk dat door de begeleidingscommissie is verricht bij de begeleiding van dit onderzoek.

Wij zijn in dit dossier te zeer gefocussed geweest op een bestuurlijke werkelijkheid. Wij wilden bij de voormalige vliegbasis Soesterberg op vier kavels een of twee woningen per kavel realiseren, dat zijn maximaal acht woningen. Wij waren in de veronderstelling dat deze bestuurlijke lijn was vastgelegd in bestuurlijke stukken en gingen ervan uit dat het niet botste met bestemmingsplannen. Natuurlijk had het gecheckt moeten worden of deze bestuurlijke lijn was vastgelegd. Wij hadden eerder op signalen moeten reageren en uit onze tunnelvisie moeten komen en er niet vanuit moeten blijven gaan dat het duidelijk was dat het hier om meer zou kunnen gaan dan maximaal acht woningen. Wij zien dat er veel dingen niet goed gegaan zijn in het gehele verkoopproces van de Dolderseweg. Zaken die anders hadden moeten en kunnen lopen. Dat herkennen en erkennen wij.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wanneer heeft u doorgehad dat het allemaal is misgegaan? Was dat het moment dat u het rekenkamerrapport had gekregen of was dat op de honderden andere aanwijzingen die wij en de collega's op tafel hebben gelegd?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij hadden op veel eerdere momenten de alarmbellen zien rinkelen. Dat geldt voor de momenten waarop de geïnteresseerden signalen afgaven dat er zaken mis waren gegaan, toen de signalen uit de Staten kamen en dat geldt voor een aantal zaken die uit de conclusie van het rekenkamerrapport komen die voor ons nieuw waren. Dat is voor ons een moment geweest om reflectie te plegen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Op 15 juni wordt u geïnterviewd door de Rekenkamer en door Hoffmann. Daar vertelt u een verhaal dat onwaar is en dat u aan het eind van het interview terugtrekt. Dat gaat over de informatie in het koopcontract dat er meer gebouwd mag worden dan de bedoeling was. Dat interview was op 15 juni en de koopovereenkomst lag hier toen al zeven maanden op tafel. Ondanks al die vragen en debatten weet u nog steeds niet waarover het gaat. Welke conclusie trekt u daaruit?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zal nader terugkomen op de informatievoorziening. De vraag die de heer Dercksen stelt geeft mij de gelegenheid om een antwoord te geven op de vraag die door de Staten gesteld is over het interview door Hoffmann. Daar is mij inderdaad gevraagd of ik een versie van het koopcontract ken waarin is aangegeven dat er meer mogelijkheden zijn voor het aantal woningen. Dat deze versie er was, werd mij een paar minuten voor het interview met Hoffmann medegedeeld. Ik wist het dus een paar minuten voordat ik met Hoffmann een gesprek had. Dat was de reden dat ik verrast was door dit koopcontract. Nadat mij die vraag een aantal keren was gesteld heb ik aangegeven dat ik net daarvoor geïnformeerd was. Zo feitelijk heeft de Rekenkamer het opgeschreven.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Waarom wist u dat niet, want de koopcontracten lagen hier al zeven maanden op tafel. Deze was zelfs geparafeerd door de provinciesecretaris. Wij hebben interpellatiedebatten gevoerd, moties ingediend en vragen gesteld. Als u zeven maanden later geïnterviewd wordt, vertelt een ambtenaar u dat er iets in staat dat u niet welgevallig is. Waarom heeft u niks gedaan om zich te verdiepen in het dossier? Wat zegt dat over uw functioneren dat u dat niet wist?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is de gewoonte in de provincie dat het koopcontract dat bij mij op tafel heeft gelegen en ondertekend was door de provinciesecretaris de laatste versie van het koopcontract. Alle eerdere versies waren concepten waarvan en verschillende varianten zijn. Wat ik op tafel heb gehad is alleen de allerlaatste versie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat is niet mijn vraag. Mijn vraag is waarom u het dossier niet kent. Wij hebben debatten gevoerd, vragen gesteld en er liggen drie conceptverkoopovereenkomsten. Alsnog kent u het dossier niet en moet een ambtenaar u voor het interview met de Rekenkamer vertellen hoe het zit. Dan disfunctioneert u toch volledig?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ben helder geweest in mijn antwoorden.

Wij zien dat veel dingen niet goed zijn gegaan in het gehele verkoopproces van de Dolderseweg; zaken die anders hadden moeten en kunnen lopen. Dat herkennen en erkennen wij. Wij vinden dat het rapport dit goed inzichtelijk maakt. Ik ga mij verantwoorden voor de conclusies die in het onderzoek naar voren komen. Het rapport laat zien dat er geen bewuste fouten gemaakt zijn. Dat herken ik eveneens. Er is geen sprake geweest van kwade intentie. Wij kunnen echter wel constateren dat er veel fout is gegaan. Dat vinden wij heel vervelend en daarvoor bieden wij onze excuses aan.

De ervaring van de Rekenkamer dat er tegenwerking is geweest is een slecht teken dat wij niet in staat zijn geweest om informatie soepel naar boven te halen over de zaken die een jaar geleden gebeurd zijn. Dat is een van de lessen die GS trekt. Hoe gaan wij dit in de toekomst voorkomen? Om te beginnen: door in dergelijke onderzoeken niet te beginnen met een tijdlijn, maar met een open gesprek over de onderzoeksvragen en hoe wij zo snel mogelijk de gewenste informatie naar boven kunnen halen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U zegt dat de zaken niet intentioneel mis zijn gegaan. Het was niet de bedoeling om zaken mis te laten lopen. Hoe kunnen de onderzoekers dan vaststellen dat er gestuurd is op deze koper? Dat is toch een intentie om iets te doen wat niet in het belang is van de provincie en de belastingbetaler? Dat is intentioneel onjuist handelen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De Rekenkamer trekt de conclusie dat zaken niet goed gelopen zijn, maar zij zegt ook dat er nergens sprake is geweest van bewuste opzet. Dat er enigszins rekening gehouden is met de projectontwikkelaar leidde bij hen niet tot de conclusie dat er op een bewuste wijze gehandeld is.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! "Enigszins rekening gehouden met de projectontwikkelaar." Als dat zo zou zijn, dan zou dat kwalijk zijn. Bij 'enigszins rekening houden' heb je niet de intentie om het beste te doen voor de provincie en de belastingbetaler. Er is gestuurd op een deal met deze projectontwikkelaar. Dat is intentioneel. Dat kun je niet wegwuiven door het een beetje intentioneel of een beetje integer te noemen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik vervolg mijn betoog. Er waren steeds meer signalen dat het niet goed ging.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een punt van orde. Dit is de tweede keer dat u de gedeputeerde laat weggelaten zonder een antwoord. De voorzitter moet het bewaken dat vragen beantwoord worden. Wij zijn hier om antwoorden te krijgen, niet om daar niet op door te gaan en verder te gaan met het betoog van de gedeputeerde.

De VOORZITTER: U gaat over uw vragen en de gedeputeerde gaat over haar antwoorden.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde geeft geen inhoudelijk antwoord. Dat ik het met een antwoord eens of oneens ben is prima, dan kan ik doorvragen. Als zij echter geen antwoord geeft, dan hebben wij geen debat. Dan mag zij het betoog opsturen en lees ik het thuis wel een keer.

De VOORZITTER: Dat is helder.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde zei zojuist dat het een slecht teken is dat het zo lang heeft moeten duren voordat de informatie boven tafel gehaald kon worden door de Rekenkamer. Waarvan is dit een slecht teken?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dit zijn vragen die ruim een jaar na dato zijn gesteld. Het blijkt voor de organisatie moeilijk te zijn om alles naar boven te halen. Het is van belang dat wij tot een betere documentatie komen zodat wij de antwoorden op vragen vlotter naar boven kunnen halen. Naar de toekomst toe trek ik de conclusie dat wij een verbeterslag te gaan hebben in de vastlegging en het documenteren.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Bent u pas gaan zoeken naar de waarheid toen de Rekenkamer aan de slag ging? Op de vragen van de PVV, die eerder zijn gesteld dan een jaar na dato, blijkt dat er allerlei antwoorden gegeven zijn die niet kloppen met de feiten. Hoe moet ik dat plaatsen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De eerste signalen kwamen van een geïnteresseerde die niet geïnformeerd was. Toen zijn wij gaan kijken wat hier aan de hand is geweest en wat er in het verkoopproces niet goed is gelopen. Toen er vragen kwamen van de Staten zijn wij steeds de diepte ingegaan om deze vragen zo goed, zorgvuldig en compleet mogelijk te beantwoorden.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat baart mij zorgen, want in mijn eerste termijn heb ik zes voorbeelden gegeven van een beantwoording waarin feitelijke onjuistheden zitten. Het is zorgelijk als dat de zorgvuldigheid en de diepgang is die de gedeputeerde kan bieden.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Er is een aantal voorbeelden waarop u eind vorig jaar heel anders gereageerd heeft dan uit het rapport blijkt, zoals de voorbeelden die de heer Van den Dikkenberg noemde. U reageert niet op deze voorbeelden en zegt alleen dat wij vooruitkijken. Geeft u toe dat de informatie die u eind vorig jaar heeft gegeven verkeerd was en dat u de Staten onjuist geïnformeerd heeft.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik wil graag precies weten waar u aan gerefereerd. Op zaken als de rapporten van VBK kom ik in mijn betoog op terug, als u dat bedoelt.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik bedoel meer zaken, maar zal uw antwoord afwachten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde begint met haar excuses, omdat er van alles is misgegaan. Vijf minuten later zegt zij dat zij overal serieus op is ingegaan. Dat kan niet allebei waar zijn. Of het was een puinhoop en zij heeft geslapen of zij is overal serieus op ingegaan. Wat is het?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zie daar niet twee uitersten in. Op het moment dat er vragen zijn gesteld zijn wij daar steeds diep ingedoken. Je merkt dat hoe verder je in het proces komt en hoe dieper je erin duikt, hoe meer informatie er naar boven komt. Dat vind ik heel vervelend. Wij hebben een les te trekken voor onze documentatievoorziening en verslaglegging, zodat wij op een adequate manier vlotter informatie naar boven kunnen trekken. Daarvoor kijk ik ook naar de Rekenkamer die behoefte had aan informatie op een sneller moment.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U zegt dat u er serieus en diep op ingegaan bent. Ik heb hier de vragen van mijn fractie van 10 oktober 2017. Dat zijn acht vragen welke ik gelegd heb naast de antwoorden van de Rekenkamer. Er staan zeven leugens in uw beantwoording op statenvra-

gen als ik deze leg naast het rapport van de Rekenkamer en de achtste vraag verwees terug naar de vorige vraag. Wat moet ik daarvan vinden?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen gaat er zelf over wat hij ergens van vindt. Ik kan niet anders zeggen dan dat wij ons uiterste best hebben gedaan. Terugkijkend had er heel veel anders moeten lopen, maar wij hebben ons uiterste best gedaan om alle vragen zo grondig en zorgvuldig mogelijk te beantwoorden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dan is de conclusie dat u niet in staat bent om acht eenvoudige vragen naar waarheid te beantwoorden.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik zie dit anders dan de heer Dercksen en dit wil ik de gedeputeerde vragen. Is het zo dat het rekenkamerrapport ons ontzettend veel meer informatie heeft gegeven over alles wat er zich heeft afgespeeld dan wij een jaar geleden konden weten? Bedoelt u dat als u zegt dat er inmiddels veel betere antwoorden beschikbaar zijn dan toen de vragen van de PVV werden gesteld?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Ens verwoordt dat heel goed. Dat is het proces dat wij doorlopen hebben. Er zijn verschillende momenten dat bij ons bewustwording ontstond. Een moment daarvan was het uitkomen van het rapport van de Rekenkamer.

Er kwamen steeds meer signalen dat het niet goed ging en dat wij niet eerder op de rem hadden moeten trappen. Uw Staten heeft vaak aangegeven zich grote zorgen te maken over het verloop van het verkoopproces. Gelukkig hebben wij, mede op uw instigatie, wel aan de noodrem getrokken en is het definitieve besluit tot verkoop niet genomen. Dat was nog net op tijd voordat er onomkeerbare situaties ontstonden. Dat was mede aan PS te danken. Wij hebben de gelegenheid om te reflecteren op het proces en om lessen te trekken voor de toekomst, ook in deze specifieke casus. GS en de organisatie moeten hiervan leren en blijven leren in het werk dat wij doen. Deze ervaring heeft mij geleerd dat ik de signalen veel eerder had moeten oppikken en daarop had moeten acteren, mede om ervoor te zorgen dat de bestuurlijke wensen goed geborgd worden. Daarbij gaat het om het aantal woningen en over het verkoopproces waaraan particulieren op volwaardige wijze mee kunnen doen. Dat betekent dat wij open hadden moeten blijven staan voor signalen van buitenaf, ook na een juridische bevestiging van rechtmatigheid.

Wat ik zie in de casus van de Dolderseweg is dat wij niet altijd in dialoog zijn geweest met de buitenwereld. Dat trek ik mij aan. Ik ben een bestuurder die het belangrijk vindt dat wij te allen tijde beseffen dat wij het openbaar bestuur zijn van en voor de samenleving.

Ik hecht eraan te melden dat ik vorige week met twee van de geïnteresseerden heb gesproken. Zij hebben mij duidelijk gemaakt nog steeds belangstelling te hebben voor de kavels en gevraagd dit aan u mee te delen. Zij hebben gezegd dat zij door het rapport van de Rekenkamer gesterkt zijn in hun gevoel dat hun onrecht is aangedaan. Afgelopen vrijdag heb ik daarnaast nog een mail van hen gekregen. Daarin uitten zij hun teleurstelling dat in het ontwerpstatenbesluit geen besluit is opgenomen over het behartigen van hun belangen, terwijl de Rekenkamer hierover wel conclusies heeft verwoord naar haar mening.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De vraag blijft boven tafel waarom u niet aan de bel heeft getrokken toen het duidelijk werd dat drie van de geïnteresseerden niet geïnformeerd zijn. Dan komt er een klachtenbrief waarop u niet ingaat en een afstandelijke en kille reactie naar de gedupeerden stuurt. U vertelt dat u vorige week gesprekken met hen heeft gevoerd, maar dat was achteraf. Waarom heeft u toen niet gehandeld? Daarvoor hoefde u niet alle dossierkennis te hebben, maar dat is in verbinding zijn. Waarom heeft u dat toen nagelaten?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat had ik toen niet na moeten laten. Wij hebben juridisch gekeken of het een en ander rechtmatig is verlopen. Uit het rekenkamerrapport blijkt en ik erken dat wij op dat moment vooral op het juridische spoor zaten. Terugkijkend hadden wij

veel eerder met de signalen uit de samenleving en de Staten aan de slag moeten gaan en eerder op de rem moeten trappen.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! U geeft geen antwoord op mijn vraag. Wat ging er door uw gedachten toen u hoorde dat het niet goed is gegaan en er een klachtenbrief lag? Dacht u toen: bekijk het maar. Ik ga er niet op in, want wij hebben belangrijker zaken te doen? Wat was uw gedachte bij deze klachtenbrief om geen stappen te ondernemen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De klacht is doorgeleid naar de klachtencommissie. Deze ligt op dit moment stil. Toen het rapport van de Rekenkamer kwam, hebben wij deze direct naar de klachtencommissie gestuurd om aan te geven dat zij dit proces weer moet oppakken. Het was tot mijn teleurstelling dat het klachtenproces op het moment dat het Rekenkameronderzoek begon tijdelijk is stilgelegd. Ik heb mij er sterk voor gemaakt dat het proces zijn gang heeft, want de mensen die een klacht indienen hebben het volste recht dat zij op een goede manier worden beantwoord.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het was al uit de hand gelopen en hier was discussie over wat er gebeurd was. Toen had u moeten ingrijpen, maar dat heeft u nagelaten. Een gesprekje met de geïnteresseerden was voldoende geweest om te laten zien dat zij gehoord worden. Dat is het minste dat u had kunnen doen. Dat heeft u niet gedaan en u probeert alles om te draaien. Ik hoef niet te horen dat u vorige week een gesprek met hen heeft gehad, want daarover gaat het niet.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb aangegeven dat wij dat gesprek met de geïnteresseerden op een andere manier hadden moeten aangaan. Dat spijt mij en dat kan ik op dit moment niet overdoen. Ik ben blij dat er nog geen onomkeerbare stappen zijn gezet, maar wij hadden dat gesprek op dat moment moeten aangaan.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan de heer Suna. Ik worstel ermee dat ik wellicht een zelfde soort proces ben doorgegaan als de gedeputeerde, omdat ik in eerste instantie de klacht niet heel serieus heb genomen. Dat was niet uit een onwil om het niet serieus te nemen, maar uit een soort ongeloof. Ik hoor de gedeputeerde duidelijk zeggen dat zij daarin een foute inschatting heeft gemaakt; deze deel ik voor een deel met haar. Wat zou dan de vervolgstap moeten zijn, want er wordt erkend dat zij het beter had moeten doen. Vanuit het idee dat wij hiervan willen leren proef ik bij u dat dit niet voldoende is. Wat heeft u nog meer aan antwoord nodig om daar wel te komen.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn afhankelijk van de informatievoorziening van GS richting PS. Wij wisten toen niet beter, maar de verantwoordelijk gedeputeerde weet dat wel. Zij kan navraag doen. Op het moment dat zoiets speelt, laat je dit normaliter over aan de klachtencommissie, maar als het escaleert moet je aan de bel trekken en mensen bij elkaar halen. Waarom heeft de gedeputeerde dat toen nagelaten? Zij zegt alleen dat zij het anders had moeten doen en er komt geen antwoord op mijn vraag.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb twee punten. U was in uw betoog aangekomen dat de betrokkenen teleurgesteld zijn dat er niks staat over het volgend proces. Ik ben benieuwd wat u daar verder over vertelt. In aansluiting op wat in het debat voorvalt vraag ik u om in uw antwoorden wat meer inzicht te geven in wat er bij u persoonlijk is omgegaan. Het is een lastig dossier en het herhalen dat u eerder aan de bel had moeten trekken is duidelijk. Wij zijn op zoek naar enig inzicht in waarom dingen lopen zoals deze gelopen zijn. Neem ons mee in het persoonlijk gedachtenproces, bijvoorbeeld bij de vraag wanneer u wist dat het niet goed was gegaan. Op welk moment was dat, wat gebeurde er toen en welke acties heeft u toen genomen? Neem ons mee in dat afwegingsproces. Dat zal helpen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat doe ik graag. Dan krijgt u mijn persoonlijke beleving erbij. In de zomer van 2017 kreeg ik de eerste signalen dat een geïnteresseerde

geen tijdige bieding had kunnen doen. Dat vond ik een heel vervelend signaal dat ik gelijk heb teruggelegd en waarvan ik heb gezegd dat ik zou zorgen dat hiernaar gekeken wordt en dat ik ga kijken of het verkoopproces van de kavels op een goede manier is verlopen. Er is intern en extern gekeken of dit goed verlopen, onder andere door Van Benthem & Keulen.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Had u toen al de informatie die uit het rekenkamerrapport blijkt dat bepaalde mensen niet geïnformeerd waren?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Die informatie had ik toen absoluut nog niet. Op een gegeven moment ontstond de discussie over een geïnteresseerde die niet geïnformeerd was. Het kwam voor mij net zo goed als voor u uit een hoge hoed dat er nog een geïnteresseerde was die niet geïnformeerd was. In het rekenkamerrapport komt naar boven dat er een derde geïnteresseerde niet geïnformeerd is. De Rekenkamer trekt vervolgens de conclusie dat veel geïnteresseerden niet geïnformeerd zijn. Ik deel de conclusie dat het er veel zijn en te veel kijkend naar het verkoopproces. Die informatie was voor mij op dat moment nieuw. Als je signalen krijgt dat iets niet goed is gegaan, dan duik je daarin om te kijken of het goed verlopen is of dat ik daar iets anders aan kan doen. Terugkijkend had ik alerter moeten zijn op die signalen, want op dat moment waren er signalen dat het niet rechtmatig verlopen was en daarop ben ik gaan acteren. Daar hadden wij veel eerder en veel dieper in moeten duiken. Dat spijt mij. Daarom ben ik blij dat de Staten geacteerd hebben, dat er op tijd op de rem getrapt is en dat wij het proces nog kunnen overdoen. Voor alle partijen ben ik daar blij om: voor de zuiverheid van het proces en zeker de mensen die geïnteresseerd zijn.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik vernam zojuist dat een andere gedeputeerde nog iets gaat zeggen in de eerste termijn, maar ik heb een vraag aan mevrouw Maasdam. Toen de signalen naar u toekwamen, heeft u dat toen direct met het college gedeeld? Het is uw portefeuille dus de gedeputeerde is verantwoordelijk, maar anderzijds is het college gezamenlijk verantwoordelijk.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat vind ik een lastige vraag. Niet, omdat ik deze niet wil beantwoorden, maar de eerste signalen kwamen bij mij binnen en daarop heb ik geacteerd. Zodra er meer signalen kwamen dat er iets niet goed gegaan is met de verkoop, zowel bij de ruimtelijke kwaliteit als het verkoopproces, hebben wij dat met elkaar besproken.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Waarom is er toen niet direct vanuit het college gehandeld? Is het toen wel of niet besproken?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat vind ik een ingewikkelde vraag. Ik heb duidelijk aangegeven dat wij eerder op de rem hadden moeten trappen. Als wij terugkijken met de informatie die de Rekenkamer ons gegeven heeft, dan hadden wij dat nadrukkelijk moeten doen. Dat is wat ik hierop kan antwoorden.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Met 'wij' bedoelt u het college?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Natuurlijk. Ik sta hier namens het college verantwoording af te leggen. Wij zeggen met zijn allen dat wij spijt hebben, dat het pijnlijk is hoe het proces gelopen is en dat wij eerder op de rem moesten trappen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Tot nu toe gaan veel antwoorden over het systeem en wat er gedaan moet worden. Daarom ben ik blij met de vraag van mevrouw Dekker om te reflecteren op de cultuur en de mentaliteit die daaronder ligt. In het begin is tijdens de commissiebehandeling tegen de gegadigden die hadden misgegrepen gezegd: "Ga maar naar de rechter of de ombudsman, want dit is geen politieke kwestie." Hoe kijkt u daar op terug met uw huidige kennis?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Laat ik vooropstellen dat het pad naar de rechter of de ombudsman altijd openstaat voor burgers. Met de kennis van nu hadden wij eerder

moeten ingrijpen en eerder dat proces opnieuw moeten doen. Wij moeten goed kijken wat daarin is vastgelopen dat breder is dan alleen dit.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat snap ik. Dit is een systeemantwoord, terwijl ik nieuwsgierig ben naar de onderliggende mentaliteit van de opmerking 'ga maar naar de rechter' van hoe de provincie in verbinding is met burgers.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn te veel en te snel de juridische reflex ingeschoten. Als je het hebt over in verbinding zijn met burgers, dan moeten wij opener zijn voor die signalen en eerder het gesprek ingaan om te kijken hoe het van die kant is beleefd en wat voor signaal dat voor ons is. Daarin hebben wij een grote stap te zetten. Daarvoor wil ik mij nadrukkelijk sterk maken. Ik zei niet voor niks dat ik een bestuurder ben die bij uitstek vindt dat wij van en er voor de samenleving moeten zijn.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het is een interessante beschouwing van de gedeputeerde over wanneer zij op de hoogte was van de fouten. Wanneer was u ervan op de hoogte dat er helemaal geen kaders waren voor de verkoop van de goederen? Dat bleek uit het advies van VBK. Waar was uw eigenaarschap op dat moment?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De kaders die wij hebben blijken onvoldoende te zijn. Dat zegt VBK in zijn advies en de Rekenkamer in haar advies. Wij hebben kaders voor de verkoop, maar die hebben betrekking op de agenda 'Vitaal platteland'. Deze zijn doorvertaald naar het bredere verkoopkader. Dat was niet voldoende toereikend. Wij zijn aan zet om die verkoopkaders beter en strakker vorm te geven. Wij hebben natuurlijk geen ervaring met de verkoop van vier kavels. Dat is niet het gebruikelijke werk voor de provincie. Daarvoor hadden wij externe expertise ingehuurd.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik wacht nog op het antwoord op het tweede deel van mijn vraag. Wanneer was u ervan op de hoogte dat er helemaal geen kaders waren, want u verwees steeds naar de kaders en 'checks & balances'? Kortom, was u op de hoogte van het VBK-advies?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik was op de hoogte van het VBK-advies en ik was ervan op de hoogte dat Grondzaken betrokken was bij deze verkoop. Ik constateer dat dit niet in voldoende mate geweest is. Dat vind ik een hele vervelende en pijnlijke conclusie, want Grondzaken heeft de kennis en kunde rondom verkoop en had daar veel nadrukkelijker bij betrokken moeten zijn. Dat is een van de verbeterstappen die wij zetten op dit moment.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat u op de hoogte was van het VBK-advies maakt het schrijnend dat u verwijst naar kaders en 'checks & balances' die niet functioneren of niet aanwezig zijn. Hoe waardeert u uw uitlatingen in het interpellatiedebat?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Die staan en blijven staan. Ik ging ervan uit dat Grondzaken op een goede manier betrokken was. Dat was voor mij de 'checks & balances' die ik op dat moment benoemd heb.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dan concludeer ik dat u niet op de hoogte was van het VBK-advies.

De heer DERCSSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De vraag is waarom u niet geacteerd heeft. U kunt niet zeggen dat er zo weinig signalen waren. Wij hebben net vastgesteld dat u op 15 juni het dossier nog niet kende. Was dat de aanleiding om niet op de signalen te reageren van de klager en van ons met allerlei vragen en interpellatiedebatten? Waarom heeft u niet geacteerd? Het is mij duidelijk dat u excuses maakt, maar wij hebben daar wat aan als u zich realiseert waarom u dat niet gedaan heeft.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat heeft ermee te maken dat er een onderzoek is gedaan en dat er geconstateerd is dat het rechtmatig was. Ik heb mij te lang vastgehouden aan de constatering dat het juridisch rechtmatig is. Dat het juridisch rechtmatig is, betekent niet dat het verlopen is zoals het verlopen had moeten zijn. Daarom had ik eerder aan de bel moeten trekken en eerder op de rem moeten trappen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Kort samengevat zegt u dat de heer Dercksen zeurt en Van Benthem & Keulen een brief moeten sturen dat het goed is. Het gaat erom hoe de heer Jung is behandeld, hoe onze vragen niet zijn beantwoord en de antwoorden soms gelogen zijn. Wanneer komt het besef bij u dat u een dossier moet oppakken en u daarin moet verdiepen alvorens naar de ambtenaren te wijzen of een advocaat een briefje te laten sturen. U heeft de leiding van dit dossier. Op 15 juni wist u nog niet dat de contracten hier op het bureau liggen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb al gezegd dat het gebruikelijk is dat een eindcontract bij mij op tafel komt. Uw andere opmerking raakt mij, want ik heb gezegd dat ik het mij aantrek dat wij ons door die rechtmatigheidsconclusie hebben laten leiden. Wij hadden ons moeten laten leiden door de signalen van buiten die wij hadden moeten oppakken. Dat kan ik niet overdoen. Gelukkig kan het verkoopproces nog over, maar met de huidige kennis had ik daarop anders geacteerd.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Daar zit mijn twijfel, want wij starten een rekenkameronderzoek eind 2017 en op 15 juni 2018 weet u nog niks. Hoe kunnen wij dit dan serieus nemen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb geschetst hoe het verlopen is met de vraag die Hoffmann mij gesteld heeft.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over de juridische insteek. U zegt dat u graag een benaderbare bestuurder wilt zijn en zo ken ik u ook. Het verbaast mij daarom dat deze keuze is gemaakt, maar wellicht dat toch de suggestie van mevrouw Kotkamp een rol heeft gespeeld. Wij hebben allemaal een bril op als wij naar stukken kijken. Heeft het bij u een rol gespeeld dat het simpelweg niet denkbaar was dat er in dit proces dingen niet goed zouden gaan, behalve de vraag of deze procedure rechtmatig was? Heeft dat een rol gespeeld in het referentiekader?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De eerste besluiten komen alleen voor de geïnteresseerden. Hoe dit proces zich verder ontrolt en hoe meer momenten waarop zaken niet goed gaan, wordt dat bij ons steeds duidelijker. Ik probeer uw vraag oprecht te beantwoorden en hoop dat ik daarmee het antwoord geef waar u op hoopt.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Waar ik u toe opriep was om de politieke correctheid te laten varen en ons inzicht te geven in wanneer u kwaad of verontwaardigd was. Geef ons een gevoel van wat er is gebeurd. U trekt het boetekleed aan en er is niks anders te doen dan dat, maar daaronder zit nog meer. Voor de lerende organisatie helpt het voor ons allemaal als wij daarin meegeënen worden. Het is onthutsend om te merken dat er op dit dossier toch dingen zo langs elkaar heen gaan. Het blijft mensenwerk en wij zijn daarbij allemaal betrokken. Helpt u ons alstublieft in het gevoel daarachter.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik baal ontzettend, ik baal dat het zo gelopen is en er zijn verschillende momenten geweest waarop ik nadrukkelijk heb gevraagd of wij dit proces nog kunnen stopzetten. Wij zaten allemaal zo in een tunnelvisie waardoor dat steeds niet kon. Het antwoord was op dat moment dat er een voorlopige koper was. Dat verkoopcontract lag er niet voor niks, maar ik heb deze nog niet ondertekend. Ik maakte mij ontzettend zorgen of wij geen fuik ingaan waar wij niet meer uitkomen en waar dit stopt. Gelukkig is er een moment gekomen waarvoor ik u dankbaar ben, waarin wij gezegd hebben te stoppen. Dat gaat om de ruimtelijke kwaliteit, maar

persoonlijk gaat het mij om de mensen die hadden willen bieden, maar dat niet konden doen. Daarna is er veel informatie waardoor ik ontzettend blij werd dat wij op de rem hebben getrapt, met dank aan u.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat u de overeenkomst niet getekend heeft, had volgens mij meer te maken met uw ziekte. Ik wil doorgaan op wat de heer Van den Dikkenberg zojuist zei. De afgelopen weken nadat het rapport van de Rekenkamer uitkwam heb ik een poos gedacht dat Utrecht te goeder trouw was toen u niet wist van het VBK-advies en wij debatten hadden over het ontbreken van kaders, de convenant en de aansturing. U zegt echter zojuist dat u de ongecensureerde versie van het advies van VBK toen al had met de kritiek op het ontbreken van kaders en 'governance'. Betekent dit dat u ons bewust onjuist heeft geïnformeerd in het interpellatiedebat?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het advies heb ik niet tot in den diepte bestudeerd. Het was voor mij van belang dat het proces rechtmatig is verlopen. Daarop is ambtelijk advies gevraagd dat gelijk een stap verder is gegaan. Daarin is gevraagd of er problemen zijn in de staatssteun en of er lessen uit te trekken vallen. Dat advies is er. Vervolgens heeft u vragen gesteld over de rechtmatigheid, of wij geld zijn misgelopen en een derde vraag die ik niet paraat heb. Op basis daarvan is nogmaals aan VBK een advies gevraagd. Dat is het advies dat ik met u gedeeld heb naast alle informatie over taxaties et cetera. Al dat soort stukken heeft voor u ter inzage gelegen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij hadden een interpellatiedebat en het advies dat daaronder lag van VBK had u niet tot in detail gelezen. Zo dik was dat advies niet. Als u dat soort basisstukken niet leest, op basis waarvan voert u dan debatten met ons?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het gaat om een ambtelijk advies en ik heb met u een debat gevoerd over het rechtmatige verloop van het verkoopproces.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het lijkt erop dat wij helaas moeten constateren dat de ambtenaren het stuur in handen hebben. Mijn vraag ging over de signalen waarvan u zei dat deze mondjesmaat binnenkwamen. Daarom was u niet op de hoogte dat er een tweede persoon en daarna een derde persoon was. Dat leest u pas in het rekenkamerrapport, terwijl u vanaf juni 2017 de signalen kreeg en wij daarop hebben doorgevraagd in het interpellatiedebat. Daar was u een afstandelijke gedeputeerde die niet in verbinding met ons stond en zeker niet met de gedupeerde mensen. Ik had graag gezien dat de techniek terughaalt hoe u toen reageerde, want dat was een heel ander persoon die zei dat het allemaal rechtmatig goed verlopen is. Verder ging u daar niet op in. Hoe kunt u beweren dat u niet wist wat er allemaal speelde, terwijl u alle gelegenheid had om het te lezen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik wist op dat moment oprecht niet dat er meer geïnteresseerden waren die niet geïnformeerd waren. Ik hoef dat niet terug te zien om te weten dat ik daar in een houding zat waarin ik uitgelegd heb hoe het zit met de rechtmatigheid. Als ik op dat moment had geweten wat ik op dit moment weet over het verkoopproces, dan had ik daar anders gestaan.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dan had u tegen de ambtenaren moeten zeggen: "Potverdorie, wij gaan nu om tafel zitten en dit tot in de diepte uitzoeken." Dat heeft u nagelaten.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Met de huidige kennis had ik daar beter bovenop moeten zitten. Dat ben ik met u eens.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een hele korte vraag, namelijk of het zin heeft om dit gesprek verder te voeren. Ik stel net een vraag waarop u zegt dat u ervan op de hoogte was dat VBK gezegd heeft dat er geen kaders waren. Een vraag later is uw antwoord dat u dat niet gelezen heeft. Wist u het wel of niet?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik kende het eerste rapport niet. Ik heb gevraagd om adviezen over de rechtmatigheid. Deze heb ik gekregen en daarop heb ik u beantwoord,

want daarover gingen uw vragen. Dat er daarna vragen gesteld zijn door de ambtelijke organisatie over de lessen die hieruit te trekken zijn, dat klopt. Ik zou er absoluut geen moeite mee hebben gehad om de beide rapporten met u te delen. Als ik daarnaar terugkijk, had ik beide rapporten graag aan u voorgelegd. U heeft deze rapporten inmiddels gekregen en ziet de verschillen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat maakt het des te vreemder dat het zo lang heeft moeten duren. De VBK-rapporten waarnaar u verwees in het interpellatiedebat had u niet gelezen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb mij laten adviseren over de rechtmatigheid.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb het gevoeld dat de klachten behoorlijk onderschat zijn en de actie die genomen had moeten worden is uitgebleven om de ambtenaren om tafel te roepen om het tot op de bodem uit te zoeken. Welke garanties kunt u inbouwen voor de toekomst hoe u anders gaat acteren als er opnieuw bepaalde signalen binnenkomen? Wat gaat u anders doen om te voorkomen dat dit nog een keer gebeurt?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wat ik anders ga doen is dat als er signalen komen, ik veel sneller zal zorgen dat wij tot op de bodem uitzoeken hoe een proces verloopt en waar wij kunnen bijsturen. Daarbij moeten wij niet alleen kijken naar de juridische kant, maar procesmatig en in contact met de samenleving. Dat trek ik mij het allermeeste aan, want daar moet ik direct bovenop zitten. Ik moet daar actief op sturen. De grootte van het dossier is daarin niet van belang. Het gaat om de connectie die je legt met de samenleving.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Als de gedeputeerde een interview krijgt kent zij het dossier nog niet. Zij legt ons rapporten voor van Van Benthem & Keulen waarin staat dat het allemaal rechtmatig verlopen is, maar zij heeft deze rapporten niet gelezen. Maar het gaat om de mensen. Er was een bijeenkomst in Zeist van het CDA. Daar was een van de leden van het CDA aanwezig die toevallig de klager was. Er ontstond een gesprekje tussen u en hem en was dat menselijk contact waarin u zei: "Ik heb met u te doen dat u benadeeld bent." Of was de toon van het gesprek meer 'wat zit je toch te zeuren'?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wat de heer Dercksen aangeeft is door de Rekenkamer en Hoffmann Recherche nader onderzocht. Daaruit zijn nadrukkelijke conclusies getrokken dat dit lijnen zijn die niet verder onderzocht hoeven worden. Ik heb daar een gesprek gevoerd en verder niet.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Zij hebben dat niet opgeschreven omdat het uw woord tegen het zijne was. Dat heb je met een gesprek tussen twee mensen. Daarom vraag ik het u hier eerlijk in alle openheid. Heeft u tegen deze man gezegd: "Wat zit u te zeuren en hoe durft u een klacht tegen mij in te dienen." Of heeft u gezegd: "U bent benadeeld, wat gaan wij daaraan doen?"

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U daagt mij uit. Natuurlijk heb ik daar niet iets gezegd over een klacht. Als ik iets van belang vind, is dat ieder zijn weg kan gaan. Zowel ten aanzien van het juridische als het andere. Dat is absoluut niet aan de orde geweest.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan de heer Dercksen: was u bij deze bijeenkomst aanwezig? Waarom staat u hier dan iets te citeren?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U luistert niet zo goed. Ik was niet aanwezig bij een CDA-bijeenkomst, maar ik vroeg naar de toon van het gesprek. Ik krijg geen antwoord op die vraag. Dat is al een antwoord op zich.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij heeft u wel degelijk antwoord gekregen.

De VOORZITTER: Dan vervolgt de gedeputeerde haar betoog.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zei net dat ik een aantal zaken thematisch wil behandelen, maar veel zaken zijn al aan de orde geweest. Ik vervolg mijn betoog en was erbij gebleven dat ik afgelopen week gesproken heb met twee van de geïnteresseerden en dat zij afgelopen vrijdag nogmaals per mail hebben aangegeven dat zij teleurgesteld zijn dat in het ontwerpstatenbesluit geen besluit wordt genomen over het behartigen van hun belangen. Er is ambtelijk overleg geweest met de projectontwikkelaar. Deze projectontwikkelaar heeft aangegeven nog steeds interesse te hebben in de kavels. De geïnteresseerde particulieren hebben mij tijdens het gesprek van vorige week gevraagd hoe het verder gaat. Ik heb gezegd dat dit een van de onderwerpen is waarover wij vandaag met PS in gesprek gaan: hoe gaan wij verder met het verkoopproces?

Zoals wij in de statenbrief hebben aangegeven, willen wij graag in overleg met u de vervolgstappen van het verkoopproces bepalen, al dan niet definitief stopzetten en de condities waaronder een eventueel nieuw te starten verkoopproces vormgegeven kan worden. Daarover hebben verschillenden van u uitspraken gedaan in uw eerste termijn. U heeft de wens uitgesproken om het huidige proces definitief stop te zetten.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik kijk uit naar het antwoord dat u zelf op deze vraag geeft.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik wil dit nadrukkelijk in samenspraak met u doen, omdat ik een proces wil waarin u zich kunt vinden. Wij hebben vorig jaar op de rem getrapt om te stoppen met het proces. Dat vraagt wel wat, want daarvoor moeten wij naar de juridische impact kijken. Daarbij wil ik u nadrukkelijk betrekken. Wij geven een proces opnieuw vorm waarbij ik met u wil bespreken hoe wij dat gaan doen. In die zin wordt het een proces waarin wij aangeven of het particulier opdrachtgeverschap wordt. Hierin kunnen wij verschillende kanten op. Daarbij moeten wij ervoor zorgen dat wij de ruimtelijke kwaliteit op de juiste manier borgen.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Beluister ik het goed dat u zegt dat wij de procedure overdoen, maar over de manier waarop wilt u nog in overleg treden? Ik wijs er overigens op dat PS vooral toezichhoudend en kaderstellend is, maar niet uitvoerend. U kunt niet elke stap in het proces met ons overleggen, want dan gaan wij op de stoel van GS zitten. Kunt u een helder antwoord geven of de procedure opnieuw gaat en de wijze waarop u aan de commissie wilt voorleggen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben dat nog opengelaten, maar als het aan ons ligt stoppen wij het proces en treden wij met u in overleg hoe wij het gevolg vormgeven. Daarbij gaat het vooral om de kwalificaties voor bijvoorbeeld particulier opdrachtgeverschap. Gezien het proces dat wij doorlopen hebben, is het goed dat er afstemming met u plaatsvindt op dat vlak.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Daarover heb ik nog wel wat adviezen, maar dan gaat mijn rekening lopen dus dat ga ik niet doen. Is dit de plaats om dit te bespreken? Is het niet handiger om dat eerst in een commissie te doen in plaats van in het debat waar wij het rapport van de Rekenkamer bespreken?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat er een motie is gemaakt om ervoor te zorgen dat wij het proces stopzetten en een nieuwe start maken. Het lijkt mij een prima plek om dat in de commissie met elkaar te delen. Wij zullen een memo of statenbrief maken waarin wij goed laten zien hoe wij denken dat wij het nieuwe proces aan de vork kunnen steken. Dat delen wij inclusief alle kansen en risico's die dit met zich meebrengt. Dat breng ik graag bij u in gesprek in de commissie van januari of februari.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik ben benieuwd waarom de gedeputeerde gestopt is met het verkoopproces.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Tot nu toe zijn wij nog niet definitief gestopt. Dat zou ik graag willen, maar dat wil ik in overleg met u doen. Dat heb ik duidelijk aangegeven in het gesprek met mevrouw Dekker zojuist. Tot nu toe hebben wij het verkoopproces stopgezet. Wij hebben in december 2017 gezegd dat wij een pas op de plaats maken en het verkoopproces stilligt tot nader order.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De vraag was waarom het stilligt tot nader order.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het ligt stil omdat de ruimtelijke kwaliteit zoals wij die bestuurlijk beoogd hadden niet geborgd blijkt te zijn. Een andere reden om het stil te leggen is dat er meerdere geïnteresseerden zijn die geen bod konden doen. Dat trekken wij ons enorm aan.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat noodt mij te concluderen dat primair de reden van de ruimtelijke kaders de oorzaak was om het verkoopproces stop te zetten.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb twee redenen aangegeven waarbij ik niet heb gezegd dat de ene meer geldt dan de ander. Dat meerdere geïnteresseerden niet geïnformeerd zijn is voor ons een belangrijke reden om op de rem te trappen, naast het feit dat de ruimtelijke kwaliteit niet geborgd is.

Ik ga graag verder met mijn betoog. Veel is al gedeeld. Ik wil toe naar de informatievoorziening vanuit de organisatie naar de Randstedelijke Rekenkamer. Het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer is zeer uitgebreid en diepgravend geweest. Dat is terug te zien in de zorgvuldige en uitvoerige rapportage. De organisatie heeft zich ingespannen om zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de wensen van de Randstedelijke Rekenkamer. Dat heeft zij ons verzekerd en dat hebben wij gezien. Dat laat onverlet dat de Rekenkamer geconstateerd heeft dat zij dit anders beleefd heeft en dat zij veel moeite heeft moeten doen om de volledige informatie boven tafel te krijgen. Dat spijt ons. Het is jammer dat het aan die kant zo beleefd is. De Randstedelijke Rekenkamer heeft de noodzaak gevoeld om in het rapport aandacht te geven aan de in haar ogen stroeve informatievoorziening. Dat is uiteraard haar goed recht.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij worden de hele dag overladen met excuses. Dat is allemaal fijn, maar vervolgens zegt mevrouw Maasdam: "Wij vinden het jammer dat de Rekenkamer het zo ervaren heeft." Dat slaat op de totale obstructie van de provincie. Wie kan daar nog serieus naar luisteren? Waarom zou ik nog interrumperen? Ik krijg honderden excuses en vervolgens zegt u dat de Rekenkamer het verkeerd gezien heeft. Hoe durft u dat te zeggen? In de begeleidingscommissie van de Dolderseweg zat zij daar verontwaardigd, omdat zij haar best doet. De voorzitter, de heer De Kruijf, moest aan alle bellen trekken, maar er kwam geen informatie, maar: "Het is jammer dat de Rekenkamer dat zo ervaren heeft." Ik ben er klaar mee.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik hoorde geen directe vraag. Het was goed geweest als de organisatie en de Rekenkamer gezamenlijk om tafel waren gaan zitten met de vraag wat de behoefte is aan informatie en hoe wij die boven tafel krijgen. Ik heb gezegd dat het lastig is geweest om een jaar na dato al die informatie boven tafel te krijgen. Ik heb gezien dat daaraan hard gewerkt is en dat sommige vragen lastig te beantwoorden waren doordat er bijvoorbeeld mails gelezen moesten worden van de verschillende ambtenaren. Dat vraagt om zorgvuldige afwegingsprocessen die tijd kosten. De tijdlijn is door de organisatie opgesteld om behulpzaam te zijn in dit hele proces. Achteraf gezien heeft deze tijdlijn teweeggebracht dat de Rekenkamer de indruk kreeg dat er gestuurd is, maar deze is bedoeld geweest om op de goede manier informatie te verschaffen. Achteraf gezien had dat op een andere manier gemoeten. Ik weet dat er volle inzet is geweest om de informatie naar boven

te krijgen. Het klopt dat wij daarin zaken anders kunnen doen. Ik hoop dat er geen volgende keer komt, maar dan gaat het anders. Een nadrukkelijke sturing is echter niet aan de orde geweest.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Als ik hier kom staan, dan heb ik een vraag. Onder-tussen wordt er meer verteld en krijg ik het gevoel dat ik meerdere vragen moet stellen. Ik begin met de tijdlijn. U zegt dat de tijdlijn een hulpmiddel was, maar de Rekenkamer zegt dat dit haar heeft te-gengewerkt. Aan het begin van het onderzoek heeft u gezegd dat u volledige medewerking verleent, maar de volledigheid wordt gemist. Bij de statenbrief van 28 november durft u te schrijven dat de Re-kenkamer ernaast zit. Daarom heb ik in mijn eerste termijn de vraag gesteld of u hiermee zegt dat de Rekenkamer liegt?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De Rekenkamer zet dat zij veel moeite moest doen om de informatie naar boven te krijgen. Daarnaast constateerde zij dat zij alle informatie verkregen heeft die zij nodig had om tot een goed oordeel te komen. Dat is een conclusie van de Re-kenkamer.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat heeft u verkeerd begrepen. De Rekenkamer zegt dat er een flink aantal vragen zijn waarop geen antwoorden, geen volledige antwoorden of nietszeg-gende antwoorden zijn gegeven.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor vragen aan de Rekenkamer die ik niet kan beantwoorden.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat was niet het geval. U geeft aan dat de Rekenka-mer heeft gezegd dat zij alle antwoorden hebben gekregen en ik zeg dat dat niet klopt.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat zijn teksten die uit het rekenka-meronderzoek komen waarin zij aangeeft dat zij veel moeite moest doen om alle informatie naar bo-ven te krijgen. Dit was voor haar en voor onze organisatie een nieuw proces. Ik moet erkennen dat het moeizaam is geweest om alle informatie naar boven te krijgen. Een voorbeeld daarvan is de discussie die net ontstond over de tijdlijn. Ik zie dat de organisatie zich tot het uiterste heeft ingezet om die in-formatie naar boven te halen. Dat het zo lang heeft geduurd, daaruit hebben wij lessen te trekken voor onze vastlegging en verslaglegging, zodat dat soort zaken een jaar na dato beter boven water te halen zijn. Dat trekken wij ons aan. De Rekenkamer constateert wel dat er voldoende informatie naar boven is gehaald die maakt dat de conclusies getrokken kunnen worden.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik hoop dat de gedeputeerde dit rap-port wel heeft gelezen. In hoofdstuk 10 staat wel tien keer dat aanvankelijk antwoord a werd gegeven en pas naar lang doorvragen de informatie op tafel kwam die uiteindelijk in het rapport terecht kwam. Vervolgens zegt u dat het vervelend is dat het de beleving is van de Rekenkamer. Dit maakt het dos-sier om te huilen. Deze organisatie verdient beter dan een gedeputeerde die zegt dat het beleving en gedoe is en met de huidige kennis zal ik het anders doen. Hoe kun je een lerende organisatie zijn als je alles wegschuift op 'het is beleving voor hen' en 'wat treurig voor hen'.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ga een paar stappen verder dan dat en zeg dat hier vanuit de organisatie lessen te trekken zijn over hoe wij de informatievoorziening beter op orde moeten hebben richting zo'n onderzoek, zodat wij makkelijker dieper kunnen graven. In het proces kwamen er andere antwoorden op vragen toen er dieper gegraven werd. Dat vind ik heel erg vervelend en dat trekken wij ons aan. Dat daagt ons uit en dat pakken wij op om die verslaglegging en documentatie in de toekomst beter voor elkaar te hebben.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik kan mij voorstellen dat dit een van de oplossingen is, maar er is een beeld ontstaan waar er initieel antwoord a wordt gegeven en pas na lan-gere tijd antwoord b. Daarnaast is het tot twee keer toe teruggekoppeld aan de begeleidingscommissie dat het moeizaam was en dat het geëscaleerd moest worden. Dat gaat verder dan de praktische oplos-

sing van een betere verslaglegging. Waarom was het zo verschrikkelijk moeilijk om direct met elkaar om tafel te gaan zitten en te bespreken hoe jullie het onderwerp zouden oppakken? Waarom is dat niet gebeurd?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat had op die manier moeten gebeuren. Als je met iets nieuws start kijk je met elkaar hoe je dit aan de vork steekt. Er is door de organisatie op dat moment gedacht: wij zorgen dat de informatievoorziening goed gaat lopen en omdat het een complex verhaal is beginnen wij met een tijdlijn. Die tijdlijn heeft langer geduurd dan deze had moeten duren. Daarin is gezocht hoe wij zo structureel mogelijk zorgen voor de informatievoorziening. Terugkijkend had de organisatie met de Rekenkamer om de tafel moeten gaan zitten, zodat de vragen op een andere manier opgepakt werden. Het is jammer dat het zo gegaan is.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik blijf een waaromvraag houden. Dit is een nieuw type onderzoek, maar de Rekenkamer doet vaker onderzoek naar een aantal zaken binnen de provincie. Zo nieuw kan het dus niet zijn. Anticiperend op een volgende keer, die hopelijk nooit komt, is het de vraag waarom het niet is gebeurd en welke lessen kunnen wij hieruit trekken zodat wij de volgende keer direct om tafel gaan zitten en open kaart met elkaar spelen? Er is initieel direct medewerking toegezegd, maar uit alle kanten bleek dat die medewerking niet zo ervaren is.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is voor mij een zoektocht naar het waarom. De hele periode is er de intentie en de inzet geweest om de informatie zo snel, open en zorgvuldig mogelijk naar boven te halen. Er is diep in stukken gedoken, gezocht waar de antwoorden vandaan gehaald konden worden en afwegingen gemaakt op het openstellen van de mailboxen van het personeel. Dat soort zaken kost tijd. Achteraf zie ik het waarom niet. Achteraf denk ik: natuurlijk hadden wij om tafel moeten gaan zitten met de Rekenkamer en samen de puzzel moeten leggen welke informatie zij nodig heeft. Als er een vraag is, hadden wij deze niet direct moeten beantwoorden, maar hadden wij eerst moeten vragen wat de vraag achter de vraag is, zodat wij die gelijk kunnen meenemen. Zo'n proces hadden wij moeten doorlopen. De intentie is er geweest om alle informatie boven tafel te krijgen en alles waaraan behoefte was te delen, zoals WhatsApp-gesprekken. Dat is gebeurd. Dat vroeg soms de nodige afwegingen, omdat je dan soms in persoonlijke levenssferen komt. Alles wat is gevraagd, is gedeeld.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Terugkomend op de perceptie van de Rekenkamer dat er tegengewerkt zou zijn. Hoe verklaart u het dat in het rapport staat dat twee weken voor het beëindigen van het onderzoek de mailaccounts zijn afgesloten en niet meer zijn hersteld?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat heb ik gelezen en daar heb ik geen verklaring voor.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dan kun je niet zeggen dat het de perceptie van de Rekenkamer is, want zij werd daadwerkelijk tegengewerkt.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ga ervan uit dat zij alle informatie heeft gekregen die zij kon krijgen. Dat leid ik af uit haar constatering dat zij voldoende informatie heeft om tot goede conclusies te komen. Niet voor niks concluderen wij met zijn allen dat alle meer dan honderd vragen zijn beantwoord.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! In de eerste termijn heb ik een aantal vragen gesteld die nog niet beantwoord zijn. Ik hoor u alleen maar zeggen dat wij het anders moeten doen met de huidige kennis en u maakt uw excuses. Wat ons betreft is de bingo-kaart wel een keer vol.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor de gedeputeerde een aantal keren zeggen dat zij met de huidige kennis niet weet waarom zij toen niet meedeed met het onderzoek. Dat maakt het best eng, want dan weten wij niet waarom er gehinderd is en is het risico groot dat

een volgend onderzoek gefrustreerd wordt. Op welke wijze heeft de gedeputeerde haar positie ingezet om dit onderzoek vlot te laten verlopen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het onderzoeksproces van de Rekenkamer is op geen enkel moment gehinderd. Af en toe heeft zij moeite moeten doen om de informatie naar boven te krijgen, maar de organisatie heeft geprobeerd om de informatie zo goed, volledig en zorgvuldig mogelijk te verschaffen. De vraag die u daarna stelde was hoe ik mijn positie heb ingezet. Op de momenten dat er bijvoorbeeld vragen kwamen over de toegang tot mailboxen, hebben wij er altijd op aangedrongen dat die informatie zo zorgvuldig en snel mogelijk geleverd werd.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Was dit voordat de onderzoekscommissie moest ingrijpen of daarna?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat was vanaf het moment dat wij signalen kregen dat de informatievoorziening stroef verliep.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik concludeer dat er opgeschaald moest worden. Blijkbaar heeft uw ingreep op de organisatie onvoldoende effect gesorteerd.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan mevrouw Poppe. Zij zegt dat zij excuses heeft gehoord van de gedeputeerde en dat wij het beter moeten doen. Dat zijn dingen die wij allemaal wel willen horen, want de conclusies van de Rekenkamer zijn serieus genoeg. Uw bingokaart is inmiddels vol, maar wat wilt u horen in dit debat waardoor u een plekje op uw bingokaart overhoudt?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! In de eerste termijn heb ik vragen gesteld over de tijdlijn, wie daartoe de opdracht heeft gegeven en waarom daarvoor gekozen is. Op die vragen heb ik nog geen antwoord gehad. Ik wil horen wat wij de volgende keer exact gaan doen, zodat dit niet meer gebeurt. Dat hoor ik echter niet.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Is het een idee dat wij rapporten plenair gaan voorlezen? Laat ik een zin voorlezen: "Onderlinge afstemming strekt echter verder dan onderling contact. Deze onderlinge afstemming heeft de feitelijke reconstructie van ieders afzonderlijke kennis over en betrokkenheid bij de totstandkoming van verschillende versies van de koopovereenkomst bemoeilijkt." Hoe kunt u zeggen dat er niet gestuurd is?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er is nadrukkelijk niet gestuurd. In het op zoek zijn naar de feiten vindt er onderlinge afstemming plaats. Dat is gebruikelijk, want een ambtenaar weet minder dan twee ambtenaren. Wij hebben moeten reconstrueren, daarom is er onderlinge afstemming geweest. Dat is gebruikelijk bij alle vragen die u stelt. Dat is wat anders dan daarop sturen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De Rekenkamer zegt dat dit het onderzoek bemoeilijkt, maar u zegt dat het gebruikelijk is. Dat wringt. Volgens mij is het niet de bedoeling dat u tevoren afstemt als er een onderzoek plaatsvindt.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er is nadrukkelijk niet afgestemd over wat de antwoorden zouden moeten zijn.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het staat wel vier à vijf keer in het rapport. Het volgende is dat u zegt dat alle informatie gedeeld is, maar de Rekenkamer heeft een soort disclaimer moeten opnemen dat het niet beter wordt, maar dat zij hun best gedaan hebben. De Rekenkamer kan er niet voor instaan dat uiteindelijk alle informatie boven tafel is gekomen. Wat moet ik nog meer zeggen? U heeft het niet geregeld en heeft tegengewerkt. Dat heeft ertoe geleid dat het niet zeker is dat alle informatie boven tafel is gekomen. Hoe kunt u het nog volhouden dat u leiding geeft aan de veranderingen die u aankondigt?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is door de Randstedelijke Rekenkamer aangegeven dat zij alle informatie heeft gehad die nodig is om tot de conclusies te komen die zij getrokken heeft. Bij meer informatie zouden er geen andere conclusies getrokken zijn.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dan mag de gedeputeerde hoofdstuk 10, pagina 84-85, nalezen waar zou staan dat de Rekenkamer voldoende informatie heeft gekregen om alle vragen te beantwoorden. Kunt u mij vertellen waar dat staat?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is de allerlaatste conclusie die de Rekenkamer trekt dat zij voldoende informatie heeft gehad en dat zij niet tot andere conclusies zou komen met meer informatie.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! In hoofdstuk 10 zegt de Rekenkamer duidelijk dat zij van alles heeft gedaan om meer informatie te krijgen, maar dat zij dit niet gekregen heeft. Zij heeft hierop doorgevraagd en daaruit blijkt dat er geen antwoord komt. Als er geen antwoord komt, dan ben je op een gegeven moment klaar en kun je niet anders dan conclusies trekken met de informatie die je hebt.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor hierin geen vraag. Over de twee adviezen van Van Benthem & Keulen hebben wij met elkaar reeds gesproken over de informatievoorziening. Er ligt een ambtelijk en een juridisch rapport waarvan u kennis heeft kunnen nemen. Dan ga ik toe naar de verschillende vragen die gesteld zijn.

Er is een aantal opmerkingen en vragen gesteld over het keuzeproces van de makelaar. Er wordt door ons erkend dat er aantoonbare fouten zijn gemaakt bij het keuzeproces voor de makelaar. Dat had niet mogen gebeuren. Uit de onderzoeken van Hoffmann en de Rekenkamer blijkt dat er geen sprake is geweest van belangenverstrengeling. Niet tussen de provincie en de makelaar en niet tussen de makelaar, de projectontwikkelaar en de provincie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik weet niet of wij het hele lijstje afgaan, maar bij elk item dat de gedeputeerde gaat vertellen kan ik de vraag stellen: waarom heeft u in een eerder debat gezegd dat de makelaar is aangesteld op basis van de gunningscriteria? U had het zelf kunnen uitzoeken en vaststellen dat dit niet zo is.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik constateer met de Rekenkamer dat er gunningscriteria zijn geweest en dat had niet op die manier moeten gebeuren. Daarna is een aantal criteria toegepast of weggelaten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Waarom heeft u ons verteld dat het allemaal goed was?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat heb ik verteld, omdat mijn kennis op dat moment niet verder reikte. Ik heb met u alle kennis gedeeld die ik had.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat komt doordat u uw dossiers niet kent.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over de belangenverstrengeling tussen de provincie, de makelaar en de projectontwikkelaar. U zegt dat daarvan geen sprake is, maar er staat dat het niet is aangetoond. Dat betekent niet dat het niet gebeurd is, want daarvoor zijn geen bewijzen te vinden.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er wordt geconstateerd dat het niet aangetoond is. Daaruit trek ik de conclusie dat er geen sprake is van belangenverstrengeling. De juiste

woorden zijn die van de Rekenkamer, namelijk dat er niet aangetoond is dat er sprake is van belangenverstrengeling.

Dan de makelaar zelf. De conclusie die de Rekenkamer trekt over de makelaar delen wij. Over de slordigheden die zijn begaan in het verkoopproces hebben wij zelf conclusies getrokken. Wij hebben bepaalde expertise via een NVM-makelaar in willen kopen. Achteraf blijkt dat deze expertise niet geleverd is. In de toekomst zorgen wij voor een goede adequate opdrachtverlening en de juiste aansturing van een makelaar in het geval dat wij deze expertise inhuren. De afdeling Grondzaken zal daarom haar deskundigheid eerder inbrengen. In de statenbrief staat dat wij reeds stappen hebben gezet om deze werkprocessen op deze manier aan te passen.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! In mijn eerste termijn heb ik een vraag gesteld over de selectieprocedure en de afspraken die niet gevolgd zijn. Ik zie dat de gedeputeerde verder gaat met de verkoop. Daarom herhaal ik de vraag. Er was een selectieprocedure vastgelegd en afgesproken in de stuurgroep. Toen de makelaar werd gekozen is daar niet naar gekeken en is het niet getoetst. Hoe kan dan?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat had niet op die manier moeten gebeuren. Dat ben ik met u eens. De selectiecriteria die worden vastgesteld in de stuurgroep, zijn de criteria op basis waarop de selectie moet plaatsvinden.

Over het verkoopproces hebben wij al veel gedeeld met elkaar vandaag. Het verkoopproces verdient absoluut niet de schoonheidsprijs, zoals ik in mijn inleiding heb aangegeven. Ik ben blij dat wij ten halve gekeerd zijn, mede dankzij u. Daar had nadrukkelijker toezicht op moeten worden gehouden. Er zijn verschillende momenten geweest vanochtend waarin u geschetst heeft hoe het verlopen is. Er stond geen te koop-bord in de tuin, het heeft niet op de juiste manier op Funda gestaan, de ruimtelijke kwaliteit is niet geborgd en de snelheid is benoemd. Verschillenden van u hebben gevraagd naar de snelheid en waarom er zo'n haast was met de verkoop. Dat vindt zijn oorsprong in het programma Hart van de Heuvelrug en de herinrichting van de vliegbasis Soesterberg. Wij hebben last gehad van de crisis in de periode 2008-2015. Daardoor kwamen wij voor een situatie te staan waarin investeringen al gedaan waren en inkomsten vanuit woningbouw en bedrijventerreinen achterbleven of niet loskwamen. Daarmee moesten geraamde verkopen uitgesteld worden. Het project liep op dat vlak achter in tijd en in de dekking van de kosten. In de gemeenteraden van Soest en Zeist en in de Staten zijn daarover zorgen geuit. Doordat de markt aantrok kon er eindelijk weer verkocht worden en konden er opbrengsten gerealiseerd worden. Dat verklaart waarom in de stuurgroep aangedrongen is op haast. Haast waarvan wij terugkijkend zeggen dat het een slechte raadgever is geweest, omdat het ons gebracht heeft dat wij het verkoopproces op deze manier doorlopen hebben. Daarover hebben wij al veel gedeeld.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Als u zo'n haast had, waarom staat dan in de conceptkoopovereenkomst dat de ontwikkelaar pas over zes maanden hoeft af te nemen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De haast heeft te maken gehad met het genereren van inkomsten en daarmee een snel verkoopproces.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik herhaal mijn vraag: waarom staat dan in de conceptkoopovereenkomst dat de ontwikkelaar pas over zes maanden hoeft af te nemen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij wilden snel tot het verkoopcontract komen om daarmee de inkomsten te genereren. Dat staat los van een levertermijn.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U wilt haast, omdat u snel geld wilt. Vervolgens legt u een contract neer waarin staat de ontwikkelaar pas na zes maanden hoeft te betalen. Daar klopt helemaal niks van.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik ben geen makelaar en heb niet veel verstand van dit soort zaken, maar ik lees weleens kranten. Ik neem aan dat u een zo hoog mogelijke opbrengst wilt

genereren vanwege dat u wilt ontwikkelen en onderhouden. Dan zou het veel handiger geweest zijn om het verkoopbord wel in de tuin te zetten en veel meer mensen te interesseren. Dan is de tijd alleen maar in uw voordeel, want dit soort kavels worden dan meer geld waard. Waarom heeft u daar niet voor gekozen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat ben ik helemaal met mevrouw Poppe eens. Terugkijkend hadden wij moeten kiezen voor een ander proces en hadden wij de tijd onze bondgenoot moeten laten zijn. Dat had ons de gelegenheid gegeven om dat proces op een zorgvuldige wijze te doorlopen, zodat geïnteresseerden dat zichtbaar hadden gehad, al was het alleen al wandelend langs de kavels.

Er zijn verschillende vragen gesteld over de ambtelijke organisatie. Alle vragen heb ik inmiddels beantwoord in de debatten die ik zojuist heb gevoerd. Over de inhuur en een aantal algemene lessen zal gedeputeerde Straat u van antwoorden voorzien.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! In aanloop van het debat probeer je te begrijpen wat zich hier allemaal voordoet en vanuit welke kaders mensen dingen doen. Ik heb mij de afgelopen dagen begeven op de website van het CDA. Daar kwam ik de vier grondbeginselen tegen van de christendemocratie. Een daarvan is publieke gerechtigheid: het zijn van een betrouwbare overheid. In uw beantwoording heb ik vaak horen zeggen dat het zo niet had moeten gebeuren. Dat vertelt u alsof u over iemand anders spreekt. Hoe raakt dit u vanuit uw kernwaarden en de idealen waarvan ik aanneem dat u politiek bedrijft afgezet tegen wat u vanmiddag heeft opgelepeld?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het raakt mij dat het bij u niet overkomt dat dit mij heel erg raakt. Het raakt mij enorm dat het zo gegaan is en ik zou willen dat ik dit over kon doen. Gelukkig kan ik daarin stappen zetten, maar het raakt mij enorm. Ik vind het vervelend om te horen dat het niet op die manier is overgekomen, want ik sta hier niet voor niks. Ik sta hier om dit gesprek met u aan te gaan, omdat het mij raakt en ik vind dat ik daarvoor verantwoording af te leggen heb.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor wel welke emotie dat bij u oproept en dat u daarvoor excuses maakt. Wat is uw visie om wel een betrouwbare overheid te worden na alles wat zich hier heeft afgespeeld en wat wij later vandaag nog gaan bespreken over de Uithoflijn? Wat is uw visie vanuit de CDA-grondbeginselen om van deze provincie een betere overheid te maken? Hoe gaat u dat doen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik vind dat wij een overheid moeten zijn die veel meer in verbinding staat met de samenleving. De totstandkoming van beleid en visies horen wij in nadrukkelijke afstemming met de samenleving te doen. In de uitvoering van het beleid moeten wij openstaan voor de signalen van de buitenwereld. Wij moeten niet in een juridische kramp schieten, maar kijken hoe wij een overheid van en voor de samenleving kunnen zijn.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor dat u zegt dat u in verbinding wilt zijn met de samenleving. Daarvoor heb ik iets gezegd over een betrouwbare overheid. Hoe kan de samenleving zich verbinden aan een overheid die zich op dit dossier zo intrinsiek onbetrouwbaar toont? Hoe kan een burger daarin vertrouwen krijgen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er zijn fouten gemaakt in dit dossier. Dat raakt ons, dat raakt u en dat raakt de samenleving. Daarin hebben wij stappen te zetten, zodat het niet nog een keer op deze manier plaatsvindt.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik had gevraagd wie de opdracht heeft gegeven om de tijdslijn te maken en wie besloten heeft de verkorte versie van het rapport van de advocaat ter inzage te leggen. Op die twee vragen heb ik geen antwoord gekregen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De tijdlijn was een initiatief van de organisatie om de informatievoorziening naar de Rekenkamer vlot te laten verlopen, zodat zij een overzicht kreeg van alles wat er gepasseerd was bij de Dolderseweg. In het advies van Van Benthem & Keulen is gekeken naar de vraagstelling van de Staten en wat ter inzage gelegd moet worden om aan die vraagstelling tegemoet te komen. Daarin zijn de keuzes gemaakt voor het VBK-rapport en alle taxaties en andere onderliggende zaken. Deze hebben ter inzage gelegen. Dat is een keuze geweest in wat allemaal van belang is voor de informatievoorziening aan de Staten over de vragen die door de Staten zijn gesteld.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Is het niet verstandiger om die beoordeling aan de Staten zelf over te laten? Als ik mijn controlerende functie moet uitvoeren, dan vind ik het niet leuk als iemand anders gaat stellen welke informatie ik krijg.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U kunt alle informatie krijgen die u wenst. Achteraf gezien had u toen al alle informatie moeten krijgen.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Wat betreft de opdracht van de tijdlijn was er dus iemand in de ambtelijke organisatie die bedacht heeft om een tijdlijn te maken, omdat dat handig is voor de Rekenkamer.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is een ambtelijk initiatief geweest om zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de Rekenkamer, maar wij hadden met de Rekenkamer om tafel moeten gaan zitten om te bespreken hoe wij haar zo snel, zo goed en zo zorgvuldig mogelijk konden voorzien van informatie.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Hoe gaan wij verder? Ik heb een vraag in aansluiting op wat de heer Schaddelee zei over hoe u denkt weer het beeld van een betrouwbare overheid neer te zetten. Het overdoen van de procedure zal bijdragen in het herstel van vertrouwen. Daar vanuit gaande verwondert het mij en heb ik de vraag: heeft u gewacht tot dit debat voordat de mogelijke scenario's van hoe wij verdergaan uitgewerkt worden of ligt er al het nodige klaar zodat wij snel tot actie kunnen komen? Waarom zit hierin nog niet zo'n voorstel?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben al laten onderzoeken welke stappen wij kunnen zetten voor het stoppen van de procedure, wat de impact daarvan is en wat wij daarvoor moeten doen. Die adviezen hebben wij gekregen en daarop kunnen wij snel acteren. Voor de rest wil ik met de Staten kijken hoe wij hiermee verder gaan. Wij trekken immers conclusies over hoe iets gelopen is en het lijkt mij goed dat wij gezamenlijk conclusies trekken over hoe wij verder gaan. Dat is een bewuste inzet om hierin gezamenlijkheid te krijgen voor de toekomst. Ik kan ervoor zorgen dat er heel vlot scenario's uitgewerkt worden aan de hand van de adviezen. Als u mij de opdracht geeft voor een variant, dan doe ik dat graag en met volle snelheid.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Op basis van dit debat heeft u toch wel de conclusie getrokken dat de procedure overgedaan moet worden?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt en dat heb ik reeds met u gedeeld. Horende wat u gezegd heeft trek ik de conclusie dat wij het verkoopproces over gaan doen.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Kan dat in het besluit aangevuld worden of is het voldoende dat er een toezegging wordt genoteerd?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De geïnteresseerden waarmee ik vorige week een gesprek heb gevoerd hebben aangegeven dat zij behoefte hebben aan duidelijkheid. Daarom denk ik dat het goed is om het besluit aan te passen, maar het is aan u. Het is uiteindelijk een statenbesluit.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Vindt de gedeputeerde dat de Staten in dit dossier actief, tijdig en volledig geïnformeerd zijn?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ja. Ik heb een aantal punten genoemd waarop wij met alle kennis die wij hadden u zo volledig, zorgvuldig en actief mogelijk geïnformeerd hebben. Als ik terugkijk zijn er echter momenten waarop wij dieper hadden moeten en kunnen graven. Naar de toekomst kijkend zal dat zeker gebeuren op het moment dat er signalen komen vanuit de omgeving of van u.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Met het oog op alle bevindingen in de interrupties en deze termijn heb ik een vraag aan de gedeputeerde. Vindt de gedeputeerde dat zij de juiste vrouw op de juiste plaats is om dat vervolg strakker te maken, gezien de moeilijkheden die de Rekenkamer had en de opschaling die plaats heeft moet vinden?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ja, ik wil mij met volle teugen inzetten om te zorgen dat dit verkoopproces alsnog op de juiste manier, met de juiste borging van de kwaliteit en met de juiste inzet vormgegeven wordt voor de geïnteresseerden in de kavels.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Was dat dan niet de intentie toe de gedeputeerde vorig jaar dit proces van de verkoop van de kavels in gang heeft gezet?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is altijd onze intentie geweest. Ik zie dat een aantal zaken niet goed zijn gelopen en daaruit trekken wij onze lessen. Dat maakt dat dit niet nog een keer op deze manier gebeurt.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Er zijn meerdere vragen die niet beantwoord zijn. Het heeft geen zin om die vragen te herhalen, omdat daarop geen antwoord komt. Ik vraag aandacht voor de zelfreflectie van de gedeputeerde die maar niet komt, ondanks de hulppogingen van mevrouw Dekker. Elke keer valt de gedeputeerde in herhaling. Ik heb een vraag, omdat u zegt dat u het verkoopproces zelf opnieuw kunt doen. Wat is het verschil ten opzichte van vorig jaar waardoor u het beter gaat doen, want u valt iedere keer terug op de ambtenaren? Bent u niet verantwoordelijk voor de manier waarop dit is gegaan? Zou u niet de conclusie moeten trekken?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik had eerder moeten acteren op dit dossier op het moment dat die signalen er waren. Als wij dit verkoopproces opnieuw vormgeven, dan ga ik er ten volle voor om te zorgen dat dit op de juiste manier en binnen de juiste kaders gebeurt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde gaat over haar eigen geloofwaardigheid, zeker als zij zegt dat zij PS volledig geïnformeerd heeft. Is de oorzaak daarvan niet dat u de dossiers niet leest? U denkt dat u ons volledig informeert, maar u heeft geen dossiers op uw bureau liggen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik duik volledig in de dossiers die tot mij komen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U heeft net gezegd dat u het rapport van Van Benthem & Keulen niet gelezen heeft. Uw ambtenaren sturen het rapport terug en PS krijgen deze niet te zien. Vervolgens komt er een ander advies dat de ambtenaren beter uitkomt dat PS vervolgens wel krijgen. Hoe kunt u dan zeggen dat wij volledig geïnformeerd zijn? Waar haalt u dat vandaan?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij heb ik die vraag al verschillende keren beantwoord. Alle vragen zijn ten diepste uitgezocht en beantwoord. Daarvoor hebben wij onze uiterste best gedaan.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat zinnetje heeft u uit uw hoofd geleerd, maar u geeft geen antwoord op mijn vraag. De adviezen van Van Benthem & Keulen hebben wij niet allebei gekregen. Hoe kunt u dan zeggen dat wij volledig geïnformeerd zijn?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U heeft vragen gesteld waarop wij juridisch advies hebben gevraagd. Dat advies gecombineerd met alle taxaties heeft voor u ter inzage gelegen om zo zorgvuldig en volledig mogelijk de vragen die door u gesteld zijn te beantwoorden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat is onzin. Op vragen van 10 oktober 2017 heb ik anderhalf jaar later antwoord van de Rekenkamer gekregen. Hoe kunt u dan volhouden dat wij volledig geïnformeerd zijn? De Rekenkamer haalt de informatie uit dit huis, dus dat was al bekend. U heeft ons daarover niet geïnformeerd en u bent boos dat wij zeggen dat u ons niet volledig geïnformeerd heeft. Hoe kunt u dat zeggen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! In de media heb ik gezegd dat ik boos was op de woordkeuze en het persoonlijke karakter van de kritiek. Met de politieke verantwoordelijkheid die ik draag heb ik geen enkele moeite, maar wel als mijn persoonlijke integriteit in twijfel wordt getrokken. Daarvoor heb ik het woord boos gebruikt en dat had ik misschien niet moeten doen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! In het rapport van de Rekenkamer staan rake conclusies. Het gaat mij er niet om dat u mevrouw Maasdam bent, maar om de functionaris die PS moet informeren en die moet zorgen dat er een fatsoenlijk proces komt als er een paar kavels verkocht moeten worden. Ik spreek u niet aan op uw persoon, maar op uw functionaris. U kunt niet boos zijn op de oppositie dat zij de conclusies van de Rekenkamer deelt.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat dit het einde van uw betoog was, want een van de vragen uit mijn eerste termijn is nog niet beantwoord. Dit was een vraag over het bestuurlijke uitgangspunt van de acht woningen. Waar, door wie en wanneer zijn deze vastgesteld?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat gaat de heer Van den Berg voor u beantwoorden.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik wil u meenemen in de vraag waar het besluit is gevallen en of het besluit zo expliciet gevallen is. Het rapport geeft heel duidelijk aan dat het besluit van acht woningen nergens expliciet is gevallen. Dat is wel altijd de bedoeling geweest. In de loop van het traject is het wel aangegeven dat er maximaal acht woningen op vier kavels konden plaatsvinden.

Op pagina 18 ziet u de tijdlijn waarin staat dat in 2006-2009 de twee gemeenten nadrukkelijk bezig zijn geweest om een herinrichtingsplan te maken voor de vliegbasis Soesterberg die de provincie zou overnemen. Een van de onderdelen daarin was hoe wij opbrengsten kunnen genereren voor een wijze waarop wij het groen kunnen betalen. Dat heeft geleid tot het ruimtelijke plan vliegbasis Soesterberg van juli 2009. Daarin is voor het eerst genoemd dat het vier kavels zijn. Tussendoor worden de vier kavels en een ruimtelijke beperking van maximaal 800 kubieke meter per woning opgenomen in de PRS/PRV. Hierbij wordt nog niet in aantallen woningen gesproken.

In april 2011 komt de stuurgroep bij elkaar die uitvoering moet geven aan dat ruimtelijke plan vliegbasis Soesterberg dat vastgelegd moet worden in een bestemmingsplan. In het bestemmingsplan is de 800 kubieke meter per woning overgenomen uit de PRS/PRV, wordt er gesproken over vrijstaande woningen, over maximaal vier woningen en over een bouwvlak. Overigens, in de PRS staat in de toelichting dat het vier kavels met enkele woningen zijn. Dat maakt de vraag discutabel om hoeveel woningen het gaat. Daar laat de PRS/PRV zich niet over uit.

Het bestemmingsplan kent een plankaart, regels en een toelichting. De plankaart en de regels zijn burgers en overheid bindend, maar de toelichting niet. Dat maakt het lastig, omdat in de toelichting wel-

eens gesproken wordt over meer of minder woningen. In de nota van uitgangspunten, voorafgaand aan het voorontwerpbestemmingsplan, dat is vastgesteld in Zeist en ter informatie aan u is aangeboden, staat het verhaal van maximaal vier vrijstaande woningen. Dan komt de stuurgroep bij elkaar waar melding is gemaakt dat de Milieudienst in het kader Wet geluidshinder toetsingen heeft gedaan op het bouwvlak. Daaruit is gebleken dat op de gevel geen 35 dB gerealiseerd kan worden, laat staan de 48 dB in de woning wat een wettelijke verplichting is. Daarom moest er een ontheffing komen en staat er in de toelichting voor het eerst 'acht woningen'. Vervolgens is het bestemmingsplan vastgesteld.

Voorafgaand aan het voorontwerp naar het bestemmingsplan worden er wat wisselingen gemaakt in de vastlegging van de vier kavels of een bouwvlak. Er verdwijnt iets uit het voorontwerp waarvan u mij niet kwalijk moet nemen dat ik dat niet kan duiden, maar er wordt geconstateerd dat wij de PRV hanteren waarin staat een woning maximaal 800 kubieke meter mag bevatten en een twee-onder-een-kapper maximaal 1600 kubieke meter. Op vier kavels kun je ervan uitgaan dat je maximaal acht woningen kunt realiseren. Dat ene bouwvlak blijft wel staan, net zoals de opmerking van de stuurgroep dat de dove gevels opgenomen moeten worden. Dat is belangrijk uitgangspunt, omdat bij het vaststellen van het bestemmingsplan in Zeist de ambtenaren constateerden dat er andere aantallen woningen gerealiseerd kunnen worden als zij dat niet opnemen. Er ontstond dus een discussie over wat er heeft plaatsgevonden. Men heeft geconstateerd dat de dove gevels worden meegenomen in de toelichting als zij het zo opschrijven en er wordt gesteld dat er met de bouwvergunning, de ruimtelijke kwaliteit en de oppervlakte van de vier kavels niet meer dan acht woningen kunnen komen. Dat is nooit geëffectueerd in het bestemmingsplan. Daarmee wordt het lastig om te constateren dat het woonvlak maatgevend is en mits je voldoet aan de PRS/PRV er meer mogelijkheden zijn om dat te verkavelen.

Dat is het traject dat heeft plaatsgevonden. Er kan niet expliciet gemeld worden waar het bestuurlijk is vastgelegd dat het acht woningen zijn, maar er zijn condities aangegeven waaruit je kunt afleiden dat het over acht woningen gaat. Dat hebben wij bestuurlijk met elkaar gedeeld. Toen wij geconfronteerd werden met het plan dat het meer woningen konden zijn, hebben wij gezegd dat dit niet de bedoeling is.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het is een complex verhaal, maar het is fijn dat het helder is. Wat is vervolgens leidend? Enerzijds zeggen wij op basis van de ruimtelijke kwaliteit dat meer dan acht woningen niet realistisch is, terwijl dat niet goed is geland in het bestemmingsplan. Het bestemmingsplan van de gemeente is niet conform de provinciale ruimtelijke visie. Hoe gaan wij hiermee verder?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is wel conform de PRV in 2010. In 2013 is de aanduiding van de kubieke meters uit de PRV gehaald. Zeist heeft gemeld dat de ambtenaar ruimtelijke ordening het gemeld zou hebben aan de RO-medewerkers van Zeist die dat mogelijk ingebracht hebben in de stuurgroep. Het is niet helemaal te traceren wat daar gedaan is, maar wat is afgesproken bij het herinrichtingsplan dat in 2009 is vastgesteld, is vertaald in het bestemmingsplan. Je kunt er van mening over verschillen of dat de vertaling is die aangegeven is. Waarschijnlijk is eraan gedacht om het later op een privaatrechtelijke manier mogelijk te maken. Dat had gekund, maar dat is niet gebeurd. Wij hadden dit zorgvuldig ruimtelijk technisch in het bestemmingsplan moeten regelen. Dan was het duidelijk geweest voor iedereen. Dat hebben wij verzaakt. Er is een discrepantie geweest tussen de mensen van de provincie die zicht hebben gehad op het voorontwerp en uiteindelijk het akkoord hebben gegeven op de vertaling. Dat heeft echter niet de juridische zekerheid geboden die wij hadden moeten bieden.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Is er wel iets misgegaan als het eigenlijk niet helder was? Vanuit de ruimtelijke kwaliteit kan ik mij iets voorstellen bij de acht woningen, maar wat is het doel geweest om het in acht woningen te preciseren? Wordt de ruimtelijke kwaliteit niet gehaald als het meer dan acht woningen worden?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is een interessant vraagstuk. Als de dove gevels gerealiseerd worden en het bouwvlak het toelaat om meer woningen te realiseren,

is het de vraag of het vanuit het ruimtelijk kwalitatief perspectief had gekund om meer woningen te bouwen. Er zijn aanwijzingen dat de kwaliteitstoets nog steeds klopt als de woningen aan elkaar gekoppeld worden en van 800 naar 1600 of 3200 kubieke meter wordt gegaan. Dat is echter niet de bedoeling geweest. Dan is het zuiver om daarop te appelleren. Het gaat over vier kavels en een traject waarbij wij natuur willen realiseren op een plek waar de geluidsoverlast fors was en waar wij een zekere balans willen hebben tussen de opbrengsten en het realiseren van het groen. Die plek was niet bedoeld om vol te bouwen.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dat is helder, al willen wij liever niet dat daar gebouwd wordt. Ik ga ervan uit dat het verkoopproces opnieuw gedaan wordt. Wat gebeurt er dan met dit aspect? Wordt het juridisch vastgelegd dat het niet meer dan acht woningen kunnen worden? Wat is uw inschatting wat daarmee gebeurt? De projectontwikkelaar heeft aangegeven dat het financieel niet meer aantrekkelijk is als het minder dan acht woningen worden.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ga niet over de financiën van de projectontwikkelaar, maar hij moet opbrengst genereren om het groen te realiseren. Het uitgangspunt was maximaal acht woningen. Als wij het verkoopproces overdoen, dan moet zeer zorgvuldig bekeken worden of dat nog steeds het uitgangspunt is. Dat moeten wij goed vastleggen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Laat ik een constructieve bijdrage doen. De wens om vier bouwblokken te realiseren met eventueel twee-onder-een-kappers kwam uit het verleden voordat de vliegbasis actief werd toen daar vier woningen hebben gestaan. Deze huizen zijn weggehaald vanwege de F-16's die overvlogen.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de toevoeging.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zal ingaan op de vragen over de organisatieontwikkeling. Vanmorgen heb ik al kort gezegd dat het college onderkent dat er belangrijke patronen zijn die wij waarnemen in de organisatie, ook los van deze casus. Wij hebben besproken dat er verbeteringen nodig zijn in de organisatieontwikkeling. Dat raakt met name uw punt van de sturing van de organisatie. In november heeft u de laatste update gekregen via een statenbrief en daarna een toelichting van onze algemeen directeur-provinciesecretaris. Ik ga niet de hele brief bespreken, maar verwijs met gemak wel naar de brief.

Een aantal dingen is inmiddels gerealiseerd. De onderliggende structuur is een reden geweest om te kijken hoe wij de borging beter voor elkaar kunnen krijgen. In elke organisatie worden fouten gemaakt. Dat is aan de ene kant waar, maar andere ander kant een open deur. Toch zeg ik dat, omdat wij moeten voorkomen dat wij naar een situatie gaan waarin wij geen enkele fout willen maken, want dan functioneert de organisatie waarschijnlijk niet meer. Fouten maken hoort erbij, maar de 'checks & balances' daaromheen functioneren soms niet goed genoeg. Dat geldt niet alleen voor deze casus. Daarom hebben wij gezegd dat wij de organisatieontwikkeling moeten afmaken.

De randvoorwaarden hebben wij de afgelopen maanden verder vormgegeven. Dat is een heel lijstje van tien indelingen, opgavegericht werken en de versterking van de bedrijfsvoering. Wij hebben het formatieplafond losgelaten om ruimte te bieden aan de organisatie en een aantal kritiekpunten in te vullen. Wij zijn bijna zover dat de randvoorwaarden kloppen, maar het resultaat daarvan is er nog niet, zeker niet in het licht van dit debat. Dat gaat ook nog wel even duren. Daarmee gaan wij de komende tijd hard aan de slag. Een goede organisatieontwikkeling, de gedrags- en cultuurcomponent, de voorbeeldfunctie van de ambtelijke en bestuurlijke top en het bespreekbaar maken in de organisatie kost tijd en moet goed en zorgvuldig gedaan worden. Ik zie daarin ontwikkelingen, maar de casus die wij nu bespreken heeft daaronder te lijden gehad.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb twee vragen over de 'checks & balances' en hoe wij de organisatie kunnen verbeteren. Is het van recente datum dat de 'checks & balances' niet goed functioneren of is dat iets wat al langer in de organisatiestructuur- en cultuur zit?

Hoe kunnen wij dat verbeteren en hoe kunnen PS bijdragen aan een verbetering van de organisatiecultuur?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! GS constateert al langere tijd dat er iets speelt rondom de 'checks & balances'. Uit de recente tevredenheidsenquête van de medewerkers blijkt dat veel dingen goed zijn. De medewerkers zeggen heel tevreden te zijn over de inhoud van hun werk en dat zij Utrecht een mooie provincie vinden om voor te werken. Aan de andere kant vragen zij juist om sturing. Dat signaal krijgen wij al langere tijd. Ten tijde van de bezuinigingen is er een afweging gemaakt om te kijken hoe wij een slanke en effectievere organisatie konden worden. De 'checks & balances' toen het beter ging met de economie en wij ervoor moesten zorgen dat wij op tijd bijschakelden zijn te laat bekeken. Een organisatie leidt daaronder. Die signalen worden opgepakt. Het is dus niet van de korte termijn, want het goed implementeren en uitwerken van de organisatie kost tijd.

Wat kunt u doen vanuit PS? Het is belangrijk dat wij dit soort debatten voeren en daarover blijven spreken. Als ik het gevoel heb dat wij de goede weg opgaan, dan moeten wij dat vertrouwen aan de organisatie laten zien. Het is belangrijk dat er stevige debatten worden gevoerd en dat wij de verantwoordelijkheid durven te geven aan de organisatie. Anders schieten wij in een controlestand waarin niemand meer beweegt. Wij moeten de ruimte faciliteren die mensen aankunnen. Dat betekent wel dat er betere faciliteiten moeten zijn. Daarom is de managementstructuur, de teamindeling en de opgavegerichtheid beter georganiseerd op de structuur en de randvoorwaarden en heeft u besluiten genomen over het toevoegen van capaciteit, vooral vanuit de bedrijfsvoering.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De laatste vraag stelde ik in het kader van het voorstel van het CDA dat de Staten zich proactiever te bemoeien met de grondverkoop. Eigenlijk hoor ik u zeggen dat wij vertrouwen moeten hebben in de organisatie en daarmee vertrouwen hebben in het vakmanschap van de mensen die de kavels moeten verkopen. Dat pleit ervoor om het los te laten en alleen de kaders mee te geven.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Onze opgavegerichte structuur is gericht op de aanbevelingen van de Rekenkamer voor het opnieuw beginnen met de verkoop van deze kavels. Het is een terechte opmerking in het rapport dat Grondzaken daarbij onvoldoende betrokken is. Bij dit project moet je goed nadenken wie er in het team zit. Als wij dat borgen, dan moeten de professionals het uitvoeren.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! U noemde net het maken van fouten de cultuur daaromheen. Deelt u onze mening dat waar gewerkt wordt fouten worden gemaakt, maar dat het afdekken van fouten een cultuur creëert waarin een fout niet meer gemaakt mag worden?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wat mij betreft gaat het over transparantie en moeten wij met elkaar durven bespreken wat er aan de hand is en wat er fout gaat. Er worden relatief veel kleine fouten gemaakt in een organisatie. Daarover hoeft u zich niet druk te maken, want dat corrigeert zich wel. Bij een grotere fout moeten wij tegen elkaar durven zeggen dat het is fout gegaan. Dat vraagt om transparantie en een cultuur waarin het bespreekbaar is om te kijken hoe je stappen kunt zetten. Fouten moeten niet toegedekt worden, maar het moet wel veilig zijn om fouten te maken. Als het gevoel ontstaat dat je bij je eerste fout direct geconfronteerd wordt met allerlei ingewikkeldheden, dan loop je het risico dat een medewerker die fout niet meer meldt. Daarover moeten wij in alle openheid een gesprek kunnen voeren. Zelfs als het over mogelijke belangenverstremming of integriteit gaat moet je met elkaar het gesprek durven voeren. Anders loop je het risico dat je in een controlestand komt waardoor niemand meer beweegt. In dat speelveld moeten het bestuur en de ambtelijke top zich begeven en het moet een cultuur zijn in de organisatie. Daarop moeten wij heel kritisch zijn met elkaar en ruimte bieden om het proces een kans te geven.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het integriteitsvoorbeeld vind ik niet het beste voorbeeld waarover wij moeten blijven praten. In de PRV is een majeure fout voor de

regio gemaakt. Deze is direct toegekend en erkent. Dat is waar wij naartoe moeten. De zoektocht is hoe wij daar komen, want vanmiddag blijkt opnieuw dat de transparantie nog niet overal aanwezig is.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U geeft een goed voorbeeld. Er zijn meer voorbeelden waar het meteen boven tafel komt. Bij het integriteitsvoorbeeld nodig ik u uit om daar nog eens over na te denken in het vervolg van het debat.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De afdeling Grondzaken heeft aangegeven betrokken te willen zijn bij het hele traject. Ondanks dat zijn zij niet betrokken geweest tot op het laatste moment waarop het escaleerde. Waarom zijn zij niet eerder betrokken bij dit proces?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat weet ik niet, maar ik vind wel dat Grondzaken betrokken had moeten worden. Dit is een opgave waarbij Grondzaken betrokken hoort te zijn.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde spreekt over de organisatieverandering en dat wij met een aantal zaken op streek zijn. Er moet nog wel gekeken worden naar cultuur en gedrag, want wij moeten van intern gericht naar buiten toe. Wanneer is dat aan de orde?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is aan de orde en die urgentie zit er al in. Ik probeer alleen duidelijk te maken dat er behoefte was aan een aantal stappen die wij de afgelopen maanden hebben gezet om intern een aantal zaken op orde te stellen rondom een niet afgemaakte organisatieontwikkeling. Die structuur staat. De teamindeling start formeel per 1 januari 2019. Wij hebben al aandacht besteed aan gedrag en cultuur en wat het betekent hoe je met een opgave bezig gaat en hoe je daarmee naar buiten gaat. Daarvoor zie ik veel motivatie bij mensen. Zij willen de verantwoordelijkheid dragen en een zekere ruimte hebben om dat te doen. Wij moeten wel het gesprek voeren hoe wij dat met elkaar doen. Dat is het gesprek dat de opgavemanagers en teamleiders met hen moeten voeren en wij op concernniveau willen uitdragen. Wij hebben het ons zodanig aangetrokken dat wij met de directie en het college proberen daarin het goede voorbeeld te geven door opgaven op een andere manier met de organisatie te bespreken en te bekijken hoe dat het beste werkt. Dat leidt tot veel energie. Uw vraag is vooral gericht op naar buiten toe. Ik ben het met u eens dat wij ervoor moeten zorgen dat wij netjes en ordentelijk met mensen omgaan, ook als er wat is. Dat geldt in brede zin. Dat hoort bij dezelfde vraag over gedrag en cultuur.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dit was de eerste termijn van het college. Ik schors de vergadering voor een kwartier. Daarna begint de tweede termijn van de Staten.

Schorsing van 15.55 uur tot 16.18 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering voor het debat over het onderzoek van de Rekenkamer over de Dolderseweg. Wij beginnen met de tweede termijn van de Staten. Het woord is aan mevrouw Ens.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben vandaag geconstateerd dat er veel fouten zijn gemaakt in het dossier van de Dolderseweg. Het ingewikkelde aan de beoordeling van de fouten is dat wij deze plaatsen in het licht van het onderzoek van de Rekenkamer. Dat onderzoek hebben wij eind november definitief gekregen en alle fouten zijn al in een veel verder verleden gemaakt. Dat maakt het moeilijk om over die fouten te oordelen, omdat wij veel meer kennis hebben van de context en de situatie op dat moment. Dat geldt voor de Staten en voor de gedeputeerde. Er is een context ontstaan binnen de provincie waarin het mogelijk is geworden om deze fouten te maken. Dit zit in de cultuur, de manier van organiseren en aansturen en de werkwijze. Wij hebben gehoord dat daarop actie is en wordt ondernomen. Daar is de VVD erg blij mee. Wij zijn blij met het rapport van de Rekenkamer en dat wij het op deze manier gedaan hebben. Wij zijn blij met de conclusies en de aanbevelingen uit het rapport.

In de schriftelijke reactie van het college ontbrak het antwoord op onze vraag of de verkoopprocedure opnieuw gedaan kan worden. Het is mondeling aangegeven dat het tot de mogelijkheden behoort, maar wij willen dit in een amendement vastleggen.

Amendement A54 (VVD, D66, CDA):

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 17 december 2018;

gehoord de beraadslagingen bij de behandeling van de het Onderzoek Rekenkamer Dolderseweg;

constaterende dat:

- *er veel is misgegaan bij de voorbereidingen en de start van de verkoopprocedure van provinciale kavels aan de Dolderseweg in Huis ter Heide;*
- *het rapport dat de Randstedelijke Rekenkamer hierover in opdracht van Provinciale Staten heeft opgesteld stevige conclusies trekt ten aanzien van het optreden van de provincie Utrecht;*
- *de provincie wel kan leren van fouten uit het verleden om toekomstige projecten beter uit te voeren, maar dat dit de ontstane situatie in de casus Dolderseweg niet oplost;*

overwegende dat:

- *de verkoopprocedure niet is afgerond, opdat gedurende de uitvoering van het onderzoek geen onomkeerbare stappen zouden worden gezet;*
- *het rekenkameronderzoek naast conclusies ook aanbevelingen omvat die ten goede kunnen worden ingezet voor de procedure van kavelverkoop aan de Dolderseweg;*
- *het onvoorstelbaar is dat de huidige procedure wordt voortgezet;*

besluiten aan het ontwerpbesluit het volgende punt toe te voegen:

"De huidige verkoopprocedure omtrent de uitgifte van de provinciale kavels aan Dolderseweg in Huis ter Heide definitief af te breken en een nieuwe uitgifteprocedure te starten."

De VOORZITTER: Het amendement is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Het kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Ens sprak over fouten uit het verleden. Welke fouten bedoelt u daarmee?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat zijn de fouten waarover iedereen spreekt vandaag. Dat zijn de fouten waarover de conclusies van de Rekenkamer gaan, zoals het vastleggen van de ruimtelijke ordeningsaspecten en het selecteren van een makelaar. Dat is gebeurd op een moment dat er nog geen onderzoek was gedaan naar de feitelijkheden. Nadat de Rekenkamer een diepgaand onderzoek van meer dan een half jaar heeft gedaan, is er veel meer bekend geworden over de context waarin die fouten gemaakt zijn en weten wij beter hoe wij die fouten kunnen beoordelen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Weegt u de fouten uit het verleden anders dan de fouten die tot vanmiddag zijn gemaakt?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Terugkijkend is het makkelijk oordelen, omdat je veel meer informatie hebt dan toen die fouten gemaakt werden. In het begin zeiden wij dat het niet helemaal geborgd was dat het goed in het bestemmingsplan lag. Terugkijkend zien wij een patroon en een context waarin fouten gemaakt konden worden. Daardoor zien en weten wij veel beter hoe er in het verleden gehandeld had moeten worden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Bent u het niet mij eens dat al die informatie in dit huis aanwezig was? Deze informatie is later in het rekenkamerrapport gekomen en was hier voorhanden.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat zei u in uw bijdrage al, maar daar ben ik het niet mee eens. Wel met uw opmerking dat de informatie in dit huis aanwezig moet zijn geweest, maar wij hebben de Rekenkamer een opdracht gegeven met honderd onderzoeksvragen en zij heeft er ruim een half jaar over gedaan om een rapport op te leveren. Van tevoren had je dus niet net zo makkelijk het antwoord kunnen geven. Het heeft veel energie gekost om de goede feiten op een rijtje te krijgen.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Zegt u hiermee dat het college geen grondig onderzoek doet naar de schriftelijke vragen en hiermee niet de juiste informatie naar PS brengt, maar dat de juiste informatie alleen boven komt na een grondig onderzoek van de Rekenkamer?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat zeg ik helemaal niet. Ik zeg alleen dat u niet kunt verwachten dat er op dat moment eenzelfde onderzoek was uitgevoerd als het diepgaande rekenkameronderzoek inclusief forensisch gedeelte. Ik ben blij dat wij dat wel gedaan hebben, want wij weten daardoor veel meer en hebben een beter beeld van het hele proces. Daarom zien wij wat op dat moment de beste actie was geweest.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij spreken niet over het diepgaande onderzoek of het forensische onderzoek, maar over de simpele vragen over de selectieprocedure, de biedingsprocedure, de keuzes die gemaakt zijn en de verkoopprocedure. De gedeputeerde zegt dat het vanaf juni al duidelijk was dat daarin fouten zijn gemaakt. Zij had alle tijd en gelegenheid om dat uit te zoeken. Dat heeft zij echter nagelaten tot december 2017. Vindt u dat een normale gang van zaken?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er is ontzettend veel waardevolle informatie uit het onderzoek van de Rekenkamer gekomen. U kunt niet zeggen dat wij dat net zo goed niet hadden kunnen doen, omdat de gedeputeerde de vragen zonder dat onderzoek had moeten beantwoorden. Dat vind ik een bijzondere stelling van u.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het onderzoek van de Rekenkamer is gestart, omdat wij geen juiste antwoorden hebben gekregen. Daarin wordt de boeteclaim niet aangesproken, maar er wordt verwezen dat het anders had moeten. Zelfreflectie heb ik niet gezien. Heeft u dat wel gezien?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ja, de tijd tussen eind november toen wij het rekenkamerrapport ontvingen en vandaag is heel kort om allerlei verbeteringen te zien. Ik heb van het college excuses gehoord, dat het dingen gaat leren en dat de organisatie dingen anders gaat doen. Die zelfreflectie kwam laat, maar ik heb daar zeker signalen van gekregen.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Bent u het met mij eens dat er geen antwoord wordt gegeven op de waaromvragen?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik weet niet welke waaromvragen u bedoelt. Het is een lastige vraag waarom iemand een fout maakt. Het is uitgebreid gezegd dat het gebeurd is en dat het bijzonder spijtig is.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wat vindt de VVD-fractie ervan dat er informatie in dit huis aanwezig is die wij niet op een rijtje kunnen zetten als er vragen gesteld worden over de verkoop van vier simpele kavels?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat is geen best signaal. Dat is onderdeel van het probleem dat wij vandaag bespreken. Bij een simpele casus met simpele vragen moeten simpele antwoorden mogelijk zijn. Ik heb wel geleerd uit de Dolderseweg dat een simpele casus tot complexe afwegingen en complexe feiten leidt.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Er ligt vreselijk veel op de plank en dat baart ons zorgen over de grote programma's in de toekomst. Hoe waardeert de VVD de mate van de informatievoorziening en het tijdstip van de informatievoorziening.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD vindt dat het niet goed is gegaan in het verleden. In mijn bijdrage in deze termijn heb ik proberen aan te geven dat ik zie dat het rekenkamerrapport zoveel extra informatie heeft opgeleverd die wij graag hadden gehad op het moment dat wij de vragen stelden. Het college had die informatie moeten hebben om een goed antwoord op de vragen te geven. Dat is niet gebeurd. Wij hebben gezegd dat het onvoldoende is en dat er een onderzoek moet komen. Daaruit zijn veel meer antwoorden en is veel meer duidelijkheid gekomen. Wij weten hoe het echt zit. Op basis daarvan kunnen wij onze conclusies trekken en kijken of wij vinden dat er aan de casus Dolderseweg voldoende recht is gedaan.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De VVD staat bekend als een partij die graag verantwoordelijkheid neemt. Op welke wijze neemt de VVD verantwoordelijkheid in dit dossier om de organisatie beter te maken en de verantwoordelijkheid te nemen voor begane fouten?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben in eerdere debatten gezegd dat dingen organisatorisch beter moeten. Los van de fouten in dit dossier wil ik het betrekken op de context, de organisatie en de manier waarop wij werken. Daar zijn verbeteringen mogelijk waarvoor wij geld willen vrijmaken en aan mee willen werken. Een van de aanbevelingen van de Rekenkamer gaat over het zijn van een lerende organisatie. Dat vinden wij een belangrijk punt om werk van te maken, zodat wij een lerende organisatie worden.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De heer Suna sprak over de snelheid waarop geacteerd werd en onderzoeken werden gedaan. GS heeft gezegd zelf onderzoek te willen doen. PS heeft daar de rem op gezet, omdat wij de regie zelf wilden nemen en daardoor onze eigen interventie vertraging heeft opgelopen.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Hoe is dat gekomen? Dat kunt u zich vast herinneren. Op het moment dat er vragen werden gesteld en er onderzoek werd gedaan, zoals het advies van VBK, wordt daarin gestuurd naar een bepaalde richting. Uiteindelijk komen er geen antwoorden op de schriftelijke vragen en in het interpellatiedebat op makkelijke vragen die je uit dit huis kunt halen. Daardoor hadden wij er geen vertrouwen meer in dat het op de juiste manier zou gebeuren. Dat was de reden om het onderzoek zelf te doen. Daarvoor had de gedeputeerde alle gelegenheid om die informatie boven tafel te krijgen.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik kijk naar een aantal resultaten uit het rapport van de Rekenkamer, zoals het maken van de tijdlijn. Deze lag er doordat er stappen waren gezet om een onderzoek te starten. De gedeputeerde heeft een aantal keren aangegeven dat te willen doen, maar dat PS daarop zelf de regie in handen wilde nemen. Dat speelde vanaf juni.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Als de gedeputeerde eerder had gehandeld en haar rol goed had opgepakt, dan was het hele onderzoek niet nodig geweest. Dan waren de vragen al beantwoord en hadden wij geen interpellatiedebat gehad.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Met de huidige kennis ben ik het daarmee eens, maar met de kennis van toen heb ik dat niet gezien. Dat maakt het ingewikkeld.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Met de kennis van toen konden PS geen andere keuze maken dan onze controlerende taak op die manier uit te voeren.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De kennis was aanwezig in dit huis. Denkt mevrouw Ens dat met deze gedeputeerde de informatievoorziening naar PS wel in orde komt als zij vandaag blijkt geeft dat zij het advies van Van Benthem & Keulen niet heeft gelezen. Dan kunnen wij er toch geen vertrouwen in hebben dat de informatievoorziening naar PS op orde komt?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! U doet het onderzoek van de Rekenkamer zwaar te kort als u denkt dat het college dit zelf had kunnen uitzoeken en dat een memo van het college voldoende was geweest. Wij hebben veel diepgaande informatie opgevraagd en gekregen dan wij op dat moment aan de orde konden stellen. Dat is de reden geweest dat wij de Rekenkamer en Hoffmann hebben gevraagd om dat onderzoek voor ons te doen. Daarmee konden wij veel beter en dieper graven dan wij zelf met een paar schriftelijke vragen en een motie konden doen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mijn vraag was: heeft u er vertrouwen in dat deze gedeputeerde die haar rapporten niet leest ons kan informeren? Hoe kan ik een discussie voeren met iemand die niks weet.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als u het zo direct bedoeld op deze casus en deze gedeputeerde, dan is het onderschat hoe ingewikkeld deze casus en hoeveel problemen daar in zitten. Ik hoop dat deze gedeputeerde daarvan geleerd heeft. Het lijkt mij voor de hand liggend dat je iets leest als blijkt dat daar veel onder zit. Ik geef u er volkomen gelijk in dat het belangrijk is dat een bestuurder dossiers kent.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt, maar hoe weegt u dat? Wij hebben vandaag een debat dat onder andere over de rapporten van Van Benthem & Keulen gaat, maar deze heeft de gedeputeerde nog steeds niet gelezen. Hoe kun je er dan vertrouwen in hebben dat de informatievoorziening op orde komt?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb vertrouwen in deze gedeputeerde, omdat ik iemand zie staan die weet waarover zij het heeft en de casus op hoofdlijnen kent. Wij gaan erg diep in op deze casus. De gedeputeerde had daarin wat gedetailleerder moeten zitten. Dat geldt niet voor elke casus, want dan kun je geen hele provincie besturen. In dit geval was dat wel heel handig geweest.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over het amendement over het toevoegen van een zin aan het ontwerpbesluit die al met zoveel woorden is toegezegd in de aanbeveling en de brief daarbij van GS. Ik heb een hekel aan overbodige dingen. Wat is de reden van dit amendement?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! In mijn eerste termijn heb ik gevraagd of de procedure opnieuw kon. Dat is nergens vastgelegd. Ik heb gevraagd om een toezegging van het college en gezegd dat ik het voor de zekerheid in een motie vastleg. Het college heeft gezegd dat het dat op die manier gaat doen. Ik wil het toch vastleggen en een amendement bleek handiger. In theorie is het waar dat een toezegging van het college voldoende is.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Uw laatste opmerking lijkt op de vraag of je vertrouwen hebt in de toezeggingen van het college. Wij zullen het amendement in overweging nemen.

De VOORZITTER: Ik heb een opmerking over het amendement. De vormgeving van het amendement is curieus. U geeft eerst een besluit en vervolgens een toelichting. Dit zou in omgekeerde volgorde moeten.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dat is niet helemaal waar. Dat is het geval bij een motie. Dit is een amendement met een toelichting. Het is gebruikelijk om een amendement te beginnen met het beslispunt dat je toevoegt.

De VOORZITTER: Dan moet het wel helder zijn dat hetgeen wat bovenin staat het besluit is en dat hetgeen wat daaronder staat alleen een toelichting is.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! In het amendement staat: "Toe te voegen aan het besluit."

De VOORZITTER: Als u het op deze manier interpreteert dat doen wij het zo. Het moet wel helder zijn wat de bedoeling is.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Het droevige gevoel is gaandeweg de dag niet lichter geworden. Het rapport en het debat vallen ons nog steeds zwaar. Vandaag doen wij een vorm van waarheidsvinding. Het rekenkamerrapport geeft ons inzicht in hoe het allemaal is gegaan, maar geeft geen antwoord op de waaromvragen die aan de orde zijn. Ik heb wel het idee dat de Rekenkamer ons collectief een andere bril heeft doen opzetten waardoor de feiten en omstandigheden in een ander licht zijn komen te staan. Het is goed dat dat gedaan is. Wij moeten de hand erg in eigen boezem steken voor degene die het aangaat. Mijnheer Dercksen, daarmee bedoel ik u niet.

Voor de waaromvraag waarop het rekenkamerrapport geen antwoord kan geven, keken wij uit naar de antwoorden van de gedeputeerde. Zij heeft er met haar neus bovenop gezeten en heeft het proces met terugwerkende kracht anders bekeken. Wij zijn teleurgesteld in wat te berde wordt gebracht. De spijt van de gedeputeerde is oprecht, die voel je door alles heen wat zij zegt. Het waarom blijft echter onduidelijk. Dat dingen niet goed zijn gegaan is helder, maar je moet kunnen verklaren wat en hoe dat is gelopen. Dat heeft ons teleurgesteld.

Wat betekent dat dan? Kunnen wij door met deze gedeputeerde? Onze conclusie is dat wij de gedeputeerde het voordeel van de twijfel gunnen om de volgende redenen:

- De betrokken bestuurder heeft het dossier halverwege het traject overgenomen en mocht ervan uitgaan dat een aantal dingen door haar voorganger goed waren opgepakt en verwerkt. In die situatie blijft zij verantwoordelijk, maar geldt als een verzachtende omstandigheid.
- De betrokken bestuurder heeft op de rem getrapt toen duidelijk werd dat er iets mis ging en er meer kon dan er bestuurlijk beoogd werd, al was het vrij laat. Daardoor zijn wij in staat om nog te repareren.
- In dit debat zijn wij aan het na-ijlen op een situatie waarmee wij het afgelopen jaar geconfronteerd zijn. Gedeputeerde Straat zei zojuist dat maatregelen worden genomen in de ambtelijke organisatie om de aansturing te verbeteren. Daarvan moeten wij ons rekenschap geven, want het is niet zo dat er helemaal niks gebeurd is.
- De belanghebbenden hebben meer baat bij het doorpakken op dit dossier dan weer een breuk en een vertraging tot na de formatie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! D66 noemde het argument dat het bij de vorige gedeputeerde al is misgegaan. Daarbij gaat het alleen over het onderdeel ruimtelijke ordening, met allerlei plannen waardoor het onjuist is in het bestemmingsplan is gekomen. Dat is heel kwalijk, maar volstrekt ondergeschikt aan hoe dit dossier verder is opgepakt. Waarom is er niet geacteerd? Waarom is de projectleider niet na de eerste melding van de klager op het bureau ontboden en is er niet uitgezocht wat er aan de hand was. Dat is tot op vandaag niet gebeurd. Hoe kunt u er vertrouwen in hebben dat iemand de boel op orde krijgt die volhoudt in falen?

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben hetzelfde verwonderpunt als u, maar het gaat erom wat je doet met die constatering. Ik heb u proberen uit te leggen hoe wij die weging doen. Natuurlijk komt de vraag aan de orde of iemand kan doorgaan als dit aan de hand is. Wij hebben geconcludeerd dat de gedeputeerde het vertrouwen blijft genieten, hoewel onder voorwaarden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Zij wordt onder curatele geplaatst als een nieuwe bestuurlijke vernieuwing.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Het is drie maanden voor de verkiezingen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik weet niet de verkiezing ermee te maken heeft.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik deze periode moet een aantal zaken afgerond worden waarbij burgers baat hebben.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U kunt er toch geen vertrouwen in hebben dat deze gedeputeerde dat gaat doen als zij tot vandaag niet geïnformeerd is over het dossier? In een vorig debat heb ik dit college voorleesmoeders en voorleesvaders genoemd. Dat komt doordat wij door hebben dat de leden van het college staan op te lezen wat een ambtenaar heeft opgeschreven. Dat is niet waar het over gaat. U zegt dat het niet uitmaakt, omdat het vlak voor de verkiezingen is. Hoe gaat u dat de kiezers uitleggen? Hoe gaat de heer De Droog dat uitleggen; hij is tenminste hoofd integriteit bij een telecombedrijf?

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb de argumenten gegeven en de afweging is lastig. Volgens mij verdient de gedeputeerde het voordeel van de twijfel.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! U geeft het voordeel van de twijfel aan deze gedeputeerde. Dat is voorwaardelijk. Wat zijn de voorwaarden? U noemt daarbij de verkiezingen. Is het de voorwaarde dat het na de verkiezingen voorbij is? Aan het begin van het jaar is er een gedeputeerde vertrokken die zich niet in deze arena verdedigd heeft. Dat kon uw goedkeuring wel wegdragen. Wat is het verschil tussen het opstappen van mevrouw Verbeek en deze casus van de Dolderseweg? Wat maakt het dat deze gedeputeerde wel kan blijven zitten en de VVD-gedeputeerde acuut weg moest?

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Het zijn allemaal op zichzelf staande casussen, maar in het geval van mevrouw Verbeek was het een optelsom van fouten in het dossier waarin veel is misgegaan rond de communicatie. Voor mevrouw Maasdam is dit het eerste struikelblok dat zich zo prominent op haar weg voordoet. Dat is het verschil. Bij mevrouw Verbeek ontdekten wij een patroon.

De heer Dercksen vroeg hoe wij vertrouwen kunnen hebben in deze gedeputeerde als zij niet meer is dan een voorleesmoeder. Als je eenmaal de juiste bril op hebt, dan kun je alleen nog maar zien wat er speelt als je weet waarop je moet letten. Een gewaarschuwd mens telt voor twee en zij zal beter uitkijken.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Vorig jaar rond deze tijd zijn wij al dan niet bewust verkeerd geïnformeerd door deze gedeputeerde. Het blijkt dat zij verkeerd heeft gehandeld, alle informatie tot zich had kunnen nemen en het heeft nagelaten om haar taak als bestuurder goed uit te voeren. Dan is de conclusie dat zij het nalaat om zelfreflectie te tonen op haar bestuurlijke rol.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Het is belangrijk of er een bepaalde intentionaliteit zat in het verkeerd informeren. Ik heb niet het idee dat de gedeputeerde ons met opzet verkeerd geïnformeerd heeft. Zij had een verkeerde bril op waardoor zij een aantal dingen niet zag die er wel degelijk zijn. Dat is haar aan te rekenen, maar dat is heel veel mensen aan te rekenen. Daaruit moeten wij lering trekken. U weegt het op uw manier en wij wegen het op onze manier. Dat heb ik net uitgelegd.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De taak van de gedeputeerde was om op het juiste moment de goede bril op te zetten, maar dat heeft zij nagelaten. Als ik bij een rood verkeerslicht doorrijd, dan krijg ik een boete. Waar is de boete die D66 uitdeelt?

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Het is niet fijn om je coalitiegenoot zo over je te horen spreken. Dat moet zij incasseren en daarop moet zij beterschap beloven.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij zullen zien welke conclusies de gedeputeerde hieruit trekt. Mevrouw Dekker stelt een gedeputeerde onder curatele. Hoe gaat u dat toezicht op de gedeputeerde vormgeven?

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb niet gezegd dat de gedeputeerde onder curatele staat.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde mag door onder de voorwaarden van D66. Dat is een soort curatele.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Met mijn voorwaarden bedoel ik dat de feiten die op tafel zijn gekomen zwaar zijn en wij ons afvragen welke conclusie wij daaraan verbinden. Er zijn gedeputeerden om minder weggestuurd. Toch maken wij een andere afweging. Daarin heb ik inzicht proberen te geven. Dat is de voorwaardelijkheid daarvan. Er zijn wel degelijk punten die ernstig zijn. Wij gaan niet elke week kijken hoe het ervoor staat, maar wij verwachten dat de gedeputeerde met haar nieuwe bril op beter weet waarop zij moet sturen. Dat is onze intentie.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over de nieuwe bril. Aan het begin van de verklaring van de gedeputeerde heeft zij haar bril prijsgegeven. Dat gaf niet veel moed voor de werkelijkheid, want zij zei letterlijk dat zij vanuit een bestuurlijke werkelijkheid geacteed heeft. Dat staat los van de wereld om ons heen.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik geloof dat de gedeputeerde dezelfde woorden gebruikte als de woorden die ik in mijn bijdrage heb gebruikt, namelijk dat er sprake is geweest van een bestuurlijke tunnelvisie. Op een gegeven moment veronderstel je dat de dingen geregeld zijn. Als in een stuurgroep keer op keer wordt herhaald wat de bedoeling is en wat er gedaan wordt, dan komt niemand meer op het idee om te controleren of het goed geregeld is. Dat is de bril van de bestuurlijke tunnelvisie die is afgezet.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U hoort mij zeggen dat de gedeputeerde de Staten niet bewust onjuist geïnformeerd heeft. U zegt zelfs: "Ja." Het is mooi dat ik die bevestiging krijg. Er was een brief van Van Benthem & Keulen die is teruggegaan en iets essentieels is veranderd. Vervolgens is de volgende brief wel ter inzage gelegd. Hoe bewust wilt u het hebben? Er is bewust informatie achtergehouden. Dit is het meest prangende voorbeeld, maar u zegt dat het niet bestaat.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! De vraag was of de procedure rechtmatig was verlopen. In dat andere advies stonden kennelijk zaken die het college op dat moment niet wilde weten, omdat het wilde toespitsen op de rechtmatigheid van de procedure. Dat was de zaak waarover wij ons op dat moment bogen. Ik was de voorzitter van die commissie en vooral de rechtmatigheid was daar aan de orde. Voor de rest laat ik dat aan de gedeputeerde.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dank aan het college voor de beantwoording. Voor het CDA is het belangrijk dat de gedeputeerde Maasdam excuses heeft aangeboden. Wij hebben haar horen zeggen dat zij de wijze betreurt waarop met de belangstellenden is omgegaan en dat zij en GS het proces willen overdoen. Dat ondersteunen wij van harte. Het CDA is mede-indiener van het amendement op het voorliggende besluit. Daarmee hopen wij recht te doen aan de mensen die zich benadeeld voelen en hopen wij het vertrouwen in de provinciale overheid terug te winnen. Daarnaast hebben de gedeputeerden aangegeven dat de intentie er is om de geleerde lessen en de aanbevelingen van de Rekenkamer te implementeren en daarmee aan de slag te gaan: in verbinding komen met de burgers, het streven naar openheid, kwetsbaar durven te zijn en in gesprek gaan met de inwoners. Het college begrijpt de urgentie hiervan.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb twee vragen aan mevrouw Koelewijn. De eerste vraag heeft betrekking op het punt van het grondbeginsel van publieke gerechtigheid. U koppelt dit aan het in verbinding zijn. Hoe kun je de verbinding leggen met burgers als de overheid zich onbetrouwbaar opstelt?

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het gaat niet over het onbetrouwbaar zijn. Het college is helder geweest dat er fouten zijn gemaakt. Het is belangrijk om excuses te maken en

duidelijk te maken dat je erkent dat er fouten zijn gemaakt om daarna met elkaar in gesprek te gaan en in verbinding te komen. Daarnaast moeten wij streven met elkaar.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dan heb ik een tweede vraag. U zit in de coalitie en een van de coalitiepartijen is D66. D66 zegt over uw gedeputeerde: "Wij geven haar het voordeel van de twijfel. Dit was haar eerste test waarvoor zij is gezakt, maar wij zien nog geen patroon. Daarom mag zij nog even door." D66 zeg eigenlijk dat zij onbewust onbekwaam is, maar hoopt dat zij ervan leert. Hoe reflecteert u daarop vanuit het CDA als dit gezegd wordt over uw gedeputeerde?

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! U gebruikt een aantal woorden die ik mevrouw Dekker niet heb horen zeggen. In de coalitie moeten wij elkaar de ruimte bieden om elkaars oordeel te geven. Daar heb ik geen enkele moeite mee.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Statenbreed wordt er terecht verontwaardigd gereageerd, want het is niet goed te praten wat er is gebeurd. De gedeputeerde heeft in haar gebrekkige beantwoording gezegd dat er geen sprake is van kwade intentie, zij zeer is gefocust op de bestuurlijke werkelijkheid, eerder signalen had moeten oppakken, enzovoorts. Die signalen waren wel aanwezig, maar werden niet opgepakt. In plaats daarvan was de gedeputeerde met andere zaken bezig en heeft zij verzuimd om de boel te onderzoeken en de waarheid boven tafel te krijgen. Het college heeft over de hele breedte van deze casus zijn taak niet goed uitgevoerd. De verantwoordelijk gedeputeerde heeft veel stekken laten vallen en zij heeft haar rol in het bestuur niet of nauwelijks opgepakt. Het lijkt erop dat de medewerkers hun eigen prioriteiten stellen, daar op een eigen manier invulling aan geven en de gedeputeerde hen volgt. Dat is de omgekeerde wereld. De vragen die wij gesteld hebben worden niet beantwoord.

Concluderend nemen wij het de gedeputeerde kwalijk dat zij de Staten onjuist en onvolledig heeft geïnformeerd. Zij spreekt zichzelf tegen en kan geen zelfreflectie geven op haar bestuurlijke rol en op haar bestuurlijk handelen. Zij reageert alleen maar in de zin dat het beter had gemoeten. Het is verontwaardigend om dat aan te horen. Ons advies is: neem dezelfde conclusie dat u op dit moment niet de juiste persoon op de juiste plek bent en voorkom ons nog meer tijd.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De heer Suna is niet tevreden met de beantwoording van het college. Wat had hij nog meer willen horen dan excuses, wat het college hiervan leert en dat de organisatie aangepakt moet worden? Ik denk dat u vandaag niet tevreden te stellen bent, maar wat had u willen horen, wat het beter had gemaakt?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik had de hoop dat de gedeputeerde het boetekleed zou aantrekken. Daarmee bedoel ik de zelfreflectie op haar bestuurlijke rol. Zij zegt alleen dat het beter had gekund, maar ik vraag om een zelfreflectie op haar bestuurlijke rol waarin zij zegt: 'Ik heb mijn taak niet opgepakt. Ik was verkeerd. Ik had dat beter moeten uitzoeken. Ik heb daarin gefaald. Ik had daar bovenop moeten zitten. Ik had een schop onder de kont van mijn ambtenaren moeten geven.' Daarnaast zijn er waaromvragen gesteld waar de gedeputeerde geen antwoord op geeft. Die vragen ga ik niet herhalen, want dat kost alleen maar tijd. Zolang deze vragen geen antwoord krijgen, in de wetenschap wat zich vorig jaar heeft afgespeeld tot 28 november waar zij in de media zei: "Ik ben boos op de Staten. Hoe heeft u zo kunnen reageren?" Dat was het moment voor haar om te zeggen 'de conclusies zijn helder en wij zitten helemaal fout'.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wat bedoelt u met dat boetekleed. Zou u alleen tevreden zijn als de gedeputeerde zegt dat zij het blijkbaar niet goed kan doen en weggaat?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Allereerst wil ik antwoorden krijgen op onze vragen. Die antwoorden komen niet bij de Rekenkamer en vanmiddag niet bij de Staten. Daarom zou het erop uitkomen dat de gedeputeerde het boetekleed aantrekt en zegt dat zij het niet kan en beter weg kan gaan, maar ik had graag gezien dat ik wel degelijk antwoorden op de vragen had gekregen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik dacht vandaag terug aan een zaak van het vorige college toen het volgende speelde: er was een boer in Woudenberg met het plan om zijn boerderij te vergroten. Dat kon volgens de regels, maar de provincie veranderde de regels waardoor de man niet kon uitbreiden terwijl hij al wel veel kosten had gemaakt. De man klaagde tot hij een ons woog, maar kreeg nul aan het rekest. Vervolgens ging hij naar de ombudsman en die gaf hem in alle toonaarden gelijk. De man gaat met dat rapport naar het provinciehuis en de CDA-gedeputeerde van destijds gooide het in de prullenbak. Er is niks veranderd aan de houding van het vorige en het huidige college. Zo gaat men om met burgers. Wie ooit een onderzoek wil doen naar vertrouwen in de politiek, moet dit dagje provinciale politiek maar eens terugkijken. Ik hoop dat de coalitiepartijen door hebben dat dit het vertrouwen in de democratie alleen maar verder uitholt. Zij herkennen de olifant in het midden van de kamer nog niet als hij bij hen op schoot is gaan zitten.

Zelfs vanmiddag nog heeft de gedeputeerde onwaarheden verteld, bijvoorbeeld dat de Rekenkamer alle informatie ter beschikking zou hebben gekregen. Vorige week stond het in de krant dat er twee visies ter inzage waren gelegd voor de Staten, maar dat is niet waar. Ik hoor graag waar men verbeteringen ziet, want ik heb dat niet vast kunnen stellen. Waarom heeft de gedeputeerde niet geacteerd? Waarom heeft men bij de eerst vragen van de klager de projectleider niet op het bureau geroepen? Waarom is dat meer dan een jaar niet gebeurd? De gedeputeerde komt geen verantwoording afleggen en heeft haar eigen rapporten niet gelezen. Daarnaast is de informatieplicht op alle mogelijke manieren geschonden.

Als je dan nog kan blijven zitten, dan houdt het op. Dan zijn de Staten volstrekt ongeloofwaardig. Daarom zullen wij namens de SP, PvdA, ChristenUnie, SGP, PvdD en de PVV een motie van wantrouwen indienen. Ik doe een beroep op de gedeputeerde om het niet zo ver te laten komen, want dat is niet nodig. Op dit moment is het volstrekt onhoudbaar. Bij deze motie vraag ik een hoofdelijke stemming aan.

Motie M164 (PVV, PvdA, SP, ChristenUnie, PvdD, SGP): motie van wantrouwen

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 10 en 17 december 2018, ter bespreking van het rapport van de Randstedelijk Rekenkamer ter zake de verkoop van kavels aan de Dolderseweg te Huis ter Heide;

constaterende:

dat het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer ondubbelzinnig aantoont dat Provinciale Staten bij herhaling onvolledig en onjuist door de verantwoordelijk gedeputeerde zijn geïnformeerd, waarmee zij in strijd handelt met de Provinciewet;

spreken uit:

dat de gedeputeerde het vertrouwen van Provinciale Staten heeft verloren en dragen de gedeputeerde op om haar portefeuille ter beschikking te stellen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De SP kan zich goed vinden in de woorden van de heer Suna dat de ambtenaren doen wat zij willen en de gedeputeerde hen volgt. De onderliggende problemen komen niet boven water. In het rapport staat duidelijk dat veel dingen niet goed gaan, maar het onderliggende probleem zit een stukje dieper. Dat probleem moet eerst erkend en benoemd worden voordat wij verder kunnen. Dat is een andere transparantie dan die het college noemt. Het gat met de organisatie is zo groot geworden dat het bijna niet meer te dichten is. De gedeputeerde heeft ons wel-

licht niet bewust verkeerd geïnformeerd, maar daaruit kun je concluderen dat de gedeputeerde onbewust onbekwaam is. Ik weet niet wat erger is.

GS en PS moeten zich niet bemoeien met het verkopen van grond. Dat laat je over aan kundige mensen. Wel moet je zorgen dat er van tevoren een goed plan ligt over wat wel en niet kan op een kavel en hoe je dingen aanpakt. De SP heeft er geen vertrouwen in dat dit college de organisatie daadkrachtig op de rails kan zetten en in beweging krijgt zodat er vooruitgang in komt. Ons advies is om uw politieke verantwoording te nemen; trek uw jas aan en ga naar huis.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de gedeputeerden voor de beantwoording. Ik sta hier met buikpijn. Ik voel met een aantal partijen mee dat er nog niet afdoende inzicht is gegeven in de concrete acties die genomen zijn op het moment dat de verschillende signalen binnenkwamen. Ik doe de oproep aan de gedeputeerde om ons goed mee te nemen in welke signalen op welke momenten zijn binnengekomen en welke concrete bestuurlijke acties zij heeft genomen om zelf beter inzicht te krijgen in wat er is gebeurd en welke acties zij daarin ondernomen heeft. Ik ben het eens met D66 dat wij goed moeten kijken waar de verbeterpunten zitten. op welke wijze wij daarin zelf een bijdrage moeten leveren en wat op dit moment de meest logische vervolgstap is. Hiervoor zal ik de antwoorden van de gedeputeerde afwachten.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb de gedeputeerden vanmiddag horen zeggen: "Wij zaten in een tunnelvisie en ik ben er nu van overtuigd dat het allemaal niet goed ging." Dan is onze vraag: hoe kom je uit die tunnelvisie? De antwoorden die wij vanmiddag kregen van de gedeputeerde Maasdam gingen over het systeem. De verslaglegging was niet goed, de mandatering was niet goed en zij heeft veel excuses gemaakt. Het ging echter nauwelijks over de cultuur, de mentaliteit en de visie die zij had om uit deze crisis te komen, ondanks het dringende appel van D66.

In de afgelopen weken heb ik gedacht dat deze gedeputeerde te goeder trouw was, maar helaas kent zij haar dossiers niet en wist zij na tien maanden niets van de koopovereenkomst waarover zij geïnterviewd werd. Vanmiddag was het nog erger, want in vijf minuten tijd hoorde ik van de gedeputeerde drie versies over het rapport van VBK. Versie 1 was dat zij het rapport wel kende. Versie 2 was dat zij het rapport niet had gelezen. Versie 3 was dat zij het rapport niet kende, maar wel ambtelijk bijgepraat was. Een uurtje later kwam er nog een vierde versie waarin zij zei: "Ja, ik duik volledig in alle dossiers."

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik herken uw opmerking over de verschillende versies van het verhaal. Ik heb de tijdlijn bekeken en kan mij voor een deel voorstellen dat alle antwoorden op verschillende momenten in de tijd wel kloppen. Als je een signaal krijgt dat je in eerste instantie nog niet ziet als een onderdeel van een groter geheel, dan laat je je in grote lijnen bijpraten. Pas op een later moment als blijkt dat het fundamenteel mis is, dan duik je er dieper in. Kunt u voor een deel mee met deze interpretatie?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik snap wat u zegt. Als dat klopt dan vind ik het nog erger, want dan is het een minachting van haar voor de Staten. Het rapport lag op haar bureau en twee weken later hadden wij hierover een interruptiedebat. In die twee weken heeft zij kennelijk niet de moeite genomen om dat advies van Van Benthem & Keulen te lezen voordat zij in debat ging met PS. Op basis waarvan ga je dan het debat in? Die vraag hebben wij vanmiddag gesteld, waarop de gedeputeerde de derde versie van het antwoord gaf, namelijk: "Ik ken het rapport zelf niet, maar heb mij ambtelijk laten bijpraten."

Het zou kunnen dat de verschillende versies op verschillende momenten wel of niet kloppen, maar een gedeputeerde die aan de lat staat voor een stevig debat met een aantal kritische oppositiepartijen uit de Staten over een specifiek dossier van een paar bladzijden moet dat soort stukken lezen en dat debat aangaan op basis van de inhoud. Dan kun je op basis van de inhoud met elkaar spreken over de visie die je daarop hebt en de verschillen in de visies. Je kunt geen debat voeren als er op informatieniveau al zo'n enorm verschil zit. In PS zitten partijen die wel de moeite hebben genomen om alles te lezen.

Als je praat met een gedeputeerde die deze moeite niet heeft genomen, dan debatteer je met een holle ruimte waarin er geen reflectie komt op wat je zegt.

Het moment waarop bleek dat de gedeputeerde een debat ingaat zonder dat zij de stukken leest, was een cruciaal moment in het debat van vanmiddag. De Staten misleiden met een gecensureerde 'light-versie' van het rapport vind ik al heel erg, maar als je het debat aangaat met de Staten zonder de stukken te lezen, dan weet ik niet meer waarover ik moet debatteren. Dit is heel ernstig.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb in de beantwoording van de gedeputeerde niet gehoord dat zij de stukken niet heeft gelezen. Ik hoop die bevestiging te krijgen van de gedeputeerde. De vragen die er destijds lagen gingen met name over de rechtmatigheid daarvan. Ik kan mij voorstellen dat de gedeputeerde met name dat onderdeel van het rapport heeft gelezen en minder heeft gelet op de dingen die niet aan de orde waren op dat moment. Met de huidige kennis duiden wij de gebeurtenissen van een jaar geleden. Zelf had ik daar anders op moeten reageren en het beter moeten lezen. Dat komt doordat ik inmiddels een andere bril op heb waardoor ik het anders duid. Ik kan mij voorstellen dat hetzelfde geldt voor de gedeputeerde. Met de huidige kennis weet je dat je op dat moment anders had moeten acteren. Daar kwam genoeg reflectie op. Wij moeten niet te makkelijk denken over wat wij een jaar geleden hadden moeten doen met de huidige kennis. Daar zit mijn zorg en mijn buikpijn.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Achteraf is het makkelijk praten, dat is waar. Laat ik dan een ander voorbeeld noemen dat vanmiddag in het debat naar voren kwam, namelijk de vraag of er genoeg 'checks & balances' zijn. Vanavond zal mevrouw De Haan dat uitgebreid bespreken in het debat over de Uithoflijn. Hebben wij onze tegenspraak genoeg georganiseerd in dit huis? Daarvan heeft gedeputeerde Maasdam op meerdere momenten gezegd dat het in grote lijnen goed op orde was, terwijl gedeputeerde Straat zegt dat het al langere tijd een zorgpunt is. Dan ben je er kennelijk niet van bewust dat je niet volledig geïnformeerd wordt en dat je de kritische tegenspraak niet goed georganiseerd hebt. Dat vind ik lastig, want dat is een kerneigenschap van een bestuurder.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan mevrouw Kotkamp. Zij zei dat zij een goede zelfreflectie heeft gehoord van de gedeputeerde. Vond u dat die zelfreflectie over haar bestuurlijke rol ging? Wij hebben dat gemist. Er werd gereflecteerd op het proces en wat daarin is misgegaan. Daarin heeft zij weinig gezegd over haar eigen rol.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dat ben ik met u eens. Daarom heb ik de gedeputeerde om concrete antwoorden gevraagd op wat zij zelf heeft gedaan vanuit haar bestuurlijke rol, wanneer er wat gebeurd is, wat er toen gedaan is en wat er anders gedaan moet worden.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het punt dat ons het meest heeft geraakt is hoe in de beantwoording vanmiddag hoofdstuk 10 uit het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer volledig is ontkend en terzijde is geschoven als een treurige beleving van een paar onderzoekers. Dat vind ik een van de ergste minachtingen van het onderzoek dat de afgelopen maanden is gedaan. Er wordt gezegd dat het hun beleving is en dat wij ons uiterste best hebben gedaan.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Net zoals de heer Schaddelee gekeken heeft naar de beginselen van mijn partij, heb naar de beginselen van de ChristenUnie gekeken. Ik lees daar: "De politieke visie van de ChristenUnie staat in het perspectief van de waarden geloof, hoop en liefde." Waar heb ik die waarden vanmiddag mogen herkennen?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het gaat over de waardigheid en de geloofwaardigheid van het openbaar bestuur, de hoop of het ooit beter kan worden en of je in liefde met elkaar kunt omgaan. Ik heb hele lieve woorden en minder lieve woorden gehoord in deze arena. Dat stemt mij niet zo positief. De hoop dat het beter wordt heb ik eerlijk gezegd niet. Mijn geloof houd ik vast. Dat is gelukkig niet afhankelijk van dit soort debatten.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik had graag wat meer van de liefde herkend.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De meeste van deze is de liefde, dat klopt.

Een integer bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid en legt rekenschap af over zijn daden. Wij hebben geen vertrouwen meer in deze gedeputeerde. Houd de eer aan uzelf en neem uw verantwoordelijkheid.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De eerste termijn gaf een ontluisterend beeld. Een ontluisterend beeld omdat de coalitiepartijen weliswaar toegaven dat er fouten zijn gemaakt, maar dat sommigen daarvan alles en iedereen de schuld gaven behalve de gedeputeerde. De ambtelijke organisatie moest het ontgelden en op een gegeven moment had PS het zelf gedaan. Een ontluisterend beeld, omdat de gedeputeerde haar antwoorden ingestudeerd bleek te hebben. Zodra er een interruptie werd geplaatst begon het gedraai weer. De heer Schaddelee heeft het voorbeeld van de VBK-brief al aangehaald. Met alle onjuiste informatie in het verleden en in het debat van vanmiddag is ons vertrouwen in de gedeputeerde definitief volledig weg. Laat het duidelijk zijn dat dit een persoonlijk drama is. De eerste termijn deed ons vanuit medemenselijke sfeer wel een beetje pijn. Wij kunnen echter geen vertrouwen hebben in een gedeputeerde die de Staten onvolledig en onjuist informeert en bovendien het dossier niet kent en grote essentiële details daarin mist.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik reageer op uw eerste uitspraak dat de coalitiepartijen er alles aan doen om de schuld overal neer te leggen behalve bij de gedeputeerde. Dat heeft u mij niet horen zeggen. Ik wil graag dat u die algemene generalistische uitspraak nuanceert.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Die uitspraak nuanceer ik graag. Daarom zei ik dat sommigen alles en iedereen de schuld geven, zelfs de ambtelijke organisatie.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Voor 50Plus is het nog niet duidelijk hoe het precies zit met een van mijn opmerkingen. Daarom zal ik deze als vraag stellen. Het is ernstig dat de Rekenkamer er niet voor instaat dat alle informatie boven tafel is gekomen. Wij willen graag weten: wat is er niet boven tafel gekomen? Dit is in de lijn met het hele verhaal, maar het is nogal wat dat de Rekenkamer dit constateert. In alle gevallen kan zij niet opmaken wat er exact is gebeurd. Het is zorgelijk dat zij niet alle antwoorden heeft gekregen. De gedeputeerde heeft toegezegd dat het proces opnieuw gaat beginnen. Wat zijn de juridische gevolgen daarvan? U heeft gezegd dat u dit uitzoekt, maar wie is er dan verantwoordelijk voor schadeclaims? Wie gaat dat betalen?

Wij zijn al lang met dit dossier bezig geweest. Het is in commissievergaderingen al veel eerder gevraagd en tijdens de inspraak van burgers waarom het proces niet eerder is stopgezet. Waarom moet er een rapport van de Rekenkamer aan te pas komen waardoor wij er een hele dag over moeten praten hoe het zo ver heeft kunnen komen. Als je het signaal krijgt dat iemand te goeder trouw wacht om een aanbod te kunnen doen, maar dat niet verneemt, dan dien je naar de makelaar te gaan om te zeggen dat het niet goed is gegaan en je opnieuw begint.

In de derde conclusie staat dat er geen belangenverstrengeling is of de schijn daarvan. Dat is mooi. De integriteit van de ingehuurde medewerkers was echter onvoldoende geborgd. Wie is daarvoor verantwoordelijk? Dat is de portefeuillehouder. In de beantwoording van de gedeputeerde staat dat het verbeterd wordt. Kunt u verduidelijken hoe u dat gaat verbeteren en hoe men dat gaat volgen? Hoe gaan wij het volgen als iemand op een traject is gezet dat de integriteit niet geschonden wordt?

De VOORZITTER: Dank u wel. Tot zover de tweede termijn van de Staten. Ik schors de vergadering een kwartier om het college de gelegenheid te geven de zaken te bespreken. Ik vraag u om met uw fracties een oordeel te vormen over de motie en het amendement. Ik ga proberen om na de beantwoording van het college de stemverklaring en de stemming over dit onderwerp af te ronden voor de dinerpauze. Ik schors de vergadering.

Schorsing van 17.24 uur tot 17.50 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Ik vraag u om te kijken naar amendement A54. Bovenaan bij het besluit staat een zin en op de tweede regel staat het woord 'starten'. Het is de bedoeling dat daar een punt komt te staan en de rest van de zin vervalst. Zo heeft de VVD-fractie gevraagd het amendement aan te passen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb behoefte aan enige toelichting. Wij spreken over een rekenkamerrapport waar wij het mee eens zijn. Waarom schrappen wij dan uit het amendement dat wij de aanbevelingen van de Rekenkamer overnemen?

De VOORZITTER: Dit is het besluit dat toegevoegd moet worden aan het statenbesluit.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het overnemen van de aanbevelingen van de Rekenkamer wordt in het statenbesluit al omarmt. Het is overbodig om dit toe te voegen aan het besluit.

De VOORZITTER: Is dat helder? Dat is het geval. Dan is amendement A54 aangepast.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De vragen gaan vooral over mij en de grote vraag hoe ik er in zit. Als ik terugkijk had ik meer empathisch moeten zijn. Ik heb het wel gevoeld, maar ik heb daar niet naar gehandeld. Door het juridische advies had ik het gevoel dat wij geen andere kant op konden dan de kant waar wij naartoe gingen. Daarin stond dat er een gunning was die juridisch bindend was. Daardoor had ik het gevoel dat wij geen stappen konden zetten. In dat opzicht zat ik in een tunnelvisie. De nieuwe bril die wij vandaag opgezet hebben leert mij dat ik wat dat betreft veel meer op mijn onderbuikgevoel had moeten afgaan. Dat onderbuikgevoel was er vanaf het begin, vanaf het eerste moment dat ik een signaal kreeg toen ik op vakantie was en dit binnenkreeg. Ik had de politieke afstand moeten houden ten opzichte van het advies en toch moeten acteren. Dan is de vraag niet alleen hoe ik er zelf in zit, maar wat ik gedaan heb.

Naar aanleiding van het eerste signaal heb ik mij direct laten informeren. Daaruit kwam dat het rechtmatig verlopen was. Bij elk volgend signaal heb ik wederom de vraag gesteld: wat voor stappen kunnen wij zetten? Kunnen wij hier niet vanaf? Ik had mij niet moeten neerleggen bij de antwoorden daarop; de antwoorden die uitgingen van een juridisch bindende gunning. Het blijkt namelijk dat het wel kan. Na het interpellatiedebat heb ik gevraagd om een taskforce, omdat wij een andere blik nodig hadden door andere mensen die hiernaar kijken. Die taskforce is er uiteindelijk niet gekomen, omdat op dat moment ontstond dat wij niet alles geborgd hadden op het gebied van de ruimtelijke ordening. De taskforce had ervoor moeten zorgen dat wij met een andere manier hadden gekeken.

Wat u ook gaat stemmen, dit overkomt mij nooit meer. Dit is een nieuwe bril die ik opzet. Daar word ik emotioneel van. Ik herhaal het daarom nog een keer: dit overkomt mij op deze manier nooit meer. Ik heb een nieuwe bril opgezet. Ik zal sturen op de bestuurlijke rol en het onderbuikgevoel en zal mij niet meer laten leiden door al dan niet juridische adviezen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Maasdam zei dat zij is afgehaakt na het eerste signaal dat het rechtmatig was en dat daardoor het proces op deze manier gelopen is. Het is een signaal geweest van Van Benthem & Keulen dat het rechtmatig was, maar waarin eveneens stond dat wij geen 'checks & balances' hadden. Dat signaal staat in hetzelfde stuk. Een paar weken later heeft u gezegd dat de 'checks & balances' er wel waren. U kunt zich niet achter dat rapport verschuilen, want daarin staat dat er geen 'checks & balances' waren. Verschuilt u zich achter een signaal van Van Benthem & Keulen dat wij niet mochten zien, maar dat u de volgende keer wel serieus gaat nemen. Het wordt heel ingewikkeld.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik verschuil mij nergens achter. Het rapport is een ambtelijk advies. Ik heb gevraagd om een ambtelijk advies over hoe dit verkoopproces is verlopen. Dat was niet direct een juridische vraag, maar de vraag of het goed is gelopen en wat wij hiermee moeten. De antwoorden daarop heb ik gekregen en waren dat het rechtmatig is verlopen en de

gunning daarmee juridisch bindend is. Dat is het antwoord waarop ik met u het debat ben ingegaan over alle vragen rondom de rechtmatigheid. Daarin is het advies dat bij u heeft voorgelegen uitgebreider dan het eerdere advies van Van Benthem & Keulen. Terugkijkend hadden wij dat eerste advies met u moeten delen, want daarin staat niks dat wij niet met u hadden willen delen. Wij zijn op dat moment ingegaan op de vragen die u heeft gesteld over de rechtmatigheid, de bedragen en een derde vraag. Wij hebben ons uiterste best gedaan om uw vragen op een goede manier te beantwoorden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Als ik het dan goed reconstrueer, dan heeft een ambtenaar tegen u gezegd dat het rechtmatig is en wij moeten doorgaan met de casus, want u heeft gezegd dat u de rapporten niet gelezen heeft. Zo kun je een provinciehuis toch niet besturen als u geen kennis draagt van de feiten zelf?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij nemen kennis van alles wat nodig is om de goede besluiten te kunnen nemen en op een goede manier de Staten te kunnen informeren. Dat is hiermee gebeurd.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde is vanaf september op de hoogte dat er geen kaders zijn. Vervolgens vertelt de gedeputeerde in het interpellatiedebat in november dat er wel kaders zijn en dat het zorgvuldig is verlopen. Wij hebben toen serieus doorgevraagd. Dat is opvallend. De gedeputeerde zegt vanmiddag dat zij het rapport wel gezien heeft, maar niet gelezen. Net zegt zij dat het rapport het alarmsignaal was waarop zij ging acteren. Wat is de waarheid?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het allereerste alarmsignaal is al gekomen in de zomer van vorig jaar. Daar ben ik als eerste op gaan acteren. Ik heb aangegeven dat ik mij te lang heb laten leiden door de conclusie uit dat rapport dat het rechtmatig is verlopen en dat het juridisch bindend is. Daardoor heb ik mij te lang laten leiden.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het kopje in het rapport van Van Benthem & Keulen waaronder dit stond was 'lessons to be learned'. Hoe waardeert u het dat u dit kopje eruit laat snijden in het tweede advies als u een lerende gedeputeerde wilt zijn?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb niks uit een advies laten snijden. Er is een advies geweest waarin een stuk staat over rechtmatigheid en de 'lessons to be learned'. Vervolgens zijn er door u vragen gesteld door de rechtmatigheid. Daarvoor is door VBK een advies afgesteld dat wij met u gedeeld hebben. Er is niks meer en niks minder dan dat gebeurd.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde Maasdam spreekt over een nieuwe bril die zij heeft opgezet en dat het advies dat zij aanvankelijk kreeg fout was, waar zij niet op af had moeten gaan en moet vertrouwen op haar onderbuikgevoel. Ik weet niet of het een vooruitgang is als de nieuwe bril een onderbuikgevoel is, want wij moeten de debatten vaker op basis van inhoudelijke kennis met elkaar voeren. Uw opmerking over de taskforce is nieuw. Kunt u vertellen wat voor taskforce u in gedachten had? Waarom is daar niet over gesproken met de onderzoekers van de Randstedelijke Rekenkamer?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De Randstedelijke Rekenkamer heeft daar niet naar gevraagd. Dit is iets waarvan wij gezegd hebben dat wij dit nodig hebben om op een andere manier naar het dossier te kijken. Dat is de stap die wij hadden willen zetten.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Waarover had die taskforce moeten gaan? Meestal is een taskforce om een groot maatschappelijk probleem aan te pakken.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Op een gegeven moment kom je in een tunnelvisie en zit je vast in je redenties en argumenten. Wij hadden behoefte aan een groep men-

sen die met een andere blik kan kijken. Wij constateerden dat wij veel te lang in een tunnelvisie hebben gezeten.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Mocht een soortgelijke situatie nog een keer voorkomen, dan hoop ik dat u PS ziet als een taskforce. Wij helpen graag bij dit soort vraagstukken.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ben dankbaar en blij dat op deze manier geacteerd is waardoor dit rapport er ligt en wij op de rem zijn gaan staan bij de verkoop.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! De manier waarop u antwoordt komt erg tegemoet aan datgene dat wij in de eerste termijn graag wilden horen. U geeft aan waarom u op deze wijze gehandeld heeft. Daarvan kunnen wij van alles vinden, maar dat helpt enorm. Daarvoor dank ik u.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik stond aan het begin van de tunnel te roepen dat u er niet in moest rijden. Toen u steeds dichterbij kwam kwamen er steeds meer mensen naast mij staan. Toch bent u de tunnel ingereden. U zegt dat de Rekenkamer u niet naar de taskforce heeft gevraagd, maar dan had u dat zelf kunnen vertellen aan de Rekenkamer.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat had ik kunnen vertellen, maar dat was niet relevant voor de beoordeling van deze casus en dat wat de Rekenkamer onderzocht heeft. Het was misschien wel relevant geweest dat wij gevraagd hebben om een andere blik. Dat vind ik lastig om te beoordelen. Op dit moment vond ik het mijn plek om dit met u te delen.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dank hiervoor namens GroenLinks. Dit was meer het antwoord waar wij wat mee kunnen. Wij hadden behoefte aan concreetheid en een bevestiging dat er wel degelijk geacteerd is. Het is wel jammer dat de taskforce er nooit gekomen is, hoewel ik begrijp dat er toen een andere afslag is genomen. Wat had u verwacht dat deze taskforce had opgeleverd?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik had gehoopt dat wij met frisse mensen naar dit dossier konden kijken om te zien of het echt niet kan. Op de vraag of het kan, krijg je het antwoord 'nee'. De vraag hoe het wel kan, geeft een ander antwoord. Dat soort vragen hadden wij moeten stellen. Nadat wij alles hebben stopgezet zijn wij gekanteld naar dat wij er veel meer van willen weten en onafhankelijk onderzoek wilden uitvoeren hoe dit gelopen is en welke conclusies wij daaruit moeten trekken.

De VOORZITTER: De heer Schaddelee maakt een rondje. Hij is begonnen en sluit weer achteraan aan. Zo komen wij er niet uit. Daar heb ik de anderen aan gehouden en daarin moet ik een lijn trekken.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! 50Plus heeft het volste recht op antwoorden op haar vragen. De eerste vraag was wat er niet boven tafel is gekomen. Dat zullen wij niet weten, want daar heb ik geen weet van. De conclusie die de Rekenkamer trekt is dat zij tot volwaardige conclusies is gekomen.

Dan heeft u een vraag gesteld over de juridische claims. Daarover hebben wij juridisch advies ingewonnen. Dat betekent vooral dat wij op een zorgvuldige manier tot de afronding van het huidige proces moeten komen met de projectontwikkelaar om te zorgen dat deze claims er niet zijn of minimaal zijn. Dat wil ik hier met enige prudentie melden en afwikkelen.

Dan de vraag of wij eerder konden stoppen. Ik heb verschillende keren gezegd dat wij dat hadden moeten doen. Er zijn alarmbellen genoeg afgegaan en wij hadden het verkoopproces eerder stop moeten zetten.

Uw laatste vraag ging over de derde conclusie en hoe de integriteit geborgd is. Vanaf medio 2017 moet iedereen een integriteitsverklaring tekenen en aangeven of er sprake is van nevenactiviteiten, ook als zij ingehuurd zijn. Dat is op deze manier geborgd.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! In de commissie van vier weken geleden hebben wij gehoord dat 50% van de integriteitsverklaringen binnen waren. Hoeveel zijn er inmiddels binnen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De heer Schaddelee overvraagt mij. Ik hoop dat mijn collega een antwoord op uw vraag kan geven.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb geen nieuw percentage van de integriteitsverklaringen die inmiddels binnen zijn. Het percentage dat in de commissie is genoemd ging niet over de integriteitsverklaringen, maar over het invullen van nevenfuncties. Dat is 50% en wij doen er alles aan om dat zo snel mogelijk zo hoog mogelijk te krijgen.

De VOORZITTER: Daarmee besluit ik dit debat over dit onderwerp.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik krijg nog graag een reactie van de gedeputeerde op het amendement A54.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik kan mij vinden in het amendement, maar ik vind onze toezegging dat wij daaraan invulling geven voldoende. Wij kunnen leven met beide varianten.

De VOORZITTER: Er is een motie van wantrouwen ingediend. Daarom ga ik over op een tussentijdse stemming en stemverklaringen. Agendapunt 28 en 29 worden daarom al voor de helft na agendapunt 26 afgewerkt.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! In het debat over amendement A54 werd gezegd dat het amendement niet in stemming wordt gebracht als het door de gedeputeerde wordt toegezegd. Als wij tegen het amendement stemmen omdat het overbodig is, dan wordt het ingewikkeld.

De VOORZITTER: Het is aan de VVD om die vraag te beantwoorden.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb gezegd dat het besluit al is toegezegd en dat wij ervoor gekozen hebben om het amendement wel in te dienen. Ik zou niet weten waarom u het amendement niet zou steunen.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben ervoor gekozen om er een amendement van te maken het toe te voegen aan het besluit naar aanleiding van wat de gedeputeerde vertelde over wat de buitenwereld ervan vindt. Een aangevuld besluit is helderder en duidelijker voor de buitenwereld dan een toezegging. Normaal moeten wij niet keer op keer dezelfde dingen bevestigen, maar in dit geval dient het een doel om dit toe te voegen aan het besluit en dit amendement staande te houden.

Stemverklaringen

De VOORZITTER: Dat is helder. Wij gaan stemmen over een drietal zaken. Eerst gaan wij hoofdelijk stemmen over de motie M164, daarna stemmen wij over het amendement en tenslotte over het besluit. Wij beginnen met de stemverklaringen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD heeft van GS gezien dat inmiddels verbeteringen in de organisatie die ten goede komen aan onze inwoners in gang zijn gezet. De VVD heeft vandaag oprechte excuses gehoord van de gedeputeerde en lessen getrokken uit wat er is misgegaan. De VVD behoudt het vertrouwen in deze gedeputeerde en de VVD-leden in deze Staten zullen tegen deze motie stemmen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! D66 heeft in de tweede termijn en in de interupties laten weten dat wij tevreden zijn met de uiteindelijke beantwoording van de gedeputeerde. Wij hebben grote problemen met wat er is gebeurd, maar vinden dat geen reden om het vertrouwen in deze gedeputeerde op te zeggen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! In de woordvoering van het CDA hebben wij al duidelijk gemaakt wat wij vinden van het rapport en van de plannen die inmiddels in uitvoering zijn gebracht door de provincie ter verbetering van haar organisatie. Wij vinden het fijn dat de gedeputeerde uitgebreid duidelijk heeft kunnen maken hoe zij daarin staat en welke acties zij heeft ondernomen en zal ondernemen. Daarom houden wij ons vertrouwen in deze gedeputeerde en zullen wij tegen de motie stemmen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De toezegging van de gedeputeerde op amendement A54 vinden wij genoeg, maar om in dit dossier meer ruis te voorkomen zullen wij voor het amendement stemmen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Voor de GroenLinks-fractie is het oordeel over de motie M164 als volgt. Gezien het debat en de toelichting van de gedeputeerde hebben wij zorgen over de dossierkennis die zij gedurende het proces heeft gehad. Een aandachtspunt is het vermogen om bestuurlijk sturing te geven en om de juiste informatie te hebben. In ons oordeel speelt de staat van de organisatie mee, net als het samenvallen met een periode waarin een provinciesecretaris vertrokken is. Het speelt mee dat de onjuiste informatie duidelijk niet bewust verkeerd is gegeven en dat er wel bereidheid is te leren. Met name de toelichting in de tweede termijn is voor ons overtuigend. Gezien wat er allemaal is misgegaan vinden wij het vertrek van de gedeputeerde niet het teken van een lerende organisatie. Het vertrek van de gedeputeerde is niet de oplossing voor wat er allemaal is misgegaan. Daarom geven wij de gedeputeerde de kans om met de organisatie te laten zien dat het vanaf vandaag anders gaat.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben vandaag gesproken over allerlei misstanden in de organisatie waarvoor deze gedeputeerde politiek verantwoordelijk is. Daarnaast wegen wij het mee dat zij op het allerlaatste moment een niet te controleren taskforce heeft ingebracht in het debat. Daarom zullen wij voor de motie van wantrouwen stemmen.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De PvdD zal tegen amendement A54 stemmen, omdat wij vanaf het begin tegen de verkoop van de kavels zijn geweest. Daarom stemmen wij tegen de nieuwe uitgifteprocedure.

De VOORZITTER: Tot zover de stemverklaringen. Ik trek een nummertje voor de hoofdelijke stemming. De stemming begint met mevrouw Broere. De griffier zal de namen opnoemen en u mag allen uw oordeel geven.

Provinciale Staten verwerpen de motie M164 bij hoofdelijke stemming. Voor de motie hebben gestemd mevrouw Broere, de heren Dercksen en Van den Dikkenberg, mevrouw De Haan, mevrouw Hoek, de heer IJssennagger, mevrouw Keller, de heer Van Kranenburg, mevrouw Krijgsman, de heer De Kruijf, mevrouw Lejeune, de heren Van Leeuwen en Van Muilekom, mevrouw Noordenbos, mevrouw Poppe en de heren Schaddelee, Van der Steeg, Suna, Toutouh, Ubaghs en Boer. Tegen de motie hebben gestemd mevrouw Chidi, mevrouw Dekker, mevrouw Dercksen, de heer De Droog, mevrouw Eijlsbroek, mevrouw Ens, de heren Van Essen en Germs, mevrouw Godschalx, de heren Groothuizen, Hoefnagels, Jansen en Kocken, mevrouw Koelewijn, mevrouw Kotkamp, de heren Kraaijeveld, Mourik, Overkleef en Van Reenen, mevrouw Schneiders, de heren Te Velde, Westerlaken en Bekkers, mevrouw Boelhouwer en de heren Boswijk, De Brey en Wijntjes.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! De heer Wijntjes is niet gevraagd om zijn oordeel.

De VOORZITTER: Excuus. De uitslag van de stemming is dat 21 leden voor de motie van wantrouwen gestemd hebben en dat 27 leden tegen deze motie gestemd hebben. Daardoor is de motie verworpen.

Provinciale Staten aanvaarden het amendement A54. Tegen het amendement hebben gestemd de fracties van de SP en ChristenUnie.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het geamendeerde statenvoorstel Onderzoek Rekenkamer Dolderseweg, PS2018PS10.

De VOORZITTER: Daarmee hebben wij dit agendapunt afgerond en schors ik de vergadering voor het diner. Na het diner zullen wij agendapunt 27 als eerste behandelen. Het begin van de avond zal onder leiding staan van mijn plaatsvervanger, de heer De Kruijf, omdat ik een burgemeester moet installeren. Ik kom zo snel mogelijk terug uit Wijk bij Duurstede.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Hoe lang is de schorsing?

De VOORZITTER: Het is op dit moment 18.30 uur. De vorige keer hebben wij gezegd dat wij om 19.30 uur weer beginnen. Een kortere schorsing lijkt mij niet verstandig. Ik wens u een smakelijke maaltijd. Ik schors de vergadering.

Schorsing van 18.24 uur tot 19.34 uur.

De heer De Kruijf neemt het voorzitterschap over.

Onderzoek Rekenkamer Uithoflijn.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Wij zijn toegekomen aan agendapunt 27, het onderzoek naar de Uithoflijn. Hierna staan er nog twee andere inhoudelijke punten op de agenda, namelijk een motie vreemd aan de dag van de SP en wellicht een initiatiefvoorstel van de ChristenUnie. Wij beginnen met het debat over de Uithoflijn en ik geef het woord aan de heer Van Reenen.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Daar staan wij weer voor het zoveelste debat over de Uithoflijn. Ik ga niet de hele historie van het project herhalen, want dat neemt teveel tijd in beslag. Voor ons ligt het eindrapport Samen sturen van de Randstedelijke Rekenkamer en de Rekenkamer Utrecht. De belangrijkste algemene constatering is dat bestuurlijke en ambtelijke aansturing van het project Uithoflijn en de informatievoorziening belangrijke tekortkomingen vertoonden. Een hard en kritisch rapport dat wederom aantoont dat de politiek en de ambtelijke organisatie hun gedrag dringend moeten verbeteren.

Het gezamenlijke rapport oordeelt over de bestuurlijke en ambtelijke aansturing bij de realisatie van de Uithoflijn. De leerpunten uit dit rapport moeten van toepassing zijn op alle projecten en de dagelijkse aansturing van de provincie. De VVD spreekt haar waardering uit voor het gedegen gezamenlijke onderzoek en de zorgvuldige wijze waarop de conclusies en aanbevelingen zijn verwoord. Het zijn conclusies en aanbevelingen die aansluiten bij de auditrapportage uit 2017 die wij begin dit jaar bespraken en die wij volledig onderschrijven.

Wij hebben al diverse keren over de Uithoflijn gesproken, onder andere in relatie tot de benodigde budgetten. Als ik dit rapport lees en alle feiten op een rij zie staan, dan staat het schaamrood mij op de kaken. Schaamte over wat verschillende overheden hebben gedaan en vooral hebben nagelaten. Aanvankelijk waren dat de gemeente Utrecht en het BRU, want een deel van wat er is misgegaan vindt zijn oorsprong in die periode. Sinds de opheffing van het BRU in 2015 is de Uithoflijn onder provinciale verantwoordelijkheid gekomen in samenwerking met de gemeente Utrecht. Wij kunnen constateren dat het provinciale deel van de verantwoordelijkheid onvoldoende is opgepakt, ondanks hard wer-

ken. In februari 2018 is daarvoor de politieke verantwoordelijkheid genomen en zijn er ambtelijke consequenties gevolgd. Dit waren nare en pijnlijke consequenties voor alle betrokken individuen.

De VVD heeft geen behoefte om dit hele rapport pagina voor pagina met u door te nemen, maar de rode draad is dat het ambtelijk, politiek en bestuurlijk is onderschat wat een enorme uitdaging het is om in samenwerking een dergelijk groot project te realiseren. Een aantal conclusies van de Rekenkamers die al in het auditrapport van 2017 zijn genoemd ga ik herhalen: te weinig bestuurlijke urgentie en aandacht, de ambtelijke organisatie werd niet goed aangestuurd, de complexiteit van dit project is onderschat, de gemeenteraad en Provinciale Staten zijn door late en onduidelijke informatie op achterstand gezet en konden daardoor de controlerende taak niet naar behoren uitvoeren. De les die de Staten uit dit laatste punt kunnen trekken, is dat wij vooraf nadrukkelijker moeten nadenken over de informatie die wij nodig hebben, de ambtelijke- en bestuurlijke conflicten, slechte verhoudingen, rechtszaken en problemen met het personeel. Doordat wij dit niet meekrijgen, krijgen wij mogelijk onnodig een rooskleurig beeld van een project voorgeschoteld.

Een belangrijke bevinding uit het rapport over de informatievoorziening, is dat de adviezen van de Adviesraad de Staten nooit duidelijk hebben bereikt. De Rekenkamer constateert dat er te weinig gebruik is gemaakt van de adviezen. Ik stel voor om een adviesraad voor grote projecten standaard door de Staten te laten installeren en rechtstreeks aan de Staten te laten rapporteren. In mijn tweede termijn dien ik hierover een motie in. Dit alles heeft een grote vertraging in het project opgeleverd en kost de belastingbetaler miljoenen euro's extra. Dat is het gevolg van onvoldoende integraal werken en dat de principes van samen sturen en het beste voor het project niet voorop stonden.

Ik zal een aantal bevindingen inbrengen dat tijdens de informatiebijeenkomst van vorige week ter sprake kwam. Bij de overdracht van het BRU is er een 'due dilligence-rapport' gemaakt door Ernst & Young (EY). Er is geen antwoord gekomen op de vragen wat de status van het rapport is. Het was destijds een geheim rapport. Zijn die stukken nog steeds geheim en kunnen wij deze alsnog krijgen? De rol van de BAM is wat de VVD betreft onvoldoende onderzocht. Ik begrijp dat wij niet kunnen spreken over geschillen die onder de rechter zijn. De BAM is een uitvoerende en coördinerende partij die op heel veel verschillende plekken in het dossier terugkomt. De VVD vindt dat onvoldoende uit het rekenkamerrapport blijkt hoe daarop is gestuurd en of de integriteit en het risico van de bepalende rol van de BAM voldoende zijn onderkend. Dat is een lacune in het onderzoek die wellicht nog het onderzoeken waard is. Ik ben benieuwd naar de reflectie van GS hierop.

Aan de kant van de provincie zijn in februari consequenties ten aanzien van verantwoordelijkheid genomen. Het rapport is buitengewoon kritisch op het handelen van de wethouders mobiliteit en centrumgebied in de stad Utrecht. Het oordeel daarover en de consequenties voor de stad, zijn aan de gemeenteraad. In februari van dit jaar heeft de VVD gevraagd om verbeteringen in de ambtelijke organisatie: meer integraal werken, niet alleen inzetten op eigen beleidsterreinen, maar breed kijken naar de belangen en de inzet van de hele provincie en haar partners. Deze maatregelen zijn door het college in gang gezet. De gedeputeerde Straat heeft dat in het vorige debat uitvoering toegelicht.

De VVD is tevreden dat de rekenkamers constateren dat er sinds 2018 veel verbeteringen te noteren zijn in bestuurlijke urgentie en in politieke en ambtelijke samenwerking. Wij zijn er nog niet, maar nu de nodige verbeteringen merkbaar zijn, hebben wij er vertrouwen in dat de gedeputeerde verder kan bouwen aan de organisatie en dat de provincie dit project samen met de gemeente op de rails kan houden en goed kan afronden, zodat de bereikbaarheid van het USP kan verbeteren.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! In februari en maart van dit jaar spraken wij in deze Staten uitgebreid over de Uithoflijn. Daartoe was alle aanleiding, want er was sprake van een grote overschrijding van het budget en de planning en de audit uit 2015 was niet goed opgevolgd. De problemen waren dermate groot dat de toenmalig gedeputeerde opstapte. Als klap op de vuurpijl verscheen er een nieuw bericht over een klokkenluider die vraagtekens zette bij de aansturing van het project vanuit de provincie. In de Statenvergadering van maart besloten deze Provinciale Staten om aan te sluiten bij het rekenkameronderzoek van de stad Utrecht. Zij had daartoe reeds besloten. Vandaag be-

spreken wij in PS de resultaten van dat onderzoek en een beperkt deel van het Integis-onderzoek wordt hierin meegenomen.

D66 kan zich vinden in het statenvoorstel om de aanbevelingen vanuit het onderzoek over te nemen. Wij verwachten daar nog wel een keer over te spreken, omdat een deel van de bevindingen daadwerkelijk gericht zijn op de Uithoflijn en een deel breder opgepakt moet worden. Een groot deel van de aanbevelingen wordt gelukkig al doorgevoerd.

Ik ga op twee manieren onderwerpen aan de orde stellen. Allereerst de conclusies die wij trekken naar aanleiding van het rekenkameronderzoek naar de Uithoflijn en als tweede de doorvertaling daarvan richting andere projecten in het tramdomein.

D66 concludeert dat het rekenkameronderzoek niet heeft geleid tot heel veel nieuwe informatie met betrekking tot het project Uithoflijn. De informatie die wij in februari en maart hebben ontvangen is in grote lijnen overeenkomstig met de bevindingen van de beide rekenkamers. Over de grote overschrijdingen van het budget en de planning wordt duidelijk gesteld dat de Staten veel beter betrokken moeten worden. Het blijft onbegrijpelijk dat dergelijke afwijkingen niet vroegtijdig zijn gedeeld. Dit onderschrijft D66 ten zeerste. Zoals in het voorjaar besproken waren wij zeer ontstemd over de late berichtgeving hierover. Rond de zomer van 2017 is er wel iets gemeld over de risico's, maar de mate waarin kunnen wij niet meer terugvinden. Er werd destijds geen fatsoenlijke verslaglegging gedaan. Dit hebben de Staten reeds opgepakt, maar het mag niet opnieuw gebeuren. Je ziet namelijk dat bij een project zoals Maarsbergen een discussie ontstaat over de kosten, omdat er geen fatsoenlijke verslaglegging is van een geheime sessie over de opbouw van de kosten. Dit moeten de Staten niet meer willen.

Toen het BRU in 2011/2012 het startsein gaf voor de realisatie van de Uithoflijn, leek het erop dat men had besloten om kosten die later gemaakt zouden worden voor de voorbereiding van de exploitatie bewust niet op te nemen in de kostenraming. Dat vinden wij een ongewenste werkwijze, want mede daardoor zitten wij met een enorme budgetoverschrijding. Dat is een slechte zaak. De Staten hebben hierin geen rol gehad, maar wij zijn de opvolger van het BRU en mogen ons daarom hierover uitspreken. Dit had zo niet mogen gebeuren.

De onvoldoende opvolging van de auditrapportage uit 2015 staat niet op zich, blijkt uit het rekenkamerrapport. De adviezen van de Adviesraad Tram zijn onvoldoende opgevolgd. Dat maakt ons zeer bezorgd. De Staten hebben regelmatig vragen gesteld over de Adviesraad Tram, want daarmee zijn behoorlijke kosten gemoeid. Ons is de afgelopen jaren telkens weer gezegd dat zij nuttige adviezen geven en van grote meerwaarde zijn. Dat wil ik graag geloven, maar dan moeten die adviezen wel doorgevoerd worden. Kan GS ons bevestigen dat externe adviezen van dit soort instanties in het vervolg wel worden meegenomen?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De heer Hoefnagels vertelt hoe er is omgegaan met het project Uithoflijn. Inmiddels is hiervoor een gedeputeerde opgestapt. Hoe oordeelt u over de rest van het college. Verwijt u dingen aan de rest van het college, want er zijn nogal wat constatering gedaan door de Rekenkamer?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! U spreekt over verwijten, dat hoeft van mij niet. De overige collegeleden zijn zich er inmiddels van bewust dat er af en toe zaken gebeuren in de organisatie die niet gewenst zijn, niet alleen binnen de Uithoflijn. Daarover hebben wij net een hele dag gedebatteerd. Voor elk van de collegeleden kan ik een voorbeeld geven dat het niet de manier is waarop wij moeten werken in dit huis. Een week geleden hebben wij erover gesproken dat een PRV op het laatste moment moest worden aangepast. Dat is hetgeen dat wij het college al een behoorlijke tijd meegeven. Daarvan zien wij de verbetervoorstellen en verbeteringen in de organisatie. Wat dat betreft is het eerst zien en dan geloven.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik ga nog een stukje dieper. Vindt u dat wij een groot project als de Uithoflijn bij een gedeputeerde kunnen neerleggen?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De projectorganisatie van de Uithoflijn moet je bij een gedeputeerde neerleggen, maar een van de adviezen van de Rekenkamer is om twee gedeputeerde neer te zetten. Een gedeputeerde die de uitvoering doet en een gedeputeerde die meer verantwoordelijk is vanuit de opdrachtgeversrol of degene die de exploitatie gaat uitvoeren. De ChristenUnie heeft daarover een motie ingediend in maart bij de installatie van GS. Wij hebben destijds tegen die motie gestemd. Deze gedeputeerde pakt het nog steeds goed op, maar het rekenkamerrapport lezende zou ik het bij twee gedeputeerden willen neerleggen. Dat geef ik mee aan mijn opvolgers om dat in de volgende statenperiode zo te doen.

De VOORZITTER: Dit is geen debat in de buitencategorie, maar een groot debat. Daar ga ik de interrupties op aanpassen. Wilt u korter interrumperen en maximaal twee keer zoals in het reglement staat.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De heer Hoefnagels refereert aan de motie van de ChristenUnie van destijds. Tegelijkertijd zegt hij dat hij in het rekenkamerrapport geen nieuwe dingen leest. De heldere constatering dat er sprake is van dubbele petten wordt hiermee duidelijk. Ik wil graag een reflectie van de heer Hoefnagels of dat nieuw is voor hem. Tegelijkertijd valt het mij op dat GS in de bestuurlijke reactie op het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer niet reflecteert op dit advies. Ik hoor graag een reactie van D66 daarop.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Op uw eerste opmerking heb ik zojuist een reflectie gegeven. Het rekenkamerrapport lezende en met de opgedane ervaringen zou ik mijn fractie inmiddels anders adviseren. Dat ga ik echter niet meer aanpassen voor deze periode. Ik heb gezegd dat het rekenkameronderzoek in grote lijnen geen bijzonderheden geeft, maar dit is er wel een. De andere reflectie moet u vragen aan GS.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor graag een nadere reflectie van de heer Hoefnagels over de twee petten. In zijn algemeenheid spreken wij van integraliteit van het bestuur. Wilt u daarop ingaan en dat tegen elkaar afzetten?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat er een integraal bestuur is betekent niet dat je alles alleen moet doen. Naar aanleiding van het rekenkameronderzoek heb ik gekeken hoe dat in het verleden bij het BRU ging. Toen waren er twee wethouders betrokken. De ene wethouder ging over de aanleg en de andere wethouder ging over de exploitatie. Op die manier heb je de 'checks & balances' in het college geborgd. Dat vind ik geen gek idee.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Heeft u achteraf spijt van uw advies?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Nee, want dan zou er een directe aanleiding moeten zijn dat het niet goed is gegaan. Dat is absoluut niet het geval. Daarom zal ik het aan mijn opvolgers meegeven.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik ga een interruptie plegen op de heer Van Reenen. Begrijp ik uit zijn vraag dat hij twijfelt dat het in dit opzicht onhandig is gebleken dat er sprake is van drie portefeuilles bij een gedeputeerde.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De Rekenkamer heeft daarover een mening hoe dat beter zou kunnen. Wij gaan uit van de integraliteit van het bestuur. Wij denken dat wij hele kundige bestuurders hebben geleverd die dat moeten kunnen doen. Ik constateer wel dat het zware portefeuilles zijn. Of wij daarin de volgende keer dezelfde keuze maken kan ik nog niet zeggen, maar ik snap dat wij er langer bij stil moeten staan.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Uit het rekenkamerrapport maak ik op dat er pas in 2018 een integraal managementteam is ingesteld. In de jaren daarvoor is er van integraal

werken absoluut geen sprake geweest als ik de conclusies van de Rekenkamer lees. Onderschrijft u dat?

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij spreken over het integraal bestuur, niet over het integraal werken.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw De Haan maakte een opmerking over de drie portefeuilles naar aanleiding van de motie van de ChristenUnie in maart. Als u het rekenkamerrapport leest gaat het over vier portefeuilles. Dit zijn niet de drie portefeuilles waarover u spreekt: mobiliteit, organisatie en financiën, maar over de interne mobiliteitsportefeuille waarin je een splitsing moet maken tussen de aanleg en de exploitatie. Dat is wat ik bedoel. Ik laat het aan het college in de volgende periode om dat verder uit te voeren.

Uit het rapport heeft D66 opgemaakt dat de Adviesraad Tram alleen advies geeft over de Uithoflijn. Dit is echter niet het enige grote project dat de provincie uitvoert voor de tram. In het afgelopen jaar hebben wij meer dan € 200.000.000 beschikbaar gesteld voor de ombouw van de SUNIJ-lijn en de aanschaf van extra materieel. In dezelfde tijd lopen deze onderzoeken en worden tal van aanbevelingen gedaan en opgevolgd. Daarom vragen wij GS of de Adviesraad Tram daarover al advies heeft gegeven. Wat is er gedaan met de aanbevelingen uit de opvolgaudit in relatie tot dit project? D66 wil voorkomen dat wij hier over twee jaar weer staan om te spreken over extra kosten of uitloop van de planning terwijl deze voorkomen kunnen worden door het advies van een onafhankelijke derde in het aanbestedingsproces, het integraal ontwerp of de systeemintegratie.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De heer Hoefnagels spreekt over het advies van een onafhankelijke derde waardoor wij hier wellicht weer moeten staan vanwege uitloop van de planning. Echter, de keuzes van de wethouders in de stad Utrecht hebben vooral voor de vertraging gezorgd. Bent u dat met mij eens?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat ben ik niet met u eens, maar daar gaat deze vraag niet over. De vraag gaat over de SUNIJ-lijn. Wij hebben een Adviesraad Tram die ons adviseert over de Uithoflijn en wij hebben wederom een extreem groot project. De Adviesraad Tram moet kijken of de aanbevelingen van de Uithoflijn bij de SUNIJ-lijn van toepassing zijn. Daarmee moeten wij voorkomen dat wij hier over twee jaar weer staan. Dit is in maart al gevraagd.

D66 constateert dat de rekenkamers opmerkingen maken bij de wijze waarop de aansturing van het project de afgelopen jaren is georganiseerd. Tevens constateren zij dat er in de afgelopen twee jaren meerdere verbeteringen zijn doorgevoerd. De aansturing blijft ingewikkeld, maar een tweehoofdige aansturing is niet gemakkelijk. D66 wil het gehele proces niet nogmaals doorlopen en is tevreden met de wijze waarop de aansturing georganiseerd wordt. Wij lezen in het rapport dat het niet optimaal is, maar wel (onverstaanbaar).

Dan heb ik nog een kritisch punt. D66 wil terugkomen op de wijze waarop na het besluit om de oud-projectdirecteur te vervangen met hem is omgegaan. Het is overduidelijk dat de provinciale directie heeft getracht om achteraf een dossier op te bouwen om het ontslag van de projectdirecteur te rechtvaardigen. D66 vindt dit een volstrekt onjuiste poging om een provinciale medewerker die zich jarenlang met hart en ziel voor het project Uithoflijn heeft ingezet te laten vertrekken. Wij begrijpen dat op enig moment een keuze wordt gemaakt om iemand van een positie te verwijderen. Indien er voor die persoon geen andere positie binnen de organisatie beschikbaar is, moet getracht worden voor die persoon een andere werkomgeving te vinden of via een vaststellingsovereenkomst afscheid van elkaar nemen, zoals met de algemeen directeur is gebeurd en uiteindelijk met de projectdirecteur. Echter, de aanvang van dit project was niet netjes. D66 hoort graag van GS hoe het hier tegenaan kijkt in relatie tot deze casus. Kunt u de toezegging doen dat dit niet nogmaals op dezelfde wijze zal gebeuren?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Vindt u het een overtreding in de categorie van de Dolderseweg waarbij het college zegt: "Sorry, maar wij gaan gewoon verder."?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ja.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Daarmee weten wij dat het u niet veel interesseert.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Het interesseert mij zeker, maar het is twee jaar geleden gebeurt en er is inmiddels een vaststellingsovereenkomst. Ik wil zeker weten dat het niet nog een keer op deze manier gebeurt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij staan erbij en kijken ernaar. Er is iemand uitgegooid zonder dat er een dossier is en dat dossier wordt achteraf geconstrueerd. Wat moet je doen voor de D66 voordat er een keer wordt opgetreden?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik zeg niet dat ik niet optreed.

Er zijn veel zaken fout gegaan in het project Uithoflijn en er zijn veel verbeteracties doorgevoerd. Ik heb deels vragen gesteld over de doorvertaling naar andere projecten.

Ik ga afsluiten met het onderwerp over de cultuur. Zowel de Adviesraad Tram als Horvat heeft geconcludeerd dat het noodzakelijk is dat de cultuur binnen de provinciale OV-organisatie opener moet worden. Dat dit naar aanleiding van de oorspronkelijke audit en adviezen niet is opgepakt en pas in de loop van 2018 lijkt te zijn opgepakt baart ons zorgen. Wij vragen ons af of de aansturing van de interne organisatie hierop is gewijzigd. In een zodanig complexe organisatie en een technische omgeving waarin onvoldoende aandacht voor integraliteit op elk niveau kan leiden tot een niet-werkend tramvoersysteem is openheid noodzakelijk. Het is noodzakelijk dat iedereen in de organisatie de vrijheid heeft en voelt om opmerkingen te plaatsen en dat mogelijke zorgen met de nodige aandacht worden opgepakt. In zo'n specialistische organisatie heeft een medewerker namelijk meestal meer kennis van zaken dan de managementlaag daarboven. D66 hoort graag van GS hoe de aanbevelingen voor de openheid binnen de organisatie worden opgepakt.

De risico's voor een tijdige start van een project blijven groot. D66 wil als afsluiting van dit debat alle medewerkers die hieraan werken alle steun toezeggen. Geniet de komende weken van uw welverdiende rust en begin 2019 met goede moed. 2019 wordt jullie jaar, want jullie laten de tram aan het eind van het jaar rijden. Succes.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Vandaag voeren wij het debat over het rekenkamerrapport over de Uithoflijn. Een lijvig rapport van de Rekenkamer waarvan ik de plaatjes en de informatie graag eerder had gezien. Het is te hopen dat de rapportages die wij nog zullen krijgen en bespreken rondom dit project iets van de helderheid uit dit rapport zullen weerspiegelen.

Terugkijkend spelen er drie zaken. Wij hebben een wat gemankeerd project binnengekregen. Er was geen al te heldere bestuursovereenkomst en naar het lijkt geen goede 'due diligence', want de PM-posten en de VB-posten ontbraken. Het tweede is dat de provincie het project onderschat heeft, want de organisatie bleek er niet klaar voor te zijn. Een derde lijn is dat de problematiek in het stationsgebied een grote invloed heeft gehad op het project. Het is de vraag of de provincie daarbij voldoende ruimte heeft gekregen om zodanig te acteren dat succesvolle en tijdige ingebruikname van de Uithoflijn mogelijk was. In dat kader is het opmerkelijk dat de wethouder stationsgebied pas zo laat in het spel kwam. Het CDA heeft twee specifieke vragen. Hoe zit het met de 'due diligence' bij de overgang van dit project naar de provincie Utrecht? Was er wel echt sprake van 'due diligence' en heeft de accountant gedurende het hele project nog opmerkingen gemaakt rondom dit project in de brede zin? Heeft het feit dat Ernst & Young het gehele traject van de Uithoflijn gevolgd heeft en daarin een wisselende rol had iets te maken met het uitblijven van de goedkeuring op de jaarrekening? Dan de tweede vraag. Hebben er tussentijds contractwijzigingen plaatsgevonden toen de werkwijze met de BAM werd aangepast rond 2017? Zijn die contracten getoetst? De Rekenkamer gaf aan dit niet onderzocht te hebben. Wat is in dat kader uw reactie dat de accountant op dit onderdeel extra controlewerkzaamheden wil uitvoeren?

Het is een schrale troost dat wij niet al te veel nieuws in dit rapport hebben aangetroffen en dat er geen bewijs is voor niet integer handelen. Het is goed dat GS de heldere aanbevelingen van dit rekenkamer-rapport opvolgt en gaat uitvoeren. Wij maken ons nog wel zorgen over de samenwerking met de BAM. De reflecties van die zijde zijn op zijn minst kritisch te noemen. Wij vonden de wederhoreactie van GS nogal tam. Gaat dit wel goed? Kunt u aangeven hoe lang wij nog precies in deze afhankelijkheidsrelatie verkeren met de BAM en vormt dit een risico tijdens het project?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De heer Mourik-Geluk heeft een interessant punt aangeroerd. Hoe beoordeelt u de lovende woorden over de interventie van GS in het licht van de kritisch bijdrage van de BAM in het rapport?

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp uw vraag niet.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Hoe beoordeelt u de woorden van de BAM in het rekenkamerrapport, want het is behoorlijk kritisch over de samenwerking? Terwijl GS heel lovend zegt dat het veel beter gaat sinds de interventie.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dat bedoelde ik met mijn opmerking dat de reactie en de wederhoreactie niet helemaal in verhouding zijn tot elkaar. Daarom heb ik daarop doorgevraagd. Hoe zit dat precies en maken wij ons daarover terecht of onterecht zorgen?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Er wordt iemand ontslagen waarvoor achteraf een dossier geconstrueerd wordt. Ik neem aan dat de CDA-fractie dat prima vindt, gelet op het debat dat wij reeds gevoerd hebben.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dat vind ik niet prima, want zo hoort het niet te gaan. Wij betreuren het ten zeerste dat het wel gebeurd is.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik neem aan dat u daaraan geen consequenties verbindt.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het is al lang geleden en mensen zijn ermee akkoord gegaan. Het is echter niet gegaan zoals het hoort.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De huidige coalitie van GroenLinks, D66, CDA en VVD zit er al bijna acht jaar en wat voor ellende ligt er voor ons. Vanochtend en vanmiddag hebben wij gesproken over de Dolderseweg en inmiddels ligt het rapport over de Uithoflijn voor ons. Het beeld dat wij krijgen ziet er niet goed uit. Dan spreek ik nog niet eens over het Integris-rapport en de opmerking van onze accountant over de jaarrekening. De meest basale zaken zijn niet op orde. De PvdA maakt zich daarover grote zorgen.

Wij zijn blij dat de PvdA samen met GroenLinks, D66 en het CDA het initiatief heeft genomen voor het rekenkameronderzoek. Hoewel wij al lang over de Uithoflijn gesproken hebben, zijn er wel dingen op tafel gekomen waarmee wij wat kunnen. Dit geeft ons een beeld hoe het gegaan is in het verleden en biedt ons handvatten hoe het in de toekomst mogelijk beter kan. De conclusies van de Rekenkamer gaan over de start van het project. Het blijkt dat wij in 2012 met een project zijn begonnen waarvan wij niet wisten wat wij gingen realiseren. De kosten en de dynamische omgeving waren niet meegenomen en er kwam iedere keer meer geld naar voren, waarbij de rol van de Staten en de raad ter discussie is komen te staan.

Het tweede punt gaat met name over de verantwoordelijkheid en de aansturing, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Vanaf het begin klopt er heel weinig van. De verantwoordelijkheden waren heel onduidelijk, niet alle bestuurders zaten aan tafel en het leek alsof het project Uithoflijn een soort stiefkindje was. Sterker nog, het leek een ongewenst kind, want de provincie bemoeide zich er nauwelijks mee alsof het ons niet interesseerde. Wie maakt zich er druk om dat er samen gestuurd moet worden? Het is

niet samen sturen, maar samen turen en iedereen kijkt een andere kant op. Dat nemen wij de betrokken partijen zeer kwalijk. Elke vorm van samenwerking tussen de gemeente, de provincie, de projectorganisatie en de BAM verliep moeizaam en er was heel weinig betrokkenheid van de bestuurders.

Wat is het beste voor het project? Het is een mooi principe dat de Rekenkamer geeft gevonden, namelijk dat er niet is gehandeld conform wat het beste is voor het project. Blijkbaar waren er wat achterhoedegevechten; als de gemeente of de provincie er maar zo min mogelijk last van had. Er is echter weinig aandacht besteed aan wat het beste voor het project is. Wij hebben hierbij wel van doen met een van de belangrijkste en grootste projecten van deze provincie. Wij maken ons druk om de mobiliteit, dat mensen zich kunnen verplaatsen en dat bussen overvol zitten. Dan hebben wij een project waarmee wij van harte hopen dat het gerealiseerd wordt, maar dan duurt het zo lang en de kosten lopen op. Ik verwacht dat er € 100.000.000 uit zal komen, dat is een derde meer dan wat er ooit voorspeld was. Wij moeten ons diep schamen. De PvdA schaamt zich als wij het moeten uitleggen aan mensen.

Gedeputeerde Verbeek heeft haar verantwoordelijkheid genomen. Hoe kijken de overige gedeputeerden hiernaar? Ik wil graag van elke gedeputeerde horen wat u gedaan heeft om dit project wel te laten slagen. Wat heeft u in GS aan de orde gesteld? Hoe heeft u geïntervenieerd? Of heeft u de gedeputeerde Uithoflijn haar gang laten gaan?

Dan komen wij bij de slechte samenwerking en de constatering dat er een adviesraad nodig is bij grote projecten. Dat klinkt heel logisch, maar blijkbaar had hij een onduidelijke plek. Ik maak mij wel zorgen om de grote mobiliteitsprojecten die op dit moment lopen in de provincie, want elk project lijkt meer geld te kosten. Blijkbaar is het niet alleen het project Uithoflijn, maar wordt elk project € 5.000.000 of € 10.000.000 duurder. Blijkbaar hebben wij het begroten van projecten en hoe daarmee om te gaan totaal niet in de vingers. Of heb ik dat mis?

Wij hebben gesproken over de niet opgevolgde adviezen. Dat begint bij de Adviesraad, de memo van de concerncontroller in 2013, de audits en de accountant die opmerkingen heeft gemaakt in de jaarrekening. Gelukkig is er een provinciesecretaris die de problemen benoemd heeft waaraan aandacht besteed moet worden. Dit waren bitterharde conclusies, want het is blijkbaar wel bekend, maar er wordt nog niet volledig naar gehandeld.

Wat hebben de Staten gemist in de informatievoorziening? Waarom hebben zij niet ingegrepen? Uit het rekenkameronderzoek blijkt dat er te weinig goede informatie is gekomen waarop de Staten konden sturen. Dat is een heel belangrijk aandachtspunt. De PvdA vindt dat de Staten een uitspraak moeten doen over wat wij vinden van dit project vanaf 2012 tot aan heden.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Muilekom vraagt om een uitspraak van de Staten. Aan wat voor een uitspraak denkt u daarbij?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag een uitspraak over de gevoelens die wij hebben bij de opzet en de uitvoering van dit project. Er is hier nogal wat gebeurd. Het is een groot project in deze provincie dat financieel behoorlijk uitloopt. Als wij ons daarover uitspreken, dan markeer je hoe wij daarnaar kijken en dat wij vinden dat het niet meer mag gebeuren.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Is het niet verstandiger om te wachten tot het project is afgerond en wij van Ernst & Young een rapportage hebben van de jaarrekening en de bevindingen die zij gedaan heeft?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! U heeft gelijk. De vraag is echter wanneer het afgerond wordt. Waarschijnlijk gaan wij de jaarrekening 2017 tegelijk met de jaarrekening 2018 bespreken en komen wij daar niet meer aan toe in onze eigen statenperiode. Het hoort erbij. Als wij ons echter op dit moment niet uitspreken, dan laten wij een kans liggen om onze gevoelens te uiten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Er loopt hier niet zo snel iemand weg. U was bij de bijeenkomst met de accountant van vorige week. Ik heb het idee dat zij op de meest essentiële vragen die nog openstaan onderzoek doet. Daarvandaan komt mijn verzoek om te wachten op wat Ernst & Young gaat vaststellen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat nemen wij mee.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb de handelingen van februari doorgenomen. Wat is voor u de essentie van het verschil van de behandeling van februari dit jaar en het voorliggende rapport?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De essentie is dat het nog een keer op papier staat wat wij toen allemaal vonden. Het zijn niet veel nieuwe dingen, maar wij hebben het rekenkameronderzoek bewust geïnitieerd om de zaken helder op tafel te krijgen door een onafhankelijke partij. Daarom mogen wij ons erover uitspreken wat wij daarvan vinden.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat ben ik met u eens, maar ik hoor geen verschil tussen uw bijdragen van februari dit jaar en vandaag.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn heel consequent. Ik ga afsluiten met de constatering dat de huidige coalitie van GroenLinks, D66, CDA en VVD acht jaar de tijd heeft gehad om de boel op orde te brengen en dat wij er slecht voor staan, kijkend naar het debat en de discussies van vandaag.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik ga met een omweggetje beginnen. Een aantal jaren geleden toen de PVV zijn intrede deed in de Utrechtse politiek stelde men vast dat dit kantoor voor € 10.000.000 teveel gekocht is en zonder taxatierapport. De VVD-gedeputeerde kocht een kantoorgebouw voor € 83.000.000 van Gerrit Zalm zonder taxatierapport. Met terugwerkende kracht vraag ik mij af hoe de accountant dat in de jaarrekening verwerkt heeft. Op die vraag hoef ik vanavond geen antwoord, maar wel binnenkort. Wij stonden toen alleen. Het was een legitieme vraag, want er waren geen 'checks & balances', geen beleid en geen structuur. Als je met het geld van de belastingbetaler een gebouw van € 83.000.000 koopt moet je je gedekt weten door het taxatierapport.

Dan het asbestdebaat van het provinciehuis. Kort voor het debat, op vrijdagavond, kregen wij een ongecoördineerde berg informatie op ons afgevuurd door GS waarmee wij het op maandag in het debat moesten doen. De echt interessante stukken hadden wij al van derden gekregen, want die krijg je niet van GS. De kosten van het asbestdebaat waren € 6.500.000. Er was geen asbestdossier en geen logboek; er was helemaal niks. Er werd gebroken in asbestplaten en geboord met gezondheidsrisico's tot gevolg. Waar waren de 'checks & balances'? Onze motie van wantrouwen van toen werd door de SP en de PvdA gesteund.

Over de bodemvervuiling in Doorn kwam er een rapport op tafel. Dat rapport kwam niet van GS, maar van mensen die benadeeld waren en de door hen benaderde deskundigen. Daarin stond dat de vervuiling zeer ernstig is, de bewoners op vervuilde grond zitten waardoor er gezondheidsrisico's zijn en er gevaar was van het verontreinigen van het grondwater. Er stond: "Provincie, doe er onmiddellijk wat aan." Dat rapport was uit 1999 en heeft hier vijftien jaar stof liggen te verzamelen. Waar waren de 'checks & balances'? Een motie van wantrouwen was weer kansloos, maar in dit geval steunde de SGP ons wel.

Hoe bestaat het dat politieke spelletjes altijd belangrijker zijn, zelfs belangrijker dan de gezondheid van mensen. In de eerste jaren dat ik hier zat kwam ik thuis en dacht ik: het kan toch niet zo gebeurd zijn. De bevolking van Utrecht kan toch niet zo benadeeld worden. Intussen sta ik niet meer te kijken van wat er vanmiddag is gebeurd met de Dolderseweg. Als de poppetjes op hun plaats kunnen blijven zitten en de media snel staakt met het schrijven van kritische stukjes, dan doen zelfs gezondheidsrisico's voor mensen er niet meer toe. Wat doen de meesten van ons hier dan? Als je geen zin hebt om de

taak van controleur van GS op je te nemen, ga dan naar huis. Ga wat leuks doen met de familie, ga met de kinderen naar de bioscoop en zoek een ander baantje, maar ga de democratie niet verder uithollen. Ik ben blij dat een aantal oppositiepartijen is aangehaakt, zowel bij de Uithoflijn als bij de Dolderseweg. Ik hoop dat het in de toekomst niet gaat uitmaken wie er van welke partij gedeputeerde is.

De voorbeelden die ik noemde zijn voorbeelden van dezelfde kwaal, namelijk een organisatie die niet op orde is en een college dat PS niet informeert en niet serieus neemt. Dat dit kwartje nog steeds niet gevallen is, bleek vorige week toen zowel de commissaris als gedeputeerde Pennarts hun volledige gewicht in de strijd gooiden om te voorkomen dat het geheime rapport van Integis niet achter de inlog van ons zou verschijnen. Het kon niet, het mocht niet, dat zijn zij overeengekomen. Zij zouden niets liever willen dan dat zij dat ons konden toezeggen, maar zij verwachten claims van de geïnterviewden. Totdat wij vroegen waar het stuk is waarin PS het heeft toegezegd dat wij ons eigen reglement van orde aan de kant hebben gegooid. Het zou erbij gezocht worden, maar het was er niet. Wij hadden er wekenlang om gevraagd. Het was bijzonder om te zien hoe een GroenLinks-gedeputeerde een geheim rapport nog geheimer wilde maken. Dat terwijl GroenLinks in de stad een geheim Uithoflijnrapport van de provincie wel in de openbaarheid bracht, omdat het politiek beter uitkwam. Veel hypocrieter gaat het niet worden.

Hoe vernietigend het rapport van de Rekenkamer is, het bracht ons weinig nieuws. De rekenkamers kwamen met voor de hand liggende aanbevelingen en open deuren. Als de aanbevelingen zo voor de hand liggen, dan zou je zeggen dat GS zich wat bescheidener mag opstellen. Een aantal conclusies uit het rapport is: er zijn onduidelijke structuren, verantwoordelijkheden en adviezen die in de wind worden geslagen, er is een spanning tussen de positie van opdrachtgever en opdrachtnemer en megaposten die niet begroot worden omdat de aanleg van de tram anders politiek niet te verkopen is. Een onderlinge ruzie kostte miljoenen euro's, te betalen door de belastingbetaler. Dat is volstrekt onacceptabel.

Het begon bij de overname van het BRU, waarvan GS de consequenties niet voldoende overzag. Als de BAM vervolgens onder de kostprijs inschrijft, is dat het recept voor ellende. In die zin sprong de vorige gedeputeerde op een reeds ontspoorde tram. In dit dossier is PS volstrekt onvoldoende geïnformeerd, genegeerd en wellicht misleid. Niemand in dit huis is zich bewust van de actieve informatieplicht die GS heeft dat PS gevraagd en ongevraagd geïnformeerd moeten worden. Voor ons en ons politieke oordeel is het vooral van belang hoe Ernst & Young zou oordelen over het klokkenluidersoordeel en alles wat er in het Integis-rapport staat en niet staat. Wij willen alles weten over de VTW's, meerwerk, versnellingsbetalingen, de al dan niet uitgevoerde werkzaamheden, de verantwoordelijkheden die daarmee gepaard gingen en hoe een niet-begrote post langs de accountant glipte. De informatie die tot ons komt wijst erop dat het Integis-rapport onvolledig is en niet doordringt tot de kern. Wij hopen dat EY dit zal repareren. Dat Integis onze vragen, met name van de oppositie, weigerde te antwoorden vinden wij bijzonder kwalijk.

De PVV-fractie had zich voorgenomen om nog geen finaal oordeel te vellen over de Uithoflijn, maar GS maakt het ons wel erg moeilijk. Wij waren al ontstemd over de begeleidende brief van GS bij het Integis-rapport waarin geen zelfreflectie staat en waarin verkeerde of voorbarige conclusies worden getrokken. Afgelopen vrijdag kregen wij een brief van de advocaat van de voormalige projectdirecteur onder ogen. Daarin staat zwart op wit dat er is gelogen, dat er in strijd is gehandeld met de overeenkomst en dat de privacy geschonden is. Wanneer houdt het een keer op? Wat ons betreft is het tijd om de trap vanaf de bovenkant schoon te vegen. Het liefst vanaf vandaag.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! In de eerste instantie was het de bedoeling dat er een aparte en rechtstreekse busbaan werd aangelegd. Met de huidige kennis kunnen wij zeggen dat dit een beter plan was geweest. Het was veel goedkoper en de bussen hadden al lang gereden. Wanneer er een werkend tramsysteem is kunnen wij alleen in een glazenbol zien.

De centrale vraag in het onderzoek werd samengevat in twee subvragen: hoe is de bestuurlijke aansturing en informatievoorziening van het project vormgegeven en ingevuld? Wat was de rol van de stuurgroep, de Adviesraad Tram, het college van b&w, respectievelijk het college van GS, de gemeenteraad

en Provinciale Staten? Hoe was de ambtelijke aansturing en de informatievoorziening van het project vormgegeven en ingevuld? Wat was hierbij de rol van de directieraad, directeuren en de ambtelijke organisatie respectievelijk van de gemeente en de provincie?

Dit rapport is voor een deel een bevestiging van de opvolgaudit van 2017. Veel is er al van bekend en besproken in februari en maart, zoals de samenwerking tussen PU en GU, de ontwikkelingen van de risico's en het tijdstip van het inlichten van de raad en de Staten. Wij zijn blij dat de audit mede op initiatief van onze fractie in de stad Utrecht openbaar gemaakt is, want sinds die tijd zijn er enige verbeteringen in de uitvoering en organisatie van dit project. De hel en verdoemenis die door sommigen werden gepredikt bij de openbaarmaking zijn uitgebleven.

Vanwege de openbaarmaking en de debatten die volgen is het rekenkamerrapport gekomen en dat is mooi. Harde noten zijn gekraakt. De uitspraak van de Rekenkamer dat het onderlinge gekibbel tussen de bestuurders en de diverse onderdelen in de organisatie zeker verantwoordelijk zijn geweest voor het oplopen van de rekening is niet niks. Evenmin als de constatering van de Rekenkamer dat de stuurgroep onvoldoende grip heeft gehouden op de aanbevelingen uit de audit van 2015. Het is opvallend dat degene die wel aanbevelingen heeft opgevolgd uit de audit van 2015 ontslagen is en degene die dat niet gedaan heeft kon blijven zitten.

De huidige hoofdlijnenplanning kent nog steeds risico's, zoals het niet tijdig gereed komen van de spoorwegbeveiliging en de ahob aan de Koningsweg. De exploitatie kan pas starten als de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) heeft vastgesteld dat er aan alle veiligheidseisen is voldaan. Er is onzekerheid over de elektromagnetische straling bij het UMC. Volgens de POUHL zijn die kansen klein, maar als deze er zijn, dan hebben deze verstrekkende gevolgen. Kan de gedeputeerde uitleggen wat de gevolgen zijn en hoeveel vertraging dat gaat opleveren? Hoeveel gaat het kosten als er drie maanden of een half jaar vertraging optreedt?

De rekenkamers adviseren om een zo compleet mogelijke raming te maken. Pak het telraam en ga aan de slag. Wij lezen in het rapport dat er bij de aanbesteding nog geen goed beeld was van de kosten. Kan de gedeputeerde ons uitleggen hoe er dan aanbesteed kan worden als je geen goed beeld hebt van de kosten? Dat lijkt op Russische roulette. De rekenkamers plaatsen kanttekeningen bij de raming van 2012 en verder. Nog steeds is er € 17.000.000 aan risico's ongedekt. Hoe kan het dat de afdeling OV van de provincie in 2016 al wist dat de post VEB op dat moment al € 22.000.000 is en dat dit niet bij de politiek verantwoordelijke terecht komt (zie tabel 9.3)? Het kan niets anders betekenen dan dat de politieke leiding de boel totaal niet in de hand heeft. De post was al vanaf het begin van dit project bekend en er wordt vervolgens niet bovenop gezeten.

Wij zijn er nog niet. De rekenkamers geven aan dat de kans groot is dat de stuurplanning niet gehaald wordt en dat er binnen het budget nauwelijks ruimte is om verdragingskosten op te vangen. Hierbij noem ik dezelfde glazen bol en dezelfde thema's als vanmorgen: geen grip op de situatie, financieel loopt het hoofdzakelijk door slechte samenwerking uit de hand en kennis en kunde verlaat de organisatie. Dit komt door de grote afhankelijkheid van de externe inhuur. Het vastleggen van afspraken en dossiers is onder de maat en de Staten worden niet voldoende en te laat geïnformeerd. Er wordt te laag en niet compleet geraamd waardoor de Staten steeds voor een voldongen feit worden geplaatst en niets anders kunnen dan meer geld uittrekken, want wij kunnen immers niet meer terug. De SP zal niet ingaan op de zaken uit het Integis-rapport. Dat zullen wij doen als de jaarrekening komt. Kortom, de organisatie is niet op orde. Dat is een terugkerend thema. Wij moeten ons aan de door ons zelf opgestelde regels houden. Dat moet echt. PS moeten beter geïnformeerd worden om zijn controlerende functie goed uit te voeren.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Er liggen drie rapporten die zeer degelijk en grondig zijn en waarin ernstige tekortkomingen in de provinciale organisatie naar voren komen. Het rapport van de rekenkamers bevestigt de beelden die een half jaar geleden al in onze Staten zijn gewisseld. Als wij dat allemaal op een rijtje zien, dan krijgen wij een gevoel van plaatsvervangende schaamte. Uit het Integis-rapport is opnieuw veel gedetailleerde informatie naar voren gekomen over zaken

die raken aan het project van de Uithoflijn en die gaan over hoe de aansturing van het project onvoldoende is geweest.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Essen gaf in februari of maart de Staten een veeg uit de pan door te zeggen: "Kijk eens in de spiegel. Waarom zijn wij niet kritischer geweest?" Hoe waardeert u die woorden op dit moment?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik sta achter de woorden van de heer Van Essen. Wij moeten onszelf altijd de vraag stellen waarom wij niet kritischer zijn geweest. In dit geval is het breder. De heer Van Muilekom heeft zojuist gevraagd naar de rol van het hele college. Ik vind het een terechte vraag hoe GS zijn rol ziet in dit dossier. Wij zijn blij dat er sinds een half jaar nieuwe afspraken zijn gemaakt over de intensieve betrokkenheid van PS, dat de informatievoorziening beter loopt en dat PS zijn kritische rol daardoor beter kan vervullen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De Rekenkamer concludeert dat wij niet kritischer hadden hoeven zijn, want daarvoor was geen enkele aanleiding in de stukken.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ondertussen was er wel een hoop aan de hand. Daarom ligt er een verantwoordelijkheid bij ons. Als u het niet herkent, laten wij de opmerking dan voor onze rekening nemen. De heer Dercksen refereerde al aan het jubileum van acht jaar GroenLinks in de regering. Daarom trekken wij ons dit aan. Daarin zit een gevoel van schaamte en verantwoordelijkheid dat wij hiervoor meedragend zijn.

Enigszins blij zijn wij dat GS de bevindingen uit de rapporten erkent, omarmt en aangeeft met de aanbevelingen aan de slag te gaan. De onlangs verzonden statenbrief over de organisatieontwikkeling geeft ons een scherp en helder beeld van de stand van de organisatie en de stappen die gezet worden om daarin verbetering aan te brengen. GroenLinks heeft er vol vertrouwen in dat wij op de goede weg zijn door het proces dat men een half jaar geleden heeft ingezet en de goede interventie die heeft plaatsgevonden. Dat betekent niet dat wij in deze rapporten geen dingen te verteren hebben en dit op het hoogste politieke niveau met elkaar moeten bespreken.

Er zitten belangrijke lessen in de rapporten. De samenwerking tussen de provincie en de stad is niet optimaal geweest. Dat vinden wij een serieus punt. Andere punten zijn de vastlegging, 'checks & balances' en dossiervorming. Eveneens als de politieke sensitiviteit in de organisatie over welke informatie naar voren gebracht moet worden en de informatievoorziening en de vastlegging daarvan in de geheime overleggen. Wij zijn opgelucht dat er geen bevindingen van fraude of misstanden zijn geconstateerd.

Welke punten zullen wij nog meer benadrukken ten aanzien van de verschillende actoren? Voor ons is het belangrijk dat PS dichter op dit soort projecten zit en daarover afspraken maken met GS om goed geïnformeerd te zijn.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De heer Bekkers was aanwezig toen wij vorige week de accountant spraken. Heeft u daar niet gehoord dat er nog weleens goed gekeken gaat worden hoe het met VTW's is gegaan, verantwoordelijkheden en betalingen? De conclusie die u trekt is wellicht wat voorbarig.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Zou de heer Dercksen kunnen toelichten welke conclusie hij bedoelt?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U trok de conclusie dat er geen belangenverstrengeling was en dat er geen sprake is van niet-integer handelen. Daarop heb ik gezegd dat EY dit nog aan het uitzoeken is.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dat is een terechte vraag. De eerste zin die ik net uitsprak is gebaseerd op het Integris-onderzoek. Daar komt nog een stukje achteraan. Donderdag heeft u gemerkt dat ik in de aanvang kritische vragen stelde aan de accountant, omdat ik wilde begrijp-

pen wat de accountant nog aan het onderzoeken is. Ik kreeg dat niet helder uit de beantwoording van de accountant. Ik was zeer teleurgesteld over de manier waarop dat door de ChristenUnie geïnterpreteerd is alsof ik de accountant niet zou vertrouwen. Uiteindelijk heb ik tussen de regels door geconstateerd dat de accountant kanttekeningen plaatst bij de conclusies van Integris. Wij zullen die uitslag nog afwachten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het prettig dat de heer Bekkers dit zegt, want vorige week maakte ik mij hier nog zorgen over. De rol van de accountant is om te kijken of elk bonnetje gedekt is, mede door de contracten die daarachter liggen. Ik ben blij dat u intussen tot dat standpunt bent komen.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De heer Bekkers spreekt over een teleurstelling richting de ChristenUnie. Wij hebben vorige week een groot punt gemaakt van een alinea in het Integris-rapport dat de juistheid en de volledigheid van de stukken niet gewaarborgd kan zijn en dat er licht zit tussen de Integris-samenvatting en het Integris-rapport. Waar zit uw teleurstelling? Is dat over de wijze waarop wij buiten dit huis de degens kruisen of is dat inhoudelijk? Wilt u onze conclusie niet horen dat Integris zeer ernstige conclusies trekt?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Mijn teleurstelling richting de ChristenUnie betreft het proces van de politieke samenwerking. Wij zitten in een commissievergadering en willen scherp krijgen waarover het voortgaande onderzoek gaat. In de eerste termijn van de commissie, terwijl ik vragen aan het stellen ben om dat helder te krijgen, verdraait de ChristenUnie via social media wat ik zeg. Dat heeft mij teleurgesteld. Dat bevordert niet dat wij tot de waarheidsvinding komen.

De VOORZITTER: Laten wij ervoor zorgen dat het debat bij het onderwerp blijft.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Voor ons was het schokkend om te horen hoeveel kritische vragen u had over de wijze waarop de accountant het nodig vindt om alles diepgravend te onderzoeken. De wijze waarop wij dat buiten de commissievergadering om bekend maken aan de media is onze verantwoordelijkheid. Hier voeren wij het politieke debat. Uw kritische bevraging riepen bij ons veel vragen en ergernissen op.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Tijdens de commissievergadering van vorige week had de ChristenUnie diverse vragen aan ons ter verduidelijking. Dat vond ik een plezierige uitwisseling. Voor ons geldt het zeker dat wij het nader onderzoek van de accountant serieus nemen. Dat heb ik net in het antwoord aan de heer Dercksen aangegeven. Het is echter nog steeds zo dat in de eerste en de tweede termijn van de commissievergadering niet helder van de accountant kon begrijpen waar het om gaat. Waarom ik dat belangrijk vond en in uw beleving te kritisch op doorging, komt doordat ik mij daar zorgen over maak. Als de accountant niet duidelijk weet te maken waar hij informatie behoeft, dan is het voor GS wellicht eveneens niet helder waarover het gaat. Dat moeten wij scherp hebben, anders kan de organisatie niet leveren wat de accountant nodig heeft om zijn onderzoek af te ronden. Inmiddels hebben wij begrepen waar het de accountant om gaat. Dat nemen wij serieus en wij wachten dat onderzoek af voordat wij finale conclusies trekken. Ik hoop dat u goed van mij hoort dat wij het serieus nemen, het belangrijk vinden en daar niet zomaar aan voorbij gaan.

Uit alle rapporten blijkt dat er stevige opgaven liggen voor de organisatie. De brief over de organisatieontwikkeling stemt ons hoopvol. Wij herkennen daarin het opgavegericht werken, samenwerken aan opgaven en eigenaarschap. Wij moeten onze nek uit durven steken, omdat wij in dit proces moeten voorkomen dat wij niet in een reflex schieten dat alles vastgelegd moet zijn en voorzichtig bejegend moet worden omdat het weleens mis kan gaan. Dat zal elk ondernemerschap teniet doen die de aanpak van maatschappelijke vraagstukken vraagt.

GS heb ik al gevraagd om iets te zeggen over de collectieve verantwoordelijkheid van GS in het proces. Wij begrijpen dat GS de aanbevelingen omarmt. Wij zouden het plezierig vinden om nog iets

meer te horen over hoe GS dat gaat borgen, herhaling gaat voorkomen en dat zodanig implementeert dat wij weer 'in control' komen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De heer Bekkers is mede-initiatiefnemer van het rekenkameronderzoek. Vindt u niet dat de Staten een uitspraak moeten doen over wat het rekenkameronderzoek heeft opgeleverd, wat wij daarvan vinden en wat ons gevoel daarbij is?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp niet helemaal wat u bedoelt. Met het vaststellen dat wij de aanbevelingen overnemen doen wij een uitspraak over het onderzoek. Kunt u aangeven wat wij daarover nog meer kunnen zeggen?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het is wellicht goed dat ik de motie alvast indien, zodat iedereen deze voor de tweede termijn kan lezen. Het gaat over het uiten van het gevoel over de constatering over de samenwerking tussen de partijen en binnen het college, over de informatievoorziening en andere aspecten die u zojuist benoemd heeft. U kunt zeggen dat de vervolgacties allemaal benoemd zijn, maar wij vinden de constatering redelijk hard. Wij moeten markeren wat wij daarvan vinden.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Deelt u de motie informeel rond, dan kunt u de reacties verzamelen en deze wellicht in de tweede termijn indienen. Ik zal ingaan op een stukje van het Integis-rapport. GS heeft in zijn reactie aangegeven vertrouwen te houden in de projectdirecteur. Wij hebben al gesproken over de constatering van het Integis-rapport dat er geen belangenverstrengeling of oneigenlijk gebruik van de positie heeft plaatsgevonden, maar voor ons is integriteit en vertrouwen in een werkrelatie breder dan geen misstanden. Als er fouten zijn gemaakt, dan moet dat op een goede manier erkend worden, dan moet daarvoor verantwoordelijkheid genomen worden en moeten er acties afgesproken worden die dat herstellen. Welke acties heeft GS precies met de directeur ondernomen? Op basis van welke uitspraken of welk proces bent u tot de conclusie gekomen dat u vertrouwen heeft in de werkrelatie, dat de gemaakte fouten erkend zijn en dat wij met een goed vertrouwen in de toekomst verder kunnen?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Vindt u het integer om iemand te ontslaan zonder dossier om vervolgens een dossier te construeren? Past dat binnen uw definitie van integer?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Spreekt u over de projectdirecteur in plaats van over de directeur van de provincie of is het een algemene vraag?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het doet er niet toe over wie ik het heb. Is het in het algemeen integer om iemand te ontslaan en achteraf een dossier proberen te construeren?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Wij werken aan een maatschappelijke opgave waarvoor bepaalde inzet nodig is. Als de constatering is dat bepaalde medewerkers in het proces als de Uithoflijn niet leveren wat nodig is om dat project verder te brengen, dan kan dat de reden zijn om iemand van een functie te ontheffen. De koninklijke weg is uiteraard dat je mensen in een gesprek feedback geeft op wat beter zou kunnen en dat je deze afspraken vastlegt. Als je constateert dat je iemand een tijdje de kans hebt gegeven en het urgent wordt voor het project dat dit leerproces niet meer in deze functie vervuld kan worden, dan is dat een reden om in te grijpen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U noemt het de koninklijke weg, maar dat is de enige weg. De enige weg is dat je een dossier opbouwt. Als je dat niet gedaan hebt, dan moet je zeggen dat je geen aantoonbare reden hebt om iemand te ontslaan en maak je een overeenkomst. Je moet mensen achteraf niet aan het werk zetten om een dossier samen te stellen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! In het geval van de projectdirecteur lees ik in het Integis-rapport dat er gesprekken hebben plaatsgevonden die positief waarderend zijn over diens functioneren. De kwaliteiten van de persoon zijn daarin benoemd en er zijn aandachtspunten meege-

geven. Op een gegeven moment is geconstateerd dat de positie niet langer houdbaar was en daarop is ingegrepen. Ik noemde het de koninklijke weg en ik ben het met u eens dat dit de enige weg is. Als zich echter een ontwikkeling voordoet in zo'n belangrijk project waarop de eindverantwoordelijke opdrachtgevers tot de conclusie komen dat iemand op die functie niet houdbaar is, is dat een reden om in te grijpen. Dan is het noodzakelijk dat die afweging zorgvuldig gedaan wordt. Wij lezen verschillende overlegmomenten in het proces daar naartoe. Of de motivering voor of na het aanzeggen wordt opgeschreven, vind ik voor ons van secundair belang. Het gaat erom of de onderbouwing terecht is en goed geleverd wordt. Vervolgens gaat het over de manier waarop er met die medewerker wordt omgegaan.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik kan meegaan met de heer Bekkers, totdat hij zegt dat het een keer kan gebeuren dat het zo gaat. Dat kan niet. Je kunt niet achteraf een dossier construeren. Je moet vaststellen dat je van iemand af wilt, maar dat je geen dossier hebt. Dan ben je eerlijk naar iemand. Dan zeg je dat je uit elkaar gaat en daarover wat afspreekt. Je gaat niet achteraf proberen om iemand in diskrediet te brengen. Dat is heel kwalijk en niet integer.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Op dat punt kan ik mij aansluiten bij de inbreng van de heer Dercksen en de heer Hoefnagels.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het rekenkamerrapport is vrij kort over het ontslag van de directeur en daarom bespreek ik dat vanavond liever niet of achter gesloten deuren. Daarover is nog wat interessante informatie die niet openbaar beschikbaar is. De heer Bekkers memoreert een aantal overlegmomenten over het functioneren van de projectdirecteur. Welke overlegmomenten waren dat of doelt u daarmee op de overleggen met de BAM?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik ben terughoudend om daarop in te gaan, omdat ik dat liever in een geheim deel van de vergadering bespreek, zoals de heer Van den Dikkenberg aangaf. Ik weet niet zeker of de overlegmomenten in aanloop van zijn ontslagaanzengeving in het openbare deel beschreven staan. U kunt deze teruglezen in het besloten stuk waar ik op doelde.

Ik was gebleven bij de vraag naar de gesprekken die met de directeur van de provincie hebben plaatsgevonden, zodanig dat GS het vertrouwen heeft. De vraag die daarbij hoort is hoe GS de woorden van de accountant van afgelopen donderdag gehoord heeft dat het onderzoek op het punt van de belangenverstrengeling mogelijk nog niet afgerond is. Tot donderdagavond hadden wij het idee dat Integis daarover heldere conclusies getrokken had.

GroenLinks is blij dat wij dit onderzoek gedaan hebben. Het is waardevol dat wij dit samen met de Utrechtse Rekenkamer en daarmee samen met de stad hebben gedaan. Wij hebben niet veel nieuws geconstateerd, maar is wel een meerwaarde dat het onderzoek door de provincie en de stad gezamenlijk op papier staat en dat wij daaraan gezamenlijk invulling geven om dit project tot een goed einde te brengen.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! In de afgelopen weken was het ene rapport nog niet uit was, toen het andere rapport er alweer overheen viel. Dat is verbijsterend en ontluisterend. Ik ben volksvertegenwoordiger en sta hier met schaamte richting onze inwoners en onze gemeenten, in het bijzonder Vijfheerenlanden, de minister van Binnenlandse Zaken en andere provincies. Het is een blamage voor het openbaar bestuur. Wat is er aan de hand?

In het spoeddebat van 19 maart 2018 werd de oppositie weggehoond en weggelachen. De berichtgeving in de NRC was de aanleiding voor dit spoeddebat. Daarin hebben wij vastgesteld dat er een onderzoek moest komen van de Randstedelijke Rekenkamer. Dank voor het werk van de Randstedelijke Rekenkamer. Dank voor het werk van de journalisten van de NRC en andere kranten die zich verdiepen in thema's die hier onder de pet blijven. Wat als het NRC dit niet had onderzocht en gepubliceerd? Hadden wij dan geweten wat wij weten of was de waarheid uit dit rapport en het Integis-rapport voor altijd in de doofpot gebleven?

Het rapport dat vandaag op de agenda staat is voor ons niet opzichzelfstaand en niet te isoleren. Het is een deel van een groter geheel. Dat gedeputeerde Verbeek bijna een jaar gelden vertrok en de provinciesecretaris met buitengewoon verlof werd weggestuurd, ontslaat ons niet van de plicht om het college vandaag opnieuw ter verantwoording te roepen. De belangen zijn te groot om dat niet te doen, al zijn er inmiddels verbeteringen ingezet. Het Integis-rapport parkeren wij vandaag.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor de verontwaardiging in uw stem en ik hoor goed wat u zegt. De ChristenUnie is altijd scherp op de integriteit. Ik ben benieuwd wat u in dit kader vindt van een raadslid van de ChristenUnie in de stad die als enige reactie op het rapport zegt dat er nuttige dingen instaan waarvan wij kunnen leren.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik sta in dit provinciehuis om verantwoording af te leggen over wat wij hier doen. Ik sta hier niet voor de uitspraken van onze raadsleden. De raadsleden hebben gezegd blij te zijn met dit rapport, omdat hiermee de waarheid boven tafel is gekomen. Dat deel ik met hen. U mag mij bevragen op ons standpunt over dit rapport en de provinciale opgaven die wij te doen hebben.

De feiten uit het rapport liegen er niet om. Ik hoor een aantal mensen zeggen dat er niet veel nieuws in het rapport staat, maar het legt wel pijnlijk bloot hoe erg het gesteld is. De meest basale adviezen zijn beschamend: zorg dat de begroting op orde is, neem alle kosten daarin mee, schep ruimte voor tegenvallers, organiseer de aansturing door middel van een goed sturingsmodel, stuur samen en informeer raad en Staten op een deugdelijke manier.

Wij willen stilstaan bij de informatievoorziening; dat vindt de ChristenUnie een groot punt. In het rekenkamerrapport wordt het volgende genoemd: onvoldoende, onvolledig, onvoldoende tijdig, onvoldoende begrijpelijk, onvoldoende vergelijkbaar, niet navolgbaar door onvolledige verslaglegging en gebrekkige verslaglegging en de besloten sessies zonder verslaglegging.

Ik haak aan op het punt van de heer Dercksen over de Provinciewet. Daarin staat dat PS erop moet kunnen vertrouwen dat relevante informatie beschikbaar is. Alleen zo brengt GS PS in positie om zijn kaderstellende en controlerende rol zo goed mogelijk uit te voeren. De betrouwbaarheid van informatie is een democratisch beginsel en een belangrijke pijler voor de democratie. Het ligt niet in de aard van de ChristenUnie om daar op voorhand aan te twifelen, maar na al die maanden lijkt het in dit huis van democratie onvermijdelijk en noodzakelijk om dat wel te doen. Dat zeg ik met pijn. Informatie achterhouden, weglaten en weghouden is voor onze fractie een onverteerbare en onacceptabele zaak. De Rekenkamer omschrijft dat met hele sobere woorden, maar daardoor vlijmscherp. Zij sprak over vriendelijk herformuleren, omfloerst taalgebruik, gebruik maken van opleggers en een bestuurlijke slag over ambtelijke documenten.

De documenten die wij onder ogen krijgen bevatten niet de waarheid, maar een deel van de waarheid. Er blijkt een waarheid te zijn achter de waarheid. Met massieve druk vanuit de oppositie komt er steeds meer informatie los. Daar moeten wij om blijven vragen. Dat is niet waarvoor de Staten beëdigd zijn ten behoeve van de inwoners van de provincie Utrecht. Hoe ver kan het komen dat in deze publieke arena wij weggezakt zijn en het debat vanmorgen en vanmiddag urenlang gaat over het niveau van informatievoorziening en waarheidsvinding? Dat is een zeer ernstige conclusie die wij het college zwaar aanrekenen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! In mijn bijdrage heb ik wat andere thema's benoemd waar het schortte aan de informatievoorziening. Herkent u dat patroon dat hier al jarenlang speelt?

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen geeft een mooie voorzet op wat ik nog aan de orde ga stellen. Voor ons gevoel is het een patroon en een structureel probleem dat hieronder ligt. Dit rapport kan niet geïsoleerd bekeken worden, maar is deel van een groter geheel. De achterstand met betrekking tot de informatie doet iets met de relatie. Dat schept cy-

nisme, achterdocht en wantrouwen. GS is uit de verbinding gestapt door de Staten bewust en systematisch onvoldoende of niet te informeren. Daar neigt het naar.

Terug naar dit rapport. Kunnen wij voortgangsrapportages tegemoet zien die het liefst binnen een maand beschikbaar zijn? Dat was het voorstel van de Rekenkamer. Kunnen wij de adviezen van de Adviesraad tegemoet zien over de planning en de kosten?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik blijf haken bij het bewust informatie achterhouden of niet verstrekken door GS. Kunt u een onderbouwing geven waarom u dit uitspreekt?

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Er is meermalen gevraagd waarom de informatie eerst in papieren versie en later achter de inlog beschikbaar was. Ik merk daarin een defensieve lijn dat er niet actief en open gezocht wordt naar een manier om de Staten zo goed en volledig mogelijk te informeren. Ik citeer hiermee de woorden van de Randstedelijke Rekenkamer. Ik dacht dat het onbewust niet informeren was. Vorige week zag ik echter gedeputeerde Pennarts te vuur en te zwaard beweren dat het niet kan en de commissaris onderstreepte dat. In het fractievoorzittersoverleg bleek na een telefoontje dat het wel kan, terwijl wij er een maand over gedaan hebben om die informatie beschikbaar te krijgen. Op welke manier moet ik er vertrouwen in krijgen dat wij zo transparant, volledig en tijdig mogelijk geïnformeerd worden en wij ons gewone werk kunnen doen zonder urenlang over de informatievoorziening te praten?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw De Haan geeft twee voorbeelden uit het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer. Daarin heb ik gelezen dat het moeizaam ging en dat zij tegengewerkt is, maar er is niet bewust informatie achtergehouden. Het voorbeeld dat u geeft over de digitale ontsluiting van het Integis-rapport, daarvan kan ik mij voorstellen dat u dat als moeizaam ervaart. Uiteindelijk vind ik niet dat u onderbouwt dat er bewust informatie is achtergehouden.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Laat ik dan zeggen dat de informatie bewust lijkt te zijn achtergehouden en dat het systematisch en structureel lijkt. Bij het debat over de Dolderseweg van vanmiddag hebben wij gezien dat er een hoofdstuk aan het rapport is toegevoegd vanwege de tegenwerking om informatie naar boven te krijgen. Het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer over de Uithoflijn laat op een andere manier zien dat de Statenleden niet goed geoccupeerd worden om volledige informatie te krijgen. De verdragingskosten van de Uithoflijn waren medio 2016 bekend. In het derde kwartaal van 2017 zijn wij daarover voor het eerst geïnformeerd in een besloten bijeenkomst. Dat heeft veel te lang geduurd. Ik zoek met u naar wat het onderliggende probleem is.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Met de toevoeging van mevrouw De Haan dat het bewust lijkt, is de opmerking voldoende voor rekening van de ChristenUnie genomen en niet gepresenteerd als een bewezen constatering.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik ben het eens met de laatste opmerking van mevrouw De Haan dat wij eerder geïnformeerd moeten worden. Aan het begin van dit jaar hebben wij daar al over gesproken. U spreekt over de bekendmaking achter de inlog waarvan ik groot voorstander was. Dat is eerst via de mail gegaan, vervolgens is het bij de griffier terechtgekomen en die heeft daarover met onze voorzitter gesproken. Onze voorzitter heeft daarover gebeld en toen is er alsnog een mail gestuurd naar de Statenleden waarin staat dat zij niet willen dat wij het achter de inlog beschikbaar krijgen. Dat is vorige week nog een keer aan de orde geweest en hebben wij nogmaals specifiek aan onze voorzitter gevraagd waarom het niet kan. Daarna is er gebeld met de opmerking: wat als wij het toch gaan doen? Toen bleek dat de gevolgen daarvan niet groot waren. Wij moeten daarover in minder grote woorden spreken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het was goed geweest als de GroenLinks-fractie naar mijn inbreng had geluisterd, want ik heb drie andere thema's genoemd. Als eerste de bodemverontreiniging in Doorn. Dacht u dat wij het P&O-rapport uit 1999 van GS hadden gekregen? Dat hebben wij niet. Weet u hoe vaak ik gevraagd heb of er een taxatierapport is? Tien of vijftien keer, maar

Bart Krol zei dat het er niet was. Vervolgens het asbestdossier. Dacht u dat wij de relevante zaken van GS hebben gekregen? Die kregen wij van de advocaat. Hoeveel patronen wilt u hebben, mijnheer Bekkers?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Bij ons speelt een gevoel van ongemak en schaamte over hoe de organisatie zich ontwikkeld en gepresteerd heeft. De constatering en het uitspreken dat er bewust informatie wordt achtergehouden moet echter harder onderbouwd worden. Dat het moeizaam is gegaan, dat het beter had gekund en dat wij ons ervoor schamen is iets anders dan dat er bewust is gekozen om de Staten niet te informeren. Zo heeft GroenLinks dit de afgelopen acht jaar niet ervaren.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Naast de informatievoorziening legt het rapport de vinger bij het volledig ontbreken van goede 'governance', de onduidelijkheid over het sturingsmodel en de onduidelijkheid over de verdeling van taken en mandatering. Dit heeft een rol gespeeld bij het ontslag van de projectdirecteur. Die zaak parkeren wij voor dit debat, maar is wel onverkwikkelijk. Wij zien een patroon waarin er sprake is van chaos en verwarring in de ambtelijke aansturing. Bij het laatste spoeddebat heeft de ChristenUnie met de andere fracties middels moties aangedrongen op het leren en verbeteren. In de statenbrief van november en de informatiesessie hebben wij nog een extra inkijkje gekregen in de organisatieontwikkeling. Daarbij werden de termen in de mond genomen van een verweerde organisatie. Het is het laatste jaar steeds duidelijker geworden dat er onvoldoende zelfcorrigerend vermogen is om misstanden tijdig te signaleren en op te lossen. De organisatiecultuur is een product van jarenlange gewoonte en dat heeft alles te maken met gebrek aan sturing en aansturing. De accountant heeft al een aantal jaren zijn zorgen uitgesproken over de versnipperde verantwoordelijkheidsstructuur.

Laten wij de audit financiën en mobiliteit noemen, wat wij daar geconstateerd hebben en welke lessen wij daaruit getrokken hebben. Dat was niet mals. Over de afdeling OV meldt advies 17 van de Adviesraad Tram in maart 2018 dat de OV-organisatie slagvaardiger gemaakt moet worden voor het bevorderen van kennisborging, een open cultuur en goed werkgeverschap. Ik citeer: "De situatie is nog zeer zorgelijk." Dat zijn geen mis te verstane teksten. Normaliter blijft PS ver bij de uitvoering vandaan, maar na al deze feitelijke constateringen in het rapport vragen wij de gedeputeerde met klem: wat gaat u doen om dit probleem echt op te lossen? Daar waar hier in huis dagelijks hard werkende en toegewijde ambtenaren aan prachtige plannen werken en mooie projecten verwezenlijken lijkt het chaos in de ambtelijke top. Is er wezenlijk verbetering en verandering mogelijk met het oog op het zo efficiënt mogelijk aansturen en sturen op het project Uithoflijn of is er een veel te grote afstand tussen GS en het ambtelijk apparaat? Een ander punt uit het rapport gaat over de samenwerking tussen de stad en de provincie, ambtelijke en bestuurlijk, tussen POUHL en de BAM. Deze laat ik liggen.

Een organisatie die 'in control' is wat betreft sturing, die organiseert zoveel mogelijk 'checks & balances' en geeft daaraan de maximale ruimte. Een goed bestuur is een bestuur dat verantwoordelijkheid neemt en bereid is om verantwoording af te leggen, zo maximaal en transparant mogelijk. Volgens ons is dat in dit huis nog op geen enkele manier het geval. "Er is geen beschrijving van waarom er niks is gedaan met adviezen en audits", zegt het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer. Hebben andere leden van GS de advocaat van de duivel gespeeld, omdat de gedeputeerde mobiliteit eveneens de gedeputeerde organisatie is waardoor er sprake is van dubbele petten? Daarnaast was er sprake van dubbele petten in ambtelijke zin. De Adviesraad bleef maar roepen in de woestijn. Wij schamen ons ervoor dat wij in het voorjaar een motie hebben ingediend met de naam 'Herbeoordeling Adviesraad'. Achteraf hebben wij dat niet goed gezien, maar deze motie hebben wij deels op de beschikbare informatie van toen gemaakt. Wij gaan een nieuwe motie indienen 'rehabilitatie Adviesraad Tram'.

Motie M165 (ChristenUnie): rehabilitatie Adviesraad Tram

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 17 december 2018;

constaterende dat:

- *de Adviesraad in het leven is geroepen om gevraagd en ongevraagd te adviseren op de complexe opgave Realisatie Uithoflijn;*
- *in de statenvergadering van 12 februari 2018 de fractie van de ChristenUnie de motie 014, 'Herbeoordelen Adviesraad Tram' heeft ingediend;*
- *deze motie in stemming is gebracht en met een meerderheid is aangenomen;*

overwegende dat:

- *de Adviesraad, door het BRU ingesteld, in het leven is geroepen om met expertise en deskundigheid gevraagd en ongevraagd advies te geven in het Project Uithoflijn;*
- *de Adviesraad adviseert over het project Uithoflijn, met aandacht voor onder meer project-beheersing, risicomangement, techniek en communicatie, waarbij zaken zowel strategisch als operationeel kunnen zijn;*
- *in de opdracht is vermeld dat de Adviesraad ten minste 1 keer per jaar rapporteert;*
- *blijkens het rapport Samen Sturen de Adviesraad inmiddels 19 adviezen heeft aangeleverd ten aanzien het project Uithoflijn;*
- *het rapport Samen Sturen inzage en inzicht geeft in de deskundige wijze waarop de Adviesraad deze rol in de afgelopen jaren heeft ingevuld;*

spreken uit dat:

het indienen van de motie 014 tijdens de Statenvergadering van 12 februari 2018 met de kennis van nu onterecht en misplaatst is geweest.

En gaan over tot de orde van de dag.

De concerncontroller is belangrijk in de organisatie. In het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer staat dat de concerncontroller belangrijke adviezen heeft gegeven over de aansturing. Krijgt de concerncontroller binnen zijn onafhankelijke, maar in bestuurlijk opzicht begrensde rol de maximale ruimte om sturing en 'control' te bewerkstellingen? Wij krijgen hierop graag een reactie van de gedeputeerde. Hoe zit het met PS? Wij zijn te argeloos geweest, bijvoorbeeld rond het BRU. Met de huidige kennis kunnen wij zeggen dat wij te naïef zijn geweest.

Hoe gaat het verder met de Uithoflijn? De tram moet zo snel mogelijk rijden. Dat zijn wij vanuit bestuurlijke afspraken aan onze burgers en reizigers verplicht. Wij zijn inmiddels veel geld en anderhalf jaar verder, maar er zijn nog steeds geen budgetten in de raming opgenomen voor de uitvoering van het proefbedrijf. Moeten de mogelijke financiële gevolgen van de geschillen met de BAM, waaronder een nog onder de rechter, niet als risico worden opgenomen? De reactie van de BAM vinden wij zeer zorgelijk. Kan de gedeputeerde een reactie geven op de visie van de BAM?

De Rekenkamer heeft afgelopen donderdagavond meerdere keren de zin in de mond genomen: "Hoe borgen wij de aanbevelingen van dit rapport?" Wij vragen daarop een reactie van de gedeputeerde. Het rekenkamerrapport maakt het pijnlijk duidelijk dat er op geen enkele wijze een beeld is ontstaan van een transparante en goed geoliede overheid. Integendeel. De problemen zitten diep en zijn structureel, het zijn patronen. De vlucht naar voren komt voor onze fractie te snel en te makkelijk. Er is gebrek aan leiderschap en politiek bestuurlijke sensitiviteit.

De afgelopen weken hebben wij iets gezien over de informatie, maar daar hadden wij graag een andere beweging gezien. Niet voor niks heeft de ChristenUnie de woorden 'laatdunkend, verhullend, bagateliserend, weggredeneren en wegmasseren' in de mond genomen, ondanks dat wij een constructieve partij zijn en deze woorden pas als allerlaatste uitspreken. Deze woorden kunnen wij echter nog niet terugnemen. Niks van onze waarnemingen van destijds is onwaar gebleken. Het wordt alsmaar erger en wij wachten nog op een rapport. De gedeputeerde lijkt nog immer optimistisch en opportunistisch, misschien soms naïef. Is er werkelijk sprake van het allerzwaarste gevoel van urgentie om deze grote problemen op te lossen? Kunnen wij daarvan uitgaan?

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De PvdD bedankt de Randstedelijke Rekenkamer wederom voor dit rapport. Waar dit dossier voor ons verschilt van de Dolderseweg, is dat de PvdD wel altijd voor de aanleg van de Uithoflijn is geweest. De inwoners van de provincie Utrecht staan in de walmen van stikstof, fijnstof en CO₂. De Uithoflijn zou daarvoor een deel van een oplossing kunnen bieden, maar voorlopig biedt het slechts inzicht in het beperkt leervermogen van de provinciale organisatie en in de onvolledige en slechte informatievoorziening van GS aan Provinciale Staten. De parallellen met het dossier Dolderseweg zijn evident.

De PvdD heeft de indruk dat het politiek vertrouwen door het college als vanzelfsprekendheid is aangenomen. Een zwabberende aansturing van een project waarbij tientallen extra miljoenen euro's uit de kas van de provincie worden geplukt. Dat een dergelijk project grandioos uit haar voegen barst is, op zijn zachtst gezegd zeer onwenselijk, maar vandaag niet ons grootste bezwaar. Onzorgvuldigheid lijkt intrinsiek aan de verschillende niveaus en treden in dit proces. Dit heeft geen recht gedaan aan het uiteindelijk doel: een werkend tramvervoerssysteem (WTVS). Het heeft ons laten stranden in onderzoeken naar details die verklaren dat niemand waarachtig de integrale verantwoordelijkheid heeft gevoeld om het project binnen de gemaakte afspraken tot uitvoering te brengen. Niemand heeft de verantwoordelijkheid genomen om tijdig de belangrijkste obstakels te delen met de uiteraard kritische volksvertegenwoordiging. Gedeputeerde Verbeek nam haar verantwoording, maar vertrok voordat het debat kon plaatsvinden. Het project is derhalve onttrokken aan het democratisch proces.

Het is voor ons fundamenteel dat de controlerende taak van PS in dit dossier is bemoeilijkt. Dat is de kennis die wij nu hebben. Hoe vaak zullen wij dit nog moeten zeggen: "Dat is de kennis die wij nu hebben." Mijn fractie spreekt de wens en hoop uit dat vanavond de laatste keer is.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Eerder vandaag refereerde de heer Bekkers aan het achtjarig jubileum van deze coalitie. Ik noem dat de puinhopen van acht jaar coalitie bestaande uit CDA, VVD, GroenLinks en D66. Ter ere van deze puinhopen neem ik u mee naar de eerste les projectmanagement met de volgende slides:

- Presenteer aan de Raad en de Staten bij de besluitvorming over de start van een groot project een complete en realistische raming van alle kosten.
- Aan het begin van een groot project moet je het gekozen sturingsmodel eenduidig uitwerken en consequent toepassen.
- Zorg voor borging van de opvolging van adviezen.

Dit is de eerste les projectmanagement en het gaat fout op een project van een half miljard euro. Daarnaast zijn dit de aanbevelingen uit het eindrapport van de rekenkamers. Als dit soort aanbevelingen wordt gedaan, is bijna alles wat er fout kon gaan fout gegaan. Dat het niet nog verder uit de hand loopt, is vooral te danken aan het goede werk van de projectorganisatie. Je zult maar binnen zo'n bestuurlijke en ambtelijke puinhoop een tramlijn aan moeten leggen.

De VVD-gedeputeerde die het contract binnen heeft gehaald vanaf het BRU is weggegaan. Gedeputeerde Verbeek is begin dit jaar afgetreden vanwege een vernietigende vervolgauditrapportage. Destijds hebben wij er al op gewezen dat er vanuit de stad een spelletje is gespeeld om de aandacht af te leiden van het eigen politieke falen. Dat is wel gebleken. Er zouden veel vragen te stellen zijn over de organisatiestructuur, over de manier van rapporteren, over de absurde manier waarop met mensen is omgegaan, over de manier waarop twee bestuurders zich hebben gedragen alsof zij verzeild waren in een schoolpleinruzie en natuurlijk over het moment van informeren van de Staten over de op handen zijnde vertraging. Alles is te relativieren, als wij maar een schaalmodelletje hebben voor op het bureau.

Wij zullen ons vandaag concentreren op twee onderwerpen die samenkomen in de berucht geworden mislukte interventie van december 2016 waarin twee mensen op straat zijn gezet. Wij hebben al eerder vragen gesteld bij deze interventie en de rapporten van Integris en de Rekenkamers hebben dat beves-

tigd. Er was geen dossier dat de grondslag vormde tot de interventie. De gesprekken met de BAM die vlak voor de interventie hebben plaatsgevonden, zijn niet genotuleerd. Als klap op de vuurpijl is de Adviesraad Tram niet betrokken bij de interventie, terwijl deze kort tevoren wel betrokken was bij een mediation tussen de voormalig projectleider en het hoofd van de afdeling OV van de provincie. Waarom is hij niet betrokken? De directeur van de projectorganisatie was immers in gesprek met de Adviesraad over de contractsturing.

Met alle informatie die we intussen tot ons hebben kunnen nemen, kunnen wij concluderen dat er voor die interventie twee redenen waren: de relatie tussen de projectdirecteur en de aannemer van de BAM was slecht en de relatie tussen de projectdirecteur en de afdelingsmanager OV was slecht. Ik hoop dat het voor het college duidelijk is dat het voor ons nog helemaal niet zo zeker is dat een aanvoerder van de projectorganisatie slecht functioneert als hij een slechte relatie heeft met zowel de BAM als de afdelingsmanager OV.

Allereerst de relatie met de BAM. De verhaallijn van het college was altijd dat de relatie met de BAM tot december 2016 buitengewoon beroerd was, maar daarna significant verbeterde. De BAM is het daar niet mee eens. Dat hoeft niet. U streeft naar een goede relatie. Bent u het met ons eens dat het veel beter is om te streven naar een zakelijke relatie waarin ieder wordt aangesproken op zijn verantwoordelijkheid en afspraken?

Dan de relatie met de afdelingsmanager OV. Laat ik er meteen heel duidelijk over zijn: daar zit voor ons de grootste zorg. Wij hebben serieuze vragen bij de huidige planning voor een werkend tramvervoersysteem op 1 januari 2019 en die vraagtekens zitten bij de afdeling OV. Uit de onderzoeken komt een ontluisterend beeld naar voren: de top van de afdeling OV deed niks met de audit. Pas in 2018 werd de integrale verantwoordelijkheid voor het werkend tramvervoersysteem formeel belegd. De Adviesraad had dit al in 2014 aangekaart. Het verbaast ons niet dat wij van de Rekenkamer te horen krijgen dat de actuele risico's vooral liggen bij de verantwoordelijkheden van de afdeling OV. In de laatste voortgangsrapportage komen wij dat plotseling tegen. Wij roepen de gedeputeerde op ons nauwgezet op de hoogte te houden van de manier waarop binnen de provincie opvolging wordt gegeven aan de vervolgaudit van 2017 en aan de actuele adviezen van de Adviesraad Tram.

Ik ben in mijn inbreng kritisch geweest op een deel van de ambtelijke organisatie. Ik benadruk graag dat mijn kritiek zich richt op de top van onze ambtelijke organisatie en de politieke aansturing daarvan. Onze fractie heeft grote waardering voor de uitvoerende ambtenaren. Wij vinden het de verantwoordelijkheid van PS om er voor hen op toe te zien dat zij kunnen werken in een veilige, integere en goed georganiseerde organisatie. Dat komt hen ten goede en met hen de gehele provincie.

Wij wijzen het college en onze collega's erop dat deze grondgedachte ten grondslag ligt aan de voor ons buitengewoon kritische houding in dit dossier. Wij zijn niet uit op politieke bloedbaden of politieke spelletjes. Integendeel. Wij hebben oprechte zorgen over de veiligheid, integriteit en goede organisatie van de top van ons provinciaal bestuur. Zolang de problemen die deze zorgen hebben opgewekt niet worden opgelost, zullen wij vanuit de plicht van volksvertegenwoordigers onze kritische houding niet kunnen veranderen. Daarom dienen wij een motie in om vaker een de regie van een onderzoek op ons te nemen.

Motie M166 (SGP): kritisch onderzoek aan PS

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 17 december 2018,

constaterende dat

- *de Rekenkamer in hoofdstuk 10 van het onderzoeksrapport *Verkoop kavels Dolderseweg verschillende voorbeelden geeft van de manier waarop het onderzoek van de Rekenkamer werd bemoeilijkt;**
- *de Rekenkamer in haar voorwoord aangeeft dat de voorzitter van de begeleidingscommissie vanuit PS 'cruciale ondersteuning' heeft geboden 'bij het verkrijgen van toegang tot informatie',*

overwegende dat:

- *rondom het rapport van Integis (die geschiedde in opdracht van GS) ontzettend veel getouwtrek nodig was om te voldoen aan onze eigen Reglement van Orde;*
- *het überhaupt onwenselijk is dat GS onderzoek doet naar het eigen functioneren en het functioneren van de ambtelijke organisatie als twijfels zijn gerezen over dat handelen;*
- *het bij de controlerende taak van PS behoort om de regie over dit soort onderzoeken in eigen hand te nemen;*

spreken uit:

onderzoeken naar het functioneren van GS en het functioneren van de ambtelijke organisatie te laten uitvoeren onder regie van PS.

En gaan over tot de orde van de dag.

Wat ons opvalt, is dat wij de informatie snippertje voor snippertje uit GS moeten trekken. Pas als GS denkt dat wij iets weten, komt die informatie onze kant op. Dat is strijdig met de actieve informatieplicht van GS aan PS. De Rekenkamer en de accountant hebben dit aangegeven. De puzzel valt door al die snippertjes informatie haast niet te leggen. Wij sluiten ons daarom graag aan bij de woorden van mevrouw De Haan over informatievoorziening.

Dan ga ik iets zeggen waarmee ik de coalitiepartijen waarschijnlijk in het harnas jaag, maar ik denk dat u de cultuur niet wilt veranderen. Dat komt doordat wij reeds een jaar geleden een motie indienden die de vervolgaudit breder wilde trekken, omdat daarin significante verbeterpunten voor de hele organisatie zaten. De collegepartijen hebben toen tegengestemd, zijnde als niet belangrijk. Vandaag neemt u aanbevelingen en wijzigingen over van de Rekenkamer, maar u heeft dat een jaar laten liggen. Dat is jammer, want wij hadden al een jaar verder kunnen zijn met het verbeterplan.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik zal uw motie uit februari er nog eens op naslaan. Het kan aan de overwegingen hebben gelegen dat wij destijds tegen deze motie hebben gestemd, maar dat weet ik niet zeker. In februari heb ik hetzelfde gevraagd als wat ik zojuist heb gevraagd met betrekking tot de doorvertaling van wat uit dit verhaal komt op de andere projecten. Ik heb niet naar de hele organisatie gekeken, maar wel op alle trammobiliteitsprojecten. D66 heeft dit dus niet aan de kant geschoven.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn blij dat het niet zomaar aan de kant is geschoven, maar bij de stemming is het waarschijnlijk wel aan de kant gevallen.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Er is al veel gezegd vanavond. Het is goed dat wij al zoveel sessies gehad hebben, want als je overal bij bent dan krijg je veel informatie over de slotfase. 50Plus is tot de conclusie gekomen dat zeker in het begin fout op fout is gestapeld, er slechte communicatie was tussen de gemeente Utrecht en de provincie, de bestuurlijke en ambtelijke aansturing was slecht en wij zijn zomaar begonnen. Er waren veel tekortkomingen en vertragingen, mede door de slechte voorbereidingen. Hierdoor komen er budgetverhogingen. Als resultaat zijn de provinciedirecteur en de gedeputeerde opgestapt. 50Plus vindt dat de wethouders van Utrecht die bij dit project betrokken zijn moesten opstappen. Als het niet goed gaat, dan moet de provincie veel geld bijleggen. Dat moet een keer afgelopen zijn. Als er weer geld bij moet, dan moet de gemeente maar de portemonnee trekken in plaats van de provincie Utrecht.

Tijdens de informatieavond heb ik al gezegd dat er niet voldoende grondonderzoek is geweest, waardoor de instabiele ondergrond bij het stationsgebouw gestabiliseerd moest worden. In het rapport staat op pagina 41 dat verderop in het traject nog veel slechte ondergrond is. Dat moet nog gestabiliseerd worden. Er zal dus nog wel een aantal miljoenen euro's extra gevraagd worden. Andere zaken die nog niet op orde zijn, zijn bijvoorbeeld de straling bij het Wilhelmina Kinderziekenhuis en de beveiliging.

Hoe gaan wij verder? Wij kunnen niet meer stoppen. De Noord-Zuidlijn in Amsterdam heeft veel meer gekost en veel langer geduurd, maar je kunt niet meer stoppen. Het is wel zo dat men op dit moment heel blij is dat de Noord-Zuidlijn eindelijk af is en dan vergeet men de problemen weer snel. 50Plus is blij dat er door de ambtenaren nieuwe afspraken zijn gemaakt over hoe zij verder moeten werken. Dat schijnt zijn vruchten al af te werpen. Daar is 50Plus heel blij mee.

Alles is al gezegd en bij het meeste kan ik mij aansluiten. Ik heb respect voor gedeputeerde Straat. Hij is gekomen ter vervanging van gedeputeerde Verbeek en hij heeft veel problemen aangetroffen. Dat heeft hij voortvarend opgepakt en probeert alles tot een goed resultaat te brengen. 50Plus hoopt intens dat hij het lintje mag doorknippen als de Uithoflijn gaat rijden.

De VOORZITTER: Dank u wel. Tot zover de eerste termijn van de Staten. Ik geef het woord aan de gedeputeerde Straat.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb behoorlijk met u meegeschreven en u heeft alle relevante aspecten rondom dit dossier aan de orde gesteld. Dat brengt mij tot een zekere uitdaging om op alle vragen antwoord te geven. Ik splits mijn betoog in twee delen: de Uithoflijn en Integis, omdat ik een aantal opmerkingen heb gehoord over Integis en een belangrijke vraag van GroenLinks. Als het mij lukt binnen 23 minuten zal ik antwoord geven op de vragen over Integis.

Laat ik beginnen bij het rekenkamerrapport over de Uithoflijn. Eerst om namens GS dank en waardering uit te spreken voor het rapport. Er is op een kundige en nette manier achter elkaar gezet wat er allemaal in dit dossier is gebeurd. Wij herkennen ons in dat beeld. Dat hebben wij al in onze reactie aangegeven, maar om de woorden van mevrouw De Haan te citeren: "Het legt pijnlijk bloot wat er in de lange lijn is gebeurd." Voordat is overga tot de beantwoording geef ik u een kleine anekdote, want bij mijn vertrek uit de gemeente Zaanstad kreeg ik als afscheidscadeau onder andere een afschrift van de tien lessen van de Noord-Zuidlijn. Het is een beknopt document dat onder de verantwoordelijkheid van wijlen burgemeester Van der Laan tot stand is gekomen. Het cadeau is zeer nuttig geweest in de afgelopen maanden. Ik heb het regelmatig herlezen, bijvoorbeeld in de aanloop van dit debat. Deze tien lessen passen vrij eenvoudig op de casus Uithoflijn. Daarom heb ik ervoor gekozen om uw bijdrage te groeperen langs een aantal van die lessen.

De eerste les luidt: 'Bezint eer ge begint.' Dat gaat in algemene zin over wanneer je een project moet starten of niet. Hier speelt zeker mee wat er aan de start gebeurde toen het van het BRU naar de provincie ging. Bij de start van de Uithoflijn is een aantal kosten niet in de raming opgenomen. De kosten voor de voorbereiding exploitatie en beheer en de bestuursovereenkomst van het BRU en de gemeente Utrecht zaten niet in de projectbegroting. Dat was toen een bewuste keuze, omdat die kosten betaald zouden worden uit de meerjarenbegroting openbaar vervoer van het BRU. Het gevolg was dat er lange tijd niet duidelijk was hoe hoog die kosten waren en pas in 2018 heeft de provincie deze inzichtelijk gemaakt. De rekenkamers advisereren om direct bij het begin van het project een reële inschatting van de kosten en risico's te maken. Velen van u hebben daar een punt van gemaakt. Vorige week heb ik al gezegd dat wij dit beter moeten doen. PM-posten die nog niet helder zijn, maar wel tot extra kosten leiden moeten, moeten duidelijker genoemd worden. De onzekerheidsmarges in verband met de doorlooptijd en de complexiteit van het project moeten wij bij het besluit inzichtelijker maken. Zeker bij dit project hadden wij daar punten kunnen maken. Het is een complex project met veel risico's. Daarover hadden wij meer helderheid kunnen hebben aan het begin van het project.

Wij kunnen zeggen dat de provincie de Uithoflijn in de schoot geworpen kreeg en dat de krappe begroting al een feit was toen het project in dit huis kwam; we sprongen op een rijdende trein. Het is allemaal waar, maar geen excuus. Wij moeten leren dat wij onszelf de ruimte moeten gunnen en scherpe vragen moeten stellen bij grote projecten in de stad, zoals waarom willen wij dit? Kan de organisatie dit aan? Wegen de maatschappelijke baten echt op tegen de kosten? Wat is precies de opdracht? Zitten wij op een lijn met onze partners? Wie doet wat? Hoe complex is het? Welke risico's zitten er aan vast? Pas als dat allemaal helder is maak je een goede start. De kans is niet groot dat wij ooit op deze

manier een project gaan doen dat is opgestart door andere partijen, maar dat neemt niet weg dat wij deze vragen aan de voorkant moeten stellen bij nieuwe complexe projecten.

Het is een belangrijke les om erop terug te kijken hoe wij in dit project terecht zijn gekomen. Zeker als je kijkt hoe het in de sturing en de organisatie is gegaan. Dat verklaart enigszins waarom er in het begin een aantal wijzigingen is geweest en het niet meteen goed liep. Dat is overigens de tweede les van de Noord-Zuidlijn: "zorg voor een sterke projectorganisatie." Velen van u hebben daarover gezegd dat wij dat beter hadden kunnen doen. Gelukkig is er inmiddels een integraal managementteam en hebben wij slagen gemaakt naar aanleiding van de audit van 2017. In het begin is hier echter het nodige gebeurd.

Als ik daarop terugkijk, dan zie ik een situatie waarin wij eind 2014 heel snel de transitie hebben gemaakt en dat het in 2015 aanploegen was om het voor elkaar te krijgen. Dat verklaart waarom de projectorganisatie in het begin aan het bewegen is geweest. De structuur van de projectorganisatie en hoe deze past binnen de provinciale organisatie was een lange tijd niet helder. Over de coördinatie en de uitvoering van het proefbedrijf bestond nog lange tijd onduidelijkheid. Wie staat waarvoor aan de lat? Intussen zijn de verantwoordelijkheden helder en daarmee de positie van de projectorganisatie. Wij staan aan de lat voor het proefbedrijf. De ChristenUnie meende dat het geld voor het proefbedrijf nog niet in de begroting staat. Dat klopt niet, want dit valt onder de € 84.000.000. Dat is keurig geregeld. De coördinatie van het proefbedrijf is bij de projectorganisatie gelegd, omdat die medewerkers brede ervaring hebben op dit gebied. Wij zijn eindverantwoordelijk omdat wij de exploitatie en het beheer volledig voor onze rekening nemen.

Een aantal van u heeft gevraagd hoe het tussen de ontvangstorganisatie – de exploitatie – en de projectorganisatie zit. Naar aanleiding van de aanbevelingen uit de audit van 2017 is afgelopen zomer een implementatiemanager aangesteld die haar sporen heeft verdiend bij de Noord-Zuidlijn. Met behulp van haar expertise en door samen te werken vanuit een integraal managementteam, werken de projectorganisatie, de provincie en de gemeente samen vanuit het perspectief op een goed resultaat voor de reiziger. Dat is het beste voor het project; 'best for project'.

In relatie tot dit punt stelde het CDA een vraag over hoe het zit met de contracten die de afgelopen tijd zijn overeengekomen. Daarvoor zal ik eerst de geschiedenis schetsen. De bestuursovereenkomst van de Uithoflijn waarvoor het BRU en de gemeente Utrecht getekend hebben en waarvan de provincie later de verantwoordelijkheden van het BRU overnam, gaat uit van een goed functionerend OV-systeem: de WTVS. De bestuursovereenkomst is via zogenaamde allonges en uitvoeringsovereenkomsten bijgesteld. Als de rekenkamers stellen dat de huidige taken en bevoegdheden onvoldoende belegd zijn in de bestuursovereenkomst van 2012, dan klopt dat. Veel daarvan is geregeld in de aanvullende overeenkomsten en projectplannen. Uw vraag of dat goed geregeld is, wordt wat ons betreft geborgd met dit punt. Ik verwijs u daarvoor naar de openbare samenvatting van het Procap-rapport, waarin wordt gezegd dat dit door Procap als goed wordt beoordeeld.

De derde les is: "Organiseer samenwerking met andere partijen actief."

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb iets opgezocht over de VEB-kosten. Op pagina 52 van het rapport staat: "De VEB-kosten zijn nog steeds niet in de raming opgenomen. In de raming van het DO wordt nu wel een budget van € 2 miljoen. opgenomen voor de coördinatie van het test- en proefbedrijf door de POUHL, maar geen budget voor de uitvoering van het proefbedrijf zelf en de overige VEB-kosten." Wilt u daarop reflecteren?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Toen u dat vroeg heb ik dat meteen nagevraagd. Dit gaat wel de techniek in. In de € 84.000.000 zit € 34.000.000 voor de VEB-kosten en in de VEB-kosten zit het proefbedrijf. Ik zal het voor u navragen en zal daar later op terugkomen.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat u op dit moment geen antwoord heeft, maar het staat in een periscoop waarin de rekenkamers extra kanttekeningen plaatsen. Vandaar dat dit ons is overvallen.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er wordt naar gekeken, want daarover moet geen verwarring ontstaan. Binnen de € 84.000.000 wordt ruim aandacht besteed voor de kosten van het proefbedrijf.

De samenwerking tussen de gemeente, de provincie, de projectorganisatie en de aannemer is op verschillende momenten niet optimaal geweest. Het zoeken naar een goede balans en het accepteren van elkaars verantwoordelijkheden en het volgen of sturen op activiteiten van partijen is geen vanzelfsprekendheid en is qua invulling in de loop van de tijd gewijzigd. Wij investeren sinds het begin van dit jaar meer dan ooit in de samenwerking met de gemeente en de projectorganisatie. Wij zijn blij dat het gevoel van urgentie over de samenwerking wordt gedeeld. Intussen is onze relatie met de gemeente Utrecht veel beter.

In het contract met de opdrachtnemer zijn meerdere wijzigingen doorgevoerd. Dat gaat vooral over de VTW's. Het is goed dat wij daarop terugkomen bij de jaarrekening. Een aantal van u heeft gevraagd of hiernaar nog nader onderzoek moet komen. Er is altijd spanning in de relatie tussen de opdrachtnemer en de opdrachtgever. Dat moet een zakelijke relatie zijn. Het is niet zo dat wij er niet uitkomen met elkaar. Er is veel verwarring ontstaan in de terminologie 'best for project'. Dit betekent niet dat er nooit onenigheid mag bestaan. Je moet er dan zakelijk uitkomen. Wij zien een aantal voorbeelden waarin ons dat lukt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over EY. Voor ons is dat het moment dat je definitief kunt oordelen over het hele dossier. Wij hebben van de accountant begrepen dat daarin naar de VTW's wordt gekeken en hoe de belangen precies verliepen. Is het denkbaar dat het Rijk met terugwerkende kracht kan zeggen dat het zijn bijdrage zo niet bedoeld heeft, mocht daaruit iets blijken wat het daglicht niet kan verdragen?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is een als-dan vraag, waarop ik het antwoord niet precies weet.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat realiseer ik mij, maar het is wel een belangrijke vraag om alvast over na te denken.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! EY is hier nog mee bezig. Het eerste gesprek over de VTW's zal voor de kerstvakantie met EY worden doorgenomen. Daarover hebben wij concrete afspraken gemaakt, net als over de voortgang van de jaarrekening. Ik baseer mij hier op wat er in de openbare samenvatting van het Procap-rapport staat, namelijk: "Aanpassingen in de contractafspraken zijn terug te vinden in een tweetal nadere overeenkomsten en in alle VTW's. De VTW's zijn goed gedocumenteerd en de afhandeling hiervan verloopt zorgvuldig." Voor ons is dat een reden om ervan uit te gaan dat wij dat gesprek met EY kunnen voeren op hun terechte vraag naar de onderbouwing van de VTW's en dat wij dat kunnen leveren. Deze week wordt daarop nadere actie ondernomen om te kijken of wij elkaar beter kunnen begrijpen. Mijn conclusie hangt af van wat daaruit komt en wat het Rijk daar eventueel mee doet.

Een van de belangrijkste lessen van de Noord-Zuidlijn is de vierde les: "Zoek tegenspraak." Dat kan op veel manieren, onder andere bij de audit. Velen van u hebben daarover iets gezegd. De opvolgaudit uit 2015 had beter gekund. Het beeld dat het nog steeds niet goed loopt bestrijd ik, want de audit uit 2017 wordt met een gestructureerd verbeterplan langsgelopen. De 'checks & balances' zitten daar goed in. De SP vroeg om een rapportage daarover. Ik check bij de kwartaalrapportage wanneer dat weer aan de orde komt, want dat is het moment dat wij u daarvan op de hoogte moeten stellen. Aan het eind van dit jaar moeten wij redelijk gereed zijn met die aanbevelingen. U krijgt daarover nadere informatie.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat is mooi. Terwijl ik hiernaartoe loop begint de gedeputeerde te beloven wat ik wilde vragen. Kan het dan wat sneller? Dat is een van de aanbevelingen uit het rapport. Kunnen wij een afspraak maken dat wij er korter op zitten, want de deadlines worden krappere. Als u een half jaar uitstel vraagt komen wij bijna over de deadline van

wanneer de trams moeten gaan rijden. Kunnen wij richting het proefbedrijf op kortere termijn gestructureerder geïnformeerd worden?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie stelde dezelfde vraag. Wij hebben de aanbeveling in het rapport gelezen en hebben daarop een reactie gegeven. Dat is geen onwil, maar ik zal u het dilemma voorleggen waarvoor wij staan. Als u kijkt naar de geschiedenis gaat het inmiddels gestructureerder en sneller. Het kan echter niet sneller als wij een integrale rapportage willen die is afgestemd met de gemeente Utrecht zodat er geen miscommunicatie ontstaat, dat het goed is afgestemd met iedereen en goed door het besluitvormingsproces van GS en PS komt. Dat is geen onwil, maar vooral onze eigen procedures zitten ons dwars. De oplossing die wij daarvoor bedacht hebben is om u bij elke kwartaalrapportage een update te geven middels een statenbrief om de laatste actualiteit mee te geven. Als er tussendoor actualiteiten zijn of er grote stappen worden gezet, dan melden wij deze bij u middels een statenbrief. Op dit moment heb ik geen betere oplossing, hoewel ik het het liefst binnen een maand doe in plaats van twee maanden. In uw en onze besluitvorming en alle afstemming met de gemeente zie ik dat niet lukken.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De Rekenkamer wil u daarbij een handje helpen door te zeggen dat u alle teksten niet opnieuw hoeft op te schrijven, maar dat u de tekst kunt sturen die u hebt. Dan kan er sneller geïnformeerd worden. Ik doe u graag de aanbeveling om de rauwe tekst te sturen, zodat wij weten hoe het ervoor staat. Dan hoeven wij dat niet tussen de regels door te lezen en hebben wij een snelle en accurate informatievoorziening.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Terugkijkend en lezend in het rapport van de rekenkamers naar waar het voor een deel mis ging in de aansturing en in de samenwerking, was dat tussen de provincie, de gemeente en de projectorganisatie. Dat stemmen wij inmiddels goed met elkaar af. Dat is om ervoor te zorgen dat u gedragen informatie krijgt die gecheckt is en dat er geen nieuwe verwarring ontstaat tussen de beelden van de gemeente en de provincie. Het is een les om in die samenwerking beter met elkaar op te trekken. Dat vraagt een zekere zorgvuldigheid en afstemming. Die stappen zetten wij relatief snel achter elkaar. Het wordt ambtelijk voorbereid, gaat naar de stuurgroep, B&W, GS en dan naar u. Toch kost dat tijd. Het is kiezen tussen snelheid en redelijke basisinformatie die niet gecheckt is of meer zorgvuldigheid inbouwen en accepteren dat het iets langer duurt. Ik beloof u dat wij het melden als er tussendoor belangrijke mijlpalen zijn of dingen die moeizaam gaan, middels een statenbrief of in de commissie. Ik wil de verwachtingen niet te hoog maken dat de kwartaalrapportage sneller kan, hoe vervelend dat ook is. Ik snap uw punt en het punt van de Rekenkamer, maar soms zit er ook een reces tussen. Dat soort ingewikkeldheden zitten in dit proces, maar ik doe mijn best, dat beloof ik u.

De relatie met de Adviesraad Tram is verstevigd. Waar wij in het verleden vooral vroegen om te reflecteren op een probleem, wordt de Adviesraad inmiddels vooral als klankbord benut in de aanloop naar besluiten van de OV-organisatie en de projectorganisatie. De Adviesraad treedt daarnaast zelf al proactiever op en op basis van uitgebreide ervaring geeft hij bestuurders en directie ongevraagd advies en biedt hij tegenspraak. De Adviesraad ziet zijn rol expliciet buiten het politieke speelveld en richt zich specifiek op de uitvoeringsorganisatie. Veel adviezen zitten in de uitvoeringsorganisatie en er zit specifieke kennis in de Adviesraad die gerelateerd is aan de uitvoeringsorganisatie. Dat leidt tot een effectieve advisering met opvolging. Dat is een belangrijk verbeterpunt waaraan invulling wordt gegeven. Dat kunt u terugvinden in de jaarrapportages. Als u daar op een andere manier op wilt zitten, dan vraagt dat een andere rol van de Adviesraad. Daarvan zegt hij zelf dat dit niet de manier is waarop hij daarnaar kijkt. Dat zouden wij dus met hem moeten overleggen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! U richt zich op de uitvoeringsorganisatie. Heeft u het dan over POUHL of over de OV-organisatie? Daarop richt de Adviesraad zijn advies. De voorzitter van de Adviesraad is een burgemeester van een Veluwe gemeente. Hij moet in staat zijn om op bestuursniveau ons af en toe bij te praten over de adviezen, al zijn het geen bestuurdersadviezen. Hoe reflecteert u daarop?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Vorige week heb ik deze vraag aan de orde gesteld bij de Adviesraad. Het gaat er niet om of het wel of niet kan, want de voorzitter heeft voldoende politiek en bestuurlijk gevoel om dat te doen. Zijn rol is echter anders gedefinieerd. Vanuit die rol voelt de Adviesraad zich erg effectief. Naast de burgemeester zitten er in de Adviesraad mensen van ProRail en mensen die met een bepaalde expertise kijken naar de punten die u noemt, zoals hoe de uitvoeringsorganisatie en de ontvangstorganisatie werken. Op dat punt hebben zij de expertise. Daarom richten zij hun aandacht graag daarop, want daar zijn hun adviezen effectief en leiden deze tot opvolging. Dat is verbeterd. Als u het politieker wilt maken, dan zal de Adviesraad zeggen dat hij op een andere manier adviezen moet geven, omdat hij aan een ander orgaan rapporteert. Op dit moment rapporteert hij vooral rechtstreeks aan de uitvoeringsorganisatie. Ik heb met de Adviesraad afgesproken dat wij een eventuele toelichting van de Adviesraad op die rol begin volgend jaar kunnen combineren in een van de gezamenlijke sessies die wij met de gemeenteraad hebben over de voortgangsrapportage. Dan kunt u dat gesprek met hem aangaan om uw gedachten op te maken wat u daarmee wilt.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dit is het punt waarop de VVD en D66 van elkaar verschillen. De heer Van Reenen heeft een voorstel gedaan om de Adviesraad aan ons te laten rapporteren, maar dat is niet mijn bedoeling. Ik vind dat de Adviesraad aan de organisatie moet rapporteren. Ik zou wel graag met de voorzitter van de Adviesraad praten over de adviezen die hij geeft. Ik hoef niet te spreken over technische adviezen, maar wel over wat het algemene beeld is en hoe hij vindt dat het loopt. Dat is de invulling van de informatiewens van de Staten.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wat mij betreft organiseren wij zo'n moment en de voorzitter heeft aangeboden om dat te doen, want ik snap dat u er wat verder vanaf zit, waardoor het wat ongrijpbaar is. U zult van de voorzitter van de Adviesraad horen dat je wat anders vraagt wanneer je de raad en Staten wilt laten adviseren dan er op dit moment gebeurt. Dat is niet verkeerd, maar een andere rol van de Adviesraad. Hij zit zelf op het spoor dat het effectief is wat hij doet, want hij heeft belangrijke adviezen gegeven over de overdracht naar de ontvangstorganisatie die opgevolgd worden. Deze adviezen hebben eraan bijgedragen het proces goed op orde te krijgen. U vroeg nog naar de SUNIJ-lijn. De Adviesraad kijkt wat dit betekent voor het totaal om daarover een advies te geven. Op die manier geeft hij een belangrijke bijdrage aan het proces. Het is slim om na te denken hoe u beter aangehaakt raakt op die adviezen zonder het een politiek advies te maken, want dan vraagt u een ander soort advies. Dat kan wel, maar het is de vraag of dat handig is.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag geen politieke adviezen, maar inzicht in de adviezen, de opvolging en het beeld daarvan.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat inzicht krijgt u in de jaarrapportage. Ik zal erover nadenken hoe wij dat sneller bij elkaar kunnen krijgen.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik hoorde de gedeputeerde vertellen over de Adviesraad en ik ben blij dat de adviezen opgevolgd worden. Tegelijkertijd hebben wij een rapport van de Rekenkamer waarin staat dat de adviezen in veel gevallen niet zijn opgevolgd. Er is geen zicht op welke adviezen niet zijn opgevolgd en wat er wel en niet met de adviezen wordt gedaan. Vandaar dat ik voorstel om dat aan PS te laten rapporteren.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het gesprek van vorige week met de Adviesraad ging over de jaarrapportage 2016/2017 die net door de Adviesraad is opgeleverd. In die periode is er gewerkt aan de adviezen, de opvolging en het vastleggen daarvan. De jaarrapportage komt uw kant op nadat deze door b&w en GS is gegaan. Dat is een mooie check om te kijken of u tevreden bent. Ik ben het met u eens dat er onderbouwd moet worden waarom adviezen niet opgevolgd worden. Dat hebben wij afgesproken en daarin is verbetering gekomen. Deze jaarrapportage moet dat inzicht aan u geven. Naast het beloofde gesprek met de voorzitter van de Adviesraad is het handig om na te denken hoe u daarbij sneller aangehaakt raakt. Daarover moeten wij met de Adviesraad spreken. Dat is mijn suggestie. U deed de suggestie om adviesraden te laten installeren door de Staten, maar dan wordt het politiek/bestuurlijke adviesraden en krijgen zij een andere status.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn geen voorstander om de Adviesraad richting de Staten te sturen. Ik deel het punt van D66 dat de Adviesraad bij de organisatie moet blijven. Tegelijkertijd is het wel een heel belangrijk orgaan. De Adviesraad helpt ons om inzicht te krijgen in de vraag of het de organisatie lukt om 'in control' te zijn. Ik noem alleen advies 17 van maart 2018, waarin staat: "De Adviesraad heeft onvoldoende vertrouwen dat de opvolging deze keer wel is geborgd." Inhoudelijk ben ik zeer nieuwsgierig naar de adviezen van de Adviesraad, met name over de kosten en de planning. Ik hoor graag van de gedeputeerde op welke manier wij op de hoogte gehouden worden wat niet via de jaarrapportage is. De Adviesraad heeft de laatste jaren in een redelijk hoog tempo al 19 adviezen gegeven. De jaarrapportage is een te slap aftreksel van een middel om bij te kunnen sturen.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is een helder signaal. Het is de afspraak dat er een jaarrapportage wordt gemaakt en dat deze ter kennisneming naar u gaat. Ik stel voor om het gesprek met de voorzitter van de Adviesraad te organiseren tijdens een van de bijeenkomsten waar de raad en de Staten bij elkaar zijn, bijvoorbeeld bij de volgende kwartaalrapportage. Dan zullen wij de Adviesraad uitnodigen om hierover te spreken. Als dit het punt is, dan moeten wij daarover praktische afspraken kunnen maken. Dat wil ik wel doen in overleg met de Adviesraad.

Op het punt 'tegenspraak' heeft een aantal van u nog niets gezegd over de rol van de gedeputeerde. Negen maanden geleden ben ik hierin gerold en toen is die vraag al aan mij gesteld. Ik heb ervoor gekozen om van dat punt niet het grootste punt te maken, want dat leidde tot veel discussie in de portefeuilleverdeling. Ik heb het gevoel dat ik er voldoende tijd voor ingeruimd heb en dat het de hoogste prioriteit op mijn agenda is. De aanbeveling van de Rekenkamer is niet gek dat je tegenspraak kunt organiseren in een college waarin iemand zich bezighoudt met de exploitatie en de ander met de projectorganisatie. Ik ervaar dit niet als een groot dilemma, mede omdat wij de projectorganisatie sinds dit jaar uit elkaar hebben getrokken en een implementatiemanager hebben aangetrokken om het belang in de uitvoeringsorganisatie rond te krijgen. Dat werkt erg goed, want dan komt het bestuurlijk bij elkaar. Als je een project opnieuw start door vier ogen, dan is dat geen gek idee. Ik suggereer dat daarover nagedacht wordt in het nieuwe college. Wellicht niet binnen dit project, maar wel hoe je met dit soort projecten op deze manier omgaat.

Een van de lessen van de Noord-Zuidlijn is: "Wees realistisch over risico's". Dat is een open deur, maar wel belangrijk. Ik zei al eerder over de PM-posten dat de onzekerheden duidelijker en transparanter in beeld gebracht moeten worden. Recent spraken wij over de Rijnbrug en Maarsbergen en binnenkort spreken wij over andere infraprojecten waarbij soortgelijke dingen lopen. Ik kijk terug op de Uithoflijn, maar zie projecten onder mijn eigen verantwoordelijkheid waarover wij explicieter hadden moeten zijn. Het zijn PM-posten, omdat je niet precies weet hoe hoog deze kosten zijn. Vaak weet je wel dat deze geld gaan kosten. Wij kunnen de PM-posten explicieter maken door te zeggen dat het geld kost, wat wij inschatten en een onzekerheidsmarge instellen. Dat moet je wel durven accepteren. Als wij de Uithoflijn opnieuw zouden beginnen met een budget en een onzekerheidsmarge van 30%, dan komt dat aardig in de buurt van waar het op dit moment staat. Dat is geen legitimatie om het 30% duurder te maken, want daarvoor moet een goed argument zijn. Als wij dat doen dan is het de verantwoordelijkheid van GS en de politiek om op dat niveau het gesprek te voeren en afspraken te maken. Dat betekent dat je afspreekt dat het waarschijnlijk duurder wordt, omdat een aantal kosten nog niet berekend zijn en er onzekerheid is. Als ik breder in de portefeuille kijk, dan zie ik dat niet alles duurder wordt; in deze hoogconjunctuur helaas soms wel. De Uithoflijn is een heel complex project waarin veel onzekerheden zitten. Een aantal dingen die zijn gebeurd zijn genoemd in eerdere rapportages en discussies en daarvan zie je dat het complexiteit veroorzaakt.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Concludeer ik het goed dat wij de eerlijke kostenraming gaan doen met elkaar?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wat mij betreft wel en ik heb mij voorgenomen om in februari met u te beginnen op de stukken die dan langskomen. U heeft het voorstel ge-

daan voor het Utrechts Kostenmodel. Wat mij betreft mag het breder dan Utrecht, maar wij moeten er goed over nadenken hoe wij dat doen. Wij moeten niet alleen kijken hoe wij dit op korte termijn kunnen oplossen. Wij moeten hierin meer structuur aanbrengen, zodat wij weten hoe wij dit soort dingen doen bij grote projecten.

Ik ben aangekomen bij het punt over de informatievoorziening. Bij de Noord-Zuidlijn gaat dat om de les "Bewuste en onderbouwde besluitvorming." De rekenkamers constateren dit, omdat informatie over deel- en nevenprojecten niet systematisch aan de orde kwam en soms niet actueel was. Dit betrof projecten die buiten de directe opdracht van de organisatie lagen. Daarom is er besloten om tijdiger, duidelijker en vaker te rapporteren over de Uithoflijn en dit in een informatiebijeenkomst met u te bespreken. In de debatten hierover kwam duidelijk naar voren dat, hoewel de informatie wel aanwezig was, het in de onderzoeksperiode lastig is geweest om de informatie te wegen en in de context te plaatsen. Daarbij rapporteerden de provincie en de gemeente ieder verschillend. Dit is vanaf 2017 veel meer gelijkgetrokken. Dit jaar is afgesproken om de voortgangsrapportages gezamenlijk toe te lichten in een informerende bijeenkomst. Ik heb iets gezegd over de praktische kant dat het daardoor langer duurt.

Het bestuur heeft de verantwoordelijkheid om besluiten te nemen, maar wij komen alleen tot een verstandige afweging als u goede en toegankelijke informatie krijgt. In april 2018 hebben wij in een statenbrief naar aanleiding van een WOB-verzoek van het AD teruggekeken hoe wij u hebben meegenomen in de signalen over het niet halen van de planning en het eventueel overschrijden van het budget in 2017, onder andere over de € 18.000.000 die tot verschillende interpretaties leidde. In die statenbrief hebben wij geconcludeerd dat dit beter en eerder had gekund. Ik vind het belangrijk om dit vanavond te herhalen, omdat een aantal van u erop gewezen heeft dat dit een relevant punt is naar aanleiding van het rekenkameronderzoek. In april hebben wij dat expres aan u laten weten, als reflectie op de februari-debatten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat geldt niet alleen voor dit dossier. Wij hebben eerder vandaag een debat gevoerd en ik heb al andere voorbeelden gegeven waaruit blijkt dat dit een structureel probleem is. Hoe gaat het college dat in de toekomst oplossen op alle dossiers, want in de wet staat dat u ons actief, proactief, gevraagd en ongevraagd moet informeren? Wat gaat er gebeuren, want dit is niet een probleem van de laatste jaren? Hoe kunnen wij het borgen dat het in de toekomst beter gaat?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het eerlijke antwoord is: transparantie. Transparantie van ons en een kritische vraag van u. Als wij iets tegenkomen, dan moeten wij dat met u delen. U citeerde de Provinciewet, maar het ingewikkelde van die tekst is dat het informatie moet zijn die voor u relevant is. Als u alle informatie wilt die hier door de brievenbus komt, dan komt u er niet meer uit. Relevante informatie moet met u gedeeld worden, zoals de informatie in april. Terugkijkend op de debatten van februari heeft GS er bewust voor gekozen om deze informatie met u te delen, vooral omdat er verwarring was over de uitloopkosten en de reserve. Bij andere projecten moet hetzelfde gebeuren. In die dynamiek zie ik af en toe een stevig gesprek met u als ik u vertel dat het langer duurt of duurder wordt, zoals bij de SUNIJ-lijn, bij Maarsbergen en de Rijnbrug. Als wij dat gesprek goed kunnen voeren en transparant zijn, dan kunnen wij verder. Bij de PRV ging het heel goed.

De heer DECKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wat de heer Straat zegt is positief, want het is de instelling van de gedeputeerde om ons volledig te informeren. In de Provinciewet staat niet dat u alle reclamefolders met ons moet delen, maar dat het de informatie betreft om onze taak goed te kunnen uitvoeren. Deze informatie hebben wij structureel niet gekregen. Ik vind het moeilijk om met een college verder te gaan dat ons niet heeft overtuigd van het delen van informatie, terwijl wij vaststellen dat dit wel de instelling moet zijn van de gedeputeerde om de relevante informatie met ons te delen. Snapt u mijn dilemma?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik snap uw dilemma en ik probeer aan te geven hoe wij hiernaar kijken hoe het beter moet. Ik hoop een begin van vertrouwen terug te kunnen

winnen bij u. Ik snap dat wij dat eerst moeten bewijzen, maar wij stellen vertrouwen als wij allemaal een stapje dichterbij elkaar komen.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik proef bij de gedeputeerde de wil om ons tijdig te informeren. Dat heeft u in de afgelopen maanden gedaan. Dat waarderen wij. Tegelijkertijd is dit voor ons een testcase en wil ik u uitdagen om de maximale ruimte te pakken om ons zo maximaal mogelijk te informeren en ons het vertrouwen te geven dat de informatie die met ons gedeeld wordt de echte informatie is en dat wij niet hoeven te zoeken naar de waarheid die daaronder ligt. In die zin vond ik de laatste kwartaalrapportage bijzonder. Daarvan hebben wij per ongeluk de conceptversie gezien en vervolgens kwam de definitieve tekst. Er zat best wat licht tussen deze versies. Dat is belangrijke informatie voor ons.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik beloof u dat ik dat graag doe. Het is niet de bedoeling dat u alle concepten leest. Als dat wel een keer gebeurt en u ziet verschillen tussen beide versies, dan kunnen wij daarover spreken. Laten wij dat met elkaar afspreken. In dit proces zit een aantal afstemmingsmomenten waarbij het belangrijk is dat de gemeente en de provincie een bepaalde lijn communiceren naar de raad en de Staten. Dat is niet om informatie te filteren, maar om ervoor te zorgen dat wij de relatie goed krijgen en het politieke debat niet met verschillende dingen voeren. Dit voorbeeld heb ik niet helemaal scherp, maar het is vast heel verklaarbaar. Uiteindelijk wordt in dat proces een bepaalde slag in de rapportage gemaakt in de hoop dat het goed, helder en beknopt is. Als u denkt dat het beter kan of u meer informatie wilt, dan moeten wij daarover spreken.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij hechten aan zorgvuldigheid en openheid. Daaraan zullen wij de gedeputeerde houden. Een andere vraag is dat wij al dicht bij 1 juli 2019 zitten. Kunnen wij ervan uitgaan dat wij tijdig geïnformeerd worden of de tram per 1 juli gaat rijden of dat dit vertraagd wordt?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ja, ik hoop u zeer binnenkort een concrete planning te geven.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw De Haan noemde het een testcase. Is dat een soort examen waaraan GS moet voldoen of is dat een andere manier waarop u het college onder curatele stelt? Wat bedoelt u daarmee?

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! In mijn bijdrage heb ik gezegd dat het niet volledig en tijdig geïnformeerd zijn, waar wij achter kwamen bij het doorvragen, iets doet met de relatie en het vertrouwen. Het is nodig om het vertrouwen dat deels verloren is geraakt terug te verdienen. De komende periode kunnen wij controleren of er sprake is van verbetering op dit punt.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het is een mooi moment dat de gedeputeerde laat zien wat zijn instelling is en hoe hij het in de toekomst gaat doen. Is dat de achtergrond van uw verklaring eerder vandaag die van een andere toon is dan de brieven volgend op de rekenkamerrapporten? Deze waren wat bagatelliserend en wegstoppend. Aan het begin van de dag gaf u bloot dat er een patroon is ontdekt, dat u dat op u heeft laten inwerken en dat het een pijnlijk beeld is. Dat was een hele andere toonzetting. Is dit de omslag?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik sta hier niet graag om excuses aan te bieden namens GS. Wij hebben daarover grondig met elkaar gesproken, mede naar aanleiding van de behandeling over onze statenbrieven op de rapportage. Bij het Integis-rapport heb ik hetzelfde meegeemaakt. Ik kwam uit de vergadering en had mijn best gedaan om u te laten zien dat wij hier iets mee willen, maar wij hadden elkaar helemaal niet begrepen. Ik heb een aantal van u daarna gesproken en dat heeft bijgedragen aan een gesprek om na te denken waar wij de verbinding missen om elkaar goed te begrijpen. Dit zit wel degelijk in de statenbrieven en in onze reacties bij de rekenkamerrapporten. Bij de Uithoflijn spreken wij over een goed en stevig rapport, maar wel over een periode die rond het debat in februari is afgerond. In de tussentijd zijn wij met de uitvoering bezig, rijden de trams inmid-

dels voor de testfase door het stationsgebied, is het busstation geopend en zijn wij aan het nadenken wanneer wij het proefbedrijf starten. Het gaat best goed, met alle risico's die er nog even goed in zitten. Dat heeft meegespeeld. Wij moeten ons goed realiseren dat wij u op dat niveau meenemen en de juiste 'tone of voice' bepalen als er iets is. Dat was een reden om vanmorgen namens GS onze oprechte excuses te maken. Wij hebben de rapporten in de afgelopen weken voor ons neergelegd en op ons in laten werken wat hier allemaal staat in combinatie met waar wij mee bezig zijn. Daarover moeten wij heel eerlijk zijn. Die toon willen wij graag met u hebben om op deze manier het debat te kunnen voeren.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Als dat definitief de nieuwe toon wordt, dan moet ik concluderen dat de opticien van mevrouw Maasdam goede nieuwe brillen aflevert voor GS. Er komt een nieuwe openheid. Houdt dat verband met de openheid rondom de zaken die de accountant aangaan? Blijven wij transparant bij het proces met de accountant betrokken, zodat wij inzage krijgen in de documenten?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Vorige week hebben wij daarover een afspraak gemaakt. U krijgt het stappenplan. Een van de stappen is een aantal grote VTW's doornemen die verzoeken tot wijzigingen. Dat gebeurt deze week. In de komende weken gaan wij aan de slag met de impactanalyse die daarna wordt uitgewerkt. Het is belangrijk dat ik u daarvan op de hoogte stel. In dat gesprek moeten wij vaststellen of u nog bepaalde informatie wilt, maar het proces is goed geborgd en er is door mij en de algemeen directeur op gestuurd om dat zo snel mogelijk voor elkaar te krijgen. Ik baal er namelijk enorm van, want ik had gehoopt in deze vergadering de jaarrekening aan u voor te leggen. Dat wil ik graag afronden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Er is een aantal mensen dat zich nog niet van zich hebben laten horen bij Integis of bij de Rekenkamer. Bij EY vind ik het van belang dat een aantal sleutelfiguren kunnen zeggen wat zij willen zeggen. U heeft een brief gestuurd naar de desbetreffende heer waarin u hem vrijwaart van alle mogelijke gevolgen. Dat heeft bij hem en zijn juridische achterban nog niet geleid tot het zich laten horen door partijen. EY staat nu aan de lat. Bent u bereid met hem of zijn advocaat in overleg te treden om een document op te stellen dat hem genoeg comfort geeft om toch dat gesprek aan te gaan?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ben bereid om dat gesprek aan te gaan. U heeft de brief gelezen. Het was de intentie om de voormalig projectdirecteur de kans te geven om mee te doen aan het onderzoek van Integis en de Rekenkamer. Hij heeft ervoor gekozen om dat niet te doen. Dat betreurt ik, want het zou wel helpen. Ik weet niet wat het betekent om nog een keer dat gesprek te voeren. U heeft het over een overeenkomst of een document, maar daar moeten wij dan wel uitkomen. Op zichzelf is de overtuiging in dit huis dat wij daarmee voldoende ruimte hebben gegeven om het voor elkaar te krijgen. Dat gesprek daar nog een keer over voeren kan geen kwaad. Na al deze debatten lijkt het mij goed dat wij dat gesprek nog een keer voeren om het af te ronden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik twijfel er niet aan dat uw intentie gelijk is aan de intentie die u in de brief heeft overgebracht. Ik ben geen jurist, maar het kwam over als een oprechte uitnodiging om mee te doen aan het proces. Klaarblijkelijk heeft hem dat nog niet overtuigd vanwege mogelijke juridische implicaties. Als daarbij een zin kan om hem ertoe te bewegen om mee te doen in het proces, zou mij dat heel veel waard zijn. Dan is de bal rond en hebben wij iedereen gesproken die wij moeten spreken om de waarheid te vinden. Ik krijg graag nogmaals van u de toezegging dat u daarvoor uw best doet.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat ga ik doen. U stelde nog een vraag over de brief van zijn advocaat. Ik stel voor dat wij dat daar gelijk bespreken. De vraag die in de brief staat is of de overeenkomst wel of niet verstrekt kon worden aan Integis en EY. De overeenkomst is verstrekt aan Integis en EY, want zij hadden deze nodig voor de werkzaamheden die zij voor ons uitvoeren, de accountantscontrole en het Integis-onderzoek als verlengde daarvan. Het handelen van de provinciaal directeur en de interventie die hij heeft gedaan in de projectorganisatie was een belangrijk

deel van het onderzoek. Derhalve was het nodig om de overeenkomsten te verstrekken. De wettelijke grondslag hiervoor ligt in de Provinciewet en aanvullend in de opdrachtbeschrijving van de accountant die is vastgesteld door PS. De overeenkomst bevat informatie die de accountant nodig heeft om de rechtmatigheid van de personeelskosten te beoordelen en vast te stellen dat alle verplichtingen voortkomend uit de overeenkomst juist en volledig in de jaarrekening zijn verwerkt. Daarom heeft EY dit gekregen en Integris in het verlengde van het onderzoek. Ondanks dat het uit de Provinciewet voortkomt, was netjes geweest dat wij de voormalig projectdirecteur op de hoogte hadden gesteld van het verstrekken van het document. Dat is in dit geval helaas niet gebeurd. Wij handelen het af op basis van de brief en het verzoek dat bij u ligt. Dat lijkt mij een mooie gelegenheid om het gesprek waarover u het heeft aan de orde te stellen. Misschien helpt dat om een aantal misverstanden uit de wereld te helpen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat lijkt mij prima. Volgens mij zit er nog iemand anders te wachten op een gesprek met dit huis. Kunt u toezeggen dat dat gesprek gaat plaatsvinden? U zegt dat de Provinciewet u ertoe noodzaakt om die informatie te verstrekken, maar er is ook een Privacywet. Welke wet prevaleert? Als ik het goed inschat, dan wil deze mijnheer die overeenkomst niet ter beschikking stellen. Dan was het dubbel nodig geweest om daarover met hem te spreken. U gaat toch geen vaststellingsovereenkomst waarin wordt afgesproken dat men er niet over zal praten, verstrekken zonder dat je daarvoor toestemming vraagt? Dat bestaat toch simpelweg niet?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! In de overeenkomst staat een clausele dat het binnen de wettelijke afspraken nodig is dat wij de vaststellingsovereenkomst kunnen verstrekken. De accountant heeft recht om inzage te hebben in alle overeenkomsten als dat nodig is voor de accountantscontrole. Vanuit die redenatie is er gezegd dat hij verstrekt kan worden. Ik ben het met u eens dat het beter was geweest om het te melden. Bij uw verzoek om het te mogen inzien is die vraag ook gesteld. Hier hadden wij het in ieder geval moeten melden. Dat is beter voor de zorgvuldigheid van het proces, maar het is niet gebeurd.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het zou mij wat waard zijn als u dat weghaalt in het gesprek.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Zeker.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Op 28 november vroeg ik een terinzage legging van de vaststellingsovereenkomst. Op 4 december vroeg ik waar dat bleef, want het moest geen grote moeite zijn. U antwoordde dat u een verzoek heeft gedaan bij de betrokken persoon of u het mag verstrekken. Op 6 december is er uiteindelijk een brief uitgegaan. Begrijpt u dat het bij ons wat vreemd voelt als wij achteraf horen dat het allang bij derde partijen ligt en dat bij ons eerst een briefje uit moet die nog niet uit was op het moment dat u zei dat die uit was?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat begrijp ik. De vaststellingsovereenkomst is een precair proces. Wij hebben gehandeld rondom de accountant en Integris vanuit de overtuiging dat het nodig is voor de controle. Uw vraag vanuit de Staten hebben wij opgevat als een vraag die wij expliciet moeten vragen aan de voormalig projectdirecteur, omdat u normaal gesproken geen inzage heeft in dit soort dossiers. Ik snap uw punt, maar wij maken daarin wel een zorgvuldige afweging. Dat is de reden waarom wij het bij Integris en EY gedaan hebben op de manier die ik net heb gemeld en waarom wij uw vraag formeel hebben uitgezet. Daarop is antwoord gekomen waardoor u inzage heeft in de vaststellingsovereenkomst.

Ik ben blij dat GroenLinks vroeg waarom wij het vertrouwen uitspreken in onze provinciaal directeur. Die vraag is in dit verband relevant, ondanks dat deze uit het Integris-rapport komt. Ik vraag u om het eens van de andere kant te bekijken met de vraag wanneer je het vertrouwen in een medewerker opzegt. Gelukkig kan iedereen in ons land zich opwerpen als klokkenluider en moet dan bescherming krijgen. In dit geval deed de klokkenluider een melding van een belangenverstrengeling, want de projectdirecteur zou in het belang van de BAM handelen en daaruit profijt hebben getrokken. Wij hebben

die melding zeer serieus genomen en tot op de bodem willen uitzoeken. Overigens geniet degene tegen wie de melding is gericht lopende het onderzoek eveneens bescherming. In dit geval belandde zijn naam in de krant. Integis heeft uitgebreid onderzocht of er sprake was van vermenging van belangen en oneigenlijke bevoordeling van de BAM, de provinciaal directeur of andere partijen. Het antwoord is gelukkig nee. Wij accepteren deze conclusie en ik vraag u deze conclusie tot u te nemen. Een klokkenluider verdient alle bescherming. Als echter uit het onderzoek blijkt dat beschuldigingen geen grond hebben, dan komt er een moment dat wij aan de bescherming van onze provinciaal directeur en van onze organisatie moeten denken. Het helpt mij als ik dit mag vertellen en daarna uw vraag mag beantwoorden. Dit is zo belangrijk dat ik er graag een integraal verhaal van maak.

Uit dit onderzoek is meer gekomen. Zaken waarvoor wij de hand in eigen boezem steken. Veel processen in deze organisatie worden onvoldoende scherp gehanteerd. Daarvan hadden wij al een idee, maar voor zover het nog nodig was heeft dit ons echt wakker geschud. Dit trekken wij ons aan en wij zijn dankbaar dat dit boven tafel is gekomen. Ten tweede is daar de op non-actiefstelling van de voormalig projectdirecteur en het voornemen van de opzegging van de overeenkomst met de voormalige manager bedrijfsvoering. De onderzoekers concludeerden dan daarvoor redelijkerwijs voldoende grond was, maar dat er in de mondelinge en schriftelijke afhandelingen fouten zijn gemaakt. Dat erkennen wij, betreuren wij en daaruit trekken wij lering. Dat was echter niet de verantwoordelijkheid van de provinciaal directeur, maar van de algemeen directeur, zowel formeel als feitelijk. Ten derde vroegen wij bij het inhuren en aannemen van personeel in die periode niet bewust na en onderzochten niet of er nevenfuncties of andere belangen waren die de schijn van belangenverstrengeling kunnen wekken. Het rapport legt de verantwoordelijkheid hiervoor nadrukkelijk aan beide zijden. Wij hebben hieruit lering getrokken en onze praktijk is inmiddels gewijzigd.

Het had de provinciaal directeur gepast dat hij deze omstandigheden actief had gemeld, al vroegen wij hier niet naar. Daar hebben wij de provinciaal directeur op aangesproken. Hij erkent dat en accepteert dat. Kennelijk is bij sommigen van u de indruk ontstaan dat de provinciaal directeur dit niet erkent en het nog een keer zo zou doen. Als dat zo was, dan zou ons vertrouwen in hem verdwijnen. In die zin snap ik uw inbreng op dat punt, maar de provinciaal directeur begrijpt goed dat hij dit toen al zelf had moeten melden. Het spijt hem dat hij dat niet gedaan heeft en hij zal dit in een voorkomend geval niet opnieuw zo doen. Hij heeft een fout gemaakt door een belang niet te melden en de organisatie heeft daaruit lering getrokken. In de geest van het nieuwe integriteitsplan hebben wij daarover een open en stevig gesprek gevoerd en de provinciaal directeur heeft daaruit lering getrokken.

Sommigen van u redeneren heel direct: er is een overtreding van de gedragscode, fout is fout en einde vertrouwen. Wij staan niet voor een dergelijke benadering. Wij hebben meegewogen dat hij in de eerste fase niet in dienst was, maar werd ingehuurd. In die periode was het voor ons en de provinciaal directeur niet logisch om te bespreken wat andere partners in een gezamenlijk interimbureau aan opdrachten hadden. Intussen hebben wij daarvan geleerd, maar toen was dat aan beide zijden niet gebruikelijk. De gedragscode die is overtreden gold voor ambtelijke medewerkers. Deze was niet van toepassing op de provinciaal directeur tijdens de inhuur. Hij kreeg bij de inhuur een integriteitsverklaring voorgelegd en heeft deze getekend. Hij heeft toen geen melding gemaakt van nevenfuncties of andere belangen, omdat deze niet gevraagd werden. Inmiddels wordt dat wel gevraagd. Toen deze belangen aan de orde kwamen toonde hij zich direct bereid om beide belangen af te stoten voordat hij in dienst kwam. De provinciaal directeur heeft zelf lessen getrokken en spijt betuigt.

Wij hebben het meegewogen dat wij hem bewust gecontracteerd hebben vanwege zijn kennis van de BAM en dat hij inhoudelijk een hele goede bijdrage heeft geleverd aan ons grootste en moeilijkste project. Ik werk driekwart jaar samen met hem en heb zeer veel waardering voor zijn betrokkenheid en onvermoeibare inzet om de voortgang in dit project erin te houden. Dat wil ik gezegd hebben als tegenhanger van alle negatieve beeldvorming die is ontstaan. Als goed manager heeft hij een belangrijke rol gespeeld in de verbetering van de samenwerking tussen de provincie, de projectorganisatie en de gemeente en het implementeren van het verbeterplan en het doorvoeren van de verbeterpunten uit de audit. Dat deed hij ondanks het lopende onderzoek en alle verwijten die gemaakt werden. Hij gaat voor het resultaat en het project. Wij betreuren ten eerste dat hij in de publiciteit en in het politieke debat geconfronteerd is en vandaag geconfronteerd wordt met beschuldigingen die volgens het onder-

zoek ongegrond zijn. In dat licht gezien zou het raar zijn als wij het vertrouwen zouden opzeggen en hem zouden ontslaan. Dat willen wij niet voor onze rekening nemen, nog los van het vermoeden dat de rechter dat niet zal accepteren op basis van de onderzoeksresultaten. Dat was onze afweging om het vertrouwen in de provinciaal directeur vorig jaar en momenteel te handhaven. Er zijn ongemakkelijke feiten naar voren gekomen waaruit wij samen lessen trekken, maar er is geen grond om iemand het slachtoffer te maken.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een punt van orde. Ik heb de indruk dat de gedeputeerde citeert uit delen die niet in de samenvatting staan. Klopt dat, want dan moeten wij achter gesloten deuren verder vergaderen.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wat mij betreft niet. Ik heb niet letterlijk geciteerd uit de samenvatting.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! In het begin van dit onderdeel trok u een verstrekkende conclusie. De accountant is nog niet zo ver om die conclusie met u te delen, want in alinea 61 staat: "Wij hebben vastgesteld dat de juistheid en volledigheid van vastleggingen in relatie tot het project Uithoflijn in het algemeen en de overeenkomsten met BAM-CUU c.q. de overleggen met de concerndirectie van BAM in het bijzonder, niet zijn gewaarborgd." Deelt u met de conclusie dat u een voorlopige conclusie aangeeft?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het gaat over een belangenverstremgeling en over het handelen waaruit profijt wordt getrokken. Op deze manier heb ik het geformuleerd in mijn bijdrage. Dat er aan het begin sprake was van belangenverstremgeling met het aandelenkapitaal is voor ons duidelijk. Op dat moment was er sprake van belangenverstremgeling, omdat hij een aandelenkapitaal heeft in een aannemersbedrijf dat werkt aan de andere kant van het project dan waar wij zitten. Wij hebben uiteindelijk de afweging gemaakt dat wij de belangenverstremgeling geaccepteerd hebben. Deze melding hebben wij besproken en daar is naar gehandeld.

Vanaf het moment dat de provinciaal directeur in dienst kwam heeft hij de aandelen afgestoten en is hij uit het venootschap getreden. In de openbare samenvatting staat de bevinding dat er geen sprake meer was van belangenverstremgeling bij de indiensttreding. De provinciaal directeur heeft spijt betuigd. Uiteindelijk hebben wij een oordeel geveld op basis van de omvang en de impact en ons afgevraagd over welk punt wij het hebben en of er in het belang van de BAM was gehandeld en daaruit profijt was getrokken. Het antwoord op die vraag is 'nee'. Dat kunt u lezen in het Procap-rapport. In de openbare samenvatting staat dat het eerder andersom was. Dat hebben wij afgewogen zonder weg te lopen van de feiten. Uiteindelijk hebben wij de afweging gemaakt of dit een reden is om maatregelen te nemen. Ik heb daarover met hem een stevig gesprek gevoerd. Op een gegeven moment moet je zeggen wat de afweging is van GS in de hele beoordeling van deze zaak.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mijn advies is: doe dat niet en wacht met deze verstrekkende conclusies. Hiermee zegt u dat het er niet meer toe doet wat EY aan het doen is. Dat is niet verstandig. Overigens zegt u dat wij geen mensen moeten ontslaan als er geen dossier is. Dat is een aanwijzing geweest om eens hem te gaan praten. Trek nog geen conclusie die nog in de lucht hangt. Voor mijn fractie is het van groot belang om te zien wat EY wel opschrijft.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! In reactie op mevrouw De Haan probeerde ik aan te geven dat wij onderkennen wat EY constateert op basis van die bevinding. Daar zit geen licht tussen. Ik ben benieuwd waar EY nog mee komt, maar deze conclusie hebben wij al getrokken in onze statenbrief. Daarover zijn vragen gesteld en het gaat over onze provinciaal directeur. Daarom hecht ik er belang aan om de afweging die wij gemaakt hebben te benoemen, want wij hebben die afweging heel zorgvuldig gemaakt. Het college had er behoefte aan om vandaag op deze vraag te zeggen hoe wij dit hebben afgewogen en hoe zorgvuldig wij met dit proces zijn omgegaan. Dat verhaal was de onderlegger van wat u in de statenbrief heeft kunnen lezen over het Integis-onderzoek. Wij hebben gemeend dat het goed zou zijn om het nog een keer goed uit te schrijven en bij u neer te leggen op basis van deze vraag.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Daarom heb ik in mijn bijdrage gezegd dat de conclusies voorbarig waren. Is er bij u nog ruimte voor een andere conclusie als EY met de rapporten komt?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is afhankelijk van de conclusies van EY.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U stelt zich op achter de provinciaal directeur. Daarmee maakt u uzelf erg kwetsbaar. U moet zeggen dat u het prima wat hij gedaan heeft op basis van de huidige informatie. Daarover kunnen wij van mening verschillen. Trek nog geen conclusie over een rapport dat nog moet komen. Dat is niet slim.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Deze vraag werd vandaag wel door andere partijen gesteld en daarop moet ik antwoord geven. Het is een belangrijk punt rondom het debat over de Uithoflijn. Ik kijk met enig vertrouwen naar de afronding van de jaarrekening op meer punten, want daar gaat het nog over andere dingen die wij met de accountant bespreken. Aan het eind van de afweging hebben wij gewogen waarover wij het hebben, niet of er een belangenverstremming is. Wij hebben gewogen dat met name het aandelenkapitaal inmiddels was afgestoten voor de indiensttreding. Het is van een zodanig beperkte omvang dat het de vraag is of dit een reden is om niet meer verder te gaan met onze provinciaal directeur. Daar is voor ons geen reden toe. Die afweging hebben wij gemaakt en staat in de statenbrief. Ik moet mij verantwoorden hoe wij tot die onderbouwing zijn gekomen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat is een hele kwetsbare onderbouwing die getuigt dat EY nog geen uitspraak heeft gedaan. EY is nog bezig, maar de gedeputeerde denkt dat het akkoord er wel komt. Op welke termijn kunnen wij dat tegemoet zien?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat kan ik niet overzien. In deze organisatie hebben wij nog nooit zo'n diepgravend integriteitsonderzoek laten doen door een forensisch accountant. Ik hoor dat een aantal van u daar kritiek op heeft. Wij hebben het onderzoek van Integis als een buitengewoon grondig en goed onderzoek ervaren en hebben ons gehouden aan de conclusies die Integis trekt. Integis is ingehuurd om deze vraag te beantwoorden. Wij hebben een afspraak met de accountant dat wij op een aantal punten de onderbouwing nog verder aanleveren. Dat gaat over dingen die in dit dossier spelen. Wij zullen moeten zien wat dat betekent voor de goedkeuring van de jaarrekening. Wij zullen ervoor zorgen dat die informatie er zo snel mogelijk is. Er lag een aantal zaken uit het Procap-onderzoek voor, onder andere hoe de onderbouwing van de VTW's door Procap is beoordeeld. Die onderbouwing moet helpen om een antwoord te kunnen laten formuleren door onze accountant. Dan wacht ik op het oordeel dat onze accountant geeft op de controle van de jaarrekening.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De accountant heeft aangegeven nader onderzoek uit te voeren voor het oordeel. U valt terug in de fout die in de politiek snel gemaakt wordt, namelijk dat wij op deelrapporten deelconclusies trekken terwijl wij nog volop in onderzoek zijn. De accountant is nog aan het onderzoeken of er sprake is van belangenverstremming, terwijl u de conclusie al trekt dat daarvan geen sprake is. U spreekt uw vertrouwen uit in de directeur. Ik zou afwachten totdat het onomstotelijk vaststaat dat de betalingen rechtmatig zijn. De betalingen zijn door de BAM wellicht onderbouwd met VTW-verzoeken. Dat is de check die Integis heeft gedaan. Of de prestatie rechtmatig is geweest, dat is de accountant nog aan het onderzoeken. Zo zwart-wit is de conclusie nog niet dat u zich zo achter de provinciaal directeur stelt, want wij hebben nog vragen die beantwoord moeten worden.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! In de eerste plaats zei ik dat er wel sprake is van belangenverstremming. Die is namelijk aanwezig vanaf het moment dat er geconcludeerd is dat er zowel aandelenkapitaal als inhuur was. Deze belangenverstremming was er niet meer toen het aandelenkapitaal was afgestoten. Het gaat ons niet om de vraag of er wel of geen sprake is van een belangenverstremming, maar om de afweging die je daarna maakt op basis van ons integriteitsbeleid in het

gesprek hoe je die belangenverstrengeling duidt. In algemene zin is dat een belangrijke vraag rondom integriteit. Daarover gaf ik een kleine hint in mijn bijdrage. Als je bij dit soort vraagstukken een gesprek hebt met de provinciaal directeur als je constateert dat iets niet goed is en dit gemeld wordt, dan wordt daarop actie ondernomen. Wij hadden dit natuurlijk veel beter moeten bevragen en hij had het zelf kunnen melden. Toen hebben wij ons afgevraagd waar het om gaat en welke waardering wij daaraan geven op basis van de omvang van het aandelenkapitaal. Onze conclusie is gericht op het vertrouwen in onze provinciaal directeur. Dat is breder dan dit vraagstuk. Dit vraagstuk is ons daarvoor qua omvang te beperkt. De rechtmatigheid van de betaling in de jaarrekening is een andere vraag die de accountant gaat beantwoorden. Het antwoord op die vraag moeten wij afwachten.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij zullen ons eindoordeel in deze discussie trekken in beslotenheid, want volgens mij zijn er nog wel relevante feiten te wisselen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Met de kanttekening dat je nooit weet wat de toekomst aan informatie blootlegt of wat de accountant eventueel toevoegt aan het dossier dat wellicht het standpunt van GS hierin beïnvloed, dank ik de gedeputeerde voor de uitgebreide en heldere toelichting op de afweging van GS. Aangezien het een directielid betreft, is het waardevol om uw vertrouwen in deze persoon uit te spreken met de kennis die er op dit moment is. Dank voor uw toelichting. Deze accepteren wij voor dit moment.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank u wel.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over de integriteit. Het thema integriteit wilden wij in een later stadium bij de jaarrekening bespreken, maar dit thema komt vandaag al aan de orde. Enerzijds komen wij in de samenvatting informatie tegen en in de uitgebreide rapportage staat informatie die niet volledig is opgenomen in de samenvatting. Daarover hebben wij veel vragen gesteld en veel antwoorden op gekregen. Die antwoorden roepen echter een aantal nieuwe vragen op. In die zin is dat voor ons een aanleiding om nieuwe vragen te stellen. De informatie die er tot nu toe ligt, is wat ons betreft nog onvolledig.

Het is ontzettend belangrijk dat wij niet alleen spreken over de schendingen van de gedragscode, maar dat wij spreken over alles wat er voor de grens gebeurt. Daarbij gaat het over belangrijke intrinsieke waarden die je vertegenwoordigt. Hoe hoger je positie is in de organisatie, hoe hoger het bereik moet zijn om verantwoording af te leggen over de integriteit. Dat is een oproep, omdat in de samenvatting viermaal wordt vermeld dat vanwege de hoge positie en de voorbeeldfunctie van deze functionaris het beter was geweest als ..... Het isoleren naar deze functionaris is beperkt, omdat wij van de mensen in de ambtelijke top vragen om het thema integriteit verder de organisatie in te brengen. Daarbij gaat het over het gedrag in het gebied van goed naar beter.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ben het eens met het eerste deel van uw betoog. Het punt zit in de uiteindelijke afweging hoe Integris daarover spreekt. Het was beter geweest als de provinciaal directeur het zelf had gemeld. Zeker als je hoog in de organisatie zit ligt de lat hoger. De vraag over de waardering van het feit dat je met elkaar vaststelt gaat over de vraag of er sprake is van een integriteitsschending. De definitie van integriteit is bijvoorbeeld: "Een integer persoon zal zijn doen niet laten beïnvloeden door oneigenlijke zaken." Dat is de waardering hoe je kijkt naar een feit dat wij constateren, waarover een stevig gesprek is gevoerd en waarop actie is ondernomen. Het bestuur heeft afgewogen wat dit betekent en of er beïnvloeding is door oneigenlijke zaken of niet. Dat is de vraag die de organisatie bij iedereen moet kunnen beantwoorden, ook voor de voorbeeldfunctie. Wij moeten voorkomen dat er in onze organisatie het gevoel bestaat dat je weg moet of dat er maatregelen worden genomen als je een klein beetje de schijn tegen je hebt. Dat leidt ertoe dat men in de kramp schiet. Wij moeten dit gesprek met elkaar durven voeren. Dat hebben wij in dit geval met de provinciaal directeur gedaan. Wij hebben deze afweging in het bestuur, in GS, gemaakt zoals ik dat net heb uitgelegd.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie vindt het goed om dit thema een keer in de Staten te bespreken. Wij spreken over de gedragscode en de schending van het

gedrag dat daarbinnen valt. Ik roep ieder in dit huis ertoe op om dat gesprek met ons en met u te voeren.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Heeft de gedeputeerde nog iets van zijn collega's gehoord op mijn vraag of er in de afgelopen jaren een collega is geweest die het project Uithoflijn ter discussie heeft gesteld, de samenwerking tussen partijen en het initiatief dat er verbeteringen nodig zijn of moet ik opmaken dat er geen mededeling over wordt gedaan dat het niet is gebeurd?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Als dat gaat over de periode voor mijn aantreden, dan weet ik dat niet. Dat moet u aan mijn collega's vragen. In de laatste maanden voeren wij goede gesprekken over de dingen die er spelen, zoals bij de SUNIJ-lijn. Wij gaan samen door de besluiten heen. Zowel bij mooie punten als op de momenten dat het ergens tegenzit wordt dat collegiaal besproken en bevragen wij elkaar kritisch.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Mijn vraag betreft de onderzoeksperiode van de Rekenkamer.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik kijk naar de voorzitter of er nog reactie komt van een andere collega, want ik weet het niet.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Over de Uithoflijn zijn wij door de desbetreffende gedeputeerde regelmatig geïnformeerd over de belangrijke vragen die zij stelde middels de collegevoorstellen die uiteindelijk in de Staten terecht zijn gekomen. Dat waren onder andere de rapportages uit de stuurgroep met een doorlooptijd van twee tot drie maanden. Wij gingen ervan uit dat dat de rapportages zijn en dat deze in het rekenkamerrapport genuanceerder zijn voorgespiegeld dan de werkelijkheid was. Daarvan waren wij niet anders op de hoogte dan dat wij stevig gesproken hebben over budget- of planningsoverschrijdingen. Wij hebben regelmatig de zogenaamde benen-op-tafel-overleggen gehouden waarin door de organisatie gepresenteerd is wat de stand der dingen is rond de uitvoering van de Uithoflijn.

Wij hebben regelmatig inzicht gevraagd in de financiën. U kunt ervan op aan dat deze gedeputeerde financiën gevraagd heeft wat er precies bij de financiële consequenties staat, want door de formulering is het vaak de vraag of deze wordt meegenomen bij de kadernota. Dat wordt altijd goed bewaakt. Wij hebben besproken welke financiën voor de provincie en welke financiën voor de stad zijn. Dat heeft zeker gespeeld op de laatste momenten waarop de discussie speelde over het verschil en de overschrijding. Een onderdeel zijn de collegebezoeken die wij regelmatig doen, ongeveer twee keer per jaar, met de stad Utrecht. Wij hebben hier een keer een soort luchtklaringsgesprek gevoerd. Onder het kopje 'bestuurlijke aansturing' staat iets over de werkverhouding tussen de desbetreffende gedeputeerde en de wethouders van de stad Utrecht. Daar is weleens omheen gebeld. Ik ben weleens gebeld door mijn collega's met de vraag of wij meer op een lijn moeten komen en daarover hebben wij in het college gesproken. Dat verliep niet helemaal, dus dat herken ik wel.

Wij hebben de Noord-Zuidlijn bezocht om daar met de betreffende wethouder en de projectdirecteur te spreken over de do's en don'ts waar zij tegenaan zijn gelopen. Dat was zeer nuttig. Natuurlijk hebben wij ons weleens afgevraagd of een portefeuille waarin mobiliteit, OV, de uitvoeringsorganisatie en de ontvangstorganisatie gekoppeld zijn aan de gedeputeerde financiën en de organisatie niet te zwaar is. Daarover staat een aantal zaken in het rapport van de Rekenkamer en daarover heeft u al gesproken en met gedeputeerde Straat die deze portefeuille heeft overgenomen. In de toekomst is het goed om na te denken of deze portefeuille niet te groot is. De toenmalige gedeputeerde was wellicht niet helemaal in controle waardoor zij de informatie niet zo duidelijk en zo strak naar voren bracht dat wij daarover in volle omvang konden spreken. U kunt zich voorstellen dat je verantwoordelijk bent voor een portefeuille en de andere gedeputeerden niet op je nek zitten om te controleren of je het wel goed doet.

De VOORZITTER: Dank u wel. Daarmee is de beantwoording van het college afgerond. Is er behoefte aan een tweede termijn?

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de beantwoording van de vragen. Ik heb in mijn eerste termijn aangekondigd dat ik in de tweede termijn een motie zou indienen. De beantwoording is echter zodanig dat een gesprek met de Adviesraad afdoende is. Wij hebben geen behoefte om de Adviesraad een politiek item te maken als de adviezen maar geborgd worden.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! D66 dankt de gedeputeerde voor de uitgebreide beantwoording. Wij hebben nog wel een vraag over de interne organisatie en de door de gedeputeerde aangehaalde vierde les van de Noord-Zuidlijn: zorg ervoor dat je tegenspraak regelt en zorg ervoor dat iedereen open en vrij kan communiceren. Ik heb niet gehoord hoe dat intern wordt opgepakt. Kan de gedeputeerde ons dat vertellen?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Tijdens het debat heb ik een opzet voor een motie rondgestuurd. Ik heb van diverse partijen een reactie gekregen. Het is van belang dat de bevindingen van de Rekenkamer expliciet benoemd worden. Er is vorige week een vraag gesteld tijdens de rekenkamerbijeenkomst met de raad van Utrecht over de bestuurlijke samenwerking en wie dat aan de orde heeft gesteld. Op die vraag kwam het antwoord dat volgens de Rekenkamer niemand daartoe het initiatief heeft genomen. Integis wordt hierbij apart gehouden en bespreken wij hopelijk in februari. De Rekenkamer heeft geconstateerd dat de verbeteringen zijn opgepakt sinds het voorjaar van 2018. Het is goed om expliciet te vermelden dat die verbeteringen zijn opgepakt bij het project Uithoflijn. Dat maakt het tot een geheel dat de Staten uitspreken dat wij een treurnis hebben over het handelen van het college van GS bij het project Uithoflijn en de andere relevante dossiers.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb de heer Van Muilekom verzocht om een constatering die hij net heeft toegelicht niet in de motie te zetten, namelijk de vraag of iemand het initiatief heeft genomen tot de verbetering van de samenwerking. U refereert aan de mondelinge beantwoording van de Rekenkamer. Wij waren daar met de voltallige fractie, maar hebben het antwoord van de Rekenkamer niet op de manier begrepen zoals u dat gehoord heeft. Wij hebben net uit de toelichting van gedeputeerde Van den Berg begrepen dat er wel degelijk initiatieven zijn geweest om de samenwerking te verbeteren. Als u uit bent op een breed draagvlak voor de uitspraak die u wenst te doen, verzoek ik u om zich te baseren op de dingen die de Rekenkamer schriftelijk heeft opgesteld en niet op een mondelinge beantwoording en dat deel te schrappen uit uw motie.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb mij gebaseerd op een vraag die ik vorige week gesteld heb waarop ik een duidelijk 'nee' als antwoord kreeg. Ik heb u gehoord en kijk of wij dit punt uit de motie kunnen schrappen. Ik zal de motie indienen en dan kunnen wij daarover wellicht nog een opmerking maken bij de stemverklaringen.

Motie M167 (PvdA): motie van treurnis

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 17 december 2018;

gehoord de beraadslagingen over het statenvoorstel 'Onderzoek Rekenkamer Uithoflijn';

constaterende dat:

- *de rekenkamer van de stad Utrecht en de Randstedelijke Rekenkamer op basis van hun gezamenlijk onderzoek stellen dat de ambtelijke en bestuurlijke aansturing van het project Uithoflijn vanaf de start van het project belangrijke tekortkomingen vertoont;*
- *de informatievoorziening tussen de projectorganisatie en de bestuurders van de stad Utrecht en de provincie Utrecht gebrekkig was en dat de Staten niet adequaat, actueel, niet systematisch en tijdig geïnformeerd zijn;*
- *bestuurlijke samenwerking zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau ondermaats was en geen enkele partij volgens de rekenkamer het initiatief blijkt te hebben genomen de wijze van samenwerking aan de orde te stellen;*

- *de audit 2015 en adviezen van de concerncontroller, Boer & Croon, Procap en de accountant nog niet volledig opgevolgd zijn;*
- *het principe 'doen wat het beste is voor het project' ook niet door GS is toegepast;*

overwegende dat:

- *in andere onderzoeken, zoals van de Randstedelijke Rekenkamer m.b.t. de grondverkoop van de Dolderseweg, dezelfde tekortkomingen zijn geconstateerd;*
- *de provinciesecretaris in zijn presentatie voor de Staten in november 2018 over de voortgang van de organisatieontwikkeling vergelijkbare constatering en conclusies heeft getrokken;*
- *de accountant van EY witte vlekken ziet in de aangeleverde jaarstukken 2017;*
- *het provinciaal bestuur een voorbeeldfunctie heeft richting haar gemeenten en de samenleving in het algemeen, waaraan in bovenstaande gevallen op negatieve wijze vorm is gegeven;*

concluderende dat:

door de rekenkamer is geconstateerd dat er sinds voorjaar 2018 verbeteringen zijn opgepakt bij het project Uithoflijn;

spreken:

hun treurnis uit over het handelen van het college van GS met betrekking tot het project Uithof-lijn en de andere relevante dossiers.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een oproep aan de collega's die moties indienen en voorstellen willen doen, namelijk om dat te doen op het moment dat wij de rapporten van EY hebben. Vanmiddag hebben wij een theater gezien en wij hebben niks in beweging kunnen brengen waar dat evident was. Laten wij verstandig zijn en pas weer tot oordelen komen als het EY-rapport er ligt. Dat geldt niet voor motie M165 van de ChristenUnie. De andere moties hebben geen zin, want de coalitiepartijen zijn niet tot iets te bewegen. Wees verstandig en dien deze in op het moment dat EY haar oordeel heeft geveld.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer heeft pijnlijke zaken blootgelegd. De gedeputeerde loopt daar niet van weg. Dat waarderen wij. Wij waarderen de heldere beantwoording van de gedeputeerde. Dat noemen wij expliciet. Informatie komt zelfs via de app nog binnen; dank daarvoor. Wij hechten waarde aan een gesprek op een later moment over zaken die rondom integriteit spelen. Daarbij vinden wij het belangrijk om onszelf kritisch te bevragen. Dit debat was een tussenoordeel. Wij schorten ons eindoordeel op tot het debat over de jaarrekening.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij waarderen het dat de gedeputeerde niet wegloopt voor zijn verantwoordelijkheid om hier verantwoording af te leggen. Het is wel een droevig verhaal dat resulteert in de motie van treurnis. Eigenlijk is het een mislukte interventie, dat weegt voor ons zwaar. Het definitieve oordeel van Integris zullen wij later voltrekken als wij alle informatie hebben en EY het onderzoek klaar heeft. Wij steunen de motie van treurnis wel over de aansturing en de gang van zaken in het project. Daar willen wij een definitieve streep trekken, want het blijft teveel boven de markt hangen. Wij zijn bedroefd hoe dat is gegaan. Voor de toekomst zullen wij een politiek oordeel vellen over het handelen in de casus integriteit en de provinciaal directeur na het ontvangen van het onderzoek van EY.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de gedeputeerde.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Eris maar een vraag blijven liggen over de tegenspraak in de organisatie en hoe wij dat vormgeven. De laatste maanden merk ik dat wij hard hebben gewerkt aan een open cultuur om met elkaar een vrij gesprek te voeren over wat er in de uitvoering gebeurt. Dat gaat en ging over de complicaties. Dat kan een tegenvaller zijn, maar soms zijn het technische vragen waarover wij het gesprek voeren. Als ik meer instrumenteel kijk hoe het de laatste tijd is vormgegeven, dan heb hebben wij de aanbevelingen van de audit overgenomen en een aantal daarvan zijn inmiddels geïmplementeerd. Daarnaast werken wij met een implementatiemanager die vooral de exploitatie voor haar rekening neemt, waardoor er meer 'checks & balances' in het project zitten. Dit is naar onze overtuiging een waarborg om dit voor elkaar te krijgen. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat naarmate wij dichterbij de eindstreep komen de energie toeneemt. De tram wordt al getest en binnenkort hopen wij het proefbedrijf te starten. Dat betekent dat wij volgend jaar op het punt komen dat de tram gaat rijden. Vooral de open cultuur die je moet laten zien vanuit de bestuurder, de directie en het integraal managementteam straalt een goede samenwerking uit tussen de gemeente en de provincie. Dat helpt om de ruimte te pakken en het gesprek met elkaar te voeren.

De PvdA heeft een motie van treurnis ingediend. Ik ga niet over een motie van treurnis, maar het helpt mij als ik daarover een paar dingen zeg. In de voorlaatste gedachtestreep bij de constatering staat dat de audits en adviezen niet zijn opgevolgd. Over het audit van 2015 mag u een oordeel geven, want daar ging het niet goed genoeg. De audit van 2017 wordt echter wel opgevolgd. Heeft u een nieuwe tekst gemaakt waarin expliciet de audit van 2015 wordt benoemd? Bij ditzelfde punt noemt u dat de adviezen van Procap niet zijn opgevolgd. Bedoelt u daarmee het huidige Procap-rapport dat bij het rekenkamerrapport zit? Het is ingewikkeld om die adviezen direct op te volgen als het er nog maar net ligt. Ik heb zelfs uit het Procap-rapport geciteerd, omdat daarin een aantal belangrijke conclusies staat. Bij het laatste streepje onder de constatering staat: "het principe 'doen wat het beste is voor het project' ook niet door GS is toegepast." Ik heb uitgelegd hoe wij tegen het beste voor het project aankijken, namelijk dat dit niet betekent dat wij het altijd met iedereen eens zijn. Het betekent dat wij zakelijk met elkaar omgaan en dat als er zaken spelen met de aannemer wij doorgaan met het werk en tussentijds het probleem in het proces en aan de juridische kant oplossen. Bij Vaartsche Rijn doen wij dat op die manier. Dat betekent dat wij meters maken met het probleem oplossen bij Vaartsche Rijn. Afhankelijk van de weersomstandigheden gaat het heel erg goed. Ik voel mij wat ongemakkelijk bij sommige teksten die u in de motie heeft gezet, vooral omdat deze soms in de tegenwoordige tijd staan. Volgens mij heeft u de tekst opgenomen in uw nieuwe versie over 2018. Ik zie dat wij het wel begrijpen, maar dat het van de tekst afhangt.

Ik ga geen oordeel vellen over de motie van de SGP, want u moet zelf weten of alles onder de regie van PS moet. Ik ben blij met de motie van de ChristenUnie. Wij hebben een heel ander debat dan dat wij in februari hadden en het is mooi dat u dit tegen de Adviesraad zegt. Wij zullen dit overbrengen en u spreekt hem binnenkort zelf.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb het idee dat de heer Straat een oude versie van de motie heeft. Er is een concluderend punt toegevoegd dat door de Rekenkamer is geconstateerd is dat er sinds het voorjaar van 2018 wel verbeteringen zijn opgepakt.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U heeft gelijk. Dank u wel.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dan blijft de laatste zin van de motie dat u uw treurnis over het handelen van het college van GS bij het hele project Uithoflijn en andere relevante dossiers handhaaft. In het uiteindelijke dictum staat niet dat er verbeteringen zichtbaar zijn en dat er wordt doorgewerkt. Dat is een grote omissie.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat hebben wij bewust gedaan, omdat het onder andere over andere relevante dossiers gaat.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat begrijp ik wel, maar u erkent dat er een grote verbetering zichtbaar is en dat staat met zoveel woorden in het rekenkamerrapport. Vervolgens zet u dat niet in uw dictum. Dan vraagt u erom dat wij de motie niet steunen.

De VOORZITTER: Heeft iedereen alles ingediend zodat wij kunnen overgaan tot het maken van de stemmingslijst?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Is het mogelijk dat wij een motie steunen om een motie die niet aangenomen is in te trekken of was deze motie wel aangenomen?

De VOORZITTER: Dan kan de stemmingslijst gemaakt worden.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Vanochtend hebben wij aangekondigd dat wij na deze stemming graag een korte schorsing willen om eventueel een initiatiefvoorstel statenbreed in te dienen.

De VOORZITTER: Behoort dat tot dit onderwerp?

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dit wordt geacht een apart onderwerp te zijn. Het is een initiatiefvoorstel, derhalve een apart agendapunt. Dat mag op ieder moment worden ingediend volgens artikel 45 RvO.

De VOORZITTER: Dan wil ik graag weten wat u gaat indienen.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb behoefte aan een korte schorsing om het draagvlak van de fractievoorzitters voor dit initiatiefvoorstel te peilen. Als dit onvoldoende is, zal ik het niet indienen.

De VOORZITTER: Kan dat gebeuren tijdens het debat dat wij hebben met mevrouw Noordenbos over de bomkap in Amersfoort?

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Men vindt hier dat het kan, dus dan kan het.

De VOORZITTER: Als u dat voor uw rekening neemt, dan kan ik het debat over het onderzoek van de Rekenkamer naar de Uithoflijn afronden. Daarvoor hebben wij de gegevens beschikbaar. Dan kom ik bij het agendapunt dat wij hadden toegezegd aan het begin van de vergadering. Ik wacht af of er nog een motie of amendement van de ChristenUnie achteraan komt.

Motie vreemd aan de orde van de dag.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn vandaag bij elkaar gekomen om twee debacles te bespreken. Het ene is nog half bezig en het andere is al tot een einde gekomen. Twee debacles waar de Statenleden achteraf opgesprongen zijn, omdat het uit de hand liep. Wij kregen geen informatie, werden zoet gehouden met mooie praatjes en moesten het vervolgens goed vinden dat er enorme overschrijdingen waren op de Uithoflijn en oneerlijke behandelingen en mogelijke schadeclaims bij de Dolderseweg. Bovendien is de VVD-gedeputeerde opgestapt en is de provinciesecretaris verdwenen, met alle kosten van dien.

Hier ligt een project waarin de provincie € 59.000.000 gaat investeren, namelijk de Westelijke ontsluiting Amersfoort. Dit is een weg van de Stichtse Rotonde, langs de dierentuin naar de Amsterdamseweg. Inmiddels hebben meer dan 9.000 inwoners van Amersfoort hun handtekening tegen de komst van de weg gezet. Waarom? Ten eerste ligt er al een weg die prima doorstroomt. Deze weg staat niet op de top 25 van de TomTom van knelpunten in Amersfoort. Ten tweede staan er veel bomen op de plek waar de nieuwe weg moet komen en er zitten beschermde diersoorten, zoals dassen, boommarters

en bepaalde vleermuizen. Kortom, het is een bijzonder gebied, maar de wethouder van de VVD houdt stug vol dat de weg er zal komen. Gedeputeerde Straat van de VVD geeft hierin eveneens geen krimp. Beloofd is beloofd.

Er is nog meer heibel ontstaan. De laatste kostenberekening van de gemeente Amersfoort en ProRail is zo krap begroot dat Arcadis zich ervan heeft gedistantieerd door een oplegnotitie te schrijven waarin zij duidelijk maakt dat veel dingen niet in de begroting staan. Dit is hetzelfde verhaal dat wij al eerder gehoord hebben waardoor het zo vaak fout gaat bij dat soort projecten. Ik ben geen bouwkundige en heb nog nooit een weg aangelegd, maar Arcadis heeft dat wel gedaan. De Staten hebben hierover een informatiebijeenkomst gehad waarin gedeputeerde Straat heeft aangegeven dat hij hierop nog niet politiek wilde reageren. Dat is zijn goed recht, want die informatie was op dat moment nieuw voor hem. Onze vraag is wanneer hij wel gaat reageren.

Er zijn veel vragen gekomen naar aanleiding van de bijeenkomst, zoals over het nut en de noodzaak van de weg. Gaat de gedeputeerde deze voor of na de grootschalige bomenkap met ons bespreken? De wethouder van Amersfoort staat al klaar met de hakbijl om de eerste 1.700 bomen zinloos te vellen. Wij kunnen kleine bomen herplanten, maar het duurt heel lang voordat deze dezelfde waarde hebben als de bomen die omgehakt worden. De bomen worden omgehakt vanwege het NGE-onderzoek, maar het is duidelijk dat het voor het NGE-onderzoek niet nodig is om bomen om te hakken. Daarnaast is het voor archeologische vondsten niet nodig om op die plek al bomen om te hakken. De bomenkap is bedoeld om de discussie over dit project de mond te snoeren.

In Amersfoort gaat zij met de wethouder mee en niemand doet zijn mond open. Er worden wel vragen gesteld, maar het project gaat steeds verder en mensen kunnen er niet meer tussen komen. Misschien hebben zij daar nog niet genoeg debacles gehad. Mijn oproep aan u is: denk niet aan het geld, maar denk aan het belang van de inwoners en leg de kapplannen voorlopig stil. Hoe u dat doet, laat ik over aan de gedeputeerde. Ik dien hiervoor een motie in. Deze is medeondertekend door de PvdD. In het dictum staat een punt over de mogelijkheid om de bomenkap nog een tijdje tegen te houden. Dat kan wellicht via de natuurtoetsen die gedaan moeten worden. Dat is een vraag voor gedeputeerde Maasdam. Het tweede punt is de vraag om met gedeputeerde Straat hierover te spreken in de komende MME-vergadering en tot die tijd ervoor te zorgen dat de bomen niet gekapt worden.

Motie M163 vreemd aan de orde van de dag (SP): wachten met kappen

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 17 december 2018,;

constaterende dat:

- *de gemeente Amersfoort op het punt staat om 1700 bomen te kappen voor onderzoek naar Niet Gesprongen Explosieven (NGE's), het sonderen van de grondlaag en voor archeologisch onderzoek op het toekomstig tracé van de Westelijke Ontsluiting Amersfoort;*
- *er inmiddels door de dassenwerkgroep Utrecht een aantal dassenclans op het terrein zijn ontdekt;*
- *op het terrein ook boommarters en rosse vleermuizen zijn gespot;*
- *dit beschermde diersoorten zijn;*
- *TomTom een top 25 heeft van knelpunten in Amersfoort, waar de huidige route niet in zit;*
- *er een second opinion over de kostenraming is gemaakt voor het hele project, waar Arcadis (maker van de eerste kostenraming) de handen van aftrekt via een oplegnota omdat te veel risico's en onderdelen buiten de raming vallen;*

overwegende dat:

- *de vergunning voor het kappen van deze en andere bomen gebaseerd lijkt op een ecologische toets van 6 jaar oud;*
- *de maximale leeftijd van zo'n onderzoek is 3 jaar;*
- *beschermde diersoorten niet verstoord mogen worden;*

- *er door deskundigen wordt gezegd dat het kappen van 1700 bomen nog niet nodig is voor het onderzoek naar NGE's, bodemonderzoek en archeologische vondsten. Daarmee is grootschalige bomenkap voorbarig.*
- *er bij de Staten veel vragen zijn over nut en noodzaak van de weg en de financiering van het hele project, gezien het feit dat de provincie deze weg grotendeels betaalt;*
- *hier nog niet over gepraat is met GS;*

dragen het college op:

- *vanuit handhaving de gemeentelijke vergunning aan de nodige natuur- en ecologische toetsen te onderwerpen, als deze ouder zijn dan 3 jaar.*
- *tot dit gedaan is, de gemeente te vragen niet te kappen.;*
- *geen onomkeerbare acties op het tracé van de Westelijke Ontsluiting toe te staan tot de Staten zich een goed oordeel hebben kunnen vormen over de ontwikkelingen rond deze weg, waaronder nut en noodzaak en de financiële situatie;*
- *in de aankomende MME-vergadering van 28 januari hier verder over te praten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik stel voor dat gedeputeerde Maasdam specifiek ingaat op de situatie rondom de bomenkap. U vroeg het aan mij in de informatiesessie. Daar had ik toen geen zicht op, omdat het niet in mijn portefeuille valt en mevrouw Maasdam heeft daarover meer informatie. Het is belangrijk dat ik u nogmaals vertel dat de Westelijke ontsluiting Amersfoort met name in de afspraken dynamiek iets anders in elkaar zit dan projecten die wij wel vaker bespreken. Voor Maarsbergen of de Rijnbrug zijn wij helemaal of voor de helft verantwoordelijk. Hier hebben wij een afspraak binnen het regionale budget dat wij wel beheren, maar het wordt in het Utrechts Verkeer- en Vervoerberaad besloten. Dan wordt er subsidie verleend. Dat is een andere manier van hoe wij daarmee omgaan. De € 59.000.000 is beschikbaar en daarmee in 2014 ter beschikking gesteld aan de gemeente Amersfoort. Binnen de randvoorwaarden wordt er getoetst of de gemeente Amersfoort zich houdt aan de overeenkomst. Zolang zij zich hieraan houdt is het de verantwoordelijkheid van de gemeente Amersfoort.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Doet u geen nieuwe toets volgens het nieuwe provinciaal verkeersmodel voor doorstroming, omdat het al een lange tijd geleden getoetst is. De basis waarop je uit dat project geld kon krijgen was als het niet doorstroomde. Waarom wordt dat niet nog een keer getoetst, omdat het zo vaak ter discussie staat?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het project voldoet nog steeds aan de criteria. Ik kan het ook omdraaien. Op het moment dat het Rijk met ons een afspraak maakt en een subsidie ter beschikking stelt voor een project, dan zou ik het ingewikkeld vinden dat halverwege het project allerlei overeenkomsten en handtekeningen zeggen dat er nogmaals over nagedacht is en de subsidie toch niet verleend wordt. Wij hebben een duidelijke afspraak. Dat is een andere afspraak dan wanneer wij zelf een project doen. Hiervoor wordt een bijdrage geleverd. In ons eigen project hebben wij veel meer sturing op dat punt, maar wij hebben afgesproken dat Amersfoort uitvoert. Daarom ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering bij de gemeente Amersfoort. Ik herken de dynamiek wel in de gemeente Amersfoort, maar wij moeten voorkomen dat iedereen zich ermee gaat bemoeien. De verantwoordelijkheid en de politieke toets die gemaakt is op basis van de second opinion op het budget ligt in Amersfoort. Dat is de afweging die zij maakt. De gemeenteraad gaat erover of het project wel of niet doorgaat. Ik houd mij strak aan de overeenkomst die ik heb met de gemeente Amersfoort, namelijk dat zij mag beschikken over het geld als het aan de projectvoorwaarden voldoet.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Laat ik beginnen mee te delen dat ik zorgen heb over grootschalige bomenkap en dat het alleen bij een zorgvuldige afweging moet gebeu-

ren. De mogelijkheden die de provincie heeft om hierin te sturen zijn beperkt. Wij hebben geen rol bij de vergunningverlening die door de gemeente gebeurt, want zij verleent de vergunningen binnen de bebouwde kom. Buiten de bebouwde kom zijn wij verantwoordelijk voor de houtopstanden en het behoud van het areaal van de houtopstanden. Dat doen wij niet door middel van vergunningverlening. Daarbij wordt een kapmelding gedaan bij de provincie waarop wij binnen vier weken dienen te reageren als wij tot een kapverbod willen komen. Of wij tot een kapverbod kunnen komen, is vastgelegd in de beleidsregels Natuur en Landschap, zoals deze eind 2016 zijn vastgesteld. Deze afweging hebben wij gemaakt. De betreffende houtopstanden voldoen aan de regels die wij gesteld hebben. Daarom kunnen wij hier geen kapverbod opleggen en hebben wij geen sturingsmechanisme.

Wij hebben daarnaast het bevoegd gezag over de soortenbescherming. Daar is een onderzoek naar gedaan en er is voor alle soorten ontheffing verleend, behalve voor de das. Bureau Waardenburg heeft daar recentelijk nader onderzoek naar gedaan en wij zien geen grond om daarvoor geen ontheffing te verlenen. Zowel voor de kapmelding als tegen de zaak van de dassen zijn inmiddels voorlopige voorzieningen aangevraagd bij de rechter. Die wegen zijn al bewandeld. Tot welke resultaten dat leidt moeten wij afwachten. U vraagt om een nader gesprek in MME, maar ik ben bereid om in RGW van 4 februari 2019 u nader mee te nemen in de ontwikkelingen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Wij gaan door met de tweede termijn. Het woord is aan mevrouw Noordenbos.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik wil graag een duidelijker antwoord van de heer Straat. Hij zegt dat wij er niks aan kunnen doen, maar de voorwaarde om dit geld uit de pot van VERDER te halen is de doorstroming. Kunt u aantonen dat deze doorstroming nog steeds niet in orde is? Wat vindt u van de kostenraming die door de gemeente en ProRail is gemaakt? Bent u het met ons eens dat er zoveel vragen zijn van Statenleden dat wij daarover moeten praten in de komende MME-vergadering? Is het een mogelijkheid om tegen de gemeente te zeggen dat wij eerst over die dingen gaan praten voordat wij de bomen omhakken?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! In de informatiebijeenkomst van vorige week werd er expliciet aandacht voor gevraagd dat er tegenwoordig technieken zijn om onderzoek te doen in de bodem naar bepaalde zaken en je daarvoor geen bomen hoeft te kappen. Daarom moeten wij voorkomen dat er onnodige bomenkap plaatsvindt, zeker omdat de aanbesteding nog niet rond is. Als dat mogelijk is, kunt u daarvoor uw best doen dat die manier van vaststellen wordt ingevuld?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb zelden een motie gezien die zoveel onzin en onwaarheden bevat. Ik weet bijna niet waar ik moet beginnen om hierop te reageren. Het onderzoek naar de niet-gesprongen explosieven is het begin, maar de bomen moeten in ieder geval gekapt worden voor de aanleg van de weg. Als de bomenkap op dit moment voorkomen kan worden, dan is dat uitstel in plaats van afstel. De weg komt er niet voor niks. Deze moet de doorstroming verbeteren en als u de bomenkap uitstelt, dan komt u in het broedseizoen. Is dat wat u wilt? Zo zijn er een hele reeks aan zaken die niet kloppen in de motie en eraan voorbijgaan dat de gemeente Amersfoort al lang een besluit heeft genomen. Dat besluit is niet genomen door een wethouder, maar door de hele gemeenteraad. U kunt niet tijdens de wedstrijd de spelregels veranderen. Kortom, wij gaan hier niet in mee en vinden het bijna onbegrijpelijk dat op dit moment zo'n motie wordt ingediend.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Ens had beloofd dat zij zes redenen zou noemen waarom de motie niet klopt, maar zover is zij niet gekomen. Volgens ons is de doorstroming prima. Er zijn 200 tellingen gedaan langs de weg. Als daarover onzekerheid bestaat, dan moet de gedeputeerde dat onderzoeken.

De VOORZITTER: Dit gaat te lang duren. U kunt een vraag stellen, anders komt het in uw eigen termijn.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Vindt u het niet zonde van het geld dat er € 59.000.000 wordt uitgegeven aan een knelpunt dat niet in de top 25 van de TomTom staat van de gemeente Amersfoort? Er zijn 25 knelpunten groter in de gemeente Amersfoort.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat vind ik niet zonde van het geld. Die weg is bedoeld om de doorstroming in de regio te bevorderen. Dat gaat deze weg doen als deze is aangelegd. Dat is de reden waarom de provincie via VERDER daaraan bijdraagt, omdat het de regionale doorstroming ten goede komt. U kunt niet met droge ogen vertellen dat er in de regio Amersfoort geen verkeersknelpunten zijn die opgelost moeten worden. Ik ben het helemaal niet met u eens.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Een hoop goede dingen zijn al uitgesproken door de gedeputeerde en mevrouw Ens. D66 gaat deze motie niet steunen. Aanvullend en ondersteunend op dit debat ga ik een motie indienen over bomen. Deze motie verzoekt GS om in 2019 met een statenvoorstel te komen dat de compensatie van bomen evenredig kwalitatief en gericht op CO₂-neutralisatie mogelijk maakt, in samenwerking met onze groene partners door middel van een Bomenfonds.

Motie M168 (D66, PvdA, 50Plus): bomenfonds voor de provincie Utrecht

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering op 17 december 2018, voor de bespreking van de motie vreemd aan de orde van de dag "wachten met kappen";

constateren dat:

- *bomenkap een geregeld terugkerend vraagstuk is in provinciedossiers;*
- *de provincie de ambitie heeft om CO₂-neutraal te worden;*
- *CO₂-toename in onze atmosfeer voor een derde wordt veroorzaakt door ontbossing;*

overwegende dat:

- *de provincie Utrecht over een netwerk van groene partners beschikt die zicht hebben op de beste ontwikkeling van groen in de provincie;*
- *de provincie ambitie heeft voor de ontwikkeling van groene contouren;*
- *bomenplant bijdraagt aan opname van CO₂;*
- *herplant opgenomen is in wettelijke kaders, maar nog niet integraal benaderd wordt;*

dragen Gedeputeerde Staten daarom op om:

- *in het tweede kwartaal van 2019 een statenvoorstel te doen voor de oprichting van een bomenfonds, waarin:*
- *een balans wordt bijgehouden van gekapte en dus her te planten bomen en van aangeplante bomen;*
- *een balans wordt bijgehouden van de CO₂-uitstoot van de provincie in aantallen te planten bomen;*
- *de groene partners mee overleggen waar herplanting van bomen plaats moet vinden in de provincie;*
- *de financiering voor dit fonds te zoeken in het projectbudget dat beschikbaar is voor uitvoering van provinciale projecten met bomenkap en activiteiten met een negatief CO₂-saldo;*
- *hierbij het uitgangspunt te hanteren dat gekapte bomen op overheidsprojecten minimaal moeten worden herplant in de verhouding 1:1 (een boom voor een boom).*

En gaan over tot de orde van de dag.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Bent u het met ons eens dat je bomen niet hoeft te herplanten als bomen niet gekapt worden?

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt, maar wij zijn eerder met elkaar overeengekomen dat dit project een oplossing is voor allerlei vraagstukken die daar spelen, onder andere de doorstroming.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! D66 vindt de Westelijke ontsluiting Amersfoort dus een goed plan?

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Ja. U heeft het steeds over de doorstroming, maar ik zie daar een mogelijkheid voor het bevorderen van het OV door de ongelijkvloerse kruising en allerlei opties voor de fiets, zoals fietstunnels. Scholieren krijgen betere toegang en de bomen worden meer dan evenredig gecompenseerd richting Soest.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! De gemeenteraad van Amersfoort is voor de Westelijke ontsluiting. Wie zijn wij dan? Financieel lijkt er het een en ander aan de hand te zijn. Het verhaal van de groenbeschermers van afgelopen week stond als een huis. Anderzijds was er een projectleider die een sterke indruk maakte alles in de hand te hebben en te zullen houden. Het is een goed idee om nog een keer over het financiële verhaal te spreken, maar wij moeten de financiën niet gebruiken om een natuurdoelstelling te behalen. Wij moeten er niet aan denken dat boommarters, rosse vleermuizen of dassen voor vertraging zorgen als het financieel rond is. Weg is weg.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Bent u het met de SP eens dat de financiering heel erg rammelt en dat het heel onverantwoord is om met deze raming van dit project te starten?

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij moeten nog eens praten over de financiën, maar ik heb er vertrouwen in dat het rond komt. Dan is het beter dat de bomen reeds gekapt zijn, zodat de weg zonder vertraging aangelegd kan worden. Bovendien worden er nieuwe bomen aangeplant. De jonge bomen zijn over twintig jaar groter en sterker dan de oude bomen die er op dit moment staan. Op termijn gaan wij er alleen maar op vooruit.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een heel debat gevoerd dat wij er niet op moeten vertrouwen dat iets wel rond komt als het niet klopt. Ik ben verbaasd dat ik dit de PVV hoor zeggen, want u bent altijd heel scherp op het verkwisten van belastinggeld. Kunt u dat uitleggen?

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Daarom heb ik gezegd dat wij nog een keer over de financiën moeten spreken. U weet dat wij niet erg aan bomen hechten. Wij herplanten ergens anders nieuwe bomen waardoor wij er niet op achteruit gaan, alleen op de plek waar wij de weg ooit willen leggen. U heeft het over de doorstroming, maar vorige week is verteld dat deze weg proactief wordt aangelegd, omdat men daar op termijn een probleem verwacht. Ik vind het goed dat wij niet wachten tot het verkeer helemaal vast staat voordat wij een nieuwe weg aanleggen, maar dat men proactief zegt waar je het probleem verwacht en dat daar de nieuwe weg wordt aangelegd. Beter kan het niet.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Als het over asfalt gaat, dan gelooft de PVV wel in sprookjes.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! U vraagt om de bomenkap te stoppen, maar daar hechten wij geen waarde aan. Laten wij die bomen alvast kappen voor de zekerheid. Daarnaast moeten wij nog een keer over het financiële verhaal spreken.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Waar komt de suggestie vandaan dat het financieel rammelt? Dinsdag heb ik een presentatie van een projectleider gehoord die, met een second opinion op financiën, heel goed in elkaar zat. Ik heb geen reden om daaraan te twijfelen.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik begin steeds meer te begrijpen dat de Uithoflijn helemaal fout is gegaan. Heeft u de oplegnotitie van Arcadis gezien? Arcadis heeft samen met de gemeente en ProRail een kostenraming gemaakt; die was te hoog. Toen hebben zij dat naar beneden gebracht en werd het € 78.000.000. Toen zei Arcadis dat zij niet verder doorgaan, want dat wordt onverantwoord. Toen heeft de gemeente samen met ProRail het budget nog verder naar beneden gebracht

naar € 67.000.000 zodat de gemeenteraad zou instemmen met het plan. Toen hebben zij een andere maatschappij bezocht die het goedgekeurd heeft. Arcadis heeft daarover een oplegnotitie gemaakt waarin veel dingen staan die niet in de kosten opgenomen zijn.

De VOORZITTER: Het is mij volstrekt helder.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Wij lachen erom, maar over twee jaar ligt er weer een rekenkamerrapport.

De VOORZITTER: Het is heel serieus, maar ik wil deze vergadering naar een eind brengen, want wij hadden de afspraak dat wij de nachtgrens niet over zouden gaan. U debatteert alsof u alle tijd heeft. Dat moet ik bijsturen.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Je kunt beter van tevoren kijken hoe je iets beter kunt doen dan achteraf grote debatten te voeren.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de SP voor het op de agenda zetten van dit onderwerp. Dat ik het woordvoer geeft aan dat ik mij met name focus op de bomen. Eerst heb ik een vraag over de financiën. Is het mogelijk dat dit terugkomt op de MME-agenda, zodat wij de afspraken en de voorwaarden kunnen ontvangen van de subsidiegunning? Dan kunnen wij daarover ons eigen oordeel vellen.

Het antwoord van de gedeputeerde was helaas helder, want de provincie kan hierin verrassend weinig doen, met name bij de soortenbescherming. Ik had gehoopt dat het via het traject van de vergunningverlening, toezicht en handhaving mogelijk zou zijn om daarop proactief te acteren. Ik heb inmiddels begrepen dat het niet kan. Door de voorlopige voorziening voor de houtopstanden en de soortenbescherming kan er niet gekapt worden tot daarover een uitspraak ligt. Als die uitspraak negatief is, is het mogelijk voor belanghebbenden om bij het begin van de activiteiten een handhavingsverzoek in te dienen. Onze zorg is met name dat in het ecologisch rapport niet de ontheffing zat over het verstoren van het dassenleefgebied. Daarover hebben wij graag een heldere uitspraak of het rapport van bureau Waardenburg voldoende aanleiding geeft om te constateren dat er geen ontheffing nodig is.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Ten eerste heb ik een processuele opmerking. U kapt mij af bij de interruptiemicrofoon, maar u staat mevrouw Ens wel een interruptie toe. Dat bevreemdt mij. Wellicht dat ik daarop een reactie kan krijgen.

Ik heb een vraag aan gedeputeerde Straat en een vraag aan gedeputeerde Maasdam. De heer Straat bevroeg ik op de doorstroomsnelheid. Klopt het dat VERDER als voorwaarde stelt om voor subsidie in aanmerking te komen dat de doorstroomsnelheid beneden de 25 kilometer per uur is? Afgelopen woensdag hebben wij gehoord dat er een verkeersonderzoek is gedaan door bewoners en dergelijk dat tot een hele andere doorstroomsnelheid is gekomen. Als ik het goed heb onthouden is het 36 kilometer per uur. Zou dat feit geen reden zijn om te kijken hoe het precies zit en of het nog binnen de voorwaarden van VEDER past? Daarbij houd ik de lange debatten van vandaag in mijn achterhoofd, want in december volgend jaar willen wij hier niet weer staan met een verkorting van het kerstreces.

Mevrouw Maasdam heeft gezegd dat wij helemaal niks meer kunnen doen, maar wij kunnen een second opinion uitvoeren op het onderzoek van bureau Waardenburg als wij daarover twijfels hebben. Dat is juridisch mogelijk. De uitkomst van het onderzoek is dat het over een dassenburcht gaat. Er zijn geluiden dat er meerder populaties rondlopen. De conclusie is dat er niet veel gebeurt, omdat het twintig meter van de dassenburcht gebeurt en de das een nachtdier is. Laten wij de mens gemakshalve een dagdier noemen. Hoe zou u het vinden als men twintig meter van uw bed met een motorzaag aan de gang gaat? Denkt u dat het verstorend kan werken? Ik denk van wel. De vraag aan de gedeputeerde is: zou de gedeputeerde welwillend kunnen zijn om een second opinion te doen op het onderzoek van bureau Waardenburg.

De VOORZITTER: Bij een dergelijk initiatief is het zo dat degene die het initiatief genomen heeft als eerst aan het woord is, dan het college, daarna de initiatiefnemer en vervolgens de overige leden. Ik dacht dat ik het zo gedaan heb. Als ik dat fout gedaan heb, dan heeft dat ermee te maken dat ik vermoed begin te raken.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het zal u niet vreemd voorkomen als ik meld dat de ChristenUnie in de regel geen voorstander is van het omhakken van bomen. Dit is echter een kwestie met veel voor- en nadelen. Bovendien loopt er een juridische procedure en gezien de positie van de provincie ten opzichte van de gemeente in deze casus is het niet aan ons om te interveniëren. Bovendien heb ik meegekregen dat de natuurcompensatie geregeld is.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! De ecologische toets is zes jaar geleden uitgevoerd volgens mevrouw Noordenbos en deze is maximaal drie jaar geldig. Ik mag aannemen dat deze toets is uitgevoerd door de gemeente, in plaats van door de provincie. Dan moet u bij de gemeente zijn, omdat zij de bevoegdheid daarover heeft.

Het is een lovenswaardig initiatief van de provincie om proactief deze weg aan te leggen, want bij de Rijnbrug is er elke dag een probleem.

De VOORZITTER: Dank u wel. Het woord is aan gedeputeerde Straat.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De hoofdvraag is of wij dit nog in de commissie MME kunnen bespreken. Daar ga ik niet over, want u gaat over uw eigen agenda. Als u mij een advies vraagt, dan zou ik dat niet doen. Wij hebben het over een subsidie die is afgesproken op regionaal niveau. Als wij daaraan iets willen wijzigen, dan moet dat in hetzelfde Utrechts Verkeer- en Vervoerberaad. Wij gaan daar niet in ons eentje over. Als u toch daarover wilt spreken, dan kunt u de subsidiegunning en voorwaarden krijgen.

Dit klinkt wat streng, want ik wil er best een discussie over voeren. Ik heb gezien dat er een discussie is in de gemeente Amersfoort en volgens mij rondt zij die discussie af. Het is aan de dynamiek van de gemeenteraad en het college aldaar. Daar is een afspraak gemaakt over een second opinion op een gemeenteraadsbesluit. Dat gemeenteraadsbesluit ligt er al heel lang. De toekenning van de € 59.000.000 ligt er ook al vier jaar en afspraak is afspraak. Er moet een goede reden zijn om daarvan af te wijken. Ik snap uw punt, want uw politieke reden is dat u de Westelijke ontsluiting Amersfoort liever niet aanlegt. Dat is echter geen reden om af te wijken. De beoordeling is toen gemaakt en afgesproken. Ik zou het vervelend vinden als een partner van de provincie zegt dat hij toch niet gaat meebetalen aan een belangrijk project, terwijl er een overeenkomst ligt waar dat in staat. Zo werkt dat niet. Daar moeten wij scherp op blijven.

U vroeg naar de criteria. Ik heb niet gezegd dat de doorstroming niet goed is. Het gaat over verkeersmodellen en over een investering en doorrekening naar een verkeersmodel over tien jaar. De precieze cijfers en getallen heb ik niet bij de hand, daarvoor komt u te laat op de avond met deze vraag. Ik heb mij wel ambtelijk laten verzekeren dat wij nog steeds voldoen aan de criteria. Dat is voor ons dus geen reden om af te wijken.

De gemeente heeft gezegd dat zij een aantal versoberingen doorvoert. Dat is de verantwoordelijkheid van de gemeente. Wij checken alleen of er dan iets gekst gebeurt. Dat gebeurt er niet. Daarom kan het doorgaan. Wij moeten binnen de kaders blijven en ons aan de afspraak houden. Ik zie dat het uiteindelijk duurder kan worden, maar de gemeente heeft gezegd dat zij dat haar probleem vindt. Binnen de subsidievoorwaarden klopt dat.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Hoe gaat het als de gemeente met artikel 12 komt, omdat er teveel kosten bovenop komen? Heeft de provincie daarin een rol?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De gemeente Amersfoort is geen artikel 12 gemeente.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Wij zullen dit onderwerp agenderen voor de volgende MME-vergadering.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Ik snap dat de afspraak de afspraak is, want je wilt een betrouwbare overheid en een betrouwbare partner zijn. Als echter de voorwaarden wijzigingen waarop je een subsidie hebt verleend, kan dat toch een reden zijn om de subsidiebeschikking nogmaals tegen het licht te houden? Het gaat wel over € 59.000.000 van de provincie op een begroting van € 67.000.000. De gemeente Amersfoort kan wel zeggen dat zij ermee doorgaat, maar wij gooien een zak met geld van € 59.000.000 over de schutting. Als er twijfels zijn aan de doorstroom-snelheid, een belangrijke voorwaarde van VERDER, zou de provincie dan niet moeten kijken of het nog wel past?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! 'Wij' is in dit geval de regio. Zij hebben een afspraak met elkaar gemaakt hoe het VERDER-geld verdeelt wordt. Dat is niet alleen de provincie. Dat blijf ik herhalen, want het besluit van de toekenning van deze bijdrage is niet alleen door de provincie genomen, maar in het Utrechtse Verkeers- en Vervoersberaad. Daarin zijn wij een belangrijke partner, maar wij kunnen niet in ons eentje besluiten om het te veranderen. Er is een afweging gemaakt in de aanloop van dit project of deze subsidiebeschikking gegeven kan worden binnen de geldende voorwaarden. Dat is in 2014 afgerond en toen is er beschikt. Er is dus een beschikking. Dan is de afspraak de afspraak. Wij kunnen alles ter discussie stellen. Dat is in de gemeente Amersfoort gebeurd en de afweging is nogmaals goed gemaakt in de gemeenteraad. Het is aan de gemeenteraad om te besluiten hoe verder. Ik heb begrepen dat de second opinion een bevestiging is waarom zij gevraagd heeft en dat de gemeente tot de uitvoering overgaat. De uitvoering waarvoor alle procedures zijn afgerond. Niet alleen de beschikking, maar alle bezwaren, beroepen en Raad van State zijn allemaal afgerond. Binnen de voorwaarden van VERDER is er dan geen ruimte meer. Het kan een politieke reden zijn dat u daarover wilt praten, dat snap ik, maar dat is geen juridische reden.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Er zit een stukje toekomst in het verlengde van de subsidiebeschikking, maar de toekomst is inmiddels veranderd. Het verhaal van het ziekenhuis is eraf gegaan. Ik blijf op zoek naar het antwoord op de vraag waarom wij € 59.000.000 geven aan iets waarvoor de inzichten zijn veranderd. Kennelijk kan dat geen aanleiding geven om dit tegen het licht te houden. Dat snap ik niet.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U bent vooral op zoek naar een reden om de Westelijke ontsluiting Amersfoort niet door te laten gaan. Dat mag politiek en dat begrijp ik vanuit uw overtuiging. Echter, het voorbeeld dat u aanhaalt is door de projectleider van de gemeente Amersfoort uitgebreid toegelicht in de informatiesessie over het verkeersmodel. Wij kunnen hier lang over blijven praten, maar de voorzitter wil dat niet. Dat is een goede reden om af te ronden.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Helaas zijn er verrassend weinig mogelijkheden om voor de te kappen bomen maatregelen te nemen. Ik heb geschetst wat de provincie wel en vooral niet kan doen. De PvdA heeft een vraag gesteld over de niet-gesprongen explosieven. Er zijn methoden die boombesparend zijn. Deze gebruiken wij bijvoorbeeld als wij kijken naar de bodem van de woonwijken die wij gaan bouwen en bij de vliegbasis Soesterberg. Dit zijn geen redenen waarom wij een kapverbod kunnen opleggen. De redenen waarom wij een kapverbod kunnen opleggen zijn in onze beleidsregels vastgelegd. Daaraan voldoet dit niet. Bij het kappen wordt overigens wel rekening gehouden met het broedseizoen. Dat is niet onbelangrijk.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! U heeft het punt al toegelicht dat de bomen buiten de bebouwde kom moeten staan enzovoorts. Het gaat meer om het bepleiten van andere technieken die bomen sparen. Al bent u zelf niet in die positie, dan kunt u het wel aanreiken om daar aandacht aan te geven.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik reik Amersfoort graag aan dat deze methoden bestaan.

Zowel GroenLinks als de PvdD hebben vragen gesteld over het onderzoek van Waardenburg. Dit gaat over het dassenleefgebied en het nieuwe rapport dat door Waardenburg daarover opgesteld is. Dat betekent dat er geen ontheffing nodig is voor de dassen voor zover wij dat op dit moment overzien. Er is gevraagd naar een second opinion waarbij aan de twintig meter grens gerefereerd is. Daarin hebben wij formeel geen rol. Dat zal betekenen dat er een formeel handhavingsverzoek gedaan moet worden bij de RUD door belanghebbenden. Dan kan een second opinion een rol gaan spelen.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De vraag van de PvdD naar een second opinion kan een informeel traject zijn. GroenLinks hecht eraan om een 100% zekere check te doen. Vervolgens moeten wij spreken over wat wij met de uitkomst kunnen doen. Het handhavingsverzoek kan pas ingediend worden op het moment dat de eerste activiteit plaatsvindt. Daar zit onze zorg. Vandaar dat wij graag voordat de bomkap begint een second opinion op het onderzoek willen hebben. Ziet u daarin mogelijkheden?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Die mogelijkheden zijn er niet. Wij hebben dit rapport en zullen het hiermee moeten doen op dit moment. Ik heb al met u gedeeld dat wij het jammer vinden dat wij geen andere mogelijkheden hebben bij de bomkap. Ik kan het niet mooier maken.

Over de motie van D66 kan ik zeggen dat wij een herplantplicht hebben en een bomcompensatiebank. Daar zou ik deze motie graag aan koppelen. Ik vind de motie sympathiek, maar hij moet nog wel getoetst worden op de haalbaarheid van verschillende aspecten. Daar zal ik nader naar kijken en bij u op terugkomen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Daarmee hebben wij dit onderwerp voldoende behandeld en leid ik de twee moties door naar de stemmingslijst.

Ik kijk naar de ChristenUnie. Wordt er nog een initiatiefvoorstel ingediend? Wij gaan geen debat meer voeren.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Afgelopen week hebben wij nagedacht over de debatten van vandaag. Het ware forse debatten en het deed pijn. Voor de buitenwereld was het een maandag als vele anderen. Men ging naar het werk, dronk koffie en ging weer naar huis. Voor zover zij aan het provinciehuis dachten, was dat omdat zij er zicht op hadden vanuit de file. Zij hadden geen idee wat er binnen gebeurde. Voor vandaag is dat geen ramp, want wij staan er nog niet zo best voor, kijkend naar de opkomstpercentages bij de verkiezingen. Het is echter van belang dat wij in deze tijd van discussie over democratische orde publiek melden dat wij ons de gang van zaken aanrekenen, zoals gedeputeerde Straat dat vanmorgen al deed. Daarvoor gebruiken wij geen systeemtaal, maar een appel voor onszelf. Na maandag wordt het weer dinsdag. Wij lopen het risico dat het leereffect van de debacles door alle politieke consternatie niet gerealiseerd wordt. Dat zou treurig zijn. U hebt van mevrouw Ens gehoord dat ik graag wil dat wij leren van deze narigheid. Daartoe mijn initiatiefvoorstel, breed ondersteund door de PvdA, PvdD, ChristenUnie, VVD, D66, CDA, SGP, 50Plus, SP en GroenLinks.

Initiatiefvoorstel (ChristenUnie, PvdA, PvdD, VVD, D66, CDA, SGP, 50Plus, SP en GroenLinks): Nu leren

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 17 december 2018,

na de bespreking van de rekenkamerrapporten "Dolderseweg" en "Uithoflijn";

naar aanleiding daarvan constaterend dat:

- er blijkt dat de organisatie over onvoldoende zelfcorrigerend vermogen beschikt om misstanden tijdig te signaleren en op te lossen;
- de interne communicatie zeer te wensen over laat;

- er uit beide rapporten blijkt dat er binnen de provincie Utrecht sprake is van (te) divers beeld over het begrip 'integriteit' en hoe dat toegepast moet worden;
- de geloofwaardigheid van de provincie ook daardoor onder druk staat;
- de organisatiecultuur een product is van jarenlange gewoonten en van aansturing op een bepaalde manier;
- Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten als hoogste orgaan zich gemaakte fouten aanrekenen;
- en ook voor het beeld dat daardoor extern ontstaat bij burgers, gemeenten, waterschappen en andere organisaties en dat dat ook geen recht doet aan het vele goede werk van de organisatie;

daarnaast constaterende:

- dat er in het jaar 2018 nog geen Jaarrekening 2017 kan worden vastgesteld omdat de accountant haar werkzaamheden nog niet heeft afgerond;
- dat de accountant reeds een aantal jaren haar zorgen uitspreekt over de kwaliteit van de interne processen;
- ook het college reeds eerder heeft aangegeven dat er beslist verbeteringen nodig zijn op het gebied van vastlegging van feiten, cijfers en gesprekken, de beschikbaarheid daarvan en de communicatie daarover;
- dat de provincie beschikt over een ambtelijk apparaat dat er zijn mag, maar dat ook te lijden heeft aan bovengenoemde punten;

verder overwegende dat:

- verbeteringen in het functioneren van boven af in de organisatie moeten worden geëntameerd of minstens gesteund: de Staten en het college dienen het goede voorbeeld te geven;
- dat de effectiviteit voor burgers, bedrijven en organisaties en de geloofwaardigheid van de provincie gediend is met een werkorganisatie die in staat is vroegtijdig fouten te signaleren, te herstellen en te communiceren;
- er ook aanmerkelijke verbeteringen bereikt kunnen worden door een cultuur van integrale benadering van vragen en opgaven, ook in samenwerking met de externe omgeving zodat de provincie gezaghebbend leiding kan geven aan deze opgaven;
- er in maart 2019 nieuwe leden van Provinciale Staten zullen worden gekozen;
- de huidige leden van Provinciale Staten willen dat de lessen die geleerd kunnen worden uit de dossiers Dolderseweg en Uithoflijn goed worden overgedragen aan de nieuwe Staten;

besluiten:

- in de maand januari 2019 een studiedag te beleggen, samen met het college en ambtenaren om de leerpunten zo helder mogelijk te benoemen;
- deze op schrift te (laten) stellen;
- ze vast te laten stellen op de laatste vergadering van de huidige PS;
- ze mee te geven aan de nieuwe Staten.

De VOORZITTER: Dank u wel. Het initiatiefvoorstel maakt deel uit van de stemmingslijst.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Kunnen wij twee minuten schorsen?

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering voor twee minuten. Daarna gaan wij naar de stemverklaringen en de stemming.

Schorsing van 0.06 uur tot 0.10 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

Stemverklaringen.

De VOORZITTER: Wij gaan aangekomen bij de stemverklaringen. Wie wil een stemverklaring afleggen?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD is inmiddels met twee personen minder. Over de motie M167 van treurnis: toen wij het rapport van de rekenkamers lazen, kwam deze treurnis bij ons binnen. Het is niet goed wat er in de afgelopen jaren gedaan en vooral niet gedaan is. Sinds het voorjaar zien wij en de rekenkamers verbeteringen. Deze betreurt de VVD niet, integendeel. Zoals het dictum geformuleerd is slaat de treurnis op die verbeteringen. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

Wij zullen voor motie M168 stemmen, met daarbij de kanttekening van de gedeputeerde dat de haalbaarheid, de inpasbaarheid en de meekoppelkansen nog goed bekeken moeten worden.

Wij zijn voor het initiatiefvoorstel. Vandaag hebben wij verschil gehad in de politieke beoordeling van twee zware rapporten. Daarom is het goed dat wij de zorg die wij gemeenschappelijk hebben voor onze provinciale organisatie uitspreken en daarin samen verder gaan.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! D66 heeft twee stemverklaringen. De eerste stemverklaring gaat over motie M167. Wij hebben dezelfde mening als de VVD, maar met een andere uitslag. Dit is het juiste moment om deze besluiten te nemen. Over de Uithoflijn geven wij nadrukkelijk aan dat de uitspraak gaat over de periode tot het voorjaar van 2018 conform de concludering die daarboven staat. Wij betreuren de verdere gang van zaken echter wel en zullen daarom voor de motie M167 stemmen.

De andere stemverklaring is bij het initiatiefvoorstel. Wij willen allemaal leren, maar wij twijfelen of wij het voor elkaar krijgen om het op deze manier te doen. Dat gaan wij wel zien. Wij zullen voor het initiatiefvoorstel stemmen, met de kanttekening dat mevrouw Dercksen dit niet de juiste werkwijze vindt. Daarom hebben wij acht stemmen voor en een stem tegen dit initiatiefvoorstel.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De PvdA vindt het dictum van motie M163 wat slordig geformuleerd, onder andere de rollen die de provincie heeft. Wij vinden het prima dat de Westelijke ontsluiting Amersfoort in de commissie MME nog een keer besproken wordt als de schriftelijke vragen beantwoord zijn en het KWA-onderzoek binnen is dat half januari gereed is. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De PVV heeft een stemverklaring bij de moties M166 en M167. Wij zullen voor deze moties stemmen. Wij hadden het verstandiger gevonden om dit soort oordelen pas uit te spreken als EY haar rapport heeft opgeleverd. Je kunt met goed fatsoen echter niet tegen deze moties stemmen. U heeft onze naam gemist bij het initiatiefvoorstel Nu leren. De coalitiepartijen hebben vandaag duidelijk laten blijken dat het warmhouden van stoelen op het podium belangrijker is dan een verantwoordelijk en fatsoenlijk bestuur in deze provincie. Het is volstrekt ongehoofwaardig om op deze manier met hen in gesprek te gaan.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De SP heeft een stemverklaring bij motie M167. Een motie van wantrouwen kennen wij wel, maar een motie van treurnis niet. Daarom zullen wij tegen deze motie tegen.

Wij stemmen tegen motie M168. De constatering in deze motie dat bomen CO₂ opslaan klopt wel, maar dat zijn volwassen bomen. Als je een boom voor een boom plant, dan krijg je niet hetzelfde kwaliteitsresultaat.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks heeft een stemverklaring bij motie M167. Hiervoor verwijs ik naar de stemverklaring van de VVD.

Voor de motie M163 is onze stemverklaring dat wij hopen dat GS wel alvast een second opinion zal uitvoeren, zodat het wel te verwachten handhavingsverzoek snel bediend kan worden.

Bij motie M168 vinden wij dat dit een motie vreemd aan de orde van de dag of een initiatiefvoorstel op zichzelf zou moeten zijn. Het zou chiquer zijn om dat apart te agenderen. Wij zullen deze motie wel steunen, omdat wij hier sympathiek tegenover staan.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie heeft twee stemverklaringen. Motie M167 heeft de beperking dat het sinds het voorjaar van 2018 beter gaat. Daaraan willen wij toevoegen dat er sinds het voorjaar van 2018 nog meer te verbeteren is. Wat ons betreft gaat deze motie nog niet over het oordeel van Integis en EY. Daarover komen wij te zijner tijd nog met een oordeel.

Motie M168 is voor ons een lastige afweging. Er is een natuurcompensatiebank in oprichting. Die zal uiteindelijk een betere regeling bieden dan dat er in deze motie wordt voorgesteld. Daarom stemmen wij tegen motie M168.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De SGP zal motie M167 steunen voor zover dit rekenkamerrapport een relevante conclusie aangaat met betrekking tot de organisatie en de samenwerking binnen het project. Wij spreken hier nadrukkelijk nog geen oordeel uit over het Integis-rapport en de daaraan verwante zaken.

Stemming.

De VOORZITTER: Wij gaan over naar de stemmingen.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Onderzoek Rekenkamer Uithoflijn, PS2018PS11.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M165.

Provinciale Staten verwerpen de motie M166. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, SP, ChristenUnie, PvdD, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M167. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, CDA, SP en GroenLinks.

Provinciale Staten verwerpen de motie M163. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de SP en PvdD.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M168. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, SP, ChristenUnie en SGP.

Provinciale Staten aanvaarden de het initiatiefvoorstel Nu Leren, met de aantekening dat de fractie van de PVV en mevrouw Dercksen geacht worden te hebben tegengestemd.

Sluiting.

De VOORZITTER: Voordat ik kom tot de afronding van de vergadering geef ik het woord aan de heer De Kruijf.

De heer DE KRUIJF (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik besef dat het slim zou zijn dat ik het kort houd.

Beste Willibrord,

21 januari lijkt nog heel ver weg, zeker als je bedenkt dat kerst, oud en nieuw en onze verjaardagen er nog tussen zitten. Tegelijkertijd komt jouw afscheid angstwekkend snel dichterbij. Dat betekent dat wij vanavond naar alle waarschijnlijkheid de laatste statenvergadering met jou hebben doorgemaakt. Dat moment markeren wij.

Met de Statenvergadering van vandaag komt er een einde aan een lange reeks Statenvergaderingen, commissievergaderingen, presidiumvergaderingen en tal van andere bijeenkomsten die wij samen met jou hebben meegemaakt. Alle overlegmomenten, statenvoorstellen, moties, eindtijden en begintijden;

wij hebben van alles met elkaar afgesproken. U kijkt terecht op uw horloge. Al die besluiten hebben wij samen met jou genomen en dankzij jou op een hele goede manier genomen. Het waren niet altijd de gemakkelijkste besluiten en de gemakkelijkste debatten. Kijk naar vandaag, dat is een aardig voorbeeld. Waarbij het mij overigens opvalt dat wij begonnen zijn aan deze statenperiode met dit soort tijden en dat wij eindigen op deze manier. Dat is niet jouw bedoeling, maar wel een aardige markering van een begin en van een eind.

Jij hebt weleens gezegd dat jij het in de functie van commissaris van de Koning en de functie van voorzitter van deze vergadering het niet moet hebben van machtsmiddelen, maar van gezag. Dat gezag versta ik in de combinatie met heel veel ervaring, op de juiste momenten verstandige dingen zeggen, gevoel voor humor en een eindeloze hoeveelheid geduld. In de afgelopen jaren hebben wij allemaal meegemaakt dat het wel goed zit met jouw gezag. Daarmee hebben de Statenleden hun voordeel gedaan en daar waren wij blij mee.

Bedankt voor de steun die wij in de afgelopen vijfeneenhalf jaar van jou kregen. Bedankt voor de ontspannen en buitengewoon effectieve manier waarop jij ons voorzat en door alle besluiten heen leidde. Wij zullen als collectief en als afzonderlijke Statenleden op heel veel plezierige en waardevolle momenten kunnen terugkijken. Willibrord, bedankt daarvoor. (Applaus)

De VOORZITTER: Beste Kees, als ik dat geweten had, dan had ik jou het woord niet gegeven. Ik dacht dat je het woord vroeg als voorzitter van de commissie. Heel hartelijk dank voor jouw aardige woorden. Ik ga niet spreken, want die gelegenheid komt nog wel. Ik realiseer mij wel dat het voor u hele zware maanden zijn geweest. De wissel die op het statenwerk getrokken is, is enorm geweest. Hetzelfde geldt overigens voor het college. Ik hoop dat u de komende weken in alle rust en in de eigen kring kunt genieten van wat vrije tijd, zodat wij volgend jaar geheel hersteld weer aan een nieuwe uitdaging kunnen beginnen. Ik wens u hele fijne feestdagen. Ik sluit deze vergadering.

Einde van de vergadering om 00.25 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van 21 januari 2019.

De voorzitter,

De griffier,